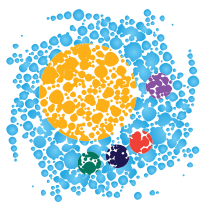
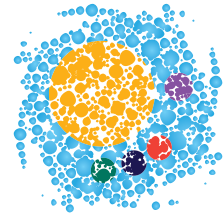

Όλος ο κόσμος σε ένα νησί

Νάξος

ΕΛΛΑΔΑ

Νάφος

Περιεχόμενα

<i>Η Νάξος με μια ματιά</i>	4 - 5	■
<i>Φύση και Γεωγραφία</i>	6 - 13	■
<i>Η Νάξος των μύθων και των θρύλων</i>	14 - 19	■
<i>Μια θέση στην ιστορία</i>	20 - 23	■
<i>Αρχαιολογικοί χώροι και μνημεία</i>	24 - 31	■
<i>Οι εκκλησίες της Νάξου</i>	32 - 39	■
<i>Τέχνες και άνθρωποι</i>	40 - 43	■
<i>Χώρα Νάξου</i>	44 - 57	■
<i>Τα χωριά της Νάξου</i>	58 - 99	■
<i>Παραλίες</i>	100 - 117	■
<i>Διαδρομές πολιτιστικού ενδιαφέροντος</i>	118 - 130	■
<i>Ποδηλατικές διαδρομές της Νάξου</i>	131 - 135	■
<i>Δραστηριότητες</i>	136 - 151	■
<i>Τα ναξιώτικα προϊόντα</i>	152 - 161	■
<i>Γαστρονομία</i>	162 - 169	■
<i>Λαϊκά έθιμα και εκδηλώσεις της Νάξου</i>	170 - 179	■
<i>Γιορτές - Πανηγύρια</i>	180 - 183	■
<i>Νυχτερινή ζωή</i>	184 - 185	■
<i>Επαγγελματικές συναντήσεις</i>	186	■
<i>Γάμοι και Ταξίδια του Μέλιτος</i>	187	■
<i>Πως να φτάσετε στη Νάξο - Χρήσιμα τηλέφωνα</i>	188 - 191	■
<i>Ευχαριστήρια</i>	192	

Η Νάξος με μια ματιά

Αν σας ρωτούσαν πώς θα μπορούσε να είναι ο τόπος που ανάθρεψε τον πατέρα των 12 θεών, τον Δία, μάλλον θ' απαντούσατε: εύφορος, επιβλητικός, με αρχέγονη μεγαλοπρέπεια.

Αν σας ρωτούσαν τι θα κυριαρχούσε στο νησί που γεννήθηκε και μεγάλωσε ο Διόνυσος, μάλλον θ' απαντούσατε: κέφι, τραγούδι και χορός.

Αν τέλος σας ρωτούσαν πώς φαντάζεστε το σκηνικό στο γάμο του Διόνυσου και της Αριάδνης, μάλλον θα πλέγατε: πολύ όμορφο, σχεδόν μαγικό...

Αυτή είναι η Νάξος.

Ένα μεγάλο νησί στη καρδιά του Αιγαίου, με επιβλητικούς ορεινούς όγκους και εύφορες κοιλάδες, που κατοικείται από κεφάλτους ανθρώπους με παράδοση στη μουσική και το χορό, γεμάτη ομορφιές που μαγεύουν τους επισκέπτες.

Η Νάξος βρίσκεται στο κέντρο των θαλάσσιων δρόμων του Αιγαίου. Με τη μακρόχρονη ιστορία της, τα σημαντικά μνημεία, αλλιά και την έντονη τουριστική ζωή, κατέχει ξεχωριστή θέση ανάμεσα στα άλλα κυκλαδονήσια. Όσες μέρες κι αν καθίσετε στη Νάξο, θα έχει πάντα κρυμμένες γωνιές για να ανακαλύψετε, παραλίες που δεν έχετε ακόμη δει, πύργους και κάστρα που δεν προλάβατε να επισκεφθείτε, αρχαίους ναούς που δεν μάθατε τα μυστικά τους.

Φύση και γεωγραφία

“Αν ο Παράδεισος ήταν στη γη, θα ήταν εδώ”, έγραψε ο μεγάλος λογοτέχνης Νίκος Καζαντζάκης όταν επισκέφθηκε το νησί της Νάξου και έμεινε για λίγο στον εύφορο κάμπο των Εγγαρών.

Η φύση της Νάξου κυριολεκτικά μιλά στην καρδιά κάθε καλλιτέχνη με την αυθεντικότητα της, με τον πλούτο και ταυτόχρονα με την απλότητά της.

Η εναλλαγή είναι μεγάλη: Βουνά με φαράγγια, σπήλαια και ρεματίες σκιάζουν κατάφυτες κοιλάδες με λιόδεντρα, συκιάς, πορτοκαλιές, λεμονιές, αμπέλια και άφθονα τρεχούμενα νερά. Οι κάμποι ακουμπούν σε απαλές αμμουδερές παραλίες, με κέδρους και αλμυρίκια. Γύρω από τους οικισμούς απλώνονται κτήματα και περιβόλια. Ταξιδιάρικα πουλιά βρίσκουν καταφύγιο στα δέντρα του νησιού, ενώ στις πιο απόκλιτες ακτές φωλιάζουν αγριοπερίστερα και πετροχειλίδονα. Προστατευόμενοι βιότοποι με σπάνια χλωρίδα και πανίδα ολοκληρώνουν το μωσαϊκό ενός νησιού που προσφέρει στον επισκέπτη όλα τα δώρα της φύσης. Εκτός όμως από τη στεριά, υπάρχει και ένας άηλος κόσμος, ο κόσμος του βυθού γύρω από τη Νάξο, ένα ξεχωριστό ταξίδι που θα σας συναρπάσει. Γύρω από το νησί υπάρχουν απερίγραπτης ομορφιάς υποβρύχια οικοσυστήματα, με τεράστια εναλλαγή βυθού, ύφαλοι και ξέρες γεμάτοι ζωή, λιβάδια ποσειδωνίας με πλάκες χρωματιστές και κοράλλια. Ακολουθήστε λοιπόν μια διαδρομή, θαλάσσια ή στεριανή και αφεθείτε στη μαγεία της ναξιώτικης φύσης, που ενθουσιάζει τον επισκέπτη, κάθε εποχή του χρόνου.

Γεωμορφολογία

Το νησί της Νάξου έχει έκταση 430 τ.χλμ. και 148 χλμ. ακτογραμμής. Το μεγαλύτερο τμήμα της έκτασης του νησιού είναι ορεινό με πάρα πολλές εναλλαγές τοπίου (βουνοκορφές, χείμαρροι, φαράγγια, σπήλαια, κ.ά.), που βρίσκονται κυρίως στα Βορειοδυτικά, Βορειοανατολικά και Νοτιοανατολικά τμήματα του νησιού. Οι πεδινές του εκτάσεις (λεκανοπέδια, οροπέδια, πεδιάδες) βρίσκονται στο κεντρικό και νοτιοδυτικό τμήμα του. Στο μεγαλύτερο τμήμα της ακτογραμμής του νησιού υπάρχουν όμορφες παραλίες, ενώ σχεδόν όλο το νοτιοδυτικό τμήμα του είναι μια απέραντη

αμμουδιά, που αποτελείται από παραλίες μεγάλου μήκους. Η γεωλογική δομή του νησιού αποτελείται κυρίως από μεταμορφωμένα πετρώματα μάρμαρα, σμύριδα, οξιστόλιθους κ.ά. Στο δυτικό τμήμα του νησιού κυριαρχούν οι γρανίτες, στην ύπαρξη των οποίων οφείλουν τη δημιουργία τους οι παραλίες της δυτικής ακτής.

Οι σημαντικές εναλλαγές στη γεωμορφολογία αλλά και στις κλιματικές συνθήκες της ενδοχώρας, καθιστούν τη Νάξο ένα μοναδικό νησί που συνδυάζει το πολύ ιδιαίτερο Κυκλαδικό τοπίο με τις ομορφιές της ορεινής Ελλάδας.

Allium Ampeloprasum - Αγιόπρασο

Relict Oak grove - Βελανιδιές

Η χλωρίδα

Οι Κυκλάδες γενικά, και η Νάξος ειδικότερα, έχουν μια πλούσια χλωρίδα με στοιχεία κυρίως από την Ευρώπη, αλλά και από την Δ. Ασία και την Β. Αφρική. Λόγω του μεγάλου αριθμού των φυσικών ενδιαιτημάτων της, και τους - για Κυκλαδικά τουλάχιστον δεδομένα - σημαντικούς υδάτινους πόρους της, η Νάξος έχει να επιδείξει ένα μεγάλο αριθμό φυτικών ειδών με πάνω από 963 καταγεγραμμένα αγγειόσπερμα είδη, 51 εκ των οποίων εξαρτώνται αποκλειστικά στο Αιγαίο, 12 μόνο στις Κυκλάδες ενώ 4 είδη (Cerastium runemarkii, Bupleurum aira, Erysimum naxense, Symphytum naxicola) είναι ενδημικά του νησιού. Σε αντίθεση με τις νησιώτικες φυτοκοινωνίες, πολλά χαρακτηριστικά δένδρα, και ειδικά καλλιεργούμενα φυτά, δεν είναι ντόπια, αλλά έχουν εισαχθεί από άλλες περιοχές του πλανήτη, πολλές φορές κατά την αρχαιότητα: π.χ. η ήμερη ελιά (Ν. Τουρκία), η χαρουπιά (Μέση Ανατολή), η καλαμιά (ΝΑ. Ασία), η πλατύφυλλη δρυς, η καστανιά και το πεύκο (ηπειρωτική Ελλάδα), η μουριά (Απω Ανατολή), ο ευκάλυπτος (Αυστραλία), η φραγκοσυκιά και το θάνατο (Κ. Αμερική), κτλ.

Από τις πιο σημαντικές και χαρακτηριστικές φυτοκοινωνίες της Νάξου είναι οι φρυγανότοποι, οι οποίοι, αν δεν είναι υπερβροσκημένοι, μπορούν να επιδείξουν έναν εντυπωσιακό αριθμό φυτικών ειδών. Τα φρυγανικά οικοσυστήματα καταλαμβάνουν ένα μεγάλο μέρος του νησιού, κατ' εξοχήν σε περιοχές που έχουν καεί στο παρελθόν και χωρίς βαθύ υπέδαφος. Στους ντόπιους φρυγανότοπους σε οξιστολιθικά υποστρώματα

(πασπάρα, ψαρόπηλακα) τυπικά επικρατεί το *Genista acanthoclada* ('φρύγανο') ενώ σε ασβεστολιθικά υποστρώματα κυριαρχεί το θυμάρι (*Coridothymus capitatus*). Τα πολυετή φυτά σε φρυγανικά οικοσυστήματα έχουν ορισμένα ιδιαίτερα κοινά χαρακτηριστικά: είναι συχνά αγκαθωτά ή έχουν αρωματικό φύλλωμα, και πολλές φορές ρίχνουν, τουλάχιστον εν μέρει, τα φύλλα τους το καλοκαίρι.

Πολλά από τα αρωματικά φυτά που χρησιμοποιούνται σήμερα στην ευρωπαϊκή κουζίνα, όπως το θυμάρι, το θρούμπι, και η ρίγανη απαντώνται άγρια σε αυτό το οικοσύστημα της Νάξου. Η Νάξος ήταν παλαιότερα πυκνά δασωμένη. Υπολειμματικά δάση και μεσογειακοί θαμνώνες (μακκία) μπορούν να βρεθούν και σήμερα σε απομακρυσμένες περιοχές του νησιού, ιδιαίτερα αν στο υπέδαφος υπάρχει κάποιο νερό. Ωστόσο ακόμα και σε στεγνά και ασβεστολιθικά εδάφη, όπως αυτά που κυριαρχούν στην νότια Νάξο, υπάρχουν αραιοί θαμνώνες ή και δάση από φείδες (*Juniperus phoenicea*). Στην αμμώδη περιοχή του Αηλικού φύεται μία από τις μεγαλύτερες εκτάσεις από κέδρους (*Juniperus macrocarpa*) στην Ελλάδα. Επίσης στην ορεινή Νάξο, υπάρχουν μικρές εκτάσεις από αναγεννημένα πουρνάρια (*Quercus coccifera*) και σφενδάμια (*Acer sempervirens*).

Τέλος κάτω από την κορυφή του Ζά επιζεί μια τελευταία συστάδα από υπεραιωνόβιες αριές (*Quercus ilex*), τελευταίο υπόλοιπο του δασωμένου παρελθόντος της Νάξου.

Η καλύτερη εποχή του χρόνου για να γνωρίσει κανείς την χλωρίδα της Νάξου είναι η περίοδος από τα τέλη Μαρτίου μέχρι τα μέσα Ιουνίου, όταν ανθίζουν τα περισσότερα φυτά του νησιού. Ο ενδιαφερόμενος επισκέπτης μπορεί να παρατηρήσει πολλά όμορφα είδη από λουλουδιά κατά μήκος των διαφόρων μονοπατιών του νησιού. Γενικά, αβόσκητες περιοχές στη ορεινή και βόρεια Νάξο, αλλά και στην Τραγαία, προσφέρουν τις περισσότερες ευκαιρίες για να απολαύσει κανείς τον φυτικό πλούτο του νησιού. Επιπλέον υγρά λειβάδια καθώς και απότομες χαράδρες φιλοξενούν ενδιαφέροντα λουλουδιά και σπάνια χασμάφυτα. Π.χ. πάνω από 20 είδη από ορχιδέες (στα γένη *Anacamptis*, *Neotinea*, *Cephalanthera*, *Ophrys*, και *Serapias*) έχουν βρεθεί στη Νάξο.

Ophrys Calypsus - *Οφρύς της Καλυψούς*

Hypericum perforatum - *Βάλαμο*

Orchis Anatolica - *Ορχιδέα της Ανατολής*

Η νανίδα

Η Νάξος, έχει να επιδείξει ένα έντονο ανάγλυφο και μια πλούσια και αξιόλογη ποικιλία βιότοπων. Από την ακτογραμμή μέχρι τις κορυφές των βουνών, τα διάφορα οικοσυστήματα εναλλασσονται αρμονικά, προσφέροντας ενδιάιτηματα στην πιο πλούσια κοινωνία ζωικών ειδών στις Κυκλάδες. Από τα θαλάσσια θηλαστικά που απαντώνται στις ελληνικές θάλασσες εμφανίζονται συχνότερα στα νερά της Νάξου το Ζωνοδέλφινο (*Stenella coeruleoalba*) και το Ρινοδέλφινο (*Tursiops truncatus*), συνήθως όταν ακολουθούν τα κοπάδια ψαριών και κεφαλόποδων κατά τις εποχιακές τους μετακινήσεις διαμέσου της θαλάσσιας ζώνης των ανατολικών Κυκλάδων. Στην ανατολική πλευρά του νησιού επιβιώνουν ελάχιστα άτομα ενός είδους που απειλείται με εξαφάνιση, της Μεσογειακής Φώκιας (*Monachus monachus*), και στον ίδιο θαλάσσιο χώρο δεν είναι σπάνιες και οι εμφανίσεις της Μεσογειακής Χελώνας (*Caretta caretta*), *Laudakia stellio* - *Κασιδιάρης*

ενός ακόμα σπάνιου είδους, του μοναδικού εκπροσώπου των θαλάσσιων ερπετών στην περιοχή. Από τα χερσαία θηλαστικά, ο Λαγός (*Lepus europaeus*), το αγριοκούνελο (*Oryctolagus cuniculus*), ο Σκαντζόχοιρος (*Erinaceus roumanicus*) και το Κουνάβι ή ασιίδα (*Martes foina*) αποτελούν τα πιο γνωστά και αναγνωρίσιμα άγρια είδη. Η σχετική φτωχή και διάσπαρτη βιβλιογραφία, προϊόν παλιών φυσιοδιφών, αναφέρει και την ύπαρξη ελαφιών στη Νάξο τουλάχιστον μέχρι το πρώτο τέταρτο του 19ου

αιώνα, χωρίς όμως να αποδεικνύει αν αυτά αποτελούσαν άτομα ενός ντόπιου πληθυσμού ή αν είχαν εισαχθεί - το πιο πιθανό - τους προηγούμενους αιώνες, μια πρακτική που εφαρμόζονταν τακτικά κατά την Ενετοκρατία. Τα τρωκτικά και οι νυχτερίδες που υπάρχουν στο νησί δεν έχουν μελετηθεί επαρκώς, όπως επίσης και σχεδόν όλα τα ασπόνδυλα (έντομα, αράχνες, σαλιγκάρια, σκουλήκια κ.ά.). Τα αμφίβια και τα ερπετά της Νάξου είναι αρκετά καλά μελετημένα. Οι Κυκλάδες είναι γνωστές για την αφθονία τους σε είδη και υποείδη, και η Νάξος δεν αποτελεί εξαίρεση. Ο Πρασινόφρυνος (*Bufo viridis*) και ο Λιμνοβάτραχος (*Pelophylax kurtmuelleri*), τα δυο αμφίβια της Νάξου, επιβιώνουν συχνά στον ίδιο βιότοπο με την Ποταμοχελώνα (*Mauremys rivulata*), τη μοναδική χελώνα που ζει στους μεγαλύτερους φυσικούς υγρότοπους του νησιού. Ο επισκέπτης που θα συναντήσει άλλη είδη χελωνών στη Νάξο πρέπει να γνωρίζει ότι έχουν απελευθερωθεί από ανθρώπους που παρόλα τα φιλοζωικά τους αισθήματα, δεν γνώριζαν ότι η τελική επιβίωσή τους είναι πολύ δύσκολη. Η Νάξος φιλοξενεί αρκετά είδη από σαύρες όπως το εντυπωσιακό Κροκοδειλάκι ή Κασιδιάρη (*Laudakia stellio*) μια μεγάλη σαύρα που παρατηρείται συχνά πάνω σε ξερολιθιές. Ακόμα πιο κοινή, ιδίως πάνω σε ξερολιθιές, είναι και η πιο μικρόσωμη Αιγαιόσαυρα (*Podarcis erhardii*), τα αρσενικά της οποίας αναγνωρίζονται από την πρασινωπή ράχη τους και τις συχνά χρωματιστές κοιλιές τους.

Στην οικογένεια των γκέκο ανήκουν το Σαμιμιδί (*Hemidactylus turcicus*) και ο Κυρτοδάκτυλος (*Mediodactylus kotschy*), δύο μικρές σαύρες που μπορούν να παρατηρηθούν κοντά σε φώτα σπιτιών την νύχτα. Σε αντίθεση η μεγάλη και δειλή Πρασινόσαυρα (*Lacerta trilineata*) προτιμάει λόχμες και περιοχές με πυκνή βλάστηση. Τέλος, στην οικογένεια των σκινικιδών ανήκουν το Λιακόνη (*Chalcides ocellatus*) και ο Αβλήφαρος (*Ablepharus kitaibelii*) δύο κρυπτικά είδη σαυρών που μπορούν να παρατηρηθούν αντίστοιχα μέσα σε χόρτα και κοντά σε παρλιές. Παρόληθλα με τις σαύρες, η Νάξος φιλοξενεί και τουλάχιστον 5 είδη φιδιών. Τα Ζώα αυτά παίζουν σημαντικότατο ρόλο

στην ισορροπία της φύσης καταναλώνοντας μεγάλες ποσότητες από ποντίκια, αρουραίους και διάφορα έντομα επιβλαβή για την γεωργία.

Στη Νάξο το πιο κοινό φίδι είναι ο Τυφλίτης (*Eryx jaculus*) ένα μικρό και ακίνδυνο είδος βόα που περνάει το μεγαλύτερο μέρος της ζωής του κάτω από την γη. Ο Λαφιάτης (*Elaphe quatuorlineata*), ένα μεγάλο αήλιό επίσης άκακο φίδι, είναι ο φίλος των αγροτών λόγω των πολλών τρωκτικών που κυνηγάει. Τέλος πιο σπάνια είδη στην Νάξο είναι η Οχιά (*Vipera ammodytes*), το Νερόφιδο ή δρύιτης του νερού (*Natrix natrix*), και ο Τυφλίνο ή ήλιος (*Typhlops vermicularis*).

Η πιο εντυπωσιακή κατηγορία ζωικών οργανισμών της Νάξου, όμως, είναι αναμφίβολα τα πουλιά. Από το μεγαλοπρεπές Όρνιο ή Σκανιά (*Gyps fulvus*), προαιώνιο σύμβολο της ναξιακής ορνιθοπανίδας, μέχρι τον ταπεινό Κατσουλιέρη ή Σκορδαλιό (*Galerida cristata*), η φύση της Νάξου προσελκύει εκατοντάδες είδη πουλιών, πολλή από τα οποία είναι σπάνια ή απειλούμενα με εξαφάνιση.

Ημερόβια και νυκτόβια αρπακτικά, δηλαδή γύπες, αετοί, γεράκια, κίρκοι, κουκουβάγιες και μπούφοι, υδρόβια, όπως ερωδιοί, βουτηχτάρια, πουλιάδες, χήνες και πάπιες, παρυδάτια, όπως σφυριχτές, σκαλιδρες και τρύγγες, θαλασσοπούλια, γλήροι και γληρόνια, πέρδικες, χελιδόνια, πετροκλήδες, ταιροβάκοι, φυλλοσκόποι, κοτσύφια, τσίχλες και κορακοειδή μένουν μόνιμα ή επισκέπτονται τακτικά το νησί, μαρτυρώντας την αξία του ναξιακού περιβάλλοντος.

Ο Ζας και το σπήλαιο

Το βουνό Ζας, που εκτείνεται νοτιοανατολικά από το χωριό Φιλώτι, είναι η ψηλότερη κορυφή τόσο της Νάξου όσο και των Κυκλάδων (1.003 μ.). Στην κορυφή του Ζα, όπως αναφέρει η μυθολογία, ο Δίας εζησε τα παιδικά του χρόνια και ένας αετός του παρέδωσε τον κεραυνό με τη βοήθεια του οποίου έγινε κύριος του Ολύμπου. Πέρα όμως από το πέπλο της μυθολογίας που καλύπτει το βουνό, ο Ζας διαθέτει μοναδική φυσική ομορφιά και προσφέρεται ιδιαίτερα για πεζοπορία στη φύση μέσα από παλιά και πανέμορφα μονοπάτια. Σε υψόμετρο 630 μέτρων, βρίσκεται το σπήλαιο του Ζα, ένα από

Tadorna ferruginea - Καστανόπαντα

Himantopus himantopus - Καλαμοκανάς

τα εντυπωσιακότερα φυσικά αξιοθέατα της Νάξου. Το σπήλαιο εξερευνηθήκε το 1962. Οι ανασκαφές που έγιναν στο σπήλαιο την περίοδο 1985-86 και 1994, έφεραν στο φως ευρήματα από τη νεολιθική μέχρι την κλασική και την ρωμαϊκή εποχή, πολλά από τα οποία εκτίθενται στο αρχαιολογικό μουσείο της Νάξου. Το σπήλαιο παρουσιάζει μεγάλο ενδιαφέρον και από σπηλαιολογική άποψη. Έχει μεγάλους θαλάμους που εκτείνονται σε μήκος 11 μέτρων, και εντυπωσιακό εσωτερικό διάκοσμο που περιλαμβάνει μεγάλους σταλακτίτες και σταλαγμίτες καθώς και σπάνια λίθινα συμπληγήματα.

Περιοχές Natura

Η περιβαλλοντική ιδιαιτερότητα της Νάξου, αποτέλεσμα των ήπιων παραδοσιακών χρήσεων γης που εφαρμόστηκαν από τον άνθρωπο και εφαρμόζονται μέχρι σήμερα έστω και αραιότερα, έχει αναγνωριστεί διεθνώς και η ελληνική Πολιτεία έχει περιλάβει τμήμα του νησιού στο ευρωπαϊκό δίκτυο προστατευόμενων περιοχών "Φύση 2000" (Natura 2000). Στο δίκτυο αυτό περιλαμβάνεται τμήμα της Κεντρικής και Νότιας Νάξου, που περιλαμβάνει το όρος Ζας και τη Βίγλη έως το Μαυροβούνι και τη θαλάσσια ζώνη από τον όρμο Καράδες έως τον όρμο της Μουτσούνας.

Επίσης έχουν θεσπιστεί 7 Καταφύγια Άγριας Ζωής.

Emberiza cirius - Σηροτσιόχλονο

Βιότοποι - υγρότοποι

Ξεκινώντας από την θάλασσα και την ακτογραμμή, διασχίζοντας στη συνέχεια τις πεδινές περιοχές και καταλήγοντας στους λόφους και στα βουνά, ο επισκέπτης θα συναντήσει ένα πλήθος βιοτόπων, που όμοιο του δύσκολο θα βρει σε άλλα κυκλαδονήσια:

- Ανοιχτή θάλασσα και παράκτια ζώνη.
- Απότομες βραχώδεις ακτές, κυρίως στο ανατολικό τμήμα της ακτογραμμής.
- Αμμώδεις και χαλικώδεις παραλίες και οι θίνες με τα κέδρα στην νοτιοδυτική πλευρά του νησιού.
- Παράκτιους εποχιακούς υγρότοπους, όπως: Η λιμνοθάλασσα Αλικής, που είναι ο μεγαλύτερος και σημαντικότερος παράκτιος υδροβιότοπος των Κυκλάδων, τόσο από άποψη βιοποικιλότητας και πληθυσμών, όσο και από την σπανιότητα των πουλιών που βρίσκουν προσωρινό ή μόνιμο καταφύγιο στα νερά του. Λιμνοθάλασσες Μικρής Βίγλης, Γλυφάδας και Αγίου Προκοπίου, Υδροβιότοποι Καλαντού, Αγιασσού, Ποταμίλων και η εκβολή στον Αμμίτη. Πλήθος πουλιά, μικρά ερπετά και ψάρια βρίσκουν καταφύγιο σε αυτά τα μικρά, αήλια σημαντικά καταφύγια. Οι υγρότοποι της Νάξου

ανήκουν στον κατάλογο με τους 380 προστατευόμενους υγρότοπους του δικτύου Natura 2000.

- Παραδοσιακά αγροτικά τοπία, όπως τα χωράφια στο Λιβάδι, ο κάμπος του Μπασούζη, η κοιλάδα των Εγγαρών και οι πεζούλιες στα ορεινά.
- Φρυγανότοπους και θαμνότοπους.
- Ρεματίες των εποχιακών χειμάρρων, με πλάτανια, λυγαριές, ιτιές, σκληθήρα και μικροδάφνες, διάσπαρτες σε όλο το νησί.
- Ελαιώνες, όπως ο ελαιώνας της Τραγαίας καθώς και οι μικρότεροι της Μουτσούνας, της Μέσης και του Λυώνα.
- Συστάδες βελανιδιάς, οι οποίες αποτελούν απομεινάρια από δρυοδάση. Οι περισσότερες από αυτές έχουν απομείνει στην ανατολική πλευρά του όρους Ζας.
- Σύνδεντρα πλατύφυλλων, με την επιβλητική παρουσία μεγαλόκορμων πουρναριών, αριών και σφενδαμιών.
- Λόφους και ψηλά βουνά με απότομα βράχια και ορθοπλαγιές. Οι πιο επιβλητικοί ορεινοί όγκοι βρίσκονται στον Ζα, στο Φανάρι, στο Μαυροβούνι, στην Αναθεματίστρα, στην Κορακιά, στον Καλόγερο και στον Αν-Λιά.

Καταρράκτης Ρουτσούνας

Βόρεια και Νότια της Κεραμωτής δημιουργούνται δύο σημαντικοί ποταμοί της Νάξου, που ξεκινούν αντίστοιχα από τα βουνά Κόρωνος και Φανάρι. Οι δύο αυτοί ποταμοί ενώνονται στο δυτικό άκρο του χωριού, στη θέση Διποτάματα. Το νερό συνεχίζοντας την πορεία του μέσα από βράχια και πλούσια βλάστηση, ενώνεται με το ρυάκι που τρέχει από την πηγή των Καναφών και δημιουργεί τον καταρράκτη της Ρουτσούνας, ύψους είκοσι μέτρων. Εκεί που πέφτουν τα νερά του καταρράκτη, υπάρχει ένας πλάτανος και μία λίμνη με αρκετό βάθος, όπου το καλοκαίρι κολλυμπούν τα παιδιά της Κεραμωτής. Το νερό συνεχίζει την πορεία του και φθάνει μέχρι τον κάμπο των Εγγαρών, αρδεύοντας τη περιοχή πριν καταλήξει στη θάλασσα, στην παραλία του Αμμίτη. Τα τρεχούμενα νερά, που διατηρούν τη ροή τους ακόμη και το καλοκαίρι, δημιουργούν μια καταπράσινη μαγευτική εικόνα, που απέχει πολύ από το σύνθετο κυκλαδικό τοπίο. Υπάρχει μονοπάτι μοναδικής ομορφιάς, που ξεκινάει κοντά από το παλιό γεφύρι της Κεραμωτής και οδηγεί στον καταρράκτη.

Μάρμαρο Νάξου

Το λευκό μάρμαρο της Νάξου ήταν από την αρχαία εποχή ένα από τα σημαντικότερα ηλιτοποαραγωγικά αγαθά του νησιού. Εμφανίζεται κυρίως στο δυτικό τμήμα του νησιού και συναγωνιζόταν σε ποιότητα όλα τα γνωστά μάρμαρα της εποχής. Σε διάφορα σημεία της Νάξου θα δείτε λατομεία με πιο χαρακτηριστικό το λατομείο που βρίσκεται κοντά στο χωριό Κυνίδαρως, που δεσπόζει επιβλητικό και συνθέτει ένα σεληνιακό τοπίο που εκτείνεται από την πλαγιά του βουνού έως τον κεντρικό δρόμο. Το μάρμαρο αποτελούσε κατά την αρχαιότητα το αποκλειστικό υλικό της γλυπτικής και η σημασία του διακρίνεται στα αρχαία λατομεία του νησιού (Φληριού, Μετάνων, Απόλλωνα). Λαμπρά δείγματα της χρήσης του μαρμάρου αποτελούν και τα αρχαία ιερά του Ναού του Απόλλωνα, του Γύρουλα στο Σαγκρί και του Διόνυσου στα Ύγρια. Το γεγονός πως το πρώτο μαρμάρινο γλυπτό μεγάλο μεγέθους στον κόσμο λαξεύτηκε στη Νάξο το 660 π.Χ. (Κούρος) σηματοδοτεί τη σπουδαιότητα της μαρμαρογλυπτικής τέχνης

Κεδροδάσος Αθλικού

Στη Χερσόνησο του Αθλικού στη νοτιοδυτική Νάξο, υπάρχει ένα από τα μεγαλύτερα και πυκνότερα κεδροδάση στην Ελλάδα. Έχει έκταση περίπου 800 στρέμματα και αποτελείται από αιωνόβια δέντρα, κέδρους ή αρκεύθους, σκίνους, ρείκια, θυμάρι, ασπαλάθους και διάφορα αγριοθηλυδα. Οι κέδροι που καλλιπτούν το μεγαλύτερο μέρος του δάσους είναι Κωνοφόρο γυμνόσπερμο φυτό, που ανήκει στην τάξη των Πευκωδών και στην οικογένεια των Κυπαρισσοειδών. Η μέση ηλικία των δέντρων είναι από 200 έως 300 χρόνια, έχουν ύψος έως και 6 μέτρα και διάμετρο που φτάνει το 1 μέτρο. Οι κέδροι έχουν ριζικό σύστημα που αναπτύσσεται σε ακτίνες τουλάχιστον διπλάσια από το ύψος τους. Εκτός από τις μεγάλες ρίζες τους μια τεράστια ποσότητα πολύ λεπτών ριζών διαμορφώνουν ένα πυκνό πλέγμα που συγκρατεί την άμμο και έτσι διατηρούνται οι αμμόλοφοι. Το κεδροδάσος του Αθλικού είναι χαρακτηρισμένο καταφύγιο άγριας ζωής καθώς φιλοξενεί άγριους λαγούς, ερπετά και πολλά είδη πουλιών.

Σμύριδα

Η Ναξιώτικη σμύριδα ή σμυρίγλι στην τοπική διάλεκτο, είναι ορυκτό πέτρωμα που υπάρχει σε αφθονία στις πλαγιές του όρους Αμόμαξη ανάμεσα στους οικισμούς Κόρωνο και Απείρανθο. Το χρώμα της είναι κυανόμαυρο ή, ορισμένες φορές, κατάμαυρο. Σχεδόν το σύνολο των εκμεταλλεύσιμων αποθεμάτων σμυρίδας της Ελλάδας βρίσκεται στη Νάξο.

Η ποιοτική υπεροχή της Ναξιώτικης σμυρίδας είναι γνωστή από την αρχαιότητα που χρησιμοποιείτο σαν λειαντικό και στιλβωτικό υλικό, ενώ και σήμερα η σμύριδα χρησιμοποιείται ευρέως στη βιομηχανία. Η εξόρυξη της σμυρίδας-κάτω από δύσκολες συνθήκες - στη διάρκεια των νεότερων χρόνων ήταν σημαντικός παράγοντας για την επιβίωση των κατοίκων των ορεινών χωριών της Νάξου.

Η Νάξος των μύθων και των θρύλων

Η μυθολογία κατέχει μια πολύ σημαντική θέση στον ιστό της ιστορίας και του πολιτισμού της Νάξου. Με ανεξίτηλα χρώματα είναι υφασμένες στη μνήμη και το χρόνο οι φιγούρες του Διόνυσου, του Δία, του Απόλλωνα, της Αριάδνης, της Δήμητρας, οι οποίες έλκουν στο διηλεκές τα βλέμματα της φαντασίας και του ενδιαφέροντος. Στη μακραίωνη ιστορία της Νάξου οι μύθοι μπλέκονται με την πραγματικότητα, ενώ πλήθος αρχαιολογικών ευρημάτων όλων των χρονικών περιόδων ρίχνουν φως στην ιστορική πραγματικότητα που βρίσκεται πίσω από κάθε μύθο. Διόνυσος, Σεμέλη, Θησέας, Αριάδνη, νύμφες, Νηρηίδες, τύραννοι, κατακτητές, πειρατές, άρχοντες και ήρωες, έχουν αφήσει διάσπαρτα σε όλο το νησί τα ίχνη τους, συνθέτοντας ένα μαγικό παιχνίδι της φαντασίας ανάμεσα στο μύθο και την ιστορία.

Ο Δίας

Ο πατέρας των θεών, ο Δίας λατρεύτηκε στη Νάξο, που του αφιέρωσε το ψηλότερο βουνό της, τον Δία ή Ζα. Ο Αγλαοσθένης, Νάξιος ιστορικός, λέει πως όταν ο Δίας ήταν μικρός κληήθηκε από την Κρήτη, από το Ιδαίον Άντρον (όρος Ίδη), και μεταφέρθηκε στη Νάξο, για να γλιτώσει από τον πατέρα του τον Κρόνο. Μεγάλωσε στη σπηλιά του Ζα, όπου και το ιερό του, μέχρι που μεγάλωσε και ήταν σε ηλικία να διεκδικήσει τη βασιλεία των θεών με εκστρατεία εναντίον των Τιτάνων.

Στο Δία είχε αφιερωθεί μια πολύ μεγάλη έκταση στην πλαγιά του υψηλότερου βουνού της Νάξου, ιερό τέμενος προς τιμήν του

θεού, το οποίο υπήρξε σημαντικό θρησκευτικό κέντρο για τους αγροτοποιμένες της γύρω περιοχής. Δύο επιγραφές σε ριζιμυούς βράχους, παραγμένες από τον ίδιο τεχνίτη τον 4ο π.Χ.αιώνα, με τα ίδια λόγια και γράμματα "ΟΡΟΣ ΔΙΟΣ ΜΗΛΩΣΙΟΥ" ορίζουν, προστατεύουν και προβάλλουν το ιερό. Οι κάτοικοι της περιοχής που λάτρευαν το θεό, ντυμένοι με «μηλιωτές» που σημαίνει προβιές προβάτων, ανέβαιναν στην κορυφή του Ζα το καλοκαίρι την εποχή της μεγάλης ξηρασίας, για να παρακαλέσουν το θεό να στείλει τους δροσερούς ανέμους του και να γλιτώσει τον κόσμο από την απειλησία της ζέστης.

Διόνυσος

Η Νάξος έχει μεγάλη σχέση με τον θεό του κρασιού και της χαράς, τον Διόνυσο, παρότι η καταγωγή του θεού Διονύσου εικάζεται ότι ήταν από τη Θράκη ή κατ' άλλους από την Ανατολή.

Ο Διόδωρος ο Σικελιώτης, ιστορικός αναφέρει ότι οι Νάξιοι μυθογράφοι υποστηρίζουν ότι ο θεός γεννήθηκε στη Νάξο, από τη Σεμέλη, κόρη του Κάδμου του βασιλιά των Θηβών και το βασιλιά Αστέριο (θεωρώντας πάντα πραγματικό του πατέρα το Δία).

Ο Δίας ανέθεσε την ανατροφή του στις Νάξιες νύμφες Φιλία, Κλειδίη και Κορώνη, οι οποίες τον μεγάλωσαν στη σπηλιά του Ζα ή κατ' άλλους στο «Κακό Σπήλαιο», της Κορώνης, όπου βρέθηκε επιγραφή που λέει «ΔΡΙΟΣ ΔΙΟΝΥΣΟΥ».

Το Διόνυσο συνόδευσαν οι Σάτυροι και οι Μαινάδες (γυναίκες), που χόρευαν και ξεφάντωναν, φτάνοντας ενίοτε στην έκσταση, πίνοντας και μεθώντας με το γλυκόπιστο

Διόνυσος και Αριάδνη

Ο πολύ γνωστός μύθος του γάμου του Διονύσου με την Αριάδνη, είναι αποκλειστικά συνδεδεμένος με τη Νάξο. Σύμφωνα με το μύθο, όπως αναφέρει ο Διόδωρος ο Σικελιώτης, ο Θησέας, μετά την εξόντωση του Μινώταυρου με τη βοήθεια της Αριάδνης, κόρης του Μίνωα, απέηλευσε από την Κρήτη με προορισμό την Αθήνα, παίρνοντας μαζί του την όμορφη κόρη. Θαλασσοταραχή τους υποχρέωσε ν' αγκυροβολήσουν στην Νάξο, τότε ονομαζόταν Δία, για να ξεκουραστούν.

Ο Θησέας άραξε το πλοίο του στο μικρό νησάκι, «τα Παλάτια», όπως τ' ονομάζουμε σήμερα και η Αριάδνη, ταλαιπωρημένη έγειρε στην αμμουδιά και την πήρε ο ύπνος.

Ο Θησέας με τους συντρόφους του παρέμειναν στο πλοίο κι αποκοιμήθηκαν. Τότε ο Διόνυσος που είχε δει την Αριάδνη και την ερωτεύθηκε, επισκέφθηκε το Θησέα στον ύπνο του και του είπε να φύγει χωρίς αυτήν. Εκείνος αντέδρασε, αλλά ο θεός επέμενε, δηλώνοντας την υπεροχή του

κρασί του νησιού.

Ο Διόνυσος, που ήταν εκφραστής της χαράς και της διασκέδασης, από την αγάπη του στη Νάξο είχε προκαλέσει την ευφορία στην καλλιέργεια των αμπελιών, με αποτέλεσμα την παραγωγή άριστης ποιότητας κρασιού. Από ευγνωμοσύνη και αγάπη προς το θεό, που τους έφερε την ευθυμία και την ψυχαγωγία, οι Νάξιοι ίδρυσαν ναό για τη λατρεία του στα Ύρια.

Ο Πλούταρχος λέει πως είχαν καθιερώσει εορταστικές εκδηλώσεις προς τιμήν του, «τα Διονύσια» δύο φορές το χρόνο, με αγώνες και θυσίες.

Γινόνταν ταυτόχρονα στη Χώρα για τους αστούς και στα Ύρια για τους κατοίκους της υπαίθρου.

Η μία γιορτή γινόνταν την Άνοιξη που έβγαιναν τα φύλλα του αμπελιού και περιείχε παιχνίδια κι ευθυμία, ενώ η άλλη το Φθινόπωρο με τον τρύγο και το πάτημα των σταφυλιών.

λόγω της θεικής του ιδιότητας.

Φοβούμενος τις συνέπειες της τιμωρίας του θεού, ο Θησέας υποχρεώθηκε να φύγει. Στη συνέχεια ο Διόνυσος πήγε κοντά στην Αριάδνη. Εκείνη μόλις ξύπνησε τον είδε να στέκεται δίπλα της και να της λέει λόγια τρυφερά. Τον ρώτησε αμέσως για το Θησέα, αλλά εκείνος της απάντησε ότι είχε φύγει, ενώ της έδωσε να πει κρασί από ένα χρυσό κύπελλο και της πρόσφερε ένα χρυσό στεφάνι, έργο του Ήφαιστου, με πολύτιμα ινδικά πετράδια στο σχήμα εννέα αστεριών. Κατ' άλλους το στεφάνι ήταν δώρο της Αφροδίτης και των Ωρών για τους γάμους τους.

Αναφέρεται δε, ότι ήταν τόσο λαμπρό ώστε οι θεοί το έβαλαν στον ουρανό να λάμπει πλάι στ' άλλα αστέρια και το ονόμασαν αστερισμό της Αριάδνης.

Θυμωμένη με το Θησέα η Αριάδνη δέχθηκε την πρόταση του Διονύσου.

Εκείνος την πήρε και την πήγε στο όρος Δρίος, το σημερινό βουνό Κόρωνος. Από εκεί έφυγαν για τον Όλυμπο.

Απόλλωνας

Στη Νάξο λατρεύτηκε και ο Απόλλωνας, ο θεός του φωτός και της μουσικής. Ήταν γιος του Δία και της Λητώς, η οποία λόγω της οργής και του κατατρογμού της από τη Ήρα, τη σύζυγο του Δία, προστατεύτηκε από τον Ποσειδώνα και μεταφέρθηκε με δελφίνι στη Δήλο, όπου και γέννησε τον Απόλλωνα και την Άρτεμη. Τρεις περιοχές ήταν τόποι λατρείας του θεού.

Η Χώρα, όπου βρίσκεται «η Πορτάρα», η μεγαλύτερη τεράστια πύλη του ανεγειρόμενου από τον τύραννο του νησιού, Λύγδαμη, ναού του, ο οποίος όμως δεν τελείωσε ποτέ, και η οποία στις μέρες μας φέρεται σαν το κύριο έμβλημα του νησιού. Επίσης, η Τραγαία, από τη μαρτυρία του Στεφάνου Βυζαντίου «εστί δε και πόλις εν Νάξω Τραγία εν η Τράγειος Απόλλων τιμάται». Και τέλος η περιοχή Απόλλωνα, όπου υπάρχει

επιγραφή χαραγμένη σε κατάλληλη διαμορφωμένο βράχο: «ΟΡΟΣ ΧΩΡΙΟΥ ΙΕΡΟΥ ΑΠΟΛΛΩΝΟΣ».

Στην περιοχή αυτή, κοντά στο χώρο των αρχαίων λατομείων, υπήρξε υπαίθριο τέμενος όπως μαρτυρεί η παραπάνω επιγραφή του 3ου π.Χ. αιώνα.

Υπάρχει ακόμη στα κατάλοιπα της λατομικής δραστηριότητας των κατοίκων της εποχής εκείνης, ο Κούρος του Απόλλωνα, το γιγαντιόο άγαλμα που άλλοι ερευνητές θεωρούν ότι απεικονίζει τον Απόλλωνα και άλλοι τον Διόνυσσο.

Το άγαλμα πιθανώς να προαριζόταν για το ναό του στα Ύρια.

Δείγμα της λατρείας του είναι ακόμη, το τεράστιο άγαλμα του θεού, το οποίο αφιέρωσαν στο ιερό της Δήλου οι Νάξιοι με την επιγραφή «ΝΑΞΙΟΣ ΑΠΟΛΛΩΝΙΟΣ».

Δήμητρα και Περσεφόνη

Ξεχωριστή θέση στην καρδιά των Ναξίων είχε και η θεά Δήμητρα με την κόρη της Περσεφόνη. Η Δήμητρα ήταν θεά της γονιμότητας της γης. Ο μύθος μάνας και κόρης, η οποία απήχθη από τον Πλούτωνα (Άδη), ο οποίος την πήγε στον Κάτω Κόσμο σαν βασίλισσα του Άδη, συμβολίζει τον κύκλο των εποχών. Τη θλίψη με το μαρμασμό της φύσης το Φθινόπωρο και το Χειμώνα, τη χαρά και την αναγέννηση την Άνοιξη και το Καλοκαίρι. Η σημαντική αυτή θεότητα, προστάτιδα των αγροτών και της γεωργίας, τιμήθηκε και αγαπήθηκε πολύ απ' τους κατοίκους της Νάξου, οι οποίοι έκτισαν για

τη λατρεία της περικαλλή ναό, σε περίοπτη θέση της εύφορης πεδιάδας του «Μησαούζι», στην περιοχή του Σαγκρίου.

Ο ερειπωμένος ναός αναστηλώθηκε πρόσφατα με το ίδιο το μαρμαρίνο υλικό του. Θεωρείται από τους σημαντικότερους και αντιπροσωπευτικότερους αρχαίους ναούς, πολύτιμος όχι μόνο για τη συμπληρωματική γνώση της ιστορίας και της κοινωνίας της Νάξου, αλλά και για την κατανόηση της αρχαίας θρησκείας και λατρείας. Περιέχει δε σημαντικά αρχιτεκτονικά στοιχεία, τα οποία συναντάμε μεταγενέστερα στον Παρθενώνα.

Διόνυσος και Τυρρηνοί πειρατές

Ο Όμηρος σ' ένα από τους μύθους του λέει ότι ο Διόνυσος κάποτε νοίκιασε ένα πλοίο από τους Τυρρηνοίς ναυτικούς για να επιστρέψει στη Νάξο.

Εκείνοι όμως, αγνοώντας τη θεϊκή φύση του επιβάτη τους, θέλησαν να τον αιχμαλωτίσουν.

Ο Διόνυσος το αντιλήφθηκε και για να γλιτώσει τους έδωσε να πιούν κρασί και να μεθύσουν. Αμέσως μεταμόρφωσε τα κοουπιά σε φίδια, ενώ στα κατάρτια του πλοίου αναρρήχθηκε μια κληματαριά και τα κληδιά της γέμισαν σταφύλια.

Έντρομοι οι ναύτες, από το ξαφνικό αυτό φαινόμενο, φοβήθηκαν κι έπεσαν στη θάλασσα, όπου την ίδια στιγμή μεταμορφώθηκαν σε δελφίνια.

Άλλες θεότητες

Στη μυθολογία της Νάξου αναφέρεται η παρουσία και η λατρεία άλλων θεών, λιγότερο ίσως, σημαντικών, όπως είναι η πιθανή λατρεία του Άρη, στο βουνό Φανάρι που βρίσκεται ανάμεσα στην Απειράνθο και στο Πλεανοπέδιο της Τραγαίας.

Πιθανολογείται ότι εκεί υπήρξε ιερό τέμενος προς τιμήν του θεού, μετά από ανεύρεση επιγραφής στα ερείπια της εκκλησίας του Αγίου Γεωργίου, όπως αναφέρει ο Νάξιος ιστοριοδίφης Ιάκωβος Γκριμάλντι που λέει «ΤΕΜΕΝΙΣΜΑ ΑΡΕΟΣ».

Η παράδοση λέει πως, όταν ο Άρης, θεός του πολέμου, σκότωσε τον Άδωνα, τον αγαπημένο της Αφροδίτης, οι Αθωάδες γίγαντες Ότος και Εφιάλτης, δίδυμοι γιοι του Ποσειδώνα, τον έκλεισαν σ' ένα πιθάρι για τιμωρία του 13 μήνες.

Μετά την απελευθέρωσή του, κατέφυγε στη Νάξο και κρύφτηκε στη «σιδεροβρωτίν πέτρα», δηλαδή «στην πέτρα που τρώει το σίδερο», η οποία τοποθετείται στο όρος Μπίτσα πάνω στο Φανάρι.

Οι Αθωάδες, καθώς λέει ο μύθος διέθεταν υπερφυσική δύναμη, άκρως επικίνδυνη καθώς μεγάλωνε μαζί με την ηλικία τους. Απειλούσαν ότι θα εκθρόνιζαν το Δία από τον Όλυμπο. Εκείνοι για να γλιτώσει, τους έστειλε στη Νάξο να βρουν τη μητέρα τους, που την είχαν απαγάγει οι Νάξιοι. Εκεί, με τέχνασμα της Άρτεμης, σκότωσε ο ένας τον άλλον. Οι Νάξιοι τους έθαψαν στο νησί και τους λάτρεψαν σαν ήρωες.

Οι λατόμενοι της περιοχής του Φθιρίου στις Μέλλανες, τους όρισαν για προστάτες τους, λόγω της υπερβολικής τους δύναμης, την οποίαν χρειαζόταν εξ αιτίας της σκληρής

και επικίνδυνης δουλειάς που έκαναν με την πέτρα. Σ' αυτό καταλήγουν από επιγραφή, η οποία βρέθηκε στην περιοχή και αναφέρεται σε τέμενος του Ότου και του Εφιάλτη.

Ιερά που βρέθηκαν σε σπήλαια και σε κορυφές των βουνών, πιθανολογούν κι άλλες λατρείες θεοτήτων όπως για παράδειγμα, στις Εγγαρές προς τιμήν των Νυμφών, σύμφωνα με επιγραφή στη σπηλαιώδη εκκλησία της «Γέννησης» στις υπώρειες του «Καλού όρους».

Ανάλογη λατρεία υπήρχε στην «Παναγία της Καλορίτσας», στην περιοχή Δαμαριώνα και στη «Νυφιώτισσα», μικρό σπηλαιώδες ξωκκλήσι σ' Αμελιαθίου στο Τσικαλαριό. Το ίδιο ιερό υπήρχε και στη λατρευτική σπηλιά της «Παναγίας της Σπηλιώτισσας», σ' Αργιά.

Ο θεός Ήφαιστος έχει και αυτός τη σχέση του με τη Νάξο. Λέγεται πως εδώ διδάχθηκε την τέχνη της σιδηρουργίας και μετά πήγε στη Λήμνο.

Και τέλος, το σημερινό όνομα του νησιού, Νάξος επικρατεί η αντίληψη ότι το πήρε από το Νάξο, βασίλισσα της Καρύας, χώρας της Μ. Ασίας, της οποίας κάτοικοι, οι Κάρες, έζησαν και σε τούτον τον τόπο. Όμως, για την ελληνική μυθιστορία, Νάξος ήταν ο γιος του Απόλλωνα και της Ακάλης, κόρης του Μίνωα.

Λέγεται λοιπόν, πως απ' αυτόν πήρε τ' όνομά του το νησί, δείχνοντας έτσι τη σύνδεσή του με το Μινωικό Πολιτισμό. Το πρώτο όνομα του νησιού ήταν Στρογγύλη, ακολούθησε το Δία και τέλος επικράτησε το Νάξος.

Μια θέση στην ιστορία

Η Νάξος ξεχωρίζει για την μακραίωνη ιστορία της, που χάνεται στα βάθη των αιώνων. Στην καρδιά των Κυκλάδων, υπήρξε μια από τις παλαιότερες εστίες πολιτισμού όχι μόνο στο γεωγραφικό χώρο της σημερινής Ελλάδας αλλά σ' ολόκληρη την Ευρώπη.

πυκνό πλήγμα μικρών νησίδων προσφέρει εύκολη βάση επεκτάσεως. Στην τοποθεσία όπου είναι και σήμερα η πόλη της Νάξου, στη Γρόττα, αποκαλύφθηκε μεγαλύτερος και πολύ πιο ανεπτυγμένος οικισμός με τετράγωνα επιμελώς χτισμένα σπήτια και πλούσια κεραμική. Εκτεταμένα σ' όλο το νησί είναι και τα νεκροταφεία της εποχής. Αριστουργήματα της τέχνης και της τεχνικής από το δεύτερο μέρος της 3ης χιλιετίας βρέθηκαν σ' όλο σχεδόν τους τάφους. Ολόκληρη την 3η χιλιετία π.Χ. η Νάξος αναδεικνύεται σ' ένα από τα μεγαλύτερα κέντρα του Πρωτοκυκλαδικού πολιτισμού. Γύρω στον 7ο αιώνα π.Χ. στη Νάξο είχε σχηματισθεί μια ολιγαρχική κοινωνία με πολλούς πλούσιους και ισχυρούς ευγενείς, τους «πασιές», που ζει στην πόλη, που βρισκόταν πάνω στο λόφο του σημερινού Κάστρου της Χώρας, ή στις διάφορες κόμμες του νησιού. Ο λαός ασχολείται κυρίως με τη γεωργία, την κτηνοτροφία αλλά και την αλιεία, το εμπόριο και τις τέχνες.

Η Νάξος αποικίζει την Αρκεσίνη και ίσως την Αιγιάλη στην Αμοργό και συνάπτει στενές σχέσεις με τη Θήρα. Το 734 π.Χ. βοηθά με το στόλο της τη φιλική της Χαλκίδα για αποστολή αποίκων στη Δύση και σ' αντίληγμα δίνει τ' όνομά της σε μια από τις νέες αποικίες (Νάξος Σικελίας). Τα αρχαιολογικά ευρήματα από την εποχή αυτή χαρακτηρίζονται για την υψηλή τους αισθητική. Τα υπερφυσικού μεγέθους αγάλματα, οι Κούροι, κείτονται μισοτελειωμένοι στους χώρους των αρχαίων λατομείων, στις Μέλισσες και στον Απόλλωνα. Τεχνικοί λόγοι ή συνθήκες ζωής, όπως ο θάνατος του πελάτη, η πολιτικά γεγονότα, στάθηκαν οι αιτίες για την

εγκατάλειψη τους. Από την άλλη, η Άρτεμις του Εθνικού Μουσείου, ανάθημα στη Δήλο της Νικάνδρης (650 π.Χ.), από μια πλούσια οικογένεια της Νάξου, είναι πασίγνωστη. Η Σφιγγά των Δελφών, οι περίφημοι Λέοντες της Δήλου, ο Οίκος των Ναξίων στη Δήλο και γενικά πολλά αφιερώματα των Ναξίων στη Δήλο και σ' άλλα φημισμένα ιερά, μαρτυρούν την ανάπτυξη, τον πλούτο και την ισχύ της Νάξου. Η μεγάλη πηλαστική που στους αρχαίους χρόνους γεννιέται στην Ελλάδα, εμφανίζεται στη Νάξο, για πρώτη φορά, όλα τα στοιχεία του μνημειώδους. Αυτό το γεγονός, σε συνδυασμό με την ανάπτυξη της πηλαστικής (ειδώλια) κατά την 3η χιλιετία π.Χ. οδήγησε στην άποψη πως στη Νάξο "γεννήθηκε" η πηλαστική.

Η αφθονία του μαρμάρου στο νησί συνέτελεσε αναμφίβολα σ' αυτή την ανάπτυξη. Το σμύρνηλι, αποκλειστικά ναξιακό προϊόν, χρησιμοποιείται για την τελική λείανση των έργων. Οι Νάξιοι τεχνίτες είναι περιζήτητοι και φαίνονται τόσο πλούσιοι, ώστε να χαρίζουν οι ίδιοι στους θεούς μεγάλα και ασφαλής πολυδάπανα έργα τους. Καθοριστική υπήρξε επίσης η συμβολή της Νάξου στη δημιουργία της μνημειώδους μορφής της ελληνικής αρχιτεκτονικής και ιδιαίτερα της μαρμαρίνης ιωνικής.

Στο ιερό των Υρίων μπορούμε να παρακολουθήσουμε βήμα προς βήμα, στον ίδιο χώρο, το ένα στρώμα μετά το άλλο, την πορεία από το μονόχωρο ναό (800 π.Χ. περίπου) από ξύλο και πηλίνθος, μέχρι τον εκατόμπεδο αρχαϊκό ναό, ιωνικού ρυθμού, που διαθέτει άδυτο (χώρο για μυστηριακή λατρεία), μαρμαρίνη πρόσπαση (κιονοστοι-

χία που μνημειοποιεί την είσοδο), μαρμαρίνο βωμό και μαρμαρίνες κιονοστοιχίες εσωτερικά.

Στο Γύρουλα στο Σαγκρί, ο ολιγαρχικός ναός του Απόλλωνα και της Δήμητρας είναι αρχαϊκός ναός του τύπου του Τελεστηρίου, δηλαδή αφιερωμένος σε μυστηριακές τελετές. Αποτελεί το μοναδικό, καλά σωζόμενο παράδειγμα ενός Τελεστηρίου. Ανήκει στην εποχή του Λύγγαμι (530 π.Χ. περίπου) τυράννου της Νάξου, όπως και ο μεγάλος ναός του Απόλλωνα, στο νησάκι των Παλαιών, στο λιμάνι της Χώρας.

Η Κλασική Εποχή για τη Νάξο, όπως και για την υπόλοιπη Ελλάδα, σηματοδεύτηκε από σημαντικά επιτεύγματα πολιτισμού, αλλά και από πολυτελείς συγκρούσεις.

Το 490 π.Χ. οι Νάξιοι αντιμετώπισαν την επίθεση των Περσών με παθητικό τρόπο. Οι περισσότεροι έφυγαν στα βουνά κι όσοι έμειναν στην πόλη αιχμαλωτίστηκαν, έγιναν δούλοι, η πόλη καταστράφηκε, τα ιερά κήκαν. Στη ναυμαχία της Σαλαμίνας όμως οι Νάξιοι αποστατούν από τους Πέρσες και πολεμούν στο πλευρό των Αθηναίων. Μέσα στον 4ο αι. π.Χ. Αθηναίοι και Σπαρτιάτες συγκρούονται για τη Νάξο. Μετέχοντας στο «κοινό των νησιών» περνάει από την επιρροή των Πτολεμαίων της Αιγύπτου στη Μακεδονική και μετά στη Ροδιακή επιρροή. Μετά το 41 π.Χ. η Νάξος υπάγεται στην Ρωμαϊκή Αυτοκρατορία, στη ρωμαϊκή επαρχία των νησιών με έδρα τη Ρόδο. Συντά οι Ρωμαίοι τη χρησιμοποιούσαν ως τόπο εξορίας. Εκκλησιαστικά, υπαγόταν στην εκκλησία της Ρόδου κατά τους πρώτους χριστιανικούς χρόνους.

Βυζαντινή περίοδος

Πολλοί μελετητές δέχονται την άποψη ότι το κέντρο της Νάξου των βυζαντινών χρόνων βρισκόταν στην περιοχή του Απάνω Κάστρου - Τραγαίας - Απεράθου και στην ευρύτερη περιοχή του Σαγκριού - Κάστρου τ' Απαλήρου μέχρι τον όρμο της Αγιασού. Η περιοχή της Τραγαίας, με τις πολλές μικρές αλλά σημαντικές εκκλησίες έχει χαρακτηριστεί ένας «μικρός Μυστράς», δηλαδή μοιάζει μ' ένα σύνολο, μια πολιτεία μέσα στην αγροτική ύπαιθρο.

Στα τέλη του 7ου αιώνα οικοδομείται το Κάστρο τ' Απαλήρου, και ελέγχει όχι μόνο εκτεταμένες καλλιέργησιμες εκτάσεις του νησιού, αλλά και τη θαλάσσια περιοχή μεταξύ Νάξου, Πάρου και Ίου, που πιθανότατα αποτελούσε τμήμα της θαλάσσιας διαδρομής από την Κρήτη στην Κωνσταντινούπολη. Η ίδρυσή του συνδέεται με τη δύσκολη εποχή που τον καθορίζουν η αποκοπή της ανατολικής από τη δυτική Μεσόγειο, των πρώτων αραβικών επιδρομών, το τέλος του μονοπωλίου για τους βυζαντινούς εμπόρους και εντάσσεται στο ευρύτερο πλαίσιο της κρατικής μέριμνας για την αμυντική ενδυνάμωση των νησιών.

Η Νάξος αποκτά εξέχουσα θέση στη διοίκηση της Αυτοκρατορίας, που συνοδεύεται από οικονομική άνθηση, τους λεγόμενους «σκοτεινούς αιώνες» του Βυζαντίου (7ος-9ος αι.), με την σύνδεσή της με την Εικονομαχία. Πεντακάσιες περίπου εκκλησίες, όλων των ρυθμών και των τύπων και μοναστήρια με φρουριακό χαρακτήρα, μαρτυρούν πως σ' αυτό το νησί, που υπήρξε πρωτοπόρο στη σμίλευση του μαρμάρου αλλά και στο σμίλευμα πολιτισμών όπως ο Κυκλαδικός, και στα Βυζαντινά χρόνια έζησαν άνθρωποι που δοκίμασαν ανάμεσα στους πρώτους, νέους τρόπους στην αρχιτεκτονική, στην αγιογραφία, στην προσπάθεια να εκφράσουν τον εσώτερο εαυτό τους. Αρχαίοι ναοί μετατράπηκαν σε παλαιοχριστιανικές βασιλικές, όπως ο Άγιος Ιωάννης στο Γύρουλα Σαγκριού. Επίσης, σε πολλούς ναούς διακρίνονται πολλές οικοδομικές φάσεις, ξεκινώντας από τους πρώτους χριστιανικούς αιώνες, όπως στην Παναγία την Πρωτόθρονο στο χωριό Χαλκή, στην Παναγία τη Δροσιανή στο χωριό Μονή, στο Φωτοδότη Χριστό στο χωριό Δανακός.

Ενετική και Τουρκική

Γύρω στο 1207 μ.Χ. (κατά την κρατούσα ιστορική εκδοχή) ο Βενετός Μάρκος Σανούδος καταλαμβάνει τη Νάξο και την Άνδρο και ιδρύεται η λατινική ηγεμονία που θα μείνει γνωστή στην ιστορία ως Δουκάτο του Αιγαίου Πελάγους, με πρωτεύουσα τη Νάξο. Στη συνέχεια κατακτήθηκαν και τ' άλλα νησιά, εκτός από την Τήνο και τη Μύκονο που αποτέλεσαν ξεχωριστή ηγεμονία υπό τους Ghisi. Παρότι ήταν Βενετοί, οι Σανούδοι αναγνώριζαν ως επικυρίαρχο τους τον Λατίνο αυτοκράτορα της Κωνσταντινούπολης κι όχι τη Βενετία, απέναντι στην οποία κράτησαν ανεξάρτητη πολιτική, όσο αυτό το επέτρεπαν οι γεωπολιτικές συνθήκες της εποχής.

Έτσι, οι προστριβές με τη Βενετία έγιναν αναπόφευκτες και με την πάροδο του χρόνου η λατινική ηγεμονία των Κυκλάδων έγινε ένα προτεκτοράτο της Βενετίας. Σύμφωνα με την τοπική παράδοση, ο Μάρκος Σανούδος μοίρασε το νησί στους ευγενείς του σε φέουδα.

Η περίοδος της ηγεμονίας των Σανούδων υπήρξε μια ταραχώδης περίοδος, αφού αναγκάζονταν σε διαρκείς πολεμικές επιχειρήσεις ή σε διπλωματικούς χειρισμούς, για να αντιμετωπίσουν τους γείτονές τους Ghisi, τους πειρατές, τον Βυζαντινό στόλο του αυτοκράτορα Βατάτζη της Νίκαιας που, τελικά, ποτέ δεν παραιτήθηκε από τις αξιώσεις του πάνω στα Κυκλαδονήσια, καθώς και τις παρεμβάσεις της Βενετίας.

Η δυναστεία των Σανούδων έδωσε επτά ηγεμόνες και έληξε το 1383 όταν ο φιλοβενετός άρχοντας της Μήλου Φραντζέσκο Κρίσπο (είχε νυμφευθεί αρχόντισσα από τον οίκο των Σανούδων, τη Μαρία) δολοφονήθηκε κατά τη διάρκεια κυνηγιού, λίγο έξω από το χωριό Μέλιανες, τον τελευταίο δούκα της Νάξου, για της δουκίσσας Φιορέντσα Σανούδο, Νικόλα Dalle Carceri, κι ανέλαβε την ηγεμονία του δουκάτου.

Οι Κρίσπο (12 συνολική) ηγεμόνευσαν μέχρι το 1566, οπότε κατελήφθη το δουκάτο αρχικά

από τον Τούρκο αρχιναύαρχο Χαϊρεντίν Μπαρμπαρόσα και στη συνέχεια από τον Πιαλή Πασά. Από τα μέσα του 16ου αιώνα ένα νέο «μεταναστευτικό» ρεύμα έρχεται να κατακλύσει το νησί. Μπαρότσι, Γκριμάλντι, Τζιουστινιάνι, Κόκκοι, Ντέλλα-Ρόκκα, Ντε Μοντένα, κ. ά. επενδύουν, είτε αγοράζοντας ή είτε αποκτώντας την με επιγαμίες, δημιουργώντας μεγάλες ιδιοκτησίες. Κίτσιακή περίπτωση αποτελεί ο «κτόπος του

Φιλιωτιού». Κατά την Τουρκοκρατία θα διατηρηθεί το φεουδαρχικό καθεστώς, εντατικοποιώντας την εργασία των δουλοπάροικων κατοίκων του νησιού. Οι Τούρκοι δεν εποίκισαν τη Νάξο και τις άλλες Κυκλάδες. Ελάχιστοι εγκαταστάθηκαν στα νησιά, εξαιτίας του φόβου των πειρατών, κι ελάχιστοι κάτοικοι δέχτηκαν το Ισλάμ.

Η Νάξος διατήρησε τα παλαιά έθιμα και τους νόμους των Λατίνων, δηλαδή το φεουδαρχικό καθεστώς.

Σύγχρονη ιστορία

Στα τέλη του 1820 ο Αλέξανδρος Υψηλάντης είχε στείλει ανθρώπους στις Κυκλάδες με επαναστατικές προκηρύξεις. Το Δεκέμβριο του 1820 ορκίστηκαν οι πρώτοι Φιλικοί στη Νάξο, οι οποίοι κήρυξαν την Επανάσταση στις 6 Μαΐου 1821. Δεκάδες είναι οι Ναξιώτες αγωνιστές που βρίσκονται καταγεγραμμένοι στο Αρχείο Αγώνος της Εθνικής Βιβλιοθήκης. Ηγετικές μορφές του Αγώνα αναδείχθηκαν ο μπτροπολίτης Παροναξίας Ιερόθεος και ο Μιχαήλ Μαρκοπολίτης. Με την επανάσταση του 1821 η Νάξος και οι Κυκλάδες είναι ένα από τα ελληνικά εδάφη που συγκροτούν το σύγχρονο ελληνικό κράτος.

Με τον β' παγκόσμιο πόλεμο οι Κυκλάδες και η Νάξος κατακτώνται από τους Ιταλούς και τους Γερμανούς μέχρι τον Οκτώβριο του 1944 οπότε και ελευθερώνονται.

Αρχαιολογικοί χώροι και μνημεία

Η ανθρώπινη παρουσία στην Νάξο καταγράφεται σταθερά εδώ και χιλιάδες χρόνια, χαρίζοντας στο νησί ένα πλούσιο πολιτιστικό ψηφιδωτό από διάφορες εποχές και με ποικίλες επιρροές. Χάρη στη γεωγραφική της θέση, η Νάξος υπήρξε κέντρο επικοινωνίας και συνδιαλλαγής ανάμεσα στους κατοίκους των γειτονικών νησιών, αλλά και μεταξύ διαφορετικών φυλών και εθνοτήτων. Η Νάξος άνηψε κατά τον Κυκλαδικό Πολιτισμό, ανάμεσα στο 3000-2000 π.Χ., χάρη στο εμπόριο και την ναυτιλία, αλλά και χάρη στον ορυκτό της πλούτο, μάρμαρο και σμύριδα.

Νεκρόπολη γεωμετρικής εποχής

Στους ΝΑ πρόποδες του Απάνω Κάστρου, στη θέση «Άλωνάκια», έχει αποκαλυφθεί νεκροταφείο της γεωμετρικής εποχής (9ος - 8ος αιώνες π.Χ.). Στους κυκλικούς τάφους του νεκροταφείου, βρέθηκαν κεραμικά, χρυσά κοσμήματα, λόγχοι και απανθρακωμένοι καρποί που σήμερα εκτίθενται στο αρχαιολογικό μουσείο της Χώρας.

Στην ίδια τοποθεσία, υπάρχει στητό πέτρινο μνημείο ύψους 3μ (μενίρι), που θεωρείται μοναδικό στη ΝΑ Ευρώπη.

Προϊστορική Ακρόπολη Πάνερ-

Ο χαμηλός λόφος στο Κορφάρι των Αμυγδαλιών, εντοπίζεται στα ΒΔ του μυκού του όρμου του Πανόρμου στη νότια ακτή της Νάξου. Η ανασκαφική έρευνα στην κορυφή του λόφου, έφερε στο φως οχυρωμένη

εγκατάσταση των τελευταίων αιώνων της 3ης χιλιετίας π. Χ. (2.500- 2.300 π. Χ.). Ειδικότερα, αποκαλύφθηκε εικοσάδα μικρών λιθόκτιστων δωματίων στο εσωτερικό οχύρωσης με τη μορφή ελληψοειδούς τείχους

με πέντε πεταλόσχημους πύργους. Η οχυρωμένη ακρόπολη στον Πάνορμο αποτελεί μοναδική, για τον ευρύτερο αιγαιακό χώρο, αρχιτεκτονική μορφή και υπήρξε σταθμός στην εξέλιξη της ναξιακής κοινωνίας. Πρόκειται για έργο συλλογικό, ο σχεδιασμός, η κατασκευή και η λειτουργία του οποίου προϋπέθεταν την ύπαρξη μίας ιεραρχημένων κοινωνίας.

Από την άποψη αυτή η ακρόπολη αποτελεί μοναδικό μνημείο του περάσματος από τις μικρές αγροτικές κοινότητες στις «αστικές». Από τη στιγμή εκείνη και μετά η ζωή στις Κυκλάδες συνεχίζεται στα πρώιμα αστικά κέντρα, πολλά από τα οποία συνεχίζουν να «ζουν» έως και σήμερα, με πλέον χαρακτηριστικό παράδειγμα αυτό της Γρόττας.

Ύγρια

Στη θέση Ύγρια, νότια της πόλης της Νάξου, στο κέντρο της εύφορης υγής κοιλάδας του Λιβαδιού, λειτούργησε από τον 14ο π.Χ. αι. έως και την περίοδο της Ρωμαιοκρατίας ένα από τα σπουδαιότερα ιερά της πόλεως των Ναξίων, αφιερωμένο στο Διόνυσο και ενδεχομένως και σε μια γυναικεία θεότητα της φύσης. Η λατρεία από τη Μυκηναϊκή εποχή (14ος π.Χ. αι.) έως τη Μεσογεωμετρική περίοδο (800-750 π.Χ.) ήταν υπαίθρια. Ακολούθησε η οικοδόμηση τεσσάρων διαδοχικών κτιρίων, στην ίδια θέση και με τον ίδιο προσανατολισμό, τα οποία εξυμνήρησαν τις διαρκείς και ολοένα αυξανόμενες ανάγκες των πιστών σε μια περιοχή με εξαιρετικές γεωμορφολογικές δυσκολίες λόγω του ελλείδους χαρακτήρα της. Σήμερα έχει αποκατασταθεί στα πλαίσια ερευνητικού προγράμματος του Πανεπιστημίου Αθηνών σε συνεργασία με το Πολυτεχνείο

του Μονάχου, η τελευταία φάση, ο μνημειώδης ναός της Αρχαϊκής εποχής (580 π.Χ.). Οι ναοί των Υγρίων τεκμηριώνουν με μοναδική πληρότητα τη γέννηση της μαρμαρίνης νησιωτικής ελληνικής αρχιτεκτονικής. Ο ναός αυτός μετατράπηκε σε χριστιανική Βασιλική στο 5ο-6ο μ.Χ. αιώνα. Οι αλληλεπληθής πλημμύρες είχαν ως συνέπεια την εγκατάλειψή της και τη μεταφορά της λατρείας στο γειτονικό ναό του Αγίου Γεωργίου. Τις ανάγκες των πιστών εξυπηρετούσε εστιατόριο —η παλαιότερη οικοδομική του φάση χρονολογείται στην πρώιμη Αρχαϊκή εποχή - που αντικαταστάθηκε από μεγαλύτερα κτίρια κατά τους Κηλαϊκούς χρόνους και τη Ρωμαιοκρατία.

Μικρό δείγμα των κινήτων ευρημάτων που απεκάλυψε η πολύχρονη ανασκαφική έρευνα στην περιοχή εκτίθεται στο κτήριο της Μουσειακής Συλλογής.

Η σήραγγα αρχαίου υδραγωγείου Νάξου στις περιοχές Μπαρού και Καμίνια

Στις περιοχές Μπαρού και Καμίνια έχουν αποκαλυφθεί έπειτα από επίπονες ανασκαφικές εργασίες η είσοδος και η έξοδος (αντίστοιχα) της υπόγειας σήραγγας του αρχαίου υδραγωγείου. Πρόκειται για ένα σπουδαίο τεχνικό έργο που κατασκευάστηκε ήδη στην πρώτη φάση του υδραγωγείου (τον ύστερο 6ο π.Χ. αι.). Επιλέχθηκε η δυσκολότερη λύση της διάνοιξης σήραγγας (αντί να ακολουθήσει το υδραγωγείο την απλούστερη φυσική έξοδο της μικρής πεδιάδας του νερού προς την κοιλάδα των Μετάνων) προκειμένου να αξιοποιηθεί από το υδραγωγείο εκτός του νερού των πηγών του Φληριού που βρίσκεται στην αφετηρία του, και το νερό της πηγής των Καμπόνων – η τελευταία βρίσκεται κοντά στην έξοδο της σήραγγας. Η σήραγγα έχει μήκος περίπου 220μ. και ύψος 1,60 - 1,40μ. (σε όσο τμήμα της ερευνήθηκε). Το νερό έρεε στον πυθμένα της εντός αύλακας καλυμμένης με πλάκες, ώστε η σήραγγα να είναι επισκέψιμη. Κατά την εποχή της Ρωμαιοκρατίας στην είσοδο και την έξοδο κατασκευά-

στηκαν δύο μεγάλα φρέατα συγκέντρωσης και καθαρισμού του νερού (σωζόμενου ύψους 3,70μ. περίπου) καθώς επίσης κτιστές, θολωτές κατασκευές που συνδέονταν τα φρέατα με τα σημεία αρχής και τέλους της σήραγγας στο φυσικό βράχο.

Το αρχαίο ιερό στις πηγές του Φληριού

Στο κέντρο της κατάφυτης περιοχής του Φληριού, λίγα μέτρα πάνω από τις πηγές του αρχαίου υδραγωγείου βρίσκεται ιερό αφιερωμένο σε γυναικεία θεότητα της ευφορίας της γης και στους δίδυμους γίγαντες Ώτο και Εφιάλτη. Εδώ η λατρεία ξεκίνησε περί το 800 π.Χ. και συνεχίστηκε με ένταση έως και τον 6ο π.Χ. αι. και αργότερα με φθίνουσα πορεία. Το ιερό υπήρξε αγαπημένος τόπος λατρείας των λατόμων, που εργάζονταν στα γειτονικά λατομεία μαρμάρου, οι

οποίοι αναγνωρίζαν στους υπερφυσικούς δυνάμεις αδελφούς τους προστάτες και βοηθούς τους στο δύσκολο έργο του χειρισμού τεράστιων όγκων μαρμάρου. Δοκιμές, αποτυχημένα ή ηλαττωματικά έργα τους σε μάρμαρο αποτελούν τα συχνότερα αναθήματα σε αυτό. Η λατρεία της θηλυκής θεότητας τεκμηριώνεται από γυναικεία πήλινα ειδώλια, καθώς και από πηλθώρα αντικειμένων σχετιζόμενων με την υφαντική τέχνη, όπως αγνύθες και υφαντικά βάρη

- όλα εκτίθενται στη Μουσειακή Συλλογή Μετάνων. Οι ανασκαφές στο ιερό αποκάλυψαν τρία ιερού χαρακτήρα οικοδομήματα, υπαίθριος χώρος άσκησης χθόνιας λατρείας καθώς και σύστημα βοηθητικών κτηρίων. Παρά τον ταπεινό χαρακτήρα των κατασκευών αυτών ο μελετητής αναγνωρί-

ζει τα πρώτα βήματα των Ναξίων τεχνιτών προς την κατάκτηση της μνημειώδους αρχιτεκτονικής - π.χ. το μαρμάρινο μονόλιθο κατώφλι με υπέρθυρο και παραστάδες ενός από τα ναϊκά κτίρια, αποτελούν τον πρόδρομο των κλασικών μνημειωδών θυρωμάτων.

Το αρχαίο υδραγωγείο Νάξου

Οι Νάξιοι ήδη στην Αρχαϊκή εποχή, όταν τύραννος ήταν ο Λύδγαμης (550-524 π.Χ.), εκμεταλλεύτηκαν τις πλούσιες πηγές νερού στην κατάφυτη περιοχή του Φληριού Μετάνων και στη γειτονική περιοχή των Καμπόνων, ώστε να επιλύσουν το πρόβλημα ύδρευσης της αρχαίας πόλης της Νάξου. Το πρώτο, αρχαϊκό (του ύστερου 6ου π.Χ. αι.), υδραγωγείο ήταν κατασκευασμένο από πήλινους σωλήνες τοποθετημένους σε τάφρο. Το δεύτερο κατασκευάστηκε στην εποχή της Ρωμαιοκρατίας, διαθέτει δύο σαφώς διακρινόμενες οικοδομικές φάσεις και αποτελείται από κτιστό με υδραυλικό κονίαμα αγωγό, με υπόγεια και υπέργεια τμήματα. Και τα δύο υδραγωγεία, ακολουθώντας κοινή διαδρομή, ξεκινούσαν από πηγή που αναγνωρίζεται σήμερα σε περι-

βόλη στο Φληριό κάτω από νεότερη κατασκευή, διέσχιζαν απόσταση 11 χιλιομέτρων και κατέληγαν σε άγνωστο για εμάς σημείο στην πόλη της Νάξου – το υδραγωγείο της εποχής της Ρωμαιοκρατίας θα κατέληγε στην σημερινή "Τρανή Φουντάνα", μια σύγχρονη με την κατασκευή του, υπέργεια τότε, δεξαμενή.

Στη διαδρομή του υδραγωγείου υπήρχαν φρεάτια καθαρισμού – συλλήκτες νερού. Ενδεικτική της σπουδαιότητας και της δυσκολίας του έργου από τεχνική άποψη είναι η διάνοιξη υπόγειας σήραγγας στο βουνό μεταξύ Φληριού και Καμπόνων, μήκους 220μ., για την αξιοποίηση πηγής στην δεύτερη περιοχή. Στο Φληριό υπάρχει ΚΕΝΤΡΟ ΕΝΗΜΕΡΩΣΗΣ ΕΠΙΣΚΕΠΤΩΝ με πλούσια πληροφοριακά υλικά.

Το αρχαίο ιερό του Απόλλωνα & της Δήμητρας στο Γύρουθα Σαγκρίου

Στο χαμηλό ύψωμα που δεσπόζει στις αρχές μιας εύφορης κοιλάδας στην περιοχή του Γύρουθα, νότια του χωριού Σαγκρί, ξεκίνησε στον 8ο π.Χ. αι. μια υπαίθρια λατρεία θεοτήτων της φύσης. Στην ίδια θέση κατά τον ύστερο 6ο π.Χ. αι. οικοδομήθηκε μνημειώδης ορθογώνιος ναός. Το ιερό σύμφωνα με διάφορες ενδείξεις ήταν αφιερωμένο στον Απόλλωνα, τη Δήμητρα και την Κόρη, με έμφαση στις χθόνιες ιδιότητές τους.

Η λατρεία χθόνιων θεοτήτων που σχετίζεται με τη γονιμότητα και την αύξηση της βλάστησης δικαιολογείται από την ίδρυση του ιερού στον πυρήνα μιας περιοχής πλούσιας σε παραγωγικούς πόρους, κατάλληλης κυρίως για αγροτική εκμετάλλευση. Επιπλέον το ιερό αυτό αποτέλεσε κέντρο λατρείας και παράγοντα συνοχής των κατοίκων της ευρύτερης περιοχής του. Ο μαρμάρινος ναός αντιπροσωπεύει ένα από τα σημαντικότερα

βήματα στην εξέλιξη της ελληνικής αρχιτεκτονικής. Κατά την Παλαιохριστιανική περίοδο (στον 5ο - 6ο αι. μ.Χ.), ο αρχαίος ναός μετατράπηκε σε Βασιλική έως τον 8ο μ.Χ. αι., οπότε ο χώρος εγκαταλείφθηκε. Γύρω του αναπτύχθηκαν διάφορες εργαστηριακές εγκαταστάσεις για την παραγωγή λαδιού, κρασιού και κεραμικών.

Αργότερα η πλατεία συνεχίστηκε στον μικρό μονόχωρο ναό, αφιερωμένο στον Άγιο Ιωάννη το Θεολόγο, που οικοδομήθηκε στην αιίδα της ερειπωμένης Βασιλικής. Ο ναόςκος

μεταφέρθηκε στη σημερινή του θέση το 1977 για τις ανάγκες αναστήλωσης του αρχαίου ναού. Η τελευταία πραγματοποιήθηκε στα πλαίσια ερευνητικού προγράμματος του Πανεπιστημίου Αθηνών σε συνεργασία με το Πολυτεχνείο του Μονάχου.

Λίγα μέτρα από τον αρχαιολογικό χώρο βρίσκεται το κτήριο της Μουσειακής Συλλογής όπου εκτίθενται τα σημαντικότερα κινητά ευρήματα και αρχιτεκτονικά μέλη από την ανασκαφή του ιερού.

Οι Κούροι στα αρχαία λατομεία μαρμάρου (περιοχές Φαράγγι και Φληριό)

Στην ευρύτερη περιοχή του Φληριού έχει εντοπιστεί ένας από τους δύο σημαντικότερους πυρήνες εξόρυξης ναξιακού μαρμάρου στην αρχαιότητα (ο δεύτερος βρίσκεται στην περιοχή Απόλλωνας). Η περιοχή βρίθκει καταλοίπων λατομείων (χαρακτηριστικά ίχνη αρχαίων λατομιών, όπως φάλλες, ορθογώνιες οπές σφηνών, σειρές μικρών κυκλικών οπών από βελόνι, πληθώρα λατόπης) και κυρίως, φιλοξενεί δύο ημίεργα ανδρικά γυμνά αγάλματα (κούρους) υπερφυσικών διαστάσε-

ων, τα οποία χρονολογούνται στο πρώτο μισό του 6ου αι. π.Χ. Τέτοιου μεγέθους έργα στην αρχαιότητα δουλεύονταν χονδρικά στο λατομείο (για να μην καταστραφεί κατά τη μεταφορά η τελική επιφάνειά τους) και ολοκληρώνονταν στον τόπο προορισμού τους. Και στις δύο περιπτώσεις είναι προφανές ότι κατά τη μεταφορά τους από τις πηγαίες του λατομείου προς την κοιλάδα του ποταμού κάποιο ατύχημα έγινε αφορ-

μή να σπάσει τμήμα τους (στον κούρο στο Φαράγγι στα σκέλη, στον κούρο στο Φληριό στο δεξιό πόδι) με αποτέλεσμα να εγκαταλειφθούν. Η ατυχής έκβαση της μεταφοράς τους αναδεικνύει εύγλωττα τις δυσκολίες και την αγωνία των λατόμων της εποχής, που αναζητούσαν στο γειτονικό ιερό στις πηγές του Φληριού στο πρόσωπο των γιγάντων Ώτου και Εφιάλτη παραστάτες στο επίπονο έργο τους.

Το αρχαίο λατομείο και ο κούρος του Απόλλωνα

Κοντά στον παραθαλάσσιο οικισμό Απόλλωνας, βρίσκεται ένα από τα δυο αρχαία λατομεία μαρμάρου της Νάξου, όπου ξεκίνησε η μεγαλύτερη τέχνη της αρχαιότητας η μαρμαρογλυπτική. Εκατοντάδες ημίεργα αγάλματα και μαρμάρινοι όγκοι μεταφέρονταν με το σύστημα της διολίθωσης από εδώ μέχρι το μόλο του αρχαίου λιμανιού στον Απόλλωνας, για να ταξιδέψουν στη Δήλο, αλλιά και σε πολλά άλλα μέρη. Στο αρχαίο λατομείο έχουν απομείνει μέχρι σήμερα δεκάδες τομές στα μάρμαρα, κομμάτια από αρχιτεκτονικά μέλη, αλλιά και απομεινάρια από ημίεργους κούρους. Επίσης ίχνη από εργασίες κοπής του μαρμάρου, ίχνη σμίλης, τομές, κλπ. είναι συνηθισμένο φαινόμενο σε ολόκληρο το λόφο και την πηγαία του

αρχαίου λατομείου. Τα λατομικά υλικά, υπολείμματα από την επεξεργασία και την κοπή των μαρμάρων ρίχνονταν στη βορειοδυτική πλευρά του λόφου. Σύμφωνα με περιγραφές των κατοίκων οι σωροί από αυτά τα υλικά (κυρίως χαλίκια) καλύπτουν ακόμη και σήμερα την πηγαία μέχρι τη θάλασσα στον ορμίσκο "στο" Αφάρμουσ" και όλα τα πεζούλια στην πηγαία αυτή είναι χτισμένα με «πελεκούδια» μαρμάρων του λατομείου.

Στην κορυφή του λόφου του λατομείου στη θέση «γράμματα», υπάρχει η επιγραφή «όρος ιερών χωρίου Απόλλωνος» που χρονολογείται στον 5ο προς 4ο αιώνα π.Χ. και πιθανώς ανήκει σε ιερό του θεού που υπήρχε εκεί. Το εντυπωσιακότερο θέαμα

στο αρχαίο λιανομέιο του Απόλλωνα είναι ένας μισοτελειωμένος τεράστιος κούρος γνωστός ως Κούρος του Απόλλωνα. Το άγαλμα χρονολογείται στον 6ο αιώνα π.Χ. είναι πάνω από 10 μέτρα και οι γνώμες δίστασαν για το εάν παριστάνει το θεό Απόλλωνα ή το θεό Διόνυσο. Το γεγονός ότι την ίδια εποχή που έχει χρονολογηθεί είχε ξεκι-

νήσει η κατασκευή του γιγάντιου ναού του Απόλλωνα, εγείρει ερωτήματα για το εάν συνδέεται με κάποιο τρόπο με το συγκεκριμένο ναό. Το άγαλμα δεν ολοκληρώθηκε ποτέ είτε γιατί ράγιζε και δεν ήταν δυνατή η αποκατάστασή του, είτε γιατί για κάποιους λόγους ακυρώθηκε ή δεν πληρώθηκε η παραγγελία του.

Πύργος Χειμάρρου

Το σημαντικότερο μνημείο της περιοχής του Φιλωτίου και ένα από τα σημαντικότερα της Νάξου, είναι ο θρυλικός Πύργος του Χειμάρρου. Κτισμένος στην κορυφή ενός λόφου που βρίσκεται στο δρόμο τον Καλιαντό, πήρε το όνομά του από τους δύο χείμαρρους που καθόριζαν την περιοχή ανατολικά και δυτικά.

Σύμφωνα με τους σύγχρονους μελετητές, χρονολογείται στα τέλη του 4ου π.Χ. αιώνα και θεωρείται εξαιρετικό δείγμα της ελληνιστικής αμυντικής αρχιτεκτονικής.

Κατασκευασμένος από τεράστιους μαρμάρινους ογκόλιθους, ήταν κυκλικός με ύψος περίπου 20μ και διάμετρο στη βάση του 9.2μ. Είχε 4 οράφους που επικοινωνούσαν μεταξύ τους με μαρμάρινη σκάλα, ενώ γύρω του υπήρχε τετράγωνο περιτείχισμα με μήκος περίπου 35μ στην κάθε πλευρά.

Σήμερα σώζεται αρκετά καλά το εξωτερικό

του Πύργου, σε ύψος περίπου 15μ, ενώ μεγάλα τμήματα της εσωτερικής επένδυσης έχουν καταρρεύσει ή είναι ετοιμόρροπα. Επίσης σώζονται τμήματα του περιτείχισματος καθώς και λείψανα κτιρίων που υπήρχαν μέσα από το περιτείχισμα, μερικά από τα οποία ήταν ελαιοτριβεία.

Η χρήση του Πύργου του Χειμάρρου, όπως και άλλων παρόμοιων Πύργων στις Κυκλάδες, δεν είναι απόλυτα ξεκαθαρισμένη και ποικίλλει ανάλογα με την εποχή και τη θέση τους. Σύμφωνα με κάποιον μελετητή, ο Πύργος του Χειμάρρου ήταν βάση μιας μικρής στρατιωτικής μονάδας και καταφύγιο για τους κατοίκους των γύρω οικισμών και των ζώων τους, ενώ σύμφωνα με μια άλλη εκδοχή, ήταν «φρουκτώριο», δηλαδή τόπος μετάδοσης μηνυμάτων με φωτιά ή καπνό, σε άλλους ανάλογους πύργους στη Νάξο και στα γύρω νησιά.

Μυκηνναϊκός Τάφος της Χω-

Ο Μυκηνναϊκός Τάφος της Χωστής, είναι ένα από τα σημαντικότερα μνημεία στην περιοχή της Κωμιακής. Πρόκειται για έναν από τους τρεις μυκηνναϊκούς θολωτούς τάφους που έχουν βρεθεί μέχρι σήμερα στις Κυκλάδες – οι άλλοι δύο είναι της Αγίας Θέκλας στην Τήνο και των Αγγελικών της Μυκόνου. Αποτελείται από ένα ταφικό θάλαμο, κυκλικό, κτισμένο με ογκόλιθους τοποθετημένους εκφορικά, δηλαδή σε οριζόντιες στρώσεις που η κάθε μία εξέρχεται ελαφρώς από την προηγούμενη, έτσι ώστε να δημιουργείται θόλος. Οι ογκόλιθοι συγκρατούν ο ένας τον άλλο με το βάρος τους, χωρίς συνδετικό υλικό. Ο θάλαμος έχει εσωτερική διάμετρο στη βάση 3,30 μ. και ύψος 2,40 μ. Η οροφή κλίνει με μια μεγάλη πλάκα και η είσοδος του τάφου βρίσκεται στην ανατολική πλευρά όπου καταλήγει μικρός δρόμος με κτιστές πλευρές.

Μετά την ταφή, η θόλος και ο δρόμος είχαν σκεπαστεί με τύμβο από χώμα, ωστόσο ο τάφος σιλήθηκε και το άνοιγμα στη νότια πλευρά σφείχεται πιθανότατα στους αρχαιοκάπηλους. Δυστυχώς, η σύλληψη του

τάφου εξαφάνισε πολύτιμα στοιχεία, γι' αυτό η ακριβής χρονολόγησή του παραμένει υποθετική, και τοποθετείται γύρω στο 1300 π.Χ.

Ο θολωτός τάφος της Χωστής παρουσιάζει ιδιαίτερο ενδιαφέρον λόγω της σπανιότητάς του στις Κυκλάδες, αλλά και της θέσης του, σ' αυτή την ορεινή περιοχή, μακριά από το μεγάλο μυκηνναϊκό αστικό κέντρο της Χώρας. Πιθανολογείται ότι πρόκειται για τον τάφο τοπικού άρχοντα του οποίου όμως το όνομα δεν προκύπτει από τα λίγαστά ευρήματα του τάφου, αλλά πιθανώς συνδέεται με το τοπωνύμιο της περιοχής «Αξός», το οποίο με τη σειρά του συνδέεται γλωσσικά με το όνομα «Νάξος», όπου Νάξος ήταν ο πρώτος βασιλιάς του νησιού που ήρθε από την περιοχή της Μικράς Ασίας επικεφαλής οικιστών.

Το μνημείο επισκέπτονται εκατοντάδες τουρίστες κάθε χρόνο.

Το μνημείο βρίσκεται περίπου 200 μέτρα έξω από την Κωμιακή με την οποία συνδέεται με βατό μονοπάτι.

Αρχαιολογικός χώρος Γρόττας

Κάτω από την πλατεία της Μητρόπολης, στη βόρεια πλευρά του λιμανιού, αποκαλύφθηκε από τις ανασκαφές ένα κομμάτι της μυκηνναϊκής πρωτεύουσας της Νάξου, η οποία χρονολογείται το 1300 π.Χ. Πρόκειται για ένα κομμάτι της αρχαίας αγοράς και του οικισμού της πρωτεύουσας. Πιθανολογείται ότι η Ακρόπολη των Μυκηνναϊκών χρόνων ήταν στο λόφο του Κάστρου. Τα μεγάλα νεκροταφεία της εποχής ήταν στ' Απλώματα και στη θέση Καμίνι ανατολικότερα. Τα αρχαία οικοδομήματα συνεχίζονται και μέσα στη θάλασσα. Ο χώρος έχει διαμορφωθεί κατάλληλα και αποτελεί πόλο έλξης των τουριστών της Νάξου.

Οι εκκλησίες της Νάξου

Οι βυζαντινοί ναοί είναι διάσπαρτοι σε όλο σχεδόν το νησί, με μεγαλύτερη όμως πυκνότητα στους κάμπους, όπως στην περιοχή Σαγκρίου και το κεντρικό πεδίο της Τραγαίας, θρησκευτικά μνημεία που στολίζουν και προκαλούν δέος με την αρχιτεκτονική τους. Χαρακτηριστικά των Ναών ξεκινώντας από τους παλαιοχριστιανικούς χρόνους είναι οι Βασιλικές του 6ου αιώνα μ.Χ. και διάφορα άλλα είδη ναών, καμαροσκεπείς, ναοί τύπου «μαυσωθείου», ναοί ιδιότυποι, δίκωχοι, αλλά και ένας σπουδαίος τρικόγχος ναός, η Παναγία η Δροσιανή στην Τραγαία. Τα υλικά κατασκευής τους είναι αργολιθοδομή λιγότερο ή περισσότερο προσεγγισμένη. Άλλο χαρακτηριστικό στοιχείο των ναών είναι οι αψίδες σχεδόν στο σύνολο τους είναι ημικυκλικές, σπάνια τρίπλευρες ορθογωνικές επίσης υπάρχουν και ανάψυδοι τόσο βυζαντινοί όσο και μεταβυζαντινοί ναοί. Οι τρούλλοι σχεδόν σε όλες τις περιπτώσεις έχουν κυλινδρικά τα τύμπανα, με μικρές εξαιρέσεις που είναι οκτάπλευρα επίσης μερικές φορές συναντάμε τρούλλο που η βάση του είναι ιδιαίτερα πιασμένη δίνοντας την αίσ-

Παναγία Δροσιανή (6ος αιώνας)

Η ιδιαίτερη σημασία της Νάξου στο Αιγαίο κατά τους βυζαντινούς χρόνους (6ος - 15ος αι.) πιστοποιείται και από τον μεγάλο αριθμό ναών, κυρίως τοιχογραφημένων, που χρονολογούνται στην περίοδο αυτή, και που δεν συναντάται σε κανένα άλλο νησί του Αιγαίου.

σθηση τετράγωνου ή ορθογωνίου με στρογγυλεμένες γωνίες. Επίσης σώζονται τμήματα από μαρμαρόγλυπτα τέμπλα και σημαντικές τοιχογραφίες που καταστράφηκαν με το πέρασμα των χρόνων από παρεμβάσεις. Οι ναοί με ζωγραφικό διάκοσμο υπολογίζονται συνολικά γύρω στους 120 από ένα πιθανολογούμενο αρχικό σύνολο περίπου 200, συμπεριλαμβανομένων και ναών ασπρισμένων.

Σε μικρή απόσταση από τη Μονή, στο δρόμο προς το Χαλκί, βρίσκεται μια από τις αρχαιότερες εκκλησίες της Νάξου, η Παναγία Δροσιανή.

Ο ναός, που παλιά υπήρξε καθολικό μοναστηριού, έχει μοναδική αρχιτεκτονική, με γυμνή λιθοδομή, τρίκογχο κωνικό δώμα με τρούλλο και τρία μονόκωρα παρεκλήσια με τρούλλους στη βόρεια πλευρά.

Μερικές από τις τοιχογραφίες που έχουν διασωθεί, χρονολογούνται στον 6ο αιώνα, ενώ οι υπόλοιπες ανήκουν στην περίοδο

από τον 11ο έως τον 14ο αιώνα. Επίσης στην εκκλησία σώζονται το μαρμάρινο τέμπλο, οι μαρμάρινοι κηροστάτες, καθώς και η παλιά εικόνα της Παναγίας Δροσιανής που συνδέεται με πολλούς θρύλους και παραδόσεις.

Ιδιαίτερης αρχιτεκτονικής είναι και τα παρεκλήσια που βρίσκονται στη βόρεια πλευρά, καθώς δύο από αυτά έχουν εξωτερικά τετράγωνα τρούλλους, ενώ γραφικό είναι και το μικρό κοιμητήριο που υπάρχει δίπλα στην εκκλησία.

Καστρομονάστηρο Φωτοδότη Χριστού (6ος αιώνας)

Η Μονή Φωτοδότη βρίσκεται βόρεια του οικισμού Δανακός και είναι το αρχαιότερο και ίσως και το σημαντικότερο καστρομονάστηρο της Νάξου. Βρίσκεται σε υψόμετρο περίπου 500 μέτρων, με αιωνόβιες βελανιδιές, συκιές και αμπέλια τριγύρω, ένα αιωνόβιο πλάτανο στην αυλή του, και μαγευτική θέα προς τα καταγάθλα νερά του Αιγαίου και τη Δονούσα.

Ο «Φωτοδότης», όπως αποκαλείται από τους ντόπιους, πέρα από την ιστορική και θρησκευτική του σημασία αποτελεί και φυσικό αξιοθέατο. Το μοναστήρι κτίστηκε στα ερείπια παλαιοχριστιανικής τρίκλιτης κιονοστήρικτης βασιλικής του 6ου αιώνα, και αποτελείται από δύο ορόφους. Στο ισόγειο βρίσκεται τρίκλιτος ναός με τρούλλο που στηρίζεται σε τέσσερις μαρμάρινους κίονες,

και τέμπλο επίσης μαρμάρινο με βυζαντινά γλυπτά και ανάγλυφα.

Το ένα από τα δύο δωμάτια που βρίσκονται στα δεξιά του κύριου ναού, πιθανότατα να λειτουργούσε ως κρύπτη. Η πρόσβαση στον πρώτο όροφο γίνεται από μια πρόσθετη εξωτερική πέτρινη σκάλα. Στο κέντρο του ορόφου πάνω από τον ναό, υπάρχει αίθριο στο οποίο δεσπόζει ο τρούλλος της εκκλησίας, ενώ περιμετρικά βρίσκονται τα αρχονταρίκια και σε ψηλότερα επίπεδα τα κελιά των μοναχών. Επίσης υπάρχουν πολεμίστρες και επάλλξεις. Πρόσφατα ανακαλύφθηκαν στην αψίδα λείψανα εικονομαχικού διάκοσμου, δηλαδή του 9ου αι.

Ο Ναός είναι αφιερωμένος στη Μεταμόρφωση του Σωτήρος που γιορτάζει στις 6 Αυγούστου.

Παναγία Πρωτόθρονος (6ος - 7ος αιώνας)

Η Παναγία Πρωτόθρονος στο Χαλκί, είναι μία από τις σημαντικότερες εκκλησίες του νησιού.

Κτίστηκε στην παλαιοχριστιανική εποχή ως τρίκλιτη ξυλόστεγη βασιλική με σπουδαίο σύνθρονο και επισκοπικό θρόνο, και τον 9ο αιώνα μετατράπηκε σε σταυροειδή εγγεγραμμένη με τρούλο. Υπάρχουν και δύο πρόσθετα κλίτη που κτίστηκαν μεταγενέστερα.

Στο εσωτερικό της σώζονται 5 στρώματα τοιχογραφιών: παλαιοχριστιανικών χρόνων, ανεικονικές του 9ου αιώνα, του 10ου, 11ου, και 13ου αιώνα. Η τοιχογραφία που απεικονίζει την Παναγία με τη ρόκα στο χέρι (Ευαγγελισμός της Θεοτόκου), στην κόγχη του ιερού, θεωρείται μοναδική στα Βαλκάνια. Σύμφωνα με την παράδοση ονομάζεται Πρωτόθρονος γιατί ήταν έδρα του Επισκόπου.

Παναγία Κερά (9ος αιώνας)

Περίπου ενάμισο χιλιόμετρο νοτιοανατολικά του οικισμού της Ατσιπάτς, στη θέση Λιοίρι, βρίσκεται η εκκλησία της Παναγίας Κεράς. Πρόκειται για βυζαντινό ναό του 9ου αιώνα που αρχιτεκτονικά ανήκει στο σπάνιο τύπο μεταβατικού σταυροειδούς εγγεγραμμένου με τρούλο. Για την στήριξη του τρούλου έχουν χρησιμοποιηθεί τοίχοι ενισχυμένοι με πεσσούς, ενώ στην κάλυψη

της βόρειας κεραίας του σταυρού και των βορείων γωνιαίων διαμερισμάτων, οι θόλοι διακόπονται με τοποθέτηση οριζόντιων ασιστόηλακων.

Στην αψίδα του Διακονικού υπάρχει σύνθρονο και επισκοπικός θρόνος, ενώ έχει διαπιστωθεί ότι κάτω από τα ασβεστώματα των εσωτερικών επιφανειών υπάρχουν βυζαντινές τοιχογραφίες.

Αγία Κυριακή (9ος αιώνας)

Η εκκλησία της Αγίας Κυριακής βρίσκεται στη θέση Καλλιθνή που απέχει περίπου 3 χλμ. από τον οικισμό της Απειράνθου. Χρονολογείται στην περίοδο της Εικονομαχίας, τον 9ο αιώνα, και αποτελεί ένα από τα σπουδαιότερα βυζαντινά μνημεία όχι μόνο της Νάξου αλλά και των Βαλκανίων. Έχει πλήθος τοιχογραφιών με πιο χαρακτηριστική την απεικόνιση πτηνών με κορδέλες στο λαιμό, που βρίσκεται στην αψίδα του ιερού.

Άγιος Μάμας ή Παναγία Θεοσκέπαστη (10ος αιώνας)

Στην περιοχή της Ποταμιάς σε μια κατάφυτη λαγκάδα συναντάμε αυτό το βυζαντινό εκκλησάκι του Άγιου Μάμα ή της Θεοσκέπαστης, όπως είναι η δεύτερη ονομασία του. Πήρε το κύριο όνομά του από τον Άγιο Μάμα, που είναι ο προστάτης των βοσκών. Το εκκλησάκι είναι από τα παλιότερα του νησιού.

Τοποθετείται χρονολογικά στα μέσα του 10ου αιώνα και κατά πάσα πιθανότητα χτίστηκε πάνω σε ναό των παλαιοχριστιανικών

χρόνων. Σύμφωνα με την εγχάρκτη επιγραφή που υπάρχει στον ναό, με την ανέγερσή του συνδέεται ο επίσκοπος Λέων. Παρουσιάζει εξαιρετικό αρχιτεκτονικό και αρχαιολογικό ενδιαφέρον. Είναι ένας σταυροειδής ναός με αξιόλογα γλυπτά στο εσωτερικό του και νωπογραφίες. Πριν την περίοδο της Φραγκοκρατίας υπήρξε Μητρόπολη των Ορθοδόξων.

Για να τον επισκεφθείτε, θα ακολουθήσετε ένα μονοπάτι που ξεκινάει από την Ποταμιά.

Παναγία Δαμνιώτισσα (9ος - 10ος αιώνας)

Η Παναγία Δαμνιώτισσα, είναι μια πολύ όμορφη εκκλησία, κτισμένη στην περιοχή όπου κάποτε υπήρχε οικισμός με το όνομα Δαμίνος. Σταυροειδής με τρούιλο του 9ου – 10ου αιώνα, διατηρεί τοιχογραφίες τριών στρωμάτων του 12ου και 13ου αιώνα, ενώ σώζονται και μαρμαρόγλυπτα τμήματα βυζαντινού τέμπλου του 11ου αιώνα.

Άγιος Γεώργιος Δισσορίτης (10ος - 11ος αιώνας)

Ο Άγιος Γεώργιος Δισσορίτης, είναι βυζαντινή εκκλησία του κάμπου της Τραγαίας και βρίσκεται ανάμεσα στο Χαλικί και τα Μονοίτσια. Σταυροειδής με τρούιλο του 10ου - 11ου αιώνα, έχει πολλές και σπάνιες τοιχογραφίες κυρίως του 11ου αιώνα. Λέγεται ότι είναι κτισμένη πάνω σε αρχαίο ιερό του Δία, γεγονός όμως που δεν είναι επίσημα καταχωρημένο.

Άγιοι Απόστολοι (10ος - 11ος αιώνας)

Οι Άγιοι Απόστολοι είναι βυζαντινή εκκλησία σπάνιας αρχιτεκτονικής, δίπλα στον εγκαταλειμμένο οικισμό Μετόχι. Σταυροειδής εγγεγραμμένη με τρούιλο του 10ου - 11ου αιώνα, είναι η μοναδική διώροφη εκκλησία που έχει βρεθεί στη Νάξο. Στον επάνω όροφο, που μάλλον ήταν παρεκκλήσι, οδηγούν εξωτερικές σκάλες που ξεκινούν πάνω από την είσοδο. Στο εσωτερικό σώζονται ελάχιστες τοιχογραφίες του 12ου - 13ου αιώνα, που αποκαλύφθηκαν κάτω από τον ασβέστη.

Αγ. Ιωάννης Πρόδρομος στο Κεραμί (11ος - 13ος αιώνας)

Ναός τετράγνος με τρούιλο του 11ου - 13ου αιώνα, που στηρίζεται σε τέσσερα τόξα και για το λόγο αυτό ανήκει στους λεγόμενους ναούς τύπου «μυσαωλείου». Αργότερα ο ναός επιμηκύνθηκε με καμαροσκεπή προσθήκη. Στον ναό σώζονται μοναδικές τοιχογραφίες του 13ου αιώνα. Σε ορισμένες από αυτές τις τοιχογραφίες διακρίνονται αρχαϊσμοί, όπως για παράδειγμα στην τοιχογραφία του τρούιλου με αναπαράσταση τριών αγγέλων που κρατούν δίσκο στο κέντρο με παράσταση του Παντοκράτορα. Επίσης, στον ναό σώζεται η Αγία Τράπεζα και ξυλόγλυπτο τέμπλο.

Ναός Αγίου Νικολάου Σαγκρίου (11ος αιώνας)

Ο ναός του Αγίου Νικολάου βρίσκεται στο Άνω Σαγκρί. Είναι μονόκωρος με τρούλο και το εσωτερικό του καλύπτεται από αλληλέλληλα στρώματα τοιχογραφιών, που αναπαριστούν σκηνές από τη Γέννηση και τη Βάφτιση του Χριστού. Το πιο πρόσφατο στρώμα τοιχογραφιών χρονολογείται από το 1270. Διακρίνονται λίγα, αλλά χαρακτηριστικά δείγματα από τον 11ο και 13ο αιώνα, ενώ σποραδικά αναγράφονται και ονόματα δωρητών.

Μονή Τίμιου Σταυρού (11ος - 12ος αιώνας)

Στον κάμπο της Αγιασούς, έξω από το Σαγκρί υψώνεται ένα από τα πιο χαρακτηριστικά μνημεία της Νάξου, η Μονή Τίμιου Σταυρού. Το όνομα της μονής προέρχεται από παραφθορά του Sainte Croix, που είναι η γαλλική ονομασία του Τίμιου Σταυρού. Ο ναός ανήκει στον σπάνιο τύπο του απλού τετρακιδίου με τρούλο. Πρόσφατα στο ανατολικό μέρος του καθολικού του Ναού ανακαλύφθηκαν τοιχογραφίες του 11ου - 12ου αιώνα. Τη μορφή πυργομοναστηρίου την πήρε το 1600 ενώ τον 19ο αιώνα εγκαταλείφθηκε οριστικά από τους μοναχούς. Το 1834 πέρασε στην ιδιοκτησία του νεοσυστάτου τότε Ελληνικού κράτους και

για πολλά χρόνια στη συνέχεια φιλοξένησε οικογένειες αγγειοπλαστών που ζούσαν και είχαν και τα εργαστήριά τους στο χώρο. Περίπου στα τέλη του 19ου αιώνα, εκποιήθηκε από το Ελληνικό Δημόσιο και αγοράστηκε από την οικογένεια Μπαζαίου, στους απογόνους της οποίας ανήκει έως σήμερα.

Το πυργομοναστήριον έχει αναστηλωθεί με υποδειγματικό τρόπο και από το 2001, κάθε καλοκαίρι φιλοξενεί μία από τις σημαντικότερες πολιτιστικές εκδηλώσεις των Κυκλάδων, το Φεστιβάλ Νάξου, που διοργανώνεται από τον Πολιτιστικό μη κερδοσκοπικό οργανισμό «Αιών».

Παναγία η Ατταλιώτισσα (14ος αιώνας)

Περίπου 400 μέτρα βόρεια του χωριού Γαλήνη, βρίσκεται η εκκλησία της Παναγίας της Ατταλιώτισσας, αφιερωμένη στην Κοίμηση της Θεοτόκου. Είναι σταυροειδής βασιλική με τρούλο και χρονολογείται πριν το 1450, ενώ πιθανολογείται ότι είναι κτισμένη πάνω σε ερείπια αρχαίου ιερού της Αρτέμιδος. Σύμφωνα με την παράδοση, η εκκλησία κτίστηκε από μια αρχοντοπούλα, η οποία κατάγονταν από την Αττάλεια της

Μικράς Ασίας. Στην εκκλησία υπάρχουν εξαιρετικές εικόνες του 17ου αιώνα, έχουν αποκαλυφθεί στρώματα παλαιών τοιχογραφιών, μερικές από τις οποίες ανάγονται και στη Βυζαντινή Περίοδο (14ος αι.), ενώ το μαρμάρينو τέμπλο που υπάρχει σήμερα έχει αντικαταστήσει το παλαιότερο ξύλινο. *Η εκκλησία της Παναγίας Ατταλιώτισσας έχει ανακηρυχθεί διατηρητέο μνημείο από τη 2η Εφορία Βυζαντινών Αρχαιοτήτων.*

Μονή της Παναγίας της Υψηλοτέρας (16ος αιώνας)

Περίπου 600 μέτρα μετά τη Γαλήνη, στα αριστερά μέσα σε μια ρεματιά βρίσκεται η Μονή Υψηλοτέρας ή μοναστήρι της Υψηλής, που χτίστηκε από τον ελληνορθόδοξο Ιάκωβο Κόκκο στα 1600. Πρόκειται για ένα εντυπωσιακό καστρομοναστήριον, με ιδιαίτερο χαρακτηριστικό τον κυκλικό νατιοδυτικό πύργο του, στοιχείο που δεν υπάρχει στα ανάλογα οικοδομήματα που βρίσκονται στο νησί. Διατηρούνται το καθολικό, οι πύργοι, οι ζεματίστρες κ.ά. Την εξωτερική λιτότητα της αρχιτεκτονικής του διαδέχεται η πλυστικότητα των όγκων στο εσωτερικό του. Το μοναστήρι υπήρξε επαναστατικό κέντρο των ντόπιων στις εξεγέρσεις τους ενάντια στην καταπίεση των Λατίνων ευγενών.

Τέχνες και άνθρωποι

Στη Νάξο η σχέση του ανθρώπου με την τέχνη υπήρξε πάντα ζωντανή, από τα πρώτα αγαθματίδια, τα πρώτα αγγεία και τις πρώτες μαρμάρινες δημιουργίες που φιλοτέχνησαν επώνυμοι και ανώνυμοι τεχνίτες κατά την Πρωτοκυκλαδική περίοδο (3200-2000 π.Χ.). Ναοί και ιερά, πόλεις-κάστρα, αρχοντικά και ταπεινά λαϊκά σπίτια, δέθηκαν στο αζεδιάλυτο υφάδι του χρόνου μαζί με τις παραδοσιακές τέχνες, όπως την υφαντική, την ξυλόγλυπτική, την τέχνη της αιογραφίας κ.ά. Και κοντά σε αυτά, η μουσική, το τραγούδι, το γλέντι και ο χορός έδωσαν διέξοδο στη χαρά, στους καημούς και στα όνειρα των κατοίκων της Νάξου, αφήνοντας στους σύγχρονους ερευνητές μια πολύτιμη παρακαταθήκη.

Η παραδοσιακή αρχιτεκτονική της Νάξου

Πλούσια ποικιλία από αρχιτεκτονικά μνημεία, που άφησαν στο πέρασμά τους οι διάφοροι λαοί και πολιτισμοί, αλλά και μια αξιοζήλευτη λαϊκή παράδοση στο χτίσιμο των σπιτιών, των εκκλησιών και δεκάδων άλλων κτισμάτων, συνθέτουν την εικόνα της αρχιτεκτονικής της Νάξου, στο πέρασμα των χρόνων.

Η περίοδος που διαμόρφωσε αποφασιστικά τη Νάξο που βλέπουμε μέχρι και σήμερα, είναι η φράγκικη κυριαρχία με το μεσαιωνικό κάστρο της Χώρας και τους διάσπαρτους σε όλο το νησί επιβλητικούς πέτρινους ενετικούς πύργους.

Τα χωριά παραμένουν παραδοσιακά, γιατί το κτίσιμο τους βασίστηκε στο κλίμα, τη μορφολογία του εδάφους, τις ανάγκες, στο κουμάντο του χωριανού μάστορα και στα υλικά του γειτονικού βουνού και ποταμιού. Η Νάξος σαν εικόνα δεν ξεφεύγει από την κυκλαδίτικη αρχιτεκτονική.

Λευκά κτίσματα διώροφα το πολύ, όπου καμία επιφάνεια δεν είναι επίπεδη και το ένα δίπλα στο άλλο, ενώνουν τις αυλές τους με πηλακόστρωτα σοκάκια και σκαλιά. Διακρίνουμε τρεις κατηγορίες κατοικιών: Τα αρχοντικά σπίτια, τα λαϊκά σπίτια και τους πύργους. Τα αρχοντικά σπίτια της χώρας είναι ίσως οι παλαιότερες αστικές κατοικίες σε όλες τις Κυκλάδες τα οποία άνηκαν στους πλούσιους έμπορους.

Κύριο χαρακτηριστικό των σπιτιών είναι τα μεγάλα δωμάτια, τα ψηλά ταβάνια, οι μεγάλοι σε πάχος τοίχοι από πέτρα και η εσωτερική πολυτελής διαρρύθμιση.

Κεντρικά υπήρχε η σάλα που λόγω της θέσης της, συγκεντρώνει όλη τη ζωή της οικογένειας. Στο κάτω μέρος υπάρχουν

μεγάλα υπόγεια για την αποθήκευση προϊόντων. Τα αρχοντικά στις συνοικίες έξω από το Κάστρο χτίστηκαν από πλούσιους Έλληνες. Τα περισσότερα αρχοντικά έχουν φρουριακό χαρακτήρα.

Η άλλη μεγάλη κατηγορία είναι τα λαϊκά σπίτια, που ήταν και ο πιο διαδεδομένος τύπος κατοικίας. Στην απλούστερη μορφή τους αποτελούνται στην ουσία από μόνο ένα μεγάλο μονόχωρο δωμάτιο που χρησίμευε για στέγασση και αποθήκευση αγαθών. Στη συνέχεια προστέθηκαν και άλλα δωμάτια όπως κουζίνα, κρεβατοκάμαρες και το κελτάρι για τη φύλαξη προϊόντων. Η κουζίνα έχει το ρόλο της τραπεζαρίας. Η συγκέντρωση της οικογένειας και η υποδοχή του επισκέπτη γίνεται πάντα στην κουζίνα.

Εκτός από τα αρχοντικά και τα λαϊκά σπίτια, μια άλλη κατηγορία αποτελούν οι εντυπωσιακοί πύργοι της Νάξου. Οι περισσότεροι χτίστηκαν γύρω στο 1600 από τους Βενετούς, για προστασία από τις θηλασίες των πειρατών, αλλά και για να επιβάλουν την κυριαρχία στους ντόπιους.

Σήμερα σώζονται περίπου 30 τέτοιοι πύργοι οι οποίοι είναι χτισμένοι στις πιο εύφορες καλλιεργήσιμες εκτάσεις της Νάξου.

Οι πύργοι είναι όλοι στο χρώμα της πέτρας και του χώματος της γύρω περιοχής, ώστε από μακριά να μην ξεχωρίζουν στο περιβάλλον τους.

Το μεγαλειώδες ύψος τους αποτελείται από επάλλξεις, πολεμιστρες, ζεματίστρες, μεγάλες και γερές πόρτες τα οποία καθιστούν το απόρρητο του πύργου.

Λαϊκή τέχνη

Πλούσια είναι η λαϊκή τέχνη στη Νάξο, που διατηρήθηκε από γενιά σε γενιά μέσα στους αιώνες, δημιουργώντας αριστουργήματα. Είτε στα στενά δρομάκια της παλιάς πόλης, είτε στα χωριά, είτε στις αγροτικές περιοχές της υπαίθρου, η Νάξος διαθέτει ποικιλία λαϊκής τέχνης που σας περιμένει να την ανακαλύψετε.

Ξακουστοί μάστορες της καλλιτεχνικής δημιουργίας πέρασαν από το νησί, αυτοδίδαχτοι καλλιτέχνες που έγιναν οι μεγάλοι δάσκαλοι των νεότερων γενιών. Από τον ένα στον άλλο, από τη μάνα στην κόρη, από τον πατέρα στο γιο, από το μάστορα στον παραγνό μεταδιδόνταν τα μυστικά της τέχνης και πλουτίζονταν με τις καινούργιες αντιλήψεις κάθε γενιάς.

Παλιά χειροτεχνήματα που έχουν περάσει από γενιά σε γενιά, αποτελούν σήμερα έργα τέχνης.

Επαγγέλματα όπως υφάντρα, κεντήστρα, χτίστρα, ζωγράφος, αργυροκόος, χρυσοκόος, λιθογλύπτης, αγγειοπλάστης, καθαυποπέκτης, ξυλογλύπτης κ.ά., άνθισαν στη Νάξο και παρότι σήμερα πολλά από τα παραπάνω επαγγέλματα χάνονται, έχουν αφήσει πίσω τους έναν ανεκτίμητο επιστημονικά πλούτο της ναξιακής λαϊκής τέχνης. Τα πανέμορφα υφαντά από την Αμείρανθο, τη Μονή και από άλλα ορεινά χωριά, τα ξυλογλύπτα και τα κεραμικά, τα παραδοσιακά μικροέπιπλα και εργαλεία και τα χειροποίητα κοσμήματα είναι μόνο μερικά παραδείγματα τοπικών χειροτεχνημάτων.

Μουσική και χορός

Το γλέντι, η μουσική και ο χορός, που ήταν πάντοτε συνυφασμένα με την ίδια τη ζωή των νησιωτών και ιδιαίτερα των Ναξιωτών, αποτέλεσε τρόπο διασκέδασης, έκφρασης συναισθημάτων, αντίδοτο στις πίκρες και τους καημούς. Η μουσικοχορευτική παράδοση της Νάξου έχει βαθιές ρίζες που χάνονται στο χώρο και στο χρόνο.

Αρχαιολογικά ευρήματα από την Πρωτοκυκλαδική ήδη περίοδο με μουσικές ή χορευτικές μορφές και παραστάσεις καταμαρτυρούν την άρρηκτη και μακραίωνη σύνδεση της μουσικής και του χορού με τη Νάξο. Ακόμα και σήμερα στη Νάξο το χορευτικό νησιώτικο τραγούδι, παρά τις επιδράσεις του σύγχρονου τρόπου ζωής και την παρείσφρηση νέων μουσικών ακουσμάτων, παραμένει ακόμα ζωντανό. Στον Κυνίδαρο, στην Κωμιακή, στην Κόρωνο, στο Φιλώτι διαβιούν ολόκληρες οικογένειες οργανοπαικτών, τραγουδιστών και στιχουργών, που συνεχίζουν επόξια τη μακραίωνη μου-

σικοχορευτική παράδοση του τόπου τους. Όσο για τη χορευτική δεινότητα των Ναξίων, αναδύεται από τη βρεφική ακόμη ηλικία και μορφώνεται μέσα από τη συνεχή συμμετοχή στα τοπικά μουσικοχορευτικά δρώμενα. Οι χοροί της Νάξου είναι ο Συρτός (αργός ή γρήγορος), ο Μπάλλιος (αργός ή γρήγορος), ο οποίος αποτελεί φυσική συνέχεια και κατάληξη ενός κύκλου συρτών χορών, η Βλάχα, η Ντίρλα, ο Βιντζηλιαδιστικός, ο Κοτσάτος, ο Νικνντρές.

Στα ναξιώτικα γλέντια χορεύονταν επίσης ο Καλιματιανός, ο Αγέραςος της Πάρου, τσιφτετέλια, χασασοέρβικα, Ζειμπέκικα και άλλοι χοροί, ακόμη και ευρωπαϊκοί (ταγκό, βαλς κ.ά.). Γενικά, η μουσικοχορευτική διαδικασία αρχίζει με αργούς ρυθμούς και συρτό βηματισμό και βαθμιαία κορυφώνεται με πιο γρήγορους ρυθμούς και πιο ανάλαφρο βηματισμό, για να καταλήξει στον μπάλλιο, ο οποίος είναι ζευγαρωτός αντικριστός χορός.

Χώρα Νάξου

Λευκά αιγαιοπελαγίτικα σπίτια, παλιά πέτρινα αρχοντικά, στενά δρομάκια και καμάρες είναι τα χαρακτηριστικά του οικισμού που απλώνεται γύρω και μέσα στο μεσαιωνικό κάστρο του Σανούδου, της Χώρας Νάξου.

Η ιστορία της Χώρας απλώνεται βαθειά στο χρόνο, μπλεγμένη ανάμεσα σε μυθικά όντα, θρύλους και ήρωες, αθλή και ιστορία: Μυκηναϊκή εποχή, ρωμαϊκή, βυζαντινή, βλαχνοκρατία και τουρκοκρατία. Τα πολλά μνημεία της Χώρας, μιλούν για το λαμπρό παρελθόν της, με πιο χαρακτηριστικό την «Πορτάρα», το επιβλητικό ηρόπηλο του ναού του Απόλλωνα του 6ου αιώνα π.Χ. που βρίσκεται στο νησάκι που οι ντόπιοι ονομάζουν «Παλιτία».

Μια εικόνα για το παρελθόν της Χώρας δίνει και ο αρχαιολογικός χώρος της μυκηναϊκής πόλης στη Γρόττα, ένα μεγάλο τμήμα της οποίας βρίσκεται μέσα στη θάλασσα, αθλή και κάτω από το χτισμένο βόρειο τμήμα της σημερινής πόλης. Πλούσιες όμως είναι και οι μεσαιωνικές σελίδες της ιστορίας της Χώρας, όπως αυτές αποτυπώνονται στην

πόλη και στις συνοικίες της, από το Κάστρο μέχρι τον Μπούργο.

Πέρα όμως από τα κομμάτια του παρελθόντος, υπάρχει και η σύγχρονη πλευρά της Χώρας, που σφύζει από ζωή όλες τις εποχές του χρόνου με τα δεκάδες καταστήματα, εστιατόρια, μπαρ και καφέ, που το καλοκαίρι γεμίζουν από τους επισκέπτες του νησιού.

Η Χώρα διαθέτει όλες τις υπηρεσίες που χρειάζεται ο επισκέπτης ενώ στην αγορά της θα βρείτε όλα τα τοπικά προϊόντα, είδη λαϊκής τέχνης (υφαντά, καλάρια, κεραμικά), κοσμήματα, καθώς και δεκάδες εστιατόρια και μεζεδοπωλεία όπου μπορείτε να γευτείτε την πλούσια τοπική κουζίνα.

Για τους λόγους αυτούς, η Χώρα της Νάξου είναι μια από τους αγαπημένους προορισμούς των επισκεπτών των Κυκλάδων.

Ναός του Απόλλωνα ή Πορτάρα

Η Πορτάρα είναι το σήμα κατατεθέν της Νάξου. Είναι μια τεράστια μαρμαρίνη πύλη, υπόλειμμα ενός ναού του Απόλλωνα του 530 π.Χ., που έμεινε ημιτελής στην κατασκευή του. Βρίσκεται πάνω στο νησάκι «Παλιάτια» στην είσοδο του λιμανιού της Νάξου. Άρχισε να κτίζεται από τον τύραννο Λύγδαμι τον 6 αι. π.Χ., σύμφωνα με τις προδιαγραφές του ναού του Ολυμπίου Διός στην Αθήνα και της Ήρας στη Σάμο. Ιωνικού ρυθμού, είχε μήκος 59 μ. και πλάτος 28 μ., ενώ η είσοδός του βρισκόταν στην δυτική πλευρά γεγονός ασυνήθιστο σε ναούς τέτοιου τύπου.

Η μνημειώδης πύλη που σώζεται σήμερα οδηγήσε από τον πρόδρομο στο σπικό του ναού και αποτελείται από 4 κομμάτια μαρμάρου βάρους 20 τόνων. Τριγύρω διακρίνονται ίχνη από τα θεμέλιά του καθώς και τα θεμέλια της περιμετρικής κιονοστοιχίας που δεν ολοκληρώθηκε ποτέ.

Τον 6ο ή 7ο αιώνα οι χριστιανοί έκτισαν εκκλησία πάνω στα ερείπια του με εγγεγραμμένη αψίδα. Το νησάκι "Παλιάτια" έχει συνδεθεί με τη λατρεία της Αριάδνης και του Διονύσου - άλλωστε ο μύθος θέλει την αρπαγή της Αριάδνης από τον Διόνυσο στην ακρογιαλιά τους - και θεωρείται ο τόπος όπου γιορτάστηκαν τα πρώτα «Διονύσια».

Σήμερα η Πορτάρα ενώνεται με τη στεριά με πλακοστρωμένο μονοπάτι.

Εάν βρεθείτε στην Πορτάρα γύρω στη δύση, μπορείτε να απολαύσετε ένα από τα γοητευτικότερα ηλιοβασιλέματα στην Ελλάδα.

Περιήγηση στο Κάστρο

Ξεκινήστε την περιήγησή σας στη Χώρα της Νάξου με μια βόλτα στο Κάστρο. Σε ελάχιστα μέρη της Ελλάδας μπορεί κάποιος να γυρίσει πίσω στον χρόνο και να αισθανθεί πώς ήταν μια μεσαιωνική πόλη σε όλη της την αρχιτεκτονική δομή και λεπτομέρεια. Με τη μετατροπή πολλών αρχοντικών σε μουσεία και με τη συντήρηση άλλων αρχοντικών από τους ιδιοκτήτες τους, το Κάστρο της Νάξου είναι ένα ζωντανό μεσαιωνικό μουσείο, με μοναδική ατμόσφαιρα.

Το **Κάστρο** χτίστηκε χωρίς επικοινωνία με τη θάλασσα, αλλά μόνο με το εσωτερικό του νησιού, για λόγους προστασίας. Έξω από το κάστρο αναπτύχθηκαν αργότερα δύο οικισμοί.

Μπούργος βορειοδυτικά, με τους πιο εύπορους κατοίκους, και το Νιο Χωριό νότια.

Οι πύλεις του Κάστρου είναι τρεις: Το «Παραπόρτι» η νότια πύλη, που είναι η βασική είσοδος των επισκεπτών στο Κάστρο, η βόρεια είσοδος, η περίφημη «Τρανή Πόρτα», κι ακόμα μια νοτιοανατολική, το Πίσω Παραπόρτι, που σήμερα δεν σώζεται.

Περνώντας τις πύλεις του, ο επισκέπτης περνά σ' έναν άλλο χώρο και χρόνο όπου κυριαρχούν η ηρεμία, οι στενοί δρόμοι, οι εσωτερικές, κατά κανόνα, αυλές με τα λουλουδιά τους, τα αρχοντικά (παλάτια τα ονόμαζαν οι ευγενείς), με τα οικόσημα στα υπέρθυρα.

Μια κάθετη εγχάραξη στη μαρμάρινη παραστάδα της Τρανής Πόρτας μας προδιαθέτει για τον διαφορετικό κόσμο στον οποίο ετοιμαζόμαστε να εισχωρήσουμε: πρόκειται για το βενετσιάνικο πήχυ. Εδώ οι πραγματευτάδες μετρούσαν τα υφάσματα που έφερναν για τις αρχόντισσες.

Μπαίνοντας στην καστροπολιτεία από την Τρανή Πόρτα, στα δεξιά θα δείτε τον *Πύργο Della Rocca Barozzi*. Αρχοντικό από τα παλαιότερα στο κάστρο, είναι σήμερα το **Ενετικό και Λαογραφικό Μουσείο** και φιλοξενεί τα παλιά έπιπλα του αρχοντικού, κειμήλια της εποχής, αλλά και σύγχρονα έργα ζωγραφικής και γλυπτικής που το μουσείο φιλοξενεί κατά καιρούς σε διάφορες εκθέσεις.

Δίπλα στο Ενετικό Μουσείο βρίσκεται ο **Πύργος των Κρίσιπ**, ο μόνος που σώζεται από τους δώδεκα πύργους του Κάστρου που είχαν χτιστεί στους μεσαιωνικούς χρόνους για να το προστατεύουν. Σύμφωνα με την τοπική αφήγηση ο πύργος ήταν το ανάκτορο της δυναστείας των Κρίσιπ, όμως στην πραγματικότητα το οικοδόμησε ο νόθος γιος του δούκα Γουλιέλμου του Β', μετά το 1453, ο οποίος δεν είχε δικαιώματα στον θρόνο της ηγεμονίας.

Σήμερα ο πύργος λειτουργεί σαν **Βυζαντινό Μουσείο**, κατά την επιθυμία των δωρητών του στο κράτος, της οικογένειας Π. Γλέζου. Γι' αυτό κι είναι γνωστός και ως πύργος του Γλέζου ή της Απεραθίτισσας, εξαιτίας της καταγωγής της οικογένειας. Στο υπέρθυρο της εισόδου του υπάρχει ένα αρκετά περίεργο οικόσημο: μια σύνθεση με οθωμανικά και ρωσικά στοιχεία. Πρόκειται για τα διπλώματα αναγνώρισης υπηρεσιών προς τις δύο δυνάμεις της εποχής, που έλαβε ένας από τους κυρίους του πύργου, ο Ιωσήφ Μπαρότζι, αξιωματούχος της Ρωσίας.

Προχωρώντας προς την κεντρική Πλατεία του Κάστρου βλέπετε την **Μητρόπολη των Καθολικών**, ένα μεσαιωνικό κτίσμα με μαρμάρινο δάπεδο και επιτύμβιες πλάκες με οικόσημα, από τις σημαντικότερες καθολικές οικογένειες που έζησαν στο νησί τους τελευταίους πέντε αιώνες.

Στον ναό αξίζει να θαυμάσετε τη ξεχωριστή βυζαντινή εικόνα της Παναγίας που την αναπαριστά σε όρθια στάση. Η εικόνα έχει διπλή όψη και στη δεύτερη πλευρά της απεικονίζει τον Άγιο Ιωάννη τον Πρόδρομο.

Ακριβώς πίσω από την Καθολική Μητρόπολη και δίπλα στο Καθολικό Επισκοπικό Μέγαρο, βρίσκεται η **Παναγία η Θεοσκέπαστη**. Η εκκλησία είναι ναός δικήλιτος. Το ένα κλίτος (δεξιά) ανήκει στην Παναγία και το άλλο στην Αγία Αναστασία τη Φαρμακολύττρια.

Πρόκειται πιθανότατα για το παλαιότερο μνημείο από όσα σώζονται στο Κάστρο, που μας «κλήροδοτήσε» τον «Κώδικα της Θεοσκέπαστης» και αμφιπρόσωπες φορητές εικόνες.

Ανατολικά της εκκλησίας της Θεοσκέπαστης, κοντά στο Πίσω Παραπόρτι, βρίσκεται η **Μονή Καπουκίνων**.

Αποτελείται από την εκκλησία που είναι αφιερωμένη στον Άγιο Αντώνιο της Πάδουας και το κυρίως κτήριο της Μονής. Ο ναός είναι μονόκλιτος, με ωραίες εικόνες και το μαρμαρένιο δάπεδό του στολίζεται από τάφους αρχόντων με τα οικόσημά τους, όπως των Κορονέλλων-Κάστρι και των Λορεντάνων-Κρίσιπ. Οι Καπουταίνοι έφθασαν στη Νάξο το 1628. Ο ναός λειτούργησε και ως σχολείο. Ο «Κώδικας της Μονής των Καπουκίνων» που διασώθηκε, αποτελεί σημαντική μαρτυρία για τη ζωή και την ιστορία της Μονής αλλά και για την ιστορία, τη ζωή και τις περιπέτειες ολόκληρου του Κάστρου του μεγαλύτερου διάστημα της Τουρκοκρατίας.

Ο ανηφορικός δρόμος οδηγεί στο **Αρχαιολογικό Μουσείο της Νάξου**, ένα μουσείο εξαιρετικού ενδιαφέροντος με ευρήματα χιλιετιών. Στεγάζεται από το 1973 σε ένα πενταώροφο παλιό αρχοντικό του Κάστρου της Χώρας, την άλλοτε Εμπορική Σχολή όπου φοίτησε για ένα χρόνο και ο Νίκος Καζαντζάκης.

Τα εκθέματά του προέρχονται από την Νάξο και τα γειτονικά νησιά Κέρο, Δονούσα και Κουφονήσια, ενώ χρονολογούνται από την νεότερη Νεολιθική Εποχή (4η χιλιετία π.Χ.) μέχρι τα Παλαιοχριστιανικά χρόνια (6ο αιώνας μ.Χ.)

Πέρα από τα περίφημα ειδώλια της πρωτοκυκλαδικής περιόδου που συγκρίνονται με εκείνα του Εθνικού Αρχαιολογικού Μουσείου, οι αρχαιολογικές συλλογές του πε-

ριλαμβάνουν επίσης αξιόλογα δείγματα κεραμικής της υστερομυκηναϊκής περιόδου, κτερίσματα από χρυσό, ασήμι και χαλκό, γυάλινα αντικείμενα της ρωμαϊκής περιόδου, γλυπτά, μέρη αγαλμάτων και σαρκοφάγων, ορειχάλκινα όπλα και εργαλεία κ.ά. Στην ατμοσφαιρική ταράτσα του, που βρίσκεται στο πίσω μέρος του κτηρίου, εντυπωσιάζει το ψηφιδωτό δάπεδο που απεικονίζει ημίγυμνη γυναίκα με μορφή που ιππεύει θαλάσσιο τέρας.

Δίπλα στην Εμπορική Σχολή, βρίσκεται η **Καπέλλα Καζάτζα**. Η Καπέλλα Καζάτζα (ελληνικά σημαίνει σπίτι-εκκλησία) κτίστηκε τον 13ο ή κατά άλλους μελετητές τον 14ο αιώνα. Είναι βέβαιο ότι η ίδρυση της Εμπορικής Σχολής στηρίχθηκε στην παρουσία της Καπέλλας που αυξήθηκε ακόμη περισσότερο από τα αφιερώματα των πιστών από τον 17ο αιώνα.

Απέναντι από το Αρχαιολογικό Μουσείο βρίσκεται η **Σχολή και Μονή Ουρσουλινών**. Η κανονική λειτουργία της Σχολής Ουρσουλινών ανάγεται στο 1739, αλλά οι προσπάθειες για τη δημιουργία σχολείου για κορίτσια είχαν ξεκινήσει έναν αιώνα νωρίτερα από τον Ιησούτη ηγούμενο και ιστορικό της Νάξου Ροβέρτο Σωζέ. Το 1986 το οίκημα αγοράστηκε από το Ελληνικό Δημόσιο και έκτοτε χρησιμοποιείται για πολιτιστικούς σκοπούς.

Η Μονή Ουρσουλινών ανακαινίστηκε πρόσφατα από την Αρχιεπισκοπή Τίνου και Νάξου και το κτήριο χρησιμοποιείται και λειτουργεί ως πνευματικό και πολιτιστικό κέντρο της Καθολικής Αρχιεπισκοπής.

Μπούργος

Όταν μετά την κατάκτηση της Νάξου από τους Λατίνους και την ίδρυση της ηγεμονίας τους, πρωτεύουσα του νησιού έγινε η Χώρα, το Κάτω ή Μέσα Κάστρο διαμορφώθηκε ως κατοικία του ηγεμόνα. Βόρεια και βορειοδυτικά του Κάστρου διαμορφώθηκε ένας οικισμός που κατοικείται από «αστούς», Λατίνους και Έλληνες, δηλαδή από κατοίκους των οποίων η μοναδική απασχόληση δεν ήταν η καλλιέργεια της γης.

Αυτός ο οικισμός ήταν ο Μπούργος.

Ο Μπούργος οριοθετείται από τρεις πύλες: την Πόρτα του Γαλιού, που έφερε στο υπέρθυρό της το οικόσημο των Κρίσι, το Εξώμπουργο, όπου βρίσκεται η εκκλησία του Προφήτη Ηλία και την Πύλη της Εβραϊκής, δίπλα στην εκκλησία της Αγίας Σοφίας, μετά την οποία άρχιζε η συνοικία των Εβραίων.

*Ο Μπούργος
(από το ιταλικό borgo,
που δηλώνει οχυρωμένο οικισμό),
ήταν ο "αστικός"
συνοικισμός της Νάξου.*

Αρχικά ο Μπούργος δεν βρεχόταν από θάλασσα.

Δεν γνωρίζουμε ποια εποχή έλαβε την τελική οικιστική φυσιογνωμία του.

Στον Μπούργο θα περιηγηθείτε στους στενούς στεγασμένους δρόμους, που αποτελούν έναν μαγευτικό λαβύρινθο.

Παναγία Μυρτιδιώτισσα

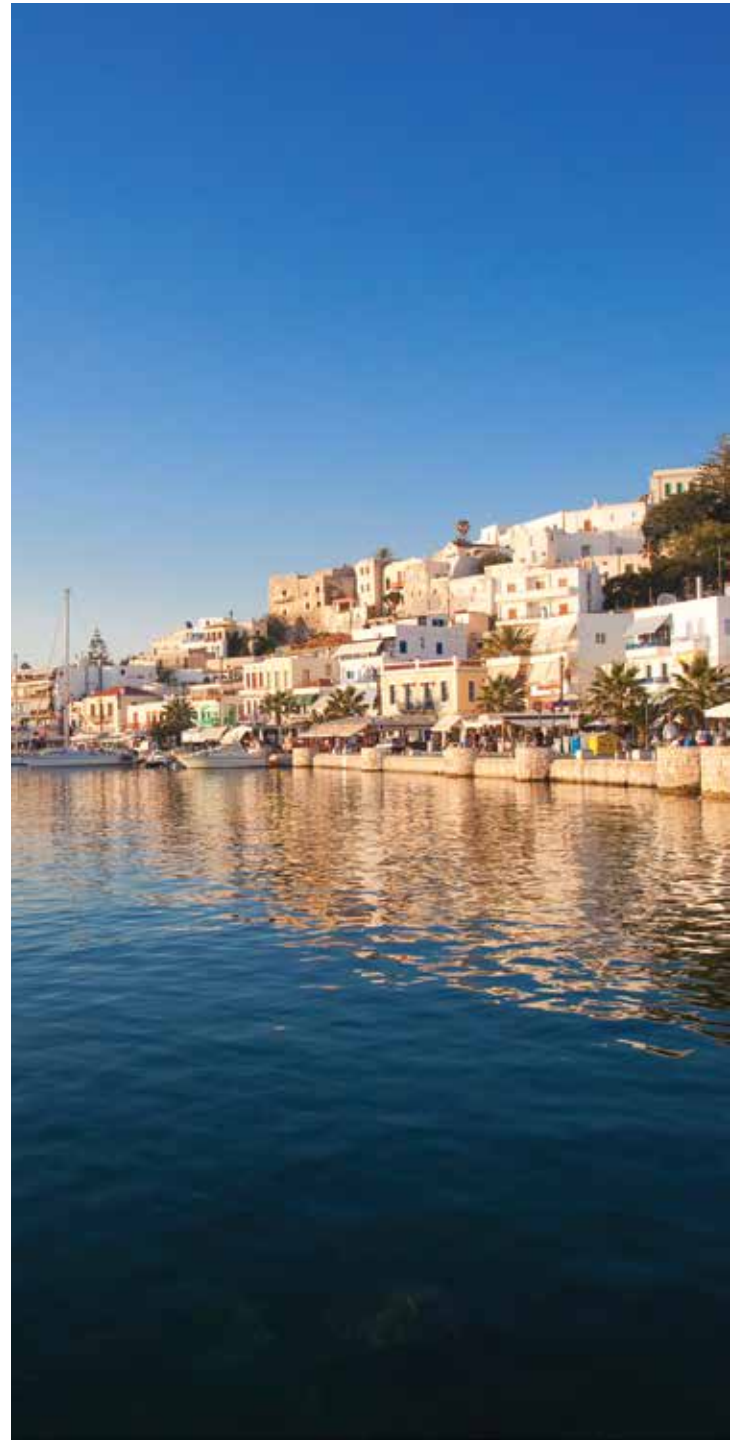
Η Παναγία η Μυρτιδιώτισσα, ένα μικρό νησάκι με μία κατάλευκη εκκλησία καταμεσής του λιμανιού της Νάξου, είναι η πρώτη επαφή του επισκέπτη με την απαρμιμήλη γραφικότητα του νησιού. Σύμφωνα με ιστορικές πηγές, στην αρχαιότητα η βραχονησίδα αυτή υπήρξε τόπος λατρείας του Ποσειδώνα. Σήμερα έχει διαπληταυνθεί και διαμορφωθεί

σε επισκέψιμο χώρο, προσφέροντας μοναδική θέα προς την Πορτάρα και τη Χώρα της Νάξου. Το εκκλησάκι, στο οποίο οφείλει κι το όνομά του το νησάκι, είναι αφιερωμένο στην Παναγία και γιορτάζει κάθε χρόνο στις 24 Σεπτεμβρίου, ξεχωριστή μέρα για να το επισκεφθεί κανείς. Η πρόσβαση γίνεται μόνο με βάρκα, από το λιμάνι της Νάξου.

Μητρόπολη των Ορθοδόξων

Στην περιοχή της Γρόττας, πολύ κοντά στο λιμάνι υπάρχει η Μητρόπολη των Ορθοδόξων, που κτίστηκε στο χώρο μικρότερης εκκλησίας, της Ζωοδόχου Πηγής, κι έλαβε τη σημερινή της μορφή το 1780-1787. Στο κτίριο έχουν χρησιμοποιηθεί υλικά παλαιών ναών και αρχαίων κτισμάτων. Λέγεται ότι οι μονοκόμματος γρανιτένες κοιλόνες του ναού μεταφέρθηκαν από τα ερείπια της Δήλου. Εντός της εκκλησίας υπάρχουν εικόνες από την εποχή της Τουρκοκρατίας κι ένα Ευαγγέλιο, που σύμφωνα με την παράδοση το δώρισε η Μεγάλη Αικατερίνη της Ρωσίας. Μπροστά στη Μητρόπολη βρίσκεται ανοικτός ο αρχαιολογικός χώρος, που έχει διαμορφωθεί σε αρχαιολογικό πάρκο.

Τα χωριά της Νάξου

Μια βόλτα στα χωριά της Νάξου είναι μοναδική εμπειρία για τον επισκέπτη. Η περιήγηση στα χωριά του νησιού είναι μια διαδρομή στην ιστορία και στο παρελθόν της Νάξου, με μύθους και ήρωες, μεσαιωνικούς θρύλους, λαϊκά έθιμα που ζουν αυτούσια ακόμα και σήμερα. Αιθέρη φυσιά αιγαιοπελαγίτικος δροσερός αέρας και αιθέρη βουνίσια δροσιά. Τα χρώματα εναλλάσσονται, το ίδιο και οι ήχοι: ο παφλασμός των κυμάτων, τα γάργαρα νερά ενός ποταμού, το τριξίμο των καλαμιών, το θρόισμα των φύλλων και τόσοι άλλοι ήχοι και εικόνες που συνοδεύουν τον επισκέπτη σε κάθε βήμα του. Εκκλησίες και μοναστήρια σπάνιας ιστορικής αξίας, αρχοντικά και πύργοι, σπήλαια, μονοπάτια, ορυχεία, αλώνια και αμπελώνες δίνουν στα χωριά αυτά έναν μεγάλο πλούτο από αξιοθέατα, που δύσκολα συναντάται σε άλλο νησί.

Άγιος Αρσένιος ή Αγερασί

Άγιος Αρσένιος ή Αγερασί, όπως τον αποκαλούν οι ντόπιοι, είναι ένα από τα μεγαλύτερα χωριά της δυτικής Νάξου, 7 χλμ. περίπου νοτιότερα της Χώρας. Σύμφωνα με την παράδοση, πήρε το όνομά του από το εκκλησάκι του Αγίου Αρσενίου, που υπήρχε στην περιοχή πριν ακόμα κτισθεί το χωριό και το οποίο σώζεται μέχρι σήμερα. Στις περιηγήσεις σας μέσα στο χωριό με τα όμορφα παραδοσιακά σπίτια και τις φροντισμένες γεμάτες θουλούδια αυλές, θα συναντήσετε τη μεγάλη ανακαινισμένη εκκλησία του Αγίου

Σπυριδώνα, καθώς και την εκκλησία του Αγίου Νικολάου, κτίσμα του 18ου αιώνα, που στα χρόνια των πειρατών χρησίμευε και σαν παρατηρητήριο. Το ξυλόγλυπτο τέμπλο, οι εικόνες, τα εκκλησιαστικά σκεύη καθώς και τα ιερά βιβλία είναι όλα ανεκτίμητης αξίας και σπανιότητας και θεωρούνται μουσειακά κομμάτια. Στα αξιοθέατα της ευρύτερης περιοχής, που φημίζεται για τα πολλά ξωκλήσια της, περιλαμβάνονται επίσης δυο παλιοί ανεμόμυλοι στο λόφο του Στρούμπουλα, καθώς και το πύργακι του Αγ. Νικολάου με τους

χαρακτηριστικούς περιστερώνες. Επίσης, στη θέση Ελληνικό, ένα λόφο στο νότιο μέρος του χωριού, έχουν βρεθεί ερείπια αρχαίου φρουρίου, και στα Πετράδια, συνοικισμό στα Ύγρια, σημάδια αρχαίου ναού και σπασμένα αγγεία. Ο Άγιος Αρσένιος, θεωρείται από τα πιο εύφορα χωριά της Νάξου, και οι κάτοικοί του που ξεπερνούν τους 700, έχουν πολλές

γεωργικές καλλιέργειες, όπως αυτή, της περίφημης πατάτας Νάξου, και ανεπτυγμένη κτηνοτροφία. Τα τελευταία χρόνια, πολλοί ασχολούνται και με τον τουρισμό, αφού στην περιοχή ανήκουν μερικές από τις ομορφότερες παραλίες του νησιού, όπως ο Άγιος Προκόπιος, η Αγία Άννα, και η παραλία της Πλάκας.

Γαλανάδο

Κτισμένο αμφιθεατρικά σε υψόμετρο 90μ., το Γαλανάδο, έχει θέα την καταπράσινη πεδιάδα του Λιβαδιού και λίγο μακρύτερα στον ορίζοντα τη Χώρα. Λέγεται ότι το όνομά του προέρχεται από τη γαλλική λέξη galant που σημαίνει γαλαντόμος, ανοικτοχέρης. Η πεδιάδα του Λιβαδιού όπου βρίσκεται το χωριό, είναι από τις πιο εύφορες περιοχές του νησιού, γι' αυτό και οι περίπου 450 μόνιμοι κάτοικοι του ασχολούνται κυρίως με την γεωργία και την κτηνοτροφία. Χαρακτηριστική είναι άλλωστε και η μεγάλη παραγωγή πατάτας και γάλακτος στο Γαλανάδο. Η ενοριακή εκκλησία

του Αγίου Πνεύματος, είναι κτισμένη το 1780, όπως αναγράφεται πάνω από τη πόρτα του οριστερού κλήτους. Την παραμονή του Αγίου Πνεύματος, που είναι κινητή εορτή, γίνεται στο χωριό μεγάλο πανηγύρι με ζωντανή παραδοσιακή μουσική, φαγητό και κρασί, ενώ ανήμερα, τελείται αρχιερατική λειτουργία στην εκκλησία και ακολουθεί λιτανεία της εικόνας. Επίσης, ανατολικά του χωριού, ανάμεσα στις εκκλησίες του Αγίου Γεωργίου και της Αγίας Ειρήνης, όπου, στέκουν τεράστιοι ογκόλιθοι, πιθανολογείται ότι υπήρχε παλαιολιθικός οικισμός.

Πύργος Μπελόνια

Λίγο πιο έξω από το Γαλανάδο, στον κάμπο των Λιβαδιών, βρίσκεται ο πύργος του Μπελόνια, ένας από τους πιο καλοδιατηρημένους πύργους της Νάξου. Κτίστηκε γύρω στο 1600, έχει επιβλητική μορφή και διαθέτει καταπληκτική θέα προς τη Χώρα της Νάξου. Σήμερα κατοικείται και ανήκει στον Μιχάλη Μαραγκό. Ακριβώς δίπλα στον πύργο βρίσκεται το δίκλιτο εκκλησάκι του Αγ. Ιωάννη του 13ου αιώνα, που έχει ένα κίλιτο ορθόδοξο και το άλλο καθολικό, γεγονός που συμβαίνει σπανίως.

Γλινάδο

Το Γλινάδο είναι ένα αγροτικό χωριό στον εύφορο κάμπο Λιβάδι, που βρίσκεται στη νοτιοδυτική πλευρά της Νάξου. Με όμορφα παλιά νησιώτικα σπίτια, αλλιά και αρκετά καθαίσθητα καινούργια, το χωριό απλώνεται σε υψόμετρο περίπου 100μ., έχει πανοραμική θέα προς όλες τις πλευρές του ορίζοντα και φημίζεται για τα ηλιοβασιλέματά του. Η εντυπωσιακή εκκλησία που συναντάμε στην είσοδο του χωριού, είναι ο Άγιος Νικόδημος, που κτίστηκε το 1990. Το Γλινάδο σήμερα έχει 585 μόνιμους κατοίκους, μεγάλες αγροτικές καλλιέργειες και κτηνοτροφία αλλά και τουριστική ανάπτυξη που περιλαμβάνει δύο ξενοδοχεία,

ενοικιαζόμενα δωμάτια, ταβέρνες και μεγάλη αγορά.

Στις 13 και 14 Ιουλίου γιορτάζεται ο Άγιος Νικόδημος. Το βράδυ στην πλατεία και σε άλλα σημεία του χωριού γίνεται το παραδοσιακό πανηγύρι, με ζωντανή νησιώτικη μουσική και εκλεκτό φαγητό.

Περίπου 500 μέτρα πριν φθάσουμε στο Γλινάδο, στους πρόποδες του λόφου, βρίσκεται η παλιά μονόκλιτη καμαροσκεπής εκκλησία των Άγιων Σαράντα, που υπήρξε μετόχι της μονής Ξηροποτάμου (Αγίου Όρους), και το υπέρθυρο του κτιρίου που κάποτε φιλοξενούσε μοναχούς φέρει τη χρονολογία 1638.

Γαλήνη

Η Γαλήνη είναι ένα μικρό αγροτικό χωριό της δυτικής Νάξου που απέχει μόλις 6 χλμ. από τη Χώρα. Είναι κτισμένη αμφιθεατρικά στη δυτική πλευρά της κοιλάδας των Εγγαρών, με όμορφα σπίτια και φροντισμένους

κήπους που λάμπουν από χρώμα και καθαριότητα. Εκατό μέτρα έξω από το χωριό, βρίσκεται η εκκλησία της Παναγίας Ατταλιώτισσας, αφιερωμένη στην Κοίμηση της Θεοτόκου, ενώ περίπου 500μ. μετά εντυ-

πωσιάζει το μοναστήρι της Υψηλής, ένα από τα πιο χαρακτηριστικά καastroμοναστήρια της Νάξου. Η Γαλήνη έχει περίπου 300 μόνιμους κατοίκους που τηρούν με ευλάβεια τις παραδόσεις και τα έθιμα του τόπου. Έτσι τον Πάσχα στίνονται οι «περιφάνες» για τον Επιτάφιο, τις Απόκριες χορεύουν οι κορδελιλάτοι στην πλατεία, και το Δεκαπενταύγουστο γίνεται η περιφορά του Επιταφίου της Παναγίας και οργανώνεται το μεγάλο πανηγύρι στην κεντρική πλατεία του χωριού. Στη Γαλήνη λειτουργούν μικρό ξενοδοχείο

Δανακός

Ο Δανακός είναι ένα μικρό χωριό, κτισμένο στο βάθος μιας χαράδρας, στους πρόποδες του όρους Δίας ή Ζας. Πρόκειται για ένα από τα αρχαιότερα χωριά της Νάξου, καθώς αναφέρεται στον Όμηρο, το Θουκυδίδη κ.ά., αλλά και όπως μαρτυρούν τα απομεινάρια αρχαίων νεκροταφείων, πηγαδιών και βυζαντινών εκκλησιών στην περιοχή.

Ο Δανακός φημίζεται για τα πολλα νερά του. Πηγές εφοδίαζαν το χωριό με καθαρό, κρυστάλλινο νερό, ενώ ποτάμια και ρυάκια παλαιότερα κινούσαν νερόμυλους. Επτά από αυτούς στέκονται ακόμα στη ρεματιά του Δανακού, απομεινάρια παλαιότερης μεταποικτικής διαδικασίας. Η ρεματιά του Δανακού είναι ένα φυσικό μνημείο με πλούσια βλάστηση κυρίως από πλατάνια και πικροδάφνες (φυλλιάδες). Κύριο χαρακτηριστικό της ρεματιάς είναι η φυσική πηγή νερού που βρίσκεται στη δυτική πλευρά της. Στο πλάτωμα της πηγής στέκει ένας αιωνόβιος πλάτανος κάτω από τον οποίο, κάθε καλο-

και ταβέρνα για φαγητό ενώ για μπάνιο προσφέρεται η παραλία του Αμμίτη, που απέχει περίπου 1.5 χλμ από το χωριό. Ένας πολύ όμορφος περίπατος σε ένα παλιό μονοπάτι που βρίσκεται κοντά στη Γαλήνη θα σας μεταφέρει στο βυζαντινό παρελθόν της Νάξου. Πρόκειται για το μονοπάτι που οδηγεί στις αρχαίες κρήνες, της περιοχής Μεσονήσι, η οποία αποτελεί τμήμα παλιού μονοπατιού που χρησιμοποιούσαν κάποτε οι μοναχοί του νησιού. Ακόμη και σήμερα οι κρήνες έχουν νερό όλο το χρόνο.

καίρι πραγματοποιούνται πολιτιστικές εκδηλώσεις, όπως τα κουζινομαγειρέματα και συναυλίες από γνωστούς έλληνες καλλιτέχνες. Σήμερα ο Δανακός έχει περίπου 70 μόνιμους κατοίκους, που στην πλειοψηφία τους είναι κτηνοτρόφοι, κτίστες της πέτρας και μυλωνάδες. Εάν βρεθείτε στον Δανακό, μην παραλείψετε να δείτε τη μαγευτική τοποθεσία της Βρύσης με την πηγή και τα πλατάνια, αλλά και τη Μονή Φωτοδότη, το παλαιότερο πυργομοναστήρι της Νάξου, που βρίσκεται λίγο πιο έξω από το χωριό. Πολλοί όμως του Χωριού είναι η Ζωοδόχος Πηγή. Η εκκλησία βρίσκεται δίπλα στη Βρύση του Δανακού. Την παραμονή της εορτής τελείται Εσπερινός και ανήμερα τελείται Θεία Λειτουργία. Μετά το πέρας της λειτουργίας γίνεται περιφορά της εικόνας και λιτανεία.

Οι επισκέπτες μπορούν να απολαύσουν τον καφέ τους και τοπικούς μεζέδες στις ταβέρνες του χωριού.

Εγγαρές

Οι Εγγαρές είναι ένα μικρό πεδινό χωριό της δυτικής Νάξου, λίγα χιλιόμετρα βορειότερα της Χώρας.

Ο κάμπος των Εγγαρών, που απλώνεται γύρω από το χωριό, είναι από τους πιο εύφορους του νησιού, με πολλά νερά και κατάφυτες καλλιεργημένες εκτάσεις, απ' όπου προέρχονται πολλά γεωργικά προϊόντα του νησιού. Εδώ βρισκόταν άθλωστε και το σπίτι όπου έμεινε κάποιες μέρες στις καλοκαιρινές του διακοπές ο Νίκος Καζαντζάκης όταν σπούδαζε στο νησί, και αυτός είναι ο τόπος που αναφέρει σαν επίγειο

Παράδεισο, στο έργο του «Αναφορά στον Γκρέκο». Ο οικισμός των Εγγαρών σήμερα έχει περίπου 200 μόνιμους κατοίκους που το καλοκαίρι σχεδόν πενταπλασιάζονται. Χαρακτηριστικό γνώρισμα του χωριού, η κεντρική πετρόκτιστη πλατεία με τη σύγχρονη πλέον διαμόρφωση της, δίπλα στην εκκλησία της Κοιμήσεως της Θεοτόκου. Κατά μήκος του ενός από τους δύο ποταμούς που διασχίζουν το χωριό, βρίσκεται ο εγκαταλελειμμένος σήμερα οικισμός Μέσα Γειτονιά, με τον πύργο του Φουφούπουλου, καθώς και ο εγκαταλελειμμένος

οικισμός, της Λαγκάδας. Εκεί μπορείτε να επισκεφθείτε επτά διατηρητέους νερόμυλους. Πρόκειται για κτίσματα της προβιομηχανικής εποχής, μερικά από τα οποία λειτουργούσαν μέχρι τη δεκαετία του '60. Λίγο παραπάνω από τον εγκαταλελειμμένο οικισμό Μέσα Γειτονιά βρίσκεται, μισογκρεμισμένη πλέον, η βυζαντινή εκκλησία της Παναγίας της Μοναστηριώτισσας. Υπήρξε τρίκλιτος καμαροσκεπής ναός, πιθανόν του 9ου μ.Χ. αιώνα, ίσως και προχριστιανικό ιερό. Διακρίνονται τοιχογραφίες καθώς και ανεικονικές παραστάσεις. Λίγο πιο έξω από τις Εγγαρές, υπάρχει ένα μαρμάρينو, δίτοξο γεφύρι του 1899, που εντυπωσιάζει με την

κομψότητα της αρχιτεκτονικής του. Στο παρελθόν, όταν δεν υπήρχε νερό στα σπίτια, οι νοικοκυρές του χωριού, άναβαν φωτιές κάτω από το γεφύρι και έβραζαν νερό για να πλύνουν τα ρούχα τους. Ανατολικό του οικισμού Εγγαρές, υψώνεται ο λόφος της Γέννησης με το μικρό ομώνυμο ξωκλήσι κτισμένο μέσα σε βράχο, όπου στην αρχαιότητα υπήρχε ιερό των Νυμφών. Η θέα από εδώ είναι μαγευτική. Το μεγαλύτερο πανηγύρι στις Εγγαρές, είναι το πανηγύρι της Παναγίας στις 15 Αυγούστου. Γίνεται στον προαύλιο χώρο του δημοτικού σχολείου με εκκλητικά τοπικά εδέσματα και κρασί, ζωντανή μουσική και χορούς.

Ελαιοτριβεία (Τρυό)

Στις Εγγαρές βρίσκονται δύο υπέροχα αναπαλαιωμένα Ελαιοτριβεία. Το πρώτο ελαιοτριβείο βρίσκεται στην είσοδο του χωριού και το δεύτερο δίπλα στην εκκλησία της Κοίμησης της Θεοτόκου. Και τα δύο έχουν εύκολη οδική πρόσβαση. Το πρώτο ελαιοτριβείο, σύμφωνα με την ένδειξη που υπάρχει στο πιεστήριό του χρονολογείται το 1885, και σήμερα στεγάζει το Κοινοτικό Γραφείο και το ιατρείο του χωριού. Το δεύτερο ελαιοτριβείο, σύμφωνα με την ένδειξη του πιεστηρίου του χρονολογείται το 1884, αλλά σύμφωνα με μαρτυρίες των κατοίκων της περιοχής είναι πολύ παλαιότερο, και πιθανώς να υπήρχε από τις αρχές του 19ου αιώνα. Βρίσκεται σε

κεντρικό σημείο του οικισμού των Εγγαρών, πάνω στον κεντρικό δρόμο και για τον λόγο αυτό είναι εύκολα προσβάσιμο. Σημερινή ιδιοκτήτρια είναι η Νικολέττα Αντ. Λιανού. Το παραδοσιακό κτίριο έχει αποκατασταθεί πλήρως και λειτουργεί ως μουσείο. Πρόκειται για πετρόκτιστο κτίριο 100 τετραγωνικών μέτρων, αποτελούμενο από δύο χώρους: τον παραδοσιακό, με όλα τα τμήματα παραγωγής ελαιόλαδου (λεκάνη με κύλινδρο κολλουροκωνικής μορφής, πιεστήριο, μαγγάνι), καθώς και ένα δεύτερο χώρο με έκθεση προϊόντων ελιάς. Στον χώρο προσφέρεται επίσης οπτικοακουστικό υλικό που αφορά τη διαδικασία παραγωγής.

Ο Πύργος του Πραντούνα ή

Εντυπωσιακό αρχοντικό, λίγο πιο έξω από το χωριό, που διακρίνεται από μακριά. Υπάρχει υπέρθυρη επιγραφή του 1787 όπου αναγράφεται το όνομα του πρώτου ιδιοκτήτη του, που ήταν ο Ανδρόνικος Πραντούνας. Αργότερα πέρασε στην ιδιοκτησία του Πάνου Φουφόπουλου, που διετέλεσε και δήμαρχος Νάξου. Δίπλα στο πύργο βρίσκεται και ένας από τους νερόμυλους της περιοχής, που λειτουργούσε μέχρι και τη δεκαετία του '50.

Μέση

Η Μέση είναι ένα μικρό γραφικό χωριό στον κεντρικό δρόμο προς τον Απόλλωνα, στη βορειοανατολική πλευρά του νησιού.

Χαρακτηριστικό γνώρισμα του οικισμού η τοποθεσία «Πλάτανος» με το αιωνόβιο δένδρο δίπλα στην πηγή με το τρεχούμενο νερό, όπου γίνονται και όλες οι κοινωνικές εκδηλώσεις των κατοίκων του. Λέγεται μάλιστα ότι το νερό της πηγής είναι και «επιξίριο νεότητος», μια και το χωριό υπάρχουν αρκετοί υπερήλικες σε εξαιρετική φυσική κατάσταση. Άλλα αξιοθέατα στη Μέση είναι το ανακαινισμένο παραδοσιακό ελαιολιβεϊό ή «φάμπρικα» όπως το αποκαλούν οι ντόπιοι, καθώς και το Λαογραφικό Μουσείο, που στεγάζεται στο παλιό δημοτικό σχολείο. Κάθε χρόνο στη

γιαρτή της Αγίας Παρασκευής, στις 26 Ιουλίου, γίνεται μεγάλο πανηγύρι στο Χωριό. Μετά τη θεία λειτουργία, στήνονται τραπέζια στον προαύλιο χώρο του ναού, όπου σερβίρονται παραδοσιακά πιάτα όπως κρέας κοκκινιστό με μακαρόνια, ντόπια τυριά, καλή κρασί κ.ά. Στην ευρύτερη περιοχή του οικισμού της Μέσης, βρίσκεται ένα σπήλαιο με σταλακτίτες και σταλαγμίτες, το «Δρακοντόσπηλιο», όπου σύμφωνα με την παράδοση κρύβονταν οι κάτοικοι του χωριού για να γλιτώσουν από τις επιδρομές των πειρατών, ενώ στο δρόμο προς τον Απόλλωνα υψώνεται το βουνό Καλόγερος με το ομώνημο κάστρο στην κορυφή του, που κατοικήθηκε από την αρχαιότητα μέχρι το Μεσαίωνα.

Κυνίδарος

Ο Κυνίδарος, είναι ορεινό χωριό της Νάξου, 15 χλμ περίπου ανατολικά της Χώρας. Κτισμένος σε πετρώδη πλαγιά και σε υψόμετρο 400μ., βρίσκεται δίπλα στα λατομεία μαρμάρου της Νάξου και περιτοιχίζεται από πλαγκαδιές κατάφυτες με ελιές, πλάτανια και βελανιδιές. Οι 400 περίπου μόνιμοι κάτοικοι του χωριού, ασχολούνται κυρίως με την εξόρυξη μαρμάρου από τα διπλανά ορυχεία, με την γεωργία και την κτηνοτροφία.

Ο τομέας που διακρίνονται περισσότερο ωστόσο, είναι η μουσική και ο χορός. Η πλούσια μουσικοχορευτική παράδοση του χωριού διατηρείται σχεδόν αναλλοίωτη στο πέρασμα του χρόνου, ενώ τα γλέντια με οργανοπαίκτες στις ταβέρνες του χωριού είναι πολύ συχνό φαινόμενο τα βράδια του καλοκαιριού. Για τους Κυνιδάρι-

τες ήνε χαρακτηριστικά, ότι πρώτα μαθαίνουν να χορεύουν κι ύστερα να περπατάνε. Άλλωστε ο Κυνίδарος είναι η γενέτειρα της οικογένεια Κονιτόπουλου, που έχει γράψει ιστορία στο νησιώτικο τραγούδι. Ο ενοριακός ναός του χωριού είναι αφιερωμένος στον Άγιο Γεώργιο, που γιορτάζει κάθε χρόνο με μεγάλο πανηγύρι. Επίσης, περπατώντας για περίπου 10 λεπτά σε ένα ευχάριστο μονοπάτι, που περνά μέσα από την κοιλάδα των Χαλάντρων, θα συναντήσετε την εκκλησία των Χαλάντρων, που χτίστηκε το 1780. Στον Κυνίδарο γίνονται τα περισσότερα πανηγύρια από οποιοδήποτε άλλο χωριό της Νάξου. Τα πιο σημαντικά είναι της Αγίας Παρασκευής, 26 Ιουλίου, του Αγίου Αρτεμίου, 20 Οκτωβρίου, του Αγίου Νικολάου, 6 Δεκεμβρίου, και της Αγίας Ειρήνης, 5 Μαΐου.

Μονή

Η Μονή είναι ένα ορεινό παραδοσιακό χωριό στο κέντρο της Νάξου, δυτικά της Απειράνθου. Βρίσκεται στα 500 μέτρα ύψος και έχει απεριόριστη θέα προς στο Ιεκανοπέδιο της Τραγαίας, ενώ όταν το επιτρέπουν οι καιρικές συνθήκες η θέα απλώνεται μέχρι τη θάλασσα. Τα σπίτια του χωριού απλώνονται αμφιθεατρικά σε μια πλαγιά, δεξιά και αριστερά από τον κεντρικό πλακόστρωτο δρόμο. Είναι χτισμένα από πέτρα με παραδοσιακό τρόπο, άλλωστε οι ντόπιοι, οι «Μονιάτες», υπήρξαν ονομαστοί μάστορες της πέτρας. Η περιήγηση στα γραφικά σοκάκια του χωριού, όπου απαγορεύεται η κυκλοφορία αυτοκινήτων, θα σας φέρει στην πλακόστρωτη κεντρική πλατεία, στα δυο παλιά ελαιοτριβεία, στην ενοριακή

εκκλησία της Αγίας Φωτεινής, και τέλος στο πηγάδι που βρίσκεται στην άκρη του χωριού. Η περιοχή γύρω από τη Μονή είναι πολύ εύφορη και παράγει μερικά από τα καλύτερα ζαχαρωτά του νησιού, ενώ οι αμπελώνες του χωριού διαθέτουν γύρω στις 20 οινικές ποικιλίες σταφυλιών, από όπου προέρχονται τα ονομαστά κρασί και η ρακί της Μονής.

Οι Μονιάτισσες διατηρούν με ζήλο την παραδοσιακή τέχνη της φανερικής στον αργαλειό και στο χωριό υπάρχει και λειτουργεί ο σύλλογος υφαντριών Μονής Νάξου. Οι μόνιμοι κάτοικοι του χωριού σήμερα είναι περίπου 200, που το καλοκαίρι βέβαια πολλαπλασιάζονται, ενώ λειτουργούν καφενεία και ταβέρνες.

Ποταμιά

Η Ποταμιά, ένα από τα πιο παραδοσιακά χωριά της Νάξου, απλώνεται στην καρδιά μια καταπράσινης και δροσερής κοιλάδας, που είναι διάσπαρτη με παλιούς νερόμυλους, ξωκλήσια και ερειπωμένους πύργους. Το όνομά της προέρχεται από τα ποτάμια που διασχίζουν την περιοχή, η οποία την περίοδο της Φραγκοκρατίας γνώρισε μεγάλη ακμή, καθώς υπήρξε δημοφιλές θέρετρο πολλών Ενετών αρχόντων. Το χωριό σήμερα αποτελείται από τέσσερις συνοικισμούς, την Άνω Ποταμιά, τη Μέση Ποταμιά, το Λιεράδο και την Κάτω Ποταμιά, που διατηρούν το παραδοσιακό χρώμα τους, κτισμένα σε ειδυλλιακό περιβάλλον με τρεχούμενα νερά, αιωνόβια πλατάνια, και κατάφυτα περιβάλλοντα. Στην Άνω Ποτα-

μιά ξεχωρίζει η πλατεία με τη παλιά βρύση, δίπλα στο εκκλησάκι του Αγίου Ιωάννη του θεολόγου (1799), ενώ στα σύνορα του οικισμού έχει αναστηλωθεί και είναι επισκέψιμος, ένας από τους 14 παλιούς νερόμυλους της περιοχής. Επίσης λίγο πιο έξω από το Πάνω χωριό, στο δρόμο για Χαλκή, βρίσκεται και ένα γυναικείο άγαλμα, η Κόρη της Ποταμιάς, γνωστό και ως η σύντροφος του Κούρου των Μεθάνων.

Ο συνοικισμός της Μέσης Ποταμιάς, φιλοξενεί τον ενοριακό ναό του χωριού, τον Άγιο Γεώργιο, που κτίστηκε το 1898.

Στο Λιεράδο, τον επόμενο στη σειρά συνοικισμό, δίπλα στο ποταμάκι, βρίσκεται ένα σημαντικό αξιοθέατο της περιοχής, ο Πύργος του Κόκκου. Η εκκλησία της Κάτω

Ποταμιάς είναι αφιερωμένη στην Παναγία, κτίστηκε το 1871 και θεωρείται θαυματοργή από τους κατοίκους του νησιού. Το σημαντικότερο από τα περίπου 37 ξωκλήσια της περιοχής είναι ο Άγιος Μάμας, στη θέση Μητροπόλου, στο δρόμο για Φιλάτι. Πρόκειται για βυζαντινή εκκλησία του 10ου αιώνα με ενδιαφέρουσα αρχιτεκτονική, αφιερωμένη στον Άγιο Μάμα που θεωρείται προστάτης των βοσκών.

Εκτός όμως, από τα μνημεία της η ευρύτερη περιοχή της Ποταμιάς προσφέρεται και για απολαυστικές πεζοπορίες σε καταπράσινο περιβάλλον. Οι μόνιμοι κάτοικοι της Ποταμιάς σήμερα είναι περίπου 300 και ασχολούνται με τη γεωργία και την κτηνοτροφία. Το χωριό φημίζεται για τα γλυκά του κουταλιού, τα εξαιρετικά τυριά και το κρασί του, ενώ ονομαστή είναι για το περιβάλλον και τους μεζέδες της.

Πύργος του Κόκκου

Στο Λιεράδο, ένα από τους συνοικισμούς της Ποταμιάς, βρίσκεται ο εντυπωσιακός πύργος του Κόκκου που κτίστηκε τον 17ο αιώνα από την ορθόδοξη οικογένεια των Κόκκων. Στο υπόγειο του σώζεται νερόμυλος, ενώ στα υπέρθυρα του, διακρίνονται ενδιαφέρουσες επιγραφές όπως «Μνήμη θανάτου χρησιμεύει τω βίω 1686» κ.α. Σύμφωνα με την παράδοση, στον πύργο του Κόκκου, που κάποτε ανήκε και στην οικογένεια Μπαρότσι, διαδραματίστηκε και μια ιστορία αγάπης ανάλογη με αυτήν του Ρωμαιοῦ και της Ιουλιέττας, ανάμεσα στις οικογένειες Κόκκου και Μπαρότσι. Ο πύργος ήταν για πολλά χρόνια ημειρηωμένος και πρόσφατα αναστηλώθηκε από τον τωρινό ιδιοκτήτη του πύργου, Στράτο Φουτάκογλου.

Σαγκρί

Κτισμένο σε εύφορο οροπέδιο στο δυτικό τμήμα του νησιού, το Σαγκρί, είναι ένα από τα πιο όμορφα χωριά της Νάξου. Το ίδιο το χωριό, που αποτελείται από το Άνω και το Κάτω Σαγκρί (διατηρητέος οικισμός), είναι γνωστό για την καταπληκτική αρχιτεκτονική του. Οι μόνιμοι κάτοικοι του χωριού σήμερα είναι περίπου 550 και ασχολούνται με τη γεωργία και την κτηνοτροφία. Στο Άνω Σαγκρί αξίζει να επισκεφθείτε το εντυπωσιακό πρώην μοναστήρι του Αγίου Ελευθερίου, με τον πυργοειδή ναό, που στα χρόνια της Τουρκοκρατίας λειτούργησε και σαν κρυφό σχολειό, ενώ σήμερα στεγάζει Λαογραφικό μουσείο. Στο Κάτω Σαγκρί βρίσκονται τα ερείπια δύο Ενετικών πύργων, ενώ ένας τρίτος, ο Πύργος του Παλαιολόγου του 1699, σήμερα ανακαινισμένος και κατοικήσιμος, απέχει περίπου 20 λεπτά από το χωριό. Το σημαντικότερο ωστόσο αξιοθέατο της ευρύτερης περιοχής

είναι ο αρχαιολογικός χώρος του Γύρουλα με τον πρόσφατα αναστηλωμένο ναό της Δήμητρας, που απέχει μόλις 4χλμ από το Σαγκρί. Πολλή αξιόλογες είναι και οι βυζαντινές εκκλησίες της περιοχής από τις οποίες ξεχωρίζουν η Παναγία Ορφανή δίπλα στον πύργο του Παλαιολόγου, η Παναγία Αρκαυλιώτισσα, ο Άγιος Αρτέμιος, ο Άγιος Νικόλαος και πολλές ακόμα. Μέσα στο χωριό λειτουργούν καφενεία και ταβέρνες με σπιτικό φαγητό και εκλεκτά προϊόντα τοπικής παραγωγής, ενώ πανηγύρια στο Σαγκρί γίνονται το Δεκαπενταύγουστο, την 1η Ιουλίου των Αγίων Αναργύρων και στις 8 Νοεμβρίου των Ταξιαρχών. Ήκουστες είναι και παραλίες της περιοχής, όπως ο Ορκός και η Μικρή Βίγλα, παράδεισος για τους λάτρεις του wind surfing και του Kite surfing, το Καστράκι, η Γλυφάδα αηλά και οι όμορφες αμμουδιές στο Αηλικό με το υπέροχο κεδροδάσος.

Πύργος Όσκειλου

Ο πύργος του Όσκειλου βρίσκεται στον παραλιακό δρόμο κοντά στο Καστράκι και είναι από τους λιγότερους πύργους στη Νάξο, που είναι κτισμένοι κοντά στη θάλασσα. Χρονολογείται γύρω στον 17ο αιώνα και ξεχωρίζει για το μεγάλο του ύψος και τον έντονα αμυντικό του χαρακτήρα. Αρχικά ανήκε στον Ιερώνυμο Κόντε και μετά πέρασε στην ιδιοκτησία της οικογένειας Σομαρίππα. Διαθέτει εξαιρετική θέα προς την Πάρο και την Ίο.

Σκαδό

Το Σκαδό είναι ένα μικρό παραδοσιακό χωριό της ορεινής Νάξου, κτισμένο αμφιθεατρικά στις ανατολικές πλαγιές του όρους Κόρωνος. Ανήκει στα συμυριδοχώρια του νησιού, οι κάτοικοί του, δηλαδή, έχουν «μερίδιο» στα ορυχεία σμύριδας και εργάζονται σ' αυτά.

Σήμερα το χωριό έχει περίπου 85 μόνιμους κατοίκους και αρκετά εγκαταλειμμένα σπίτια, αηλά τα καλοκαίρια ζωντανεύει από τους επισκέπτες.

Στα αξιοθέατά του ανήκουν το παλιό ελαιοτριβείο στο κέντρο του χωριού για το οποίο γίνονται προσπάθειες να λειτουργήσει σαν

εκθεσιακός χώρος, καθώς και η εκκλησία της Παναγίας που λέγεται ότι κτίστηκε στην περίοδο της Τουρκοκρατίας και γιορτάζει με μεγάλο πανηγύρι την παραμονή και ανήμερα τον Δεκαπενταύγουστο.

Αξίζει να δείτε τη Λαογραφική Συλλογή του Σκαδού, έργο της κυρίας Μαριγώς Πιτταρά. Βρίσκεται στις αίθουσες και στην αυλή ενός κτιρίου στο χωριό και περιλαμβάνει έπιπλα, ξύλινα και σιδερένια εργαλεία, όπλα, πήλινες κυψέλες, είδη οικιακής χρήσης, τοπικές ενδυμασίες, κεντήματα, καθώς και αντικείμενα προετοιμασίας και παραγωγής οίνου και τυριού.

Κεραμωτή

Η Κεραμωτή είναι ένα ορεινό παραδοσιακό χωριό, που βρίσκεται στον Σταυρό της Κεραμωτής, τη μεγαλύτερη διασταύρωση επαρχιακών δρόμων της ορεινής Νάξου. Στο σημείο αυτό υπάρχει μια μικρή κατάλευκη εκκλησία αφιερωμένη στην Ύψωση του Σταυρού, απ' όπου η θέα είναι μοναδική, καθώς μπορεί κανείς να διακρίνει τμήμα της ανατολικής, αλλά και της δυτικής ακτής της Νάξου. Το χωριό, κτισμένο στο βάθος μιας καταπράσινης πλακαδιάς, με μικρά πετρόκτιστα σπίτια και στενά γραφικά σοκάκια που δεν επιτρέπουν την είσοδο των αυτοκινήτων, διατηρεί στο ακέραιο τον παραδοσιακό του χαρακτήρα. Στο κέντρο του, η πλατεία ή πλάτσα, όπως την αποκαλούν οι ντόπιοι, με το παλιό ελαιοτριβείο του χωριού, περιστοιχίζεται από πεζούλια, που τους καλοκαιρινούς μήνες, γεμίζουν από κόσμο. Λίγο πιο κάτω από την πλατεία, βρίσκεται το καφενείο - ταβέρνα του χωριού

Βίβλος ή Τρίποδες

Οι Τρίποδες, είναι ένα από τα γραφικότερα και μεγαλύτερα χωριά της νοτιοδυτικής Νάξου. Απέχει περίπου 9 χλμ από τη Χώρα και ελάχιστα από την Ξακουστή παραλία της Πλάκας. Κάτασπρα σπίτια, πλακόστρωτοι δρόμοι και γραφικοί ανεμόμυλοι συνθέτουν μια γνήσια κυκλαδίτικη ατμόσφαιρα, σε ένα από το πιο ζωντανά χωριά της Νάξου, με πληθυσμό πάνω από 700 μόνιμους κατοίκους. Πηγή πλούτου για το χωριό είναι ο κάμπος της Πλάκας, όπου, εκτός από την πανελληνίως γνωστή ναξιώτικη πατάτα, καλλιεργούνται οπωροκί-

που είναι και το σημείο συνάντησης των ντόπιων. Η εκκλησία του χωριού είναι αφιερωμένη στον Άγιο Ιωάννη τον Θεολόγο, ενώ στον περίβολο της λειτουργεί λαογραφικό μουσείο που διαρκώς εμπλουτίζεται. Μια σημαντική εκδήλωση για το χωριό είναι το πανηγύρι της Σταυροπροσκύνησης, με παραδοσιακή μουσική, χορό, ντόπια εδέσματα και άφθονο ντόπιο κρασί.

Στην πανέμορφη περιοχή γύρω από την Κεραμωτή, αγγίζει να επισκεφθεί κανείς τον καταρράκτη της Ρουτσούνας, τον οικισμό του Καδή, το παλιό γεφύρι του νότιου ποταμού κτισμένο από πέτρα και μάρμαρο, τα παλιά πηλσαριά, τους δύο νερόμυλους, καθώς και το παλιό υδραγωγείο, όπου συγκεντρώνεται νερό από μικρά ρυάκια και συνεχίζει την πορεία του μέσα από τους υδραυλάκες (αγωγοί νερού), ποτίζοντας όλους τους μπαξέδες της κοιλάδας της Περόδας.

τευτικά, κριθάρια και αμπέλια που παράγουν περίφημο κρασί. Στα αξιοθέατα του ανήκουν ο επιβλητικός ναός της Παναγίας Τριποδιώτισσας, ποθιούχου των Τριπόδων, οι γραφικοί ανεμόμυλοι στο ύψωμα που βρίσκεται στην είσοδο του χωριού, τα ερείπια του πύργου της Πλάκας, γνωστού και ως Παλαιόπυργου ή πύργου της Αριάδνης, καθώς και το Λαογραφικό Μουσείο που στεγάζεται στο ανακαινισμένο ελαιοτριβείο του χωριού. Γύρω από την μεγάλη πλατεία με τους ευκαλύπτους, λειτουργούν αρκετά παραδοσιακά καφενεία, ενώ

οι ταβέρνες του χωριού φημίζονται για τους μεζέδες και κρασί τους. Τα «Νιάμερα της Παναγίας», στις 23 Αυγούστου, γιορτάζονται με μεγάλο πανηγύρι, όπου συγκεντρώνεται κόσμος από όλο το νησί. Σε μία από τις περιοχές όπου λέγεται ότι βρισκόταν παλαιότερα ο οικισμός, στις Χεχρίες, σώζονται τα ερείπια του πύργου του Γα, θέρετρο του Ιωάννη Γα που υπήρξε νοτάριος της κοινότητας Νάξου. Λίγο δυτικότερα βρίσκονται τα ερείπια του πύργου του Αν-Γιώργη, που κτισμένος σαν αετοφωλιά πάνω σε γκρεμό, φαίνεται ότι χρησίμευε σαν προστατευτικό φρούριο (βίβλος) του πύργου του Γα.

Λαογραφικό Μουσείο Βίβλος

Το Λαογραφικό Μουσείο Βίβλος στεγάζεται στον ανακαινισμένο χώρο του παλιού ελαιοτριβείου του χωριού. Στο Μουσείο δεσπόζουν οι μυλόπετρες που συνέθλιβαν τον καρπό της ελιάς, ο μεγάλος ξύλινος κοχλίας, καθώς και άλλα εργαλεία του παλαιού ελαιοτριβείου. Φιλοξενούνται επίσης αντικείμενα μιας παλιάς και άγνωστης στους νεότερους εποχής, που πρόσφεραν απλόχερα οι κάτοικοι του χωριού. Ο επισκέπτης του Μουσείου έχει τη δυνατότητα να δει μια μεγάλη συλλογή από παραδοσιακά οικιακά σκεύη (πήλινα τσουκάλια & τσικαλούδια, φουφού κλπ.), διάφορα αντικείμενα και εργαλεία καθημερινής χρήσης (εργαλεία του τσαγκάρη, της υφάντρας, του τυροκόμου κλπ.), γεωργικά εργαλεία (του ζευγά, του γεωργού, του κτηνοτρόφου κλπ.), παλιές ενδυμασίες, τον αργαλιό και τα εξαρτήματά του, υφαντά, την παλιά νησιώτικη κρεβατοκάμαρα, και πολλά άλλα, τα οποία του δίνουν τη δυνατότητα να γνωρίσει τον παραδοσιακό τρόπο ζωής και εργασίας καθώς και τις καθημερινές συνήθειες των παιδιών κατοίκων του χωριού.

Φιλώτι

Απλωμένο αμφιθεατρικά στις πλαγιές δύο λόφων στους πρόποδες του Ζα, στέκεται το Φιλώτι, το μεγαλύτερο και πολυπληθέστερο χωριό της Νάξου.

Πολύβουο και ζωντανό, με 1.500 μόνιμους κατοίκους που αγαπούν με πάθος το χωριό τους και τις παραδόσεις τους.

Η ονομασία Φιλώτι προέρχεται από την αρχαία εποχή και μάλλον έχει ιωνική προέλευση. Το χωριό αποτελείται από τρεις μικρότερους οικισμούς, το Ραχίδι, τον Κιλέφαρο και το Λιοίρι. Εντυπωσιακά είναι τα γύρω βουνά που κάνουν κύκλο γύρω από το χωριό, αφήνοντας δυο ανοίγματα: το δυτικό που επιτρέπει την επικοινωνία με το Ιεκανοπέδιο της Τραγαίας και το νότιο που οδηγεί στον ζωτικό χώρο του χωριού, που έχει ως κύρια δραστηριότητα την κτηνοτροφία (στην περιοχή εκτρέφονται γύρω στα 60.000 αιγοπρόβατα).

Το Φιλώτι είναι ένα εντυπωσιακό παράδειγμα ζωντανού και πολιτιστικά πλούσιου χωριού, πράγμα που επιβεβαιώνει και η πρώτη εικόνα που έχει ο επισκέπτης περπατώντας από την είσοδο μέχρι την κεντρι-

κή πλατεία του χωριού. Αριστερά και δεξιά του δρόμου είναι διάσπαρτα πολιτιστικά κέντρα και άλλα πολιτιστικά αξιοθέατα.

Ξεχωρίζουν το μαρμάρινο, αρχαιόσχημο αθλοθέατρο «Μανώλης Ψαρράς», το Ηρώων με τα 100 ονόματα πεσόντων Φιλωτιτών, το Δημοτικό Σχολείο, καθώς και το Πολιτιστικό Κέντρο του Συλλόγου Φιλωτιτών, όπου στεγάζεται η Βιβλιοθήκη Ανωμερίτη, η Κινηματογραφική Λέσχη καθώς και η Λέσχη Ανάγνωσης Βιβλίου. Γύρω από την κεντρική πλατεία του χωριού, τη Γέφυρα, βρίσκονται καφενεία, μεζεδοπωλεία, εστιατόρια και πολλή άλλα εμπορικά καταστήματα, ενώ στο κέντρο της δεσπόζει εντυπωσιακός αιωνόβιος πλάτανος.

Ο πλακόστρωτος δρόμος αριστερά της πλατείας οδηγεί στη μία από τις δύο γειτονιές του χωριού, τον Κιλέφαρο. Εδώ βρίσκεται η όμορφη εκκλησία της Παναγίας Φιλωτίτισσας και λίγο πιο κάτω, υψώνεται ο πύργος του Μπαρότση, επιβλητικό κατάλοιπο της πολύχρονης φραγκοκρατίας στο νησί. Δίπλα στον πύργο υπάρχει μαρμάρινη βρύση με εντοιχισμένη, από τα χρόνια του

Όθωνα, μαρμάρινη επιγραφή ενώ νότια του πύργου, ξεκινούν οι ανφοριές για την άλλη μεγάλη γειτονιά του χωριού, το Ραχίδι.

Στα αξιοθέατα του χωριού ανήκει επίσης και το Μουσείο Συλλογής Ελληνικών Νομισμάτων του Νικόλα Μουστάκη, που στεγάζεται σε ένα πολύ προσεγγμένο χώρο στον κεντρικό αυτοκινητόδρομο. Σε απόσταση 2 χιλιομέτρων από το Φιλώτι, σε όμορφη τοποθεσία με υπέροχη θέα προς

το χωριό, βρίσκεται η παλιά πέτρινη βρύση των Αριών ή πηγή των Αργιών στην τοπική διάλεκτο. Λέγεται ότι το γόργαρο νερό της πηγής, κάτω από τον ίσκιο αιωνόβιου πλάτανου, δεν σταματάει ποτέ, ακόμα και σε περιόδους ανομβρίας. Οι λαϊκές παραδόσεις είναι πολύ ζωντανές στο Φιλώτι. Διατηρούνται τα πανάρχαια έθιμα των Χοιροφαγίων, του Κιλύδωνα και της Πιληθερής. Το χωριό φιλοξενεί και ένα από τα μεγαλύτερα πανηγύρια της Νάξου με χορούς

και παραδοσιακά ναξιώτικα βιολιά, που γίνεται τον Δεκαπενταύγουστο που γιορτάζει η εκκλησία της Παναγίας της Φιλωτίτισσας (αφιερωμένη στη Κοίμηση της Θεοτόκου).

Το Φιλώτι φημίζεται για τα εξαιρετικής ποιότητας κτηνοτροφικά του προϊόντα, όπως αρνίσιο και κατσίκισιο κρέας, κεφαλοτύρι, ανθότυρο, ξυνότυρο, αρσενικό και μυζήθρα, ενώ στο χωριό λειτουργεί και γυναικείος συνεταιρισμός που φημίζεται για τα γλυκά του κουταλιού.

Καλιαντός

Ο Καλιαντός είναι παραθαλάσσιος οικισμός με περίπου 10 μόνιμους κατοίκους στο νοτιότερο άκρο της Νάξου. Στον πλούσιο υδροβιότοπο της περιοχής φωλιάζει πλήθος πουλιών και βρίσκουν καταφύγιο πολλή μεταναστευτικά είδη. Ο Καλιαντός απέχει περίπου 20 χιλιόμετρα από το Φιλώτι, με το οποίο συνδέεται με οδικό δίκτυο.

Απείρανθος

Η Απείρανθος ή «τ' Απεράθου», όπως την αποκαλούν οι Ναξιώτες, είναι κτισμένη στους πρόποδες του βουνού Φανάρι, σε υψόμετρο 600 μέτρων και απέχει 28 χιλιόμετρα από την πρωτεύουσα του νησιού. Ενετικοί πύργοι, όμορφα παλιά διώροφα σπίτια, μαρμάρινα καλντερίμια με καμάρες, γραφικές πλατείες με καφενεία και η ποιητική διάθεση των Απεραθιτών, δημιουργούν μια ιδιαίτερη ατμόσφαιρα που σπάνια συναντάται στον κυκλαδικό χώρο. Η Απείρανθος ξεχωρίζει από τα άλλα χωριά της Νάξου στο γλωσσικό ιδίωμα, τα ήθη και τα έθιμα, καθώς οι κάτοικοί της θεωρείται ότι προήλθαν από άλλες

περιοχές (Κρήτη, Μικρά Ασία κ.ά.). Με μια εξαιρετικά δραστήρια τοπική κοινότητα, η Απείρανθος αναπτύχθηκε, κρατώντας αναλλοίωτο το χρώμα της. Σήμερα διαθέτει τη μεγαλύτερη βιβλιοθήκη των Κυκλάδων, τη Βιβλιοθήκη Νίκου Νικ. Γλέζου, καθώς και έναν συνεταιρισμό υφαντικής τέχνης γυναικών. Εντυπωσιακός είναι ο Πύργος του Ζευγώλη (17ος αι.), χτισμένος πάνω σε βράχο στην είσοδο του χωριού. Από εκεί ξεκινάτε την περιήγησή σας στους δρόμους του χωριού που είναι στρωμένοι με μαρμαρόπληκες, πριν καταλήξετε στην κεντρική πλατεία με τα καφενεία.

Στον κεντρικό δρόμο του χωριού θα συ-

ναντήσετε την εκκλησία της Παναγίας της Απειρανθίτισσας, που χτίστηκε τον 18ο αιώνα και δεσπόζει με την επιβλητική της παρουσία. Αξίζει να επισκεφθείτε τα πολύ ενδιαφέροντα μουσεία του χωριού: το Αρχαιολογικό, με ευρήματα κυρίως της Πρωτοκυκλαδικής περιόδου, το Γεωλογικό, με 2.000 σπάνια εκθέματα από την πλούσια

φύση της Νάξου, το Μουσείο Φυσικής Ιστορίας με συλλογή από την πανίδα της περιοχής και ένα μικρό ενυδρείο, καθώς και το Λαογραφικό, με παραδοσιακά υφαντά και εργαλεία.

Για μια καλύτερη γνωριμία με την υφαντική τέχνη της Απειράνθου, μπορείτε να επισκεφθείτε τον Συνεταιρισμό Παραδοσι-

ακής Τέχνης Γυναικών Απεράθου. Οι γυναίκες του συνεταιρισμού θα σας δείξουν τα χειροτεχνήματα που φτιάχνουν με μεράκι και παραδοσιακές τεχνικές. Μην παραλείψετε να δείτε το Μουσείο Παιδικού Πολιτισμού Αιγαίου, ένα μικρό μουσείο όπου παρουσιάζεται η σχέση των παιδιών με το παιχνίδι - και όχι μόνο - από την αρχαιότητα έως τα νεότερα χρόνια. Επίσης, αξίζει να επισκεφθείτε τις σημαντικές εκ-

κλησίες του χωριού και κυρίως την Αγία Κυριακή, που χρονολογείται την περίοδο της Εικονομαχίας (9ος αιώνας) και αποτελεί ένα από τα σπουδαιότερα μνημεία, όχι μόνο της Νάξου, αλλά και των Βαλκανίων.

Υπάρχει δυνατότητα πάρκινγκ στην είσοδο του χωριού καθώς επίσης και δημόσια συγκοινωνία από τη Χώρα της Νάξου. Το καλοκαίρι τα δρομολόγια είναι πιο συχνά.

Μουτσούνα

Όλοι οι οικισμοί στα ανατολικά παράλια της Νάξου θεωρούνται επίγεια της Απειράνθου και ανήκουν ιδιοκτησιακά στους κατοίκους της. Στον μεγαλύτερο απ' αυτούς, τη Μουτσούνα, υπάρχουν ακόμα οι παλιές εγκαταστάσεις του ενσέρου σιδερόδρομου που μέχρι και τη δεκαετία του '70, μετέφερε στο λιμάνι το σφυρίγλι από τα ορυχεία της Κορώνου. Σήμερα η Μουτσούνα, το μόνο φυσικό λιμάνι του νησιού,

είναι ένας γραφικός παραθαλάσσιος οικισμός με αρκετά ενοικιαζόμενα δωμάτια και γραφικές ψαροταβέρνες δίπλα στην αμμουδιά.

Νότια από τη Μουτσούνα ξεκινάει ο παραλιακός δρόμος που οδηγεί στους μικρότερους οικισμούς Λυγαρίδια, Κανάκι και Κλειδός και στις πανέμορφες παραλίες τους. Τόσο τα Λυγαρίδια όσο και ο Κλειδός αποτελούν τις βασικές πηγές κτηνοτροφί-

κής παραγωγής των Απεραθιτών, χωρίς ωστόσο να υστερούν σε φυσική ομορφιά. Ανάμεσα τους, ο οικισμός Κανάκι με τη μαγευτική παραλία της Ψιλλής Άμμου, διαθέτει αγροτουριστική μονάδα, γραφικές ταβέρνες και καφέ. Ο παραλιακός δρόμος

καταλήγει στο απάνεμο λιμάνι του Πανέρμου, με την ωραία αμμουδιά. Στο λόφο πάνω από τον όρμο, βρίσκονται τα λείψανα της προϊστορικής ακρόπολης των Αμυγδαλιών, που είναι ο αρχαιότερος οικισμός της περιοχής της Απειράνθου.

Πύργος Μπαρδάνη ή Πύργος των Σφόρτσα - Κάστρι

Ο Πύργος Μπαρδάνη ανήκε στην οικογένεια Sforca Castri (Σφόρτσα- Κάστρι) η οποία ήταν από τις ισχυρότερες οικογένειες του νησιού και η περιοχή της Απειράνθου ήταν ένα σημαντικό φέουδό τους. Ο πύργος χρονολογείται από τον 17ο αι. όπως συνάγεται από το προικοσύμφωνο της 27ης Φεβρουαρίου του έτους 1726 σύμφωνα με το οποίο ο «Χρυσάκης Κάστρη με την αρχόντισσά του Μαριέτα» αφήνουν στο γιο τους Ιάκωβο Κάστρη μεταξύ των άλλων και τον Πύργο τους στ' Απεράθου, ο οποίος ανήκε στους απογόνους της κτητορικής οικογενείας μέχρι τον 19ο αιώνα.

Πύργος Ζευγώλη

Στο κέντρο της Απειράνθου, υψώνεται ο Βενετσιάνικος, πετρόχτιστος, δώροφος πύργος του Ζευγώλη, ο οποίος έχει ανακαινιστεί και κατοικείται. Κτισμένος πάνω σε βράχο στην είσοδο του χωριού, ο πύργος αποτελεί ένα εντυπωσιακό κτίσμα. Κατασκευάστηκε τον 17ο αιώνα με αρχικούς ιδιοκτήτες τη βενετσιάνικη οικογένεια των Castri και μετέπειτα των Sommaripa. Περιήλθε στην οικογένεια των σημερινών ιδιοκτητών του, αμέσως μετά την επανάστασή του 1821. Παράλληλα, μαζί με τον πύργο του Μπαρότση στο Φιλώτι, υπήρξε κατοικία των φρουδαρχών της εποχής. Ο πύργος έχει αιγαιοπελαγίτικες καμάρες, πολλά ανοίγματα και εξώστες, στους οποίους αξίζει να ανεβεί ο επισκέπτης για να θαυμάσει τη θέα του Πέρα Χωριού.

Μικρό Αρχαιολογικό Μουσείο

Ένας σεμνός χώρος στον κεντρικό πεζόδρομο της Απειράνθου στεγάζει τα σημαντικά αρχαιολογικά ευρήματα της ευρύτερης περιοχής. Το Αρχαιολογικό Μουσείο Απειράνθου ιδρύθηκε στη δεκαετία του 1960 με πρωτοβουλία των κατοίκων του χωριού φιλοξενώντας αρχικά την αρχαιολογική συλλογή του Μιχάλη Μπογδάνη. Στη συνέχεια εμπλουτίστηκε από τα ευρήματα των ανασκαφών στην περιοχή, αλλά και από τα ευρήματα των ιδίων των κατοίκων στα κτήματά τους κατά τη διάρκεια γεωργικών εργασιών. Περιλαμβάνει

μαρμάρινες καντήλες και κρατηρίσκους της Πρωτοκυκλαδικής Περιόδου (3000-2700 π.Χ.), κυκλαδικά ειδώλια και αγγεία, γλυπτά, αρχιτεκτονικά μαρμάρινα μέλη, εργαλεία, όπλα κ.ά. Τα σπουδαιότερα εκθέματά του, λόγω της σπανιότητάς τους, θεωρούνται οι δέκα λίθινες πλάκες με βραχογραφήματα σκηνών της καθημερινότητας, που βρέθηκαν στην Κορφή τ' Αρωιού, έναν παραλιακό λόφο στα ανατολικά της Νάξου, όπου σύμφωνα με τους αρχαιολόγους υπήρξε μικρό ιερό και παρατηρητήριο.

Γεωλογικό Μουσείο

Το Γεωλογικό Μουσείο στεγάζεται στο χώρο του δημοτικού σχολείου της Απειράνθου και οι συλλογές του αριθμούν πάνω από 2000 δείγματα πετρωμάτων, ορυκτών, μεταλλευμάτων και απολιθωμάτων. Πρωτολειτούργησε το 1964 αλλά διαλύθηκε στη διάρκεια της δικτατορίας για να ξαναλειτουργήσει συστηματικά από το 1987 με πρωτοβουλία του Μανώλη Γιλέζου, ο οποίος

δύρισε και μεγάλο μέρος της προσωπικής του συλλογής. Με πρωταγωνιστή τη σμυρίδα η το σμυρίγλι –ντόπιο πέτρωμα κατασκευής εργαθίων για την επεξεργασία της πέτρας- για το οποίο υπάρχει και εκτενής πληροφόρηση, το μουσείο παρουσιάζει πολλά δείγματα του ορυκτού πλούτου των Κυκλάδων αλλά και άλλων περιοχών της Ελλάδας και του

πληνήτη. Το μουσείο χωρίζεται σε 7 μέρη: Σμύριδας, Μαρμάρου Νάξου, Κυκλάδων, Ελλάδας, Παγκόσμιο και Παλαιοντολογικό. Περιέχει εκθέματα απ' όλα τα είδη και τα προϊόντα της σμύριδας, γνωστή σαν η «πέτρα της Νάξου», ή «Νάξιος λίθος».

Στις συλλογές πετρωμάτων περιλαμβάνονται μάρμαρα της Νάξου και της Πάρου, ληπίδες οψιδιανού από τη Μήλο, θηραϊκή γη από τη Θήρα, ηφαιστειογενή πετρώματα από την Αίνα και το Βεζούβιο, βωξίτης και κυανίτης από τη Βραζιλία, πετρώματα από μετωριώτες κ.ά. Στην ενότητα των απολιθω-

μάτων εντυπωσιάζουν τα οστά νάνου ελέφαντα που έζησε στη Νάξο πριν από 70.000 χρόνια. Αξίζει της προσοχής των επισκεπτών ένα μηχανήμα που με ακτινοβολία αποκαλύπτει χρωματισμούς σε πετρώματα που το ανθρώπινο μάτι δε συλλαμβάνει.

Το μουσείο θεωρείται από τα πληρέστερα της Ελλάδας στο είδος του. Υπάρχει ένα μικρό κατάστημα εντός του μουσείου, όπου ο επισκέπτης μπορεί να αγοράσει αναμνηστικά δώρα, όπως κομπολόγια, κοσμήματα από πετρώματα και άλλα διακοσμητικά αντικείμενα.

Μουσείο Εικαστικών Τεχνών

Το Μουσείο Εικαστικών Τεχνών της Απειράνθου, στεγάζεται στο ισόγειο του πολιτιστικού κέντρου, που βρίσκεται στον κεντρικό δρόμο πριν την είσοδο του χωριού. Ιδρύθηκε από το σύλλογο Φίλων των Μουσείων και της Βιβλιοθήκης Ν.Ν. Γλέζου το 2008, και φιλοξενεί πολύ αξιόλογα έργα (ζωγραφική, γλυπτά, χαρακτικά) καλλιτεχνών από τη Νάξο.

Λαογραφικό Μουσείο Απειράθου

Βρίσκεται στην κεντρική πλατεία της Απειράνθου, την Πλάτσα, και διαθέτει πάνω από 1.200 εκθέματα λαϊκής τέχνης. Ιδρύθηκε το 1986, με πρωτοβουλία του Μανώλη Γλέζου, στη μνήμη του Απεραθίτη αγωνιστή της Αντίστασης Γιάννη Κατενά. Όλα τα εκθέματά του είναι δωρεές των κατοίκων του χωριού. Ο επισκέπτης μπορεί να δει πλούτο από «σύνεργα» για το όργωμα και τη σπορά, για το θέρισμα, το λίκνισμα και τη συγκομιδή του καρπού, και παρασκευή του ψωμιού (από το ζύμωμα μέχρι το ψήσιμο). Επίσης, στο μουσείο

εκτίθενται έπιπλα, οικιακά σκεύη, μουσικά όργανα όπως το ντουμπάκι (τύμπανο), η «τσαμπούνα» (γκάνιτα) και το σουβλιάρι (φλογέρα), παραδοσιακές φορεσιές, και κυρίως εξαιρετικά υφαντά που εξυμνούν την τέχνη των γυναικών της Απειράνθου. Στη διάθεση των επισκεπτών είναι προς αγορά και ενίσχυση του Μουσείου, διάφορα πήλινα αντικείμενα, βιβλία και αντίγραφα έργων ζωγραφικής Απεραθίτων συγγραφέων και καλλιτεχνών και μουσικά cd που περιέχουν κομμάτια της μουσικής παράδοσης του νησιού.

Μουσείο Φυσικής Ιστορίας

Διαθέτει πολύ αξιόλογες συλλογές δειγμάτων από την πανίδα και τη χλωρίδα της περιοχής. Λειτουργεί από το 1966 και χωρίζεται σε τμήματα θάλασσας και ξηράς. Περιλαμβάνει ενυδρείο, εξαιρετική συλλογή από όστρακα, σκελετούς δελφινιών, οστά και κρανίο ψυχητέρα καθώς και την εντυπωσιακά μεγάλη συλλογή ειδών χλωρίδας

που προέρχεται από έρευνα του καθηγητή Δημήτρη Βοθιώτη στην υδρολογική λεκάνη του χειμάρρου Περαχωρήτη. Το μουσείο έχει αναπτύξει σημαντική εκπαιδευτική δράση, διοργανώνοντας και φιλοξενώντας κατά καιρούς συνέδρια και εκδηλώσεις με θέματα σχετικά με τη χλωρίδα, την πανίδα και την οικολογία.

Κόρωνος

Η Κόρωνος είναι ένας από τους παλαιότερους οικισμούς της βορειοδυτικής Νάξου. Εμφανίζεται σε έγγραφες πηγές περίπου από το 1200, και ήταν ένας από τους 56 τόπους που χώρισε την Νάξο ο Μάρκος Σανούδος. Κτισμένη σε υψόμετρο 540μ στις πλαγιές μιας ρεματιάς, που περιβάλλεται από τα βουνά Αμμόμαξη και Κόρωνος, παρουσιάζει από μακριά ένα τοπίο μαγευτικό, πνιγμένο στο πράσινο. Τα όμορφα σπίτια της, με ανέπαφη την παραδοσιακή αρχιτεκτονική τους, χωρίζονται στις γειτονιές Ανεγριίδα, Κάστρο, Λειβαδάκι, Κάτω Γειτονιά, Απάνω Στέρνα, Πλάτσα και Προβολήκια, που επικοινωνούν μεταξύ τους με γραφικά καλντερίμια και αμέτρητα σκαλοπάτια. Σχεδόν κάθε γειτονιά έχει τη δική της πλατεία και διατηρεί τη παλιά της βρύση, ενώ

υπάρχει και κεντρική πλατεία, η Πλάτσα όπως την ονομάζουν οι ντόπιοι. Η Κόρωνος προπολεμικά αναπτύχθηκε πολύ χάρη στο σφυρίγλι, και αριθμούσε περίπου 3.000 κατοίκους. Σήμερα είναι ένα από τα πιο γραφικά χωριά του νησιού με αξιόλογη τουριστική ανάπτυξη, που περιλαμβάνει καφενεία, ταβέρνες, ενοικιαζόμενα διαμερίσματα, εμπορικά καταστήματα, εργαστήρια παραδοσιακών προϊόντων, οικομυσείο (πολυχώρο εκδηλώσεων), όπως επίσης και Λαογραφικό μουσείο που στεγάζεται σε παραδοσιακό ξενώνα.

Γύρω από την Κόρωνο μπορείτε να επισκεφθείτε τον οικισμό Αργοκοίλη, που είναι ονομαστός για το μοναστήρι της Παναγίας Αργοκοιλιώτισσας. Επίσης, τον οικισμό του

Λιώνα, που είναι το επίνειο της Κορώνου και υπήρξε το παλαιότερο λιμάνι εξαγωγής της σμύριδας πριν την κατασκευή του εναέριου σιδηροδρόμου.

Τέλος, αξίζει να επισκεφθείτε την Ατσιπάνη, έναν μεσαιωνικό οικισμό της βορειοανατολικής Νάξου, που χρονολογείται τον 15ο αιώνα, αλλά τα υλικά κατασκευής κάποιων κτισμάτων συνηγορούν στο ότι μπορεί να είναι και αρκετά παλαιότερος (8ος - 9ος αιώνας). Σημαντικό αξιοθέατο του οικισμού είναι η εκκλησία του Αγίου Ισιδώρου που κτίστηκε πριν τον 11ο αιώνα, ενώ ενάμιση χιλιόμετρο μετά την Ατσιπάνη, στη θέση Λιούρι, βρίσκεται το βυζαντινό εκκλησάκι της Παναγίας Κεράς του 9ου αιώνα, με θαυμάσια αρχιτεκτονική και ίχνη τοιχογραφιών στο εσωτερικό του.

Ορυχεία Σμύριδας

Στις πλαγιές του όρους Αμόμαξη, βορειοανατολικά της Κορώνου, σε έκταση δύομιση χιλιάδων στρεμμάτων υπάρχουν διάσπαρτα εκατοντάδες ορυχεία σμύριδας τα οποία χρονολογούνται από την αρχαιότητα (εποχή του χαλκού) μέχρι σήμερα. Η λειτουργία των σμυριδορυχείων και η διάθεση της σμύριδας υπήρξε για πολλά χρόνια καθοριστικός παράγοντας για την οικονομία των γύρω οικισμών που ονομάζονται «σμυριδοχώρια», ενώ οι ιστορίες και οι θρύλοι που ακούγονται ακόμα σ'αυτά τα χωριά για τον κόπο των εργατών και τους κινδύνους του επαγγέλματος, είναι αμέτρη-

τες. Στα σμυριδοχώρια ανήκουν η Απείρανθος, ο Δανακός, η Κεραμωτή, το Σκαδό, η Μέση αηλιά κυρίως η Κόρωνος, οι κάτοικοι της οποίας κατείχαν και εξακολουθούν να κατέχουν τα περισσότερα μερίδια των κοιτασμάτων. Τα τελευταία χρόνια ενεργά είναι περίπου 50 ορυχεία που φθάνουν μέχρι 600 μέτρα βάθος. Κύρια χαρακτηριστικά τους είναι οι στενές εισοδοι και οι δαιδαλώδεις στοές τους. Οι εισοδοι πολλών στοών των ορυχείων καθώς και οι εγκαταστάσεις, φαίνονται σε όλη τη διαδρομή του επαρχιακού δρόμου που συνδέει την Κόρωνο με τον Λιώνα.

Εναέριος Μεταφοράς Σμύριδας

Η μεταφορά της σμύριδας από τα ορυχεία στους όρμους φόρτωσης Λιώνα και Μουτσούνα, αρχικά γινόταν με γαϊδουράκια μέσα από δύσβατα μονοπάτια και ήταν χρονοβόρα και κοπιαστική.

Την περίοδο 1926-1929, ένα σπουδαίο βιομηχανικό έργο, το πρώτο σημαντικό δημόσιο έργο που εκτελέστηκε στη Νάξο, ο εναέριος σιδηρόδρομος, διαφοροποίησε ριζικά το σύστημα μεταφοράς της σμύριδας και διευκόλυνε τη δουλειά των σμυριδεργατών. Είχε μήκος 9 χλμ από τη Στραβοθαγκάδα ως τη Μουτσούνα, και αποτελούνταν από 72 σιδερένιους πυλώνες ύψους από 5 έως και 43 μ., 170 βαγόνια, 2 μηχανές και 7 παρατηρητήρια, ενώ για τη λειτουργία του απαιτούσε από 42 έως και 68 άτομα.

Ο «εναέριος», εντάχθηκε δυναμικά στο γεωφυσικό περιβάλλον του νησιού, μετατρέποντας όλη τη βορειοανατολική περιοχή της Νάξου σε τοπίο μοναδικό.

Ελαιτριβεία ή Φάμπρικες Κορώνου

Στον οικισμό της Κορώνου, υπήρχαν πέντε ελαιτριβεία ή φάμπρικες, όπως τα αποκαλούν οι ντόπιοι, που είχαν σαν βασική λειτουργία την παραγωγή λαδιού: των Μπουλαματσάδων (Παυλόπουλοι), της εκκλησίας, των Σακελιάδων (Λεγάκιδες), των Εργάκουδων (Κουφόπουλοι), και της Κάτω Γειτονιάς. Από αυτά, έχουν αποκατασταθεί τα δύο, των Μπουλαματσάδων και της εκκλησίας, που βρίσκονται στην γειτονιά Λειβαδάκι, πολύ κοντά στο Δημοτικό Σχολείο.

Χαλκή

Αντικρίζοντας κανείς την Τραγαία, ερχόμενος από τη Χώρα της Νάξου, μένει έκπληκτος από την αλλαγή του σκηνικού. Το απέραντο γαλάζιο, οι αμμουδερές παραλίες και το ξερό κυκλαδίτικο τοπίο, δίνει ξαφνικά τη θέση του σ' ένα καταπράσινο κάμπο. Αιωνόβιες ελιές, πλάτανια, βελανιδιές, αμπέλια, οπωροφόρα δέντρα, τριγυρισμένα από πανύψηλα βουνά. Ανάμεσα τους οκτώ πανέμορφα χωριά που έχουν έδρα τους το Χαλκή, το ομορφότερο από όλα. Για το όνομά του, μια λαϊκή παράδοση λήει τα εξής: «έφεραν στο χωριό, οι Ενετοί, μια οικογένεια, το επάγγελμά τους ήτανε χαλκείς, δηλαδή χαλκωματάδες, γανωτζήδες, και έτσι ονομάστηκε Χαλκή». Γεγονός ωστόσο είναι ότι το Χαλκή μέχρι πριν μερικές δεκαετίες, υπήρξε εμπορικό κέντρο ολόκληρης της ορεινής Νάξου και ήταν πλούσιο και πολυάνθρωπο, χάρη στη θέση του που ήταν κάμπος όλων των δρόμων του νησιού. Τα αξιοθέατά του ξεχωριστά, όπως και ολόκληρο το χωριό, περιλαμβάνουν τη ση-

μανική εκκλησία της Παναγίας της Πρωτόθρονου που χρονολογείται τον 6ο - 7ο αιώνα. Σε διπλή αίθουσα στεγάζεται το Εκκλησιαστικό Βυζαντινό Μουσείο Νάξου, με κειμήλια που περιλαμβάνουν φορτές εικόνες της περιόδου 1600-1890, αποτοι-

χισμένες τοιογραφίες του 12ου και του 9ου αιώνα, αντιμήνια από το 1700 έως το 1804, εκκλησιαστικά σκεύη καθώς και μαρμάρινα μέλη από το τέμπλο του Αγίου Νικολάου Ακαδήμων. Επίσης, τον επιβλητικό πύργο Μπαρότσι του 17ου αιώνα, αλλη-

και το όμορφο αρχοντικό που στεγάζει την ιστορική ποτοποιαία Βαλλήνδρά, δημιουργό του περίφημου κίτρου της Νάξου. Τα τελευταία χρόνια το Χαλκή έχει αποκτήσει και μια πολύ ενδιαφέρουσα αγορά που μεταξύ

των άλλων περιλαμβάνει, γκαλερί έργων τέχνης, εστιατόρια με ξεχωριστές γεύσεις και πολύ όμορφα διαμορφωμένοι χώροι για καφέ, γλυκό και σνακ στην πλατεία του χωριού.

Πύργος Μπαρότσι - Γρατσιά

Στο Χαλκί, πίσω από την εκκλησία της Πρωτόθρονου, ξεπροβάλλουν οι επάλξεις του επιβλητικού πύργου Μπαρότσι-Γρατσιά, που κτίστηκε στις αρχές του 17ου αιώνα από την οικογένεια Μπαρότσι. Σύμφωνα με το οικοδόμημά του, το 1690 ανήκε στον οίκο Μπαρότσι. Στη συνέχεια περιήλθε στη "Δόμνα κυρία Μαριόρα Μαυρογένη", η οποία με τη σειρά της τον πούλησε στον Αγά Γεωργιάκη Φραγκόπουλο μαζί με το λιτριβί του και τον περιβάλλοντα χώρο. Από

τον Γ. Φραγκόπουλο τον αγόρασε τελικά ο Γ. Γρατσιάς. Ο πύργος είναι τριώροφος με ισχυρά τείχη, καγκελόφρακτα παράθυρα, βαριές ξύλινες πόρτες, κρεμαστή ξύλινη γέφυρα, ζεματίστρα και οικόσημο που μαρτυρούν τους εκάστοτε κτήτορες του και τις διαδοχικές επισκευές. Με τον συγκεκριμένο πύργο συνδέονται πολλοί θρύλοι και παραδόσεις για ωραίες αρχοντοπούλες, μεγάλους έρωτες, και συναρπαστικές περιπέτειες.

Ακάδημοι

Πολύ κοντά στο Χαλκί βρίσκεται το χωριό Ακάδημοι. Τα γραφικά σπιτάκια του, κτισμένα το ένα δίπλα στο άλλο, έχουν πολίχρωμους κήπους με πηγάδια, ενώ σήμα κατατεθέν του χωριού είναι ο επιβλητικός πύργος του Μαρκοπολίτη στην είσοδό του, ένας από τους ελάχιστους πύργους στη Νάξου που δεν κτίστηκε από Ενετούς. Στα αξιοθέατα του χωριού ανήκουν και οι δύο νερόμυλοι των Μπαρότσι και Γκούφα, ένα παραδοσιακό ελαιολιτριβείο, καθώς και η βυζαντινή εκκλησία των Εισοδίων της Θεοτόκου, που είναι η πολιούχος του χωριού, και γιορτάζει κάθε χρόνο στις 21 Νοεμβρίου.

Πύργος Μαρκοπολίτη (Παπαδάκη)

Ανάκτορο του ένδοξου οίκου των Πολιτών, ο πύργος του Μαρκοπολίτη, υψώνεται στην είσοδο του χωριού Ακάδημοι. Με ισχυρά τείχη και κρεμαστή γέφυρα, στη διάρκεια του 18ου αιώνα, υπήρξε ακοίμητος φρουρός του Δεκανοπεδίου της Τραγαίας και άντρο της επανάστασης των κατοίκων της Νάξου, ενάντια στους Φράγκους Φεουδάρκες. Ηγετική μορφή των εξεγέρσεων ήταν ο Μάρκος Πολίτης ή Μαρκοπολίτης, που τελικά εξορίστηκε στην Μυτιλήνη όπου τον κρέμασαν οι Τούρκοι το 1802. Ο πύργος είναι τριώροφος, με εξαιρετική εσωτερική διαρρύθμιση και πληθυσίο διάκοσμο. Στο υπέρθυρο της κυρίας εισόδου του δευτέρου ορόφου, κάτω από το οικόσημο υπάρχει η επιγραφή «1776 ΔΙΕΞΟΔΟΥ ΜΑΡΚΟΣ ΠΟΛΙΤΗΣ», που προφανώς είναι η χρονολογία οικοδόμησης του Πύργου. Το 1888 ο Πύργος αγοράστηκε από την οικογένεια Παπαδάκη στην οποία ανήκει μέχρι σήμερα.

Κεραμί

Ένα ακόμα όμορφο χωριό του κάμπου της Τραγαίας, στη μέση περίπου του δρόμου που ενώνει το Χαλκί με το Φιλίωτι. Τα σπίτια του χωριού, που τα τελευταία χρόνια έχουν διπλάσιασσει, έχουν υπέροχους κήπους και δροσερές αυλές ενώ στο κέντρο του οικισμού, ο πύργος Μαρκοπολίτη - Καλαβρού του 18ου αιώνα, εντυπωσιάζει με την αρχιτεκτονική και το μέγεθός του. Ενοριακός ναός του οικισμού είναι ο Άγιος Ταξιάρχης, και τριγύρω του χτυπά η καρδιά του χωριού, που τελευταία σφύζει από ζωή, με πολλούς νέους ανθρώπους, όμορφα καφέ και αρκετά ταβερνάκια.

Πύργος Μαρκοπολίτη (Καλαβρού)

Εκτός από τον πύργο στους Ακάδημους, ο Μάρκος Πολίτης ή Μαρκοπολίτης, φέρεται ως ιδιοκτήτης και του πύργου που υψώνεται στο κέντρο του χωριού στο Κεραμί.

Ο πύργος στο Κεραμί, κτίστηκε στο δεύτερο μισό του 18ου αιώνα και είχε τρεις ορόφους, από τους οποίους ο τρίτος είχε παραμείνει ασκεπής και ημιτελής.

Η οικογένεια Καλαβρού, στην οποία ανήκει σήμερα ο πύργος, ολοκλήρωσε την κατασκευή και του τρίτου ορόφου.

Μονοίτσι

Ακόμα ένα όμορφο γραφικό χωριουδάκι, κτισμένο μέσα στους ελαιώνες και την πυκνή βλάστηση του κάμπου της Τραγαίας. Παλαιότερα υπήρξε κατεξοχήν χωριό αγγειοπλάστων, ενώ εδώ ίδρυσαν οι καπουταίοι μοναχοί το πρώτο σχολείο έξω από τη Χώρα. Τα Μονοίτσι περιτριγυρίζονται από όμορφες βυζαντινές εκκλησίες. Στη Ράχη, την επάνω γειτονιά του χωριού, συναντάμε την εντυπωσιακή βασιλική χωρίς τρούλο του Άη Σίδερου, ενώ λίγο πιο έξω από το χωριό βρίσκονται η Παναγία η Ραχιδιώτισσα, ο Άγιος Αντώνιος, ο Άη Νικόλαος κ.ά. Μέσα στο χωριό, υπάρχει αναπαλαιωμένη η εκκλησία του Αγίου Βασίλειου.

Τσαικαθαρίο και Χείμαρρος

Είναι δύο μικρά χωριά με κοινή ενορία και δημοτικό σχολείο, που αποτελούν τον οικισμό της Ζωοδόχου Πηγής στο Ιεκανοπέδιο της Τραγαίας. Στην είσοδο του χωριού στο Τσαικαθαρίο, δίπλα στη φημισμένη παλιά πηγή βρίσκεται η εκκλησία του Αγίου Στεφάνου, του δού αιώνα, με σπάνιες τοιχογραφίες. Ένα μονοπάτι που ξεκινάει από το Τσαικαθαρίο οδηγεί σε ένα από τα πιο εντυπωσιακά μνημεία της Νάξου, το «Απάνω Κάστρο». Κτισμένο στη βραχώδη κορυφή

ενός λόφου, με καταπληκτική θέα προς τη θάλασσα, υπήρξε αμυντικό οχυρό από την αρχαιότητα μέχρι την Ενετοκρατία. Τα απομεινάρια του τεράστιου τείχους με τους μεγάλους ορθογώνιους λίθους, που διακρίνονται στο λόφο, ανήκουν προφανώς στην κλασική εποχή, ενώ το κάστρο που φαίνεται σήμερα το έκτισαν οι Ενετοί περίπου στα μέσα του 13ου αιώνα, και το ονόμασαν Απάνω, για να το ξεχωρίζουν από το Κάτω Κάστρο της Χώρας.

Καλόξυλος

Είναι ένα από τα γραφικότερα χωριά του κάμπου της Τραγαίας, πλάι στο Χαλκί. Κτισμένος σε περιοχή κατάφυτη με ελιές, ηλιτάνια και βελανιδιές, φημίζεται για τα όμορφα σπίτια του και κυρίως για τα σπάνια λουλουδία στις αυλές τους. Στην είσοδο του χωριού δεσπόζει η μεγάλη εκκλησία της Αγίας Τριάδας με το μαρμαρόγλυπτο τέμπλο και τις βυζαντινές εικόνες, ενώ εκεί κοντά βρίσκεται και το παλιό ελαιοτριβείο του χωριού που έχει ανακαινισθεί και είναι επισκέψιμο. Οι καταπράσινοι λόφοι γύρω από το χωριό, ιδανικοί για περιπάτους και πεζοπορία, είναι διάσπαρτοι με εκκλησιάκια νεότερα και βυζαντινά, με πιο σημαντικά αυτά της Παναγίας Δαμνιώτισσας και του Αγίου Ιωάννη Θεολόγου.

Ελαιοτριβείο Ιωάννη Σακελλιάδη

Το ελαιοτριβείο Ιωάννη Σακελλιάδη, στεγάζεται στον πύργο του Κόκκου στον Καλόξυλο, ο οποίος σύμφωνα με επίσημο έγγραφο κτίστηκε πριν από το 1664. Στο ισόγειο του πύργου πρωτολειτούργησε χειροκίνητο ελαιοτριβείο το 1880, που αργότερα, το 1928, έγινε ηλεκτροκίνητο χάρη σε μια ντιζελομηχανή που ηλεκτροδοτούσε και όλο τον κάμπο της Τραγαίας.

Το ελαιοτριβείο συνέχισε να λειτουργεί μέχρι και το 1987, ενώ σήμερα ο χώρος είναι επισκέψιμος.

Δαμαριώνας

Ο Δαμαριώνας είναι ένα πολύ όμορφο χωριό, κτισμένο στη νότια πλευρά του λιόφυτου κάμπου της Τραγαίας. Με κάτασπρα σπίτια στολισμένα με γλάστρες και θουλοθύδια, πλακόστρωτα καλντερίμια, γνήσιες κυκλαδίτικες εκκλησίες, και όμορφες πλατείες, έχει χαρακτηριστεί παραδοσιακός οικισμός, και διαθέτει πολλά αξιοθέατα. Μέσα στο χωριό ξεχωρίζουν τα αρχοντικά «Προμπονά», «Βασιλικούλας» και «Μπα-

κάλαινας», η ωραία πλατεία «Ποτηρού» με τον τεράστιο γέρικο πλάτανο, καθώς και οι παλιές εκκλησίες του Χριστού στην πλατεία «Πάτελου» και του Αγ Γιώργη. Στο Δαμαριώνα υπάρχει επίσης το Πνευματικό και Πολιτιστικό κέντρο «Ανδρονίκη» που λειτουργεί και σαν χώρος εκδηλώσεων και συνεδρίων. Βασική ασχολία των κατοίκων, που αριθμούν γύρω στους 500, είναι η γεωργία και η κτηνοτροφία, σχεδόν όλοι

έχουν στην ιδιοκτησία τους ελαιοχώραφα, ενώ στο χωριό λειτουργεί και το πιο σύγχρονο ελαιοτριβείο του νησιού. Το πανηγύρι του χωριού είναι την παραμονή και ανήμερα της 6ης Αυγούστου, της Μεταμόρφωσης του Σωτήρος που γιορτάζει η εκκλησία του

Χριστού. Επίσης στο Δαμαριώνα υπάγονται πολλά γραφικά παλαιοχριστιανικά ξωκλήσια στην περιοχή του Μπαούζη καθώς και η περίφημη παλαιοχριστιανική εκκλησία, η «Καλορίτσα», χτισμένη σε σπηλιά στη δυτική πλευρά.

Κάστρο του Απαλήρου

Ανάμεσα στο Σαγκρί και την Αγιασσό, πάνω σε ένα απότομο λόφο, υψώνεται το Κάστρο του Απαλήρου, που την περίοδο του Βυζαντίου, υπήρξε πολύ σημαντικό. Σύμφωνα με τις πιο πρόσφατες απόψεις των μελετητών, το κάστρο, παρά το γεγονός ότι χτίστηκε ψηλά στο βουνό, δεν ήταν μόνο αμυντικό προπύργιο για τις επιθέσεις των πειρατών, αλλά για αρκετούς αιώνες κυρίως στα χρόνια της Βυζαντινής αυτοκρατορίας υπήρξε μια ζωντανή πόλη με μεγάλο πληθυσμό. Δεν υπάρχουν πηγές που αναφέρονται στην ακριβή χρονολογία της ίδρυσης της πόλης, υπάρχουν όμως

στοιχεία που υποδεικνύουν μια χρονολογία κτήσης πριν από τον 7ο αιώνα, ενώ είναι σίγουρο ότι εγκαταλείφθηκε τον 13ο αιώνα, όταν την κατέλαβαν οι Ενετοί του Μάρκου Σανούδου.

Σήμερα στο κάστρο σώζεται μεγάλο μέρος των τειχών με πύργους και προμαχώνες, στέρνες, όπως επίσης και λείψανα περίπου 250 κατοικιών, εκκλησιών, φούρνου, ελαιοτριβείου κ.ά. Η θέα προς τα νοτιοδυτικά παράλια της Νάξου από την κορυφή του Κάστρου, είναι μαγευτική, ενώ η περιήγηση μέσα και έξω από τα τείχη αποτελεί μοναδική εμπειρία.

Δαμαλάς

Κοντά στο Δαμαριώνα βρίσκεται το χωριό Δαμαλάς. Απλωμένο αμφιθεατρικά στους πρόποδες λόφου, το χωριό είναι ορατό από πολλά σημεία της Νάξου, και διαθέτει υπέροχη θέα σε ολόκληρη τη γύρω περιοχή. Οι μόνιμοι κάτοικοι του χωριού σήμερα, είναι λιγοστοί, αλλά πολύ δραστήριοι και φιλόξενοι, και διατηρούν με ζήλο τις παραδόσεις και τον πολιτισμό του τόπου τους. Στο κάτω μέρος της κεντρικής πλατείας του Δαμαλά, βρίσκεται ένα ανακαινισμένο παλιό ελαιοτριβείο. Ο χώρος είναι λειτουργικά διαμορφωμένος και περιπαμβάνει όλα τα παλιά μηχανήματα και τα εξαρτήματά τους που είναι σε πολύ καλή κατάσταση.

Εκτός από την ετήσια εκδήλωση της παραδοσιακής εξαγωγής λαδιού, η παρουσίαση της διαδικασίας γίνεται σε μαθητές σχολείων και άλλες ομάδες. Επίσης ο Δαμαλάς έχει μεγάλη παράδοση στην αγγειοπλαστική, όπως άφηλιντε και ολόκληρη η περιοχή της Τραγαίας, γιατί το χώμα του τόπου είναι αργιλώδες και συνενώς κατάλληλο για την κατασκευή κεραμικών.

Στα αξιοθέατα του Δαμαλά περιλαμβάνεται επίσης και η ενοριακή εκκλησία του χωριού, η Αγία Ειρήνη, που κτίστηκε γύρω στο 1800 και διαθέτει περίτεχνο μαρμάρινο τέμπλο και εξαιρετική μαρμαρίνη κολυμηθήρα.

Σπήλαιο - Μονή Καλορίτσας

Πίσω από το μοναστήρι του Τίμιου Σταυρού, στην πλαγιά του Προφήτη Ηλία, βρίσκεται το σπήλαιο της γέννησης και το βυζαντινό μοναστήρι της Καλορίτσας. Πρόκειται για φυσικό σπήλαιο με διαστάσεις περίπου 30μ μήκος και 10μ πλάτος, που μετατράπηκε σε εκκλησία τον 4ο αιώνα, γιατί σύμφωνα με την παράδοση, εκεί μέσα βρέθηκε η εικόνα της γέννησης του Χριστού από κάποιο βοσκό. Από πάνω, υψώνονται τα ερείπια του βυζαντινού μοναστηριού της Παναγίας της Καλορίτσας που χρονολογείται ανάμεσα στον 11ο και

τον 13ο αιώνα. Μέσα στην σπηλιά σώζεται κεντρική αψίδα με σύνθρονο, επισκοπικός θρόνος, τοιχογραφίες της προεικονομαχικής και της μεταεικονομαχικής περιόδου, λείψανα ανεικονικού διακόσμου, ενώ σε άλλα σημεία υπάρχουν τοιχογραφίες του 11ου αιώνα όπως επίσης και η μεμονωμένη παράσταση της Γεννήσης του 1619. Τα ερείπια των κελιών και ο φούρνος που βρίσκονται έξω από το σπήλαιο, καθώς και το ενδιάμεσο αίθριο με τα «αιωρούμενα» τόξα χρονολογούνται στους μεταβυζαντινούς χρόνους.

Βουρβουριά

Η Βουρβουριά, είναι ένα μικρό γραφικό χωριό της κεντρικής Νάξου, κτισμένο σε εύφορη περιοχή ανάμεσα σε δύο ποτάμια. Σύμφωνα μάλιστα με μια εκδοχή, οφείλει το όνομά της στα βούρβα που υπήρχαν σε αφθονία στις όχθες των ποταμών. Εκτός από τα πετρόκτιστα αρχοντικά με τα μεγάλα μπαλκόνια, και τις αυλές με τις καμάρες, στα αξιοθέατα του χωριού ανήκουν επίσης και οι παλιές εκκλησίες του Αγίου Κωνσταντίνου (1311), της Αγίας Παρασκευής (1397), του Αγίου Γεωργίου (1762) όπως επίσης και η

εκκλησία του Αγίου Προκοπίου που κτίστηκε στα χρόνια της Τουρκοκρατίας. Επίσης μέσα στο χωριό υπάρχουν τα ερείπια από 3 παλιά ελαιατριβεία, ενώ λίγο πιο έξω, στέκουν ακόμα τα παλιά πηλυσταριά δίπλα στο πηγάδι που κάποτε ήταν πολύ σημαντικό για τη ζωή των κατοίκων. Κάθε χρόνο στις 8 Ιουλίου, γιορτάζει η ενοριακή εκκλησία του Αγίου Προκοπίου, και σύμφωνα με το έθιμο, οι κάτοικοι υπό τους ήχους της καμπάνας κάνουν λιτανεία με τις παλιές εικόνες της εκκλησίας στα δρομάκια του χωριού.

Μέλνες

Οι Μέλνες είναι ένα από τα πιο παλιά χωριά της Νάξου, κτισμένο αμφιθεατρικά στην πλαγιά ενός λόφου της ομώνυμης κοιλάδας. Σύμφωνα με τη μυθολογία, το χωριό οφείλει τ' όνομά του στο μελανό χρώμα των χιτώνων που υποχρεώθηκαν να φορέσουν οι κάτοικοι της περιοχής, όταν εκεί αλληλοσκοτώθηκαν οι ημίθεοι αδερφοί Ότος και Εφιάλτης, τιμωρημένοι από το Δία. Σύμφωνα με μια άλλη πιο ρεαλιστική εκδοχή, το όνομα «Μέλνες»

προέρχεται από το σκούρο χρώμα του εδάφους. Οι μόνιμοι κάτοικοι του οικισμού σήμερα είναι περίπου 650 και φημίζονται για την τέχνη τους στην οικοδομή, ενώ ασχολούνται και με την κτηνοτροφία και την γεωργία, αφού η γύρω περιοχή θεωρείται από τις πιο εύφορες του νησιού. Ο ιερός ναός του χωριού είναι αφιερωμένος στους Αγίους Αποστόλους, που γιορτάζουν κάθε χρόνο στις 29 Ιουνίου, οπότε διοργανώνεται μεγάλο πανηγύρι, που περιλαμβάνει

ζωντανή παραδοσιακή μουσική, χορούς, ντόπια εδέσματα και κρασί. Η ευρύτερη περιοχή των Μετάνων φιλοξενεί μερικά από τα σημαντικότερα αξιοθέατα της Νάξου. Στη τοποθεσία Φληριό, έχει αποκαλυφθεί η είσοδος του αρχαίου υδραγωγείου της Νάξου, που μετέφερε το νερό από τις πηγές της περιοχής στην πόλη της Νάξου, το αρχαίο ιερό των πηγών, ενώ λίγο πιο έξω από το χωριό στη θέση όπου υπήρχαν τα αρχαία λατομεία μαρμάρου έχει βρεθεί ο Κούρος Μετάνων, έργο του 6ου αιώνα π.Χ.

Άγιος Θαλλήλαιος

Ο Άγιος Θαλλήλαιος είναι ένας από τους τέσσερις οικισμούς που αποτελούν την κοινότητα Μετάνων, στη δυτική Νάξο. Με μικρά ισόγεια σπίτια, κτισμένα κολλητά το ένα δίπλα στο άλλο, απλώνεται στους πρόποδες ενός μικρού λόφου, μπροστά από μια πανέμορφη κοιλάδα γεμάτη δένδρα και περιβόλια, που καλλιεργούν οι κάτοικοι του χωριού.

Πολιούχος του χωριού είναι ο Άγιος Θαλλήλαιος, στον οποίο οφείλει όληωστε και το όνομά του, μάρτυρας του Χριστιανισμού

Στη Μουσειακή Συλλογή Μετάνων που βρίσκεται στο χωριό, εκτίθενται ευρήματα από την ανασκαφή του αρχαίου ιερού στις πηγές του Φληριού και την έρευνα στο αρχαίο υδραγωγείο Νάξου. Άλλα σημαντικά αξιοθέατα της περιοχής είναι το θέρετρο των Ιησοιτών στα Καλαμίτσια, καθώς και το ελαιοτριβείο Ντεμαρή.

Στις Μέτνες λειτουργούν καφενεία καθώς και γραφικές ταβέρνες που φημίζονται για τις ντόπιες συνταγές τους.

Κουρουνοχώρι

Το Κουρουνοχώρι είναι άλλο ένα από τα τέσσερα πανέμορφα χωριά της κοιλάδας των Μετάνων. Κτισμένο στην καταπράσινη πλαγιά ενός λόφου, ρουσμένο στο φως του ήλιου και προφυλαγμένο από τους βόρειους ανέμους, παρέχει ιδανικές συνθήκες για εγκατάσταση, χειμώνα - καλοκαίρι. Τα όμορφα μονώροφα ή δίπια σπίτια του χωριού, έχουν αυλές, κήπους και παράθυρα γεμάτα με λουλούδια, γι' αυτό όληωστε πολλοί το αποκαλούν και ανθοχώρι. Διάσπαρτα μέσα στο χωριό, τα αρχοντικά των Μαυρογένη, Ντεμαρί, Γαλανού, Κόκκου, η έπαυλη των Καλογραιών, αλλα και η εγχάρκτη επιγραφή με την κορώνα του Όθωνα, υπενθυμίζουν ότι το Κουρουνοχώρι υπήρξε δημοφιλής προορισμός υψηλών προσώπων, και του χαρίζουν ακόμα και σήμερα έναν αέρα αρχοντιάς.

Σημαντικό αξιοθέατο του οικισμού, ο Πύργος Φραγκόπουλου, ένας από τους παλαιότερους του νησιού, αλλά και το Μουσείο που στεγάζεται στο παλιό δημοτικό σχολείο και φιλοξενεί τα πολύ ενδιαφέροντα ευρήματα από το αρχαίο υδραγωγείο της Νάξου.

Το Κουρουνοχώρι σήμερα, αριθμεί περίπου 100 μόνιμους κατοίκους που είναι φιλόξενοι και ευγενικοί, ενώ λειτουργούν και δύο καφέ-εστιατόρια με νόστιμα πιάτα φτιαγμένα από ντόπια προϊόντα.

Η εκκλησία του Σωτήρος, στο κέντρο του χωριού, γιορτάζει κάθε χρόνο στις 6 Αυγούστου. Μετά το τέλος της θείας λειτουργίας ο παπάς ευλογεί σταφύλια, για καλή σοδειά, και στη συνέχεια το μοιράζει στους πιστούς. Ακολουθεί μεγάλο πανηγύρι με ζωντανή μουσική, χορό, ντόπια φαγητά και κρασί.

Πύργος Φραγκόπουλου - Δεληράοκα

Στο Κουρουνοχώρι, βρίσκεται ο πύργος Φραγκόπουλου-Δεληράοκα, ένας από τους παλαιότερους του νησιού. Πρόκειται για κτίσμα του 14ου αιώνα, με τρεις ορόφους, αμυντικές επάλξεις, ζεματίστρες και κλιουβιά. Στον εξώστη του υπάρχει μαρμάρινο τραπέζι που φέρει την επιγραφή «1727 D.R.SCNO SPA», απομεινάρια της εποχής που ο πύργος ανήκε στην οικογένεια Σομαρίνα. Αργότερα πέρασε στην ιδιοκτησία Φραγκόπουλου και σήμερα ανήκει στην οικογένεια Δεληράοκα. Λέγεται ότι στη γύρω περιοχή, δολοφονήθηκε το 1383, ένας από τους πρώτους ιδιοκτήτες του πύργου, ο δούκας της Νάξου Νικόλα Ντάλε Κάρκερι, από τον μετέπειτα δούκα της Νάξου, Φραγκίσκο Κρίσι.

Θέρετρο Ιησουιτών στα Καθαμίτσια

Ανάμεσα στις Μέλνες και την Ποταριά, στην περιοχή Καθαμίτσια, βρίσκεται το εντυπωσιακό οικοδόμημα που άηλοτε υπήρξε το καλοκαιρινό θέρετρο των Ιησουιτών μοναχών. Κτίστηκε τον 17ο αιώνα, με χρήματα της οικογένειας του Ροβέρτου Σωζέ, ενός από τους διασημότερους ηγούμενους των Ιησουιτών της Νάξου. Με πολλά δωμάτια, παρεκκλήσι, βοηθητικά κτίσματα, όπως περισσότερων, στάβλο, ελαιτριβείο κλη, καθώς και

τεράστιο κήπο, διαμορφωμένο με πηλώματα, τοίχους αντιστήριξης, στέρνες και κήλιμακες, το μοναστήρι-θέρετρο των Ιησουιτών αποτελεί ένα ξεχωριστό κράμα δυτικής και τοπικής τεχντροπίας. Λόγω της πολυτέλειας που το διέκρινε, αποκαλείτο και «παλάτι των Ιησουιτών», υπήρξε αντικείμενο θαυμασμού αλλήλ και κριτικής στην εποχή του και συναντάται σε πολλά κείμενα περιηγητών και αναφορές παπικών απεσταλημένων.

Μύλοι

Οι Μύλοι είναι ένα μικρό χωριό της δυτικής Νάξου, κτισμένο στην καταπράσινη κοιλάδα των Μελάνων. Οι Μύλοι χωρίζονται σε τρεις συνοικισμούς, τους Κάτω, τους Μεσαίους και τους Πάνω Μύλους. Οι Κάτω Μύλοι, που είναι και ο παλαιότερος από τους τρεις, έχει χαμηλά δίκωρα σπιτάκια με αυλές, τα περισσότερα από τα οποία είναι πλέον εγκαταλελειμμένα. Μια συστάδα 5-6 διώροφων σπιτιών της δεκαετίας του 30 και ένα ασβεστωμένο πηλακόστρωτο δρομάκι είναι ότι έχει απομείνει από τους Μεσαίους Μύλους, ενώ στους Πάνω Μύλους, όπου ζουν και οι περισσότεροι από τους λιγοστούς κατοίκους του χωριού, γίνονται προσπάθειες συντήρησης και αναπαλαιώσης αρκετών σπιτιών με αγάπη και σεβασμό στη παράδοση. Η διαδρομή που συνδέει τους συνοικισμούς είναι μαγευτική, ανάμεσα από κατάφυτα περιβόλια, παλιούς νερόμυλους και πελώρια πηλατάνια δίπλα σε δροσερούς καταρράκτες. Τα παλιά σπιτάκια του χωριού σε συνδυασμό με την όμορφη φύση που τα περιβάλλει δημιουργούν μια παραμυθένια ατμόσφαιρα που δεν αφήνει κανένα ασυγκίνητο.

Κωμιακή ή Κορωνίδα

Η Κωμιακή είναι το βορειότερο ορεινό χωριό της Νάξου. Τα αξιοθέατα του χωριού περιλαμβάνουν τον υστεροβυζαντινό ναό της Θεοσκέπαστης, στο κέντρο του οικισμού, καθώς και τα ανακαινισμένα και πλέον επισκέψιμα κτίρια του ελαιοτριβείου, του νερόμυλου και του παραδοσιακού πατητηριού, που βρίσκονται σε πολύ κοντινή απόσταση από το χωριό. Επίσης, σημαντικό αξιοθέατο είναι η Μονή της Αγιάς, η οποία είναι κτισμένη σε ειδυλλιακή τοποθεσία. Στο προαύλιό της υπάρχει πηγή που περιστοιχίζεται από τεράστιους αιωνόβιους πλάτανους. Μπορείτε επίσης να επισκεφθείτε τη Μονή Φανερωμένης Νάξου, με μορφή ενετικού πύργου, που είναι κτισμένη σε ύψωμα και δεσπόζει σε όλα τα βορειοδυτικά παράλια της Νάξου. Η Μονή είναι αφιερωμένη στη Κοίμηση της Θεοτόκου, και γιορτάζει το Δεκαπενταύγουστο με θρησκευτικές ακολουθίες και προσφορές εδεσμάτων επί τρεις συνεχείς μέρες. Ανάμεσα στο εγκαταλελειμμένο χωριό Σκεπόνι και στην Κωμιακή, βρίσκεται ένας φράγκικος πύργος, που κτίστηκε από τον φεουδάρχη της περιοχής Μάρκο Κορονέλλη, σε απότομο, καίριας σημασίας σημείο, έτσι ώστε οι οποιοδήποτε επιδρομείς να γίνονται αντιληπτοί από μακριά. Επίσης, στην περιοχή Κανά, βρίσκονται απομεινάρια φράγκικου πύργου, που κτίστηκε από τον φεουδάρχη της περιοχής Ντερεμόν.

Η Κωμιακή διαθέτει αρκετά καφενεία και ταβέρνες όπου σερβίρονται νόστιμα πιάτα με τοπικά προϊόντα (κρέας, τυριά) αλλήλα και το ονομαστό κρασί της Κωμιακής. Στην Κωμιακή τηρούνται κάθε χρόνο τα έθιμα της Αποκριάς και του Κλήδονα, καθώς και το πασχαλινό έθιμο της Κούνας, που διαρκεί από τη Δευτέρα του Πάσχα μέχρι Της Αναλήψεως, και θέλει τους νέους του χωριού να στήνουν αυτοσχέδιες κούνιες στα κλαδιά των δένδρων και να κουνάνε τα κορίτσια απαγγέλλοντας τους αυτοσχέδιους στίχους.

Απόλλωνας

Ο Απόλλωνας είναι το επίγειο της Κωμιακής, στα βορειοανατολικά παράλια της Νάξου. Κατοικημένος από την αρχαιότητα, κυρίως εξ' αιτίας του αρχαίου λατομείου μαρμάρου που εκτείνεται δυτικά και βόρεια του οικισμού, είναι γνωστό ότι υπήρξε το λιμάνι απ' όπου μεταφέρονταν τα μάρμαρα εκτός Νάξου, σε όλη τη διάρκεια της λειτουργίας των αρχαίων λατομείων. Ο τεράστιος κούρος του Απόλλωνα, κείται ακόμα μερικά μέτρα πριν από την είσοδο του χωριού, ενώ απομεινάρια του αρχαίου λιμανιού έχουν βρεθεί στη θέση «Μάρμαρα». Αξιοθέατο της ευρύτερης περιοχής του Απόλλωνα αποτελούν επίσης και τα ερείπια του προϊστορικού κάστρου του Καλογέρου, που υψώνεται στη βουνοκορφή πάνω από τον όρμο. Σήμερα ο Απόλλωνας, είναι ο πιο ανεπτυγμένος τουριστικός οικισμός της βόρειας Νάξου. Με γραφικά όσπια σπιτικά που απλώνονται πίσω από μια όμορφη αμμουδερή παραλία, αλλά και αρκετά ενοικιαζόμενα δωμάτια, ξενοδοχεία, ταβέρνες και καφέ, προσφέρεται για χαλαρωτικές διακοπές αλλά και για εξερεύνηση της γύρω περιοχής που είναι γεμάτη από μοναδικά αξιοθέατα. Πολιούχος του χωριού είναι ο Άγιος Ιωάννης που γιορτάζει κάθε χρόνο στις 29 Αυγούστου, οπότε και τελείται θεία λειτουργία. Την παραμονή της γιορτής, τελείται εσπερινός και ακολουθεί περιφορά της εικόνας, ενώ αργότερα στή-

νεται παραδοσιακό πανηγύρι στις ταβέρνες του χωριού. Επίσης στον Απόλλωνα, κάθε χρόνο στις 28 Ιουνίου, γίνεται και η Γιορτή του Ψαρά, με εσπερινό στην εκκλησία του Αγίου Ιωάννη, ευλογία των υδάτων και των καϊκιών, και στη συνέχεια με παραδοσιακό πανηγύρι.

Παραλίες

Πολλά νησιά των Κυκλάδων φημίζονται για τις παραλίες τους, όμως η Νάξος είναι το μόνο νησί που μπορεί να περηφανευτεί για την απέραντη ακτογραμμή της, στην οποία βρίσκονται η μια μετά την άλλη παραλίες απaráμιλλησ μορφιάς, με απίστευτα γαλαζοπράσινα νερά, με χρυσές αμμουδιές, παραλίες οργανωμένες ή παρθένες, παραλίες για ανακάλυψη, για σπορ ή για οικογενειακή διασκέδαση. Παραλίες που βρίσκονται ένα βήμα από τη Χώρα και παραλίες που βρίσκονται σε τοπία εξαιρετικού φυσικού κάλλους, που δεν τα έχει αγγίξει ο πολιτισμός και η τουριστική κίνηση. Η Νάξος έχει κάτι για όλους και αυτό την κατατάσσει στα πιο δημοφιλή νησιά του Αιγαίου.

Ακολουθεί μια παρουσίαση των πιο γνωστών παραλιών, με αφετηρία τη Χώρα και με βάση τα τέσσερα σημεία του ορίζοντα. Ωστόσο, πέρα από αυτές υπάρχουν δεκάδες άλλες που περιμένουν να τις ανακαλύψετε.

Από τη Χώρα της Νάξου προς τον Νότο:

Άγιος Γεώργιος

Αγαπημένη παραλία των Ναξιωτών, καθώς βρίσκεται δίπλα στη Χώρα και προσφέρεται για όσους επιθυμούν ένα μπάνιο στη θάλασσα, χωρίς να εγκαταλείψουν την πόλη. Έχει ρηχά νερά και είναι απάνεμη συνήθως, εκτός φυσικά από τα δυνατά μετέμια. Είναι οργανωμένη με ξαπλώστρες και ομπρέλες, ενώ πίσω βρίσκονται ξενοδοχεία, εστιατόρια και καφέ. Στη νότια άκρη της παραλίας συκνάζουν οι surfers, που την προτιμούν για τις θαλασσινές τους εξορμήσεις.

Άγιος Προκόπιος

Πρόκειται για μια από τις καλύτερες παραλίες της Μεσογείου, καθώς λαμβάνει σταθερά κάθε χρόνο πολύ υψηλές βαθμολογίες για τη διαύγεια και καθαρότητα των νερών της, την ομορφιά του τοπίου και την άνεση που προσφέρει στους επισκέπτες. Βρίσκεται σε απόσταση 5 χιλιομέτρων από την Χώρα της Νάξου και έχει συνολικό μήκος 2 χιλιόμετρα. Στην αρχή της παρα-

λίας βρίσκεται το γραφικό εκκλησάκι του Αγίου Προκοπίου που έδωσε το όνομά του στην παραλία και την περιοχή.

Η παραλία του Αγίου Προκοπίου διακρίνεται για την χοντρή αμμουδιά της και τα κρυστάλλινα νερά της. Είναι μια από τις πιο οργανωμένες τουριστικά παραλίες της Νάξου. Συγκεντρώνει μεγάλο αριθμό επισκεπτών.

Αγία Άννα

Από τις πλέον διάσημες παραλίες του Νησιού, η Αγία Άννα είναι αγαπημένη παραλία των Ελλήνων, αλλιά και των ξένων τουριστών. Είναι απέραντη, με χρυσή άμμο και γαλάζια διαυγή νερά. Στο μεγαλύτερο μέρος της είναι οργανωμένη, με ομπρέλες και ξαπλώστρες, ενώ πίσω υπάρχουν πολλές ταβέρνες και beach bars.

Πλάκα

Αγαπημένη παραλία των hippies τις δεκαετίες του '60 και του '70, η Πλάκα, σήμερα προσφέρεται για άθλου ύφους συγκινήσεις, ενώ εξακολουθεί να παραμένει μία από τις ομορφότερες και δημοφιλέστερες παραλίες της Νάξου.

Με απέραντη χρυσή αμμουδιά, καταγάλανα νερά, και θέα τα Γκλαρονήσια και την Πάρο, αποτελεί ουσιαστικά τη φυσική συνέχεια της Αγίας Άννας. Σήμα κατατεθέν της, οι αμμόλοφοι που σχηματίζονται στο πίσω μέρος της παραλίας, που μετά τον Αύγουστο με τα

«κρινάκια», φαντάζουν ακόμα πιο εξωτικοί. Οργανωμένη κατά διαστήματα, με ομπρέλλες και ξαπλώστρες, διαθέτει και φυσική σκιά από κέδρους που φυτρώνουν κοντά στη θάλασσα.

Η Πλάκα είναι παράδεισος για τους λάτρεις των θαλάσσιων σπορ, αφού διαθέτει καταστήματα ενοικίασης εξοπλισμού και σχολές εκπαίδευσης.

Σε όλο της το μήκος υπάρχουν καφέ, beach bars και ταβέρνες, κατάλληλα για κάθε γούστο.

Ορκός

Στις βορειοδυτικές ακτές του νησιού, ανάμεσα στην Πλάκα και τη Μικρή Βίγλα, εκτείνονται οι μικροί συνεχόμενοι ορμίσκοι που αποτελούν τον Ορκό. Σκιεροί και μοναχικοί, με χοντρή άμμο στην ακτή και διάφανα γαλάζια νερά είναι ιδανικοί για τους λάτρεις της ηρεμίας και της απομόνωσης.

Μικρή Βίγλα

Η Μικρή Βίγλα, όπως φανερώνει άλλωστε και το όνομά της, στα χρόνια της Φραγκοκρατίας υπήρξε παρατηρητήριο (βίγλα) για τον κίνδυνο των πειρατών που πλησίαζαν το νησί. Σήμερα είναι μια από τις ομορφότερες παραλίες του νησιού, και χωρίζεται από ένα βράχο σε δύο τμήματα, την «Παρθένο» στο βορρά και το «Λιμανάκι» στο νότο. Είναι ιδανική για windsurfing, ενώ θεωρείται η καλύτερη παραλία στη Νάξο για kite surfing, αφού ο κόλπος είναι κλειστός κι ο αέρας βορλικός για άλματα και πτήσεις πάνω από τις ακτές της Νάξου.

Καστράκι

Το Καστράκι είναι ένας μικρός όρμος που βρίσκεται πίσω από τη χερσόνησο της Μικρής Βίγλας και δίπλα στην παραλία της Γλυφάδας. Με λευκή ψιλή άμμο και γαλήνια νερά, συγκεντρώνει αρκετό κόσμο και διαθέτει ξαπλώστρες και ομπρέλλες.

Γλυφάδα

Η Γλυφάδα είναι μια τεράστια αμμώδης παραλία στις νοτιοδυτικές ακτές του νησιού. Με αμμόλοφους και σκιερούς κέδρους σε αρκετά σημεία της, προσφέρεται για κοιλύμπι, ψάρεμα, θαλάσσια σπορ αθλά και ευεργετικό περπάτημα από άκρη σε άκρη. Λόγω της μεγάλης της έκτασης, δεν γεμίζει ούτε τον Αύγουστο, παρόλο που συγκεντρώνει αρκετό κόσμο.

Αλυκό

Στη χερσόνησο του Αλυκού, κάτω από το κεδροδάσος, σχηματίζονται μικροί αρμίσκοι που φιλοξενούν πανέμορφες αμμουδερές παραλίες με γαλαζοπράσινα νερά. Τριγυρισμένες από αμμοθίνες με κέδρους και θέα τις κορυφογραμμές της Νότιας Νάξου, είναι ήσυχες και εξωτικές και προσφέρονται για όλους.

Πυργάκι

Το Πυργάκι είναι μια όμορφη παραλία, που βρίσκεται στο νότιο μέρος του νησιού, κοντά στο κεδροδάσος του Αλυκού. Πρόκειται για μια παραλία με άσπρη άμμο, πολύ ήσυχη, και ιδανική για χαλάρωση και μπάνιο με θέα την Ηρακλειά και την Ύλο.

Αγιασός

Πανέμορφη, με διάφανη ψιλή άμμο και κρυστάλλινα ρηχά νερά, η Αγιασός, απλώνεται σε μήκος 750 μέτρων στις νοτιοδυτικές ακτές του νησιού και παραμένει μία από τις πιο παρθένες παραλίες της Νάξου. Οι μικροί αρμίσκοι με τις σπηλιές που σχηματίζονται στα πηλαϊνά της προσφέρονται για ψαροτούφεκο, ενώ στη μία άκρη της

υπάρχει και μικρός υδροβιότοπος που φιλοξενεί πολλά είδη πουλιών. Στην παραλία λειτουργούν γραφικές ψαροταβέρνες με εξαιρετικό φαγητό, ενώ στο ομώνυμο μικρό παραθεριστικό οικισμό που βρίσκεται πάνω από την παραλία, υπάρχουν ενοικιαζόμενα δωμάτια για όσους ενδιαφέρονται για ήσυχες διακοπές.

Από τη Χώρα της Νάξου προς το Βορρά:

Γρόττα

Η Γρόττα πήρε το όνομά της από το ιταλικό Grotta, που σημαίνει σπηλιά. Είναι η βόρεια παραλία της Χώρας. Ο μικρός κόλπος έχει βότσαλο και λίγη αμμουδιά με μοναδική θέα προς το ναό του Απόλλωνα - σ' αριστερά της και δεξιά το νέο οικισμό της Γρόττας σκαρφαλωμένο πάνω στο λόφο. Στην περιοχή της Γρόττας βρισκόταν η Μυκηνναϊκή πόλη της Νάξου, μια από τις πιο σημαντικές του Αιγαίου. Τα αρχαία οικοδομήματα συνεχίζονται και μέσα στη θάλασσα.

Αμμίτς

Ο Αμμίτς είναι η παραλία των Εγγαρών, στις βορειοδυτικές ακτές του νησιού. Έχει μεγάλη κατάλευκη αμμουδιά, πολύ καθαρά νερά και υπέροχο ηλιοβασίτευμα. Είναι αρκετά εκτεθειμένη στους βόρειους ανέμους, και γι' αυτό ιδανική για windsurfers όπως επίσης και για φυσιολάτρες, λόγω του υδροβιότοπου που σχηματίζεται εδώ από την εκβολή του ποταμού.

Χίλια Βρύση

Η Χίλια Βρύση είναι μια όμορφη παραλία στις βορειοδυτικές ακτές της Νάξου. Προφυλαγμένη από τους περισσότερους ανέμους, ψιλό βοτσαλάκι στην ακτή και ρηκά διάφανα νερά, είναι κατάλληλη για όλους.

Μικρά

Αμμώδης, γραφική και απάνεμη, η Μικρά, προσφέρεται για όλα τα γούστα, και ειδικά για όσους προτιμούν ηρεμία και χαλάρωση. Είναι κατάλληλη για οικογένειες με μικρά παιδιά, ζευγάρια, φυσιολάτρες, λάτρεις του ψαρέματος.

Κάμπος

Απάνεμη παραλία, στις βορειοδυτικές ακτές του νησιού, ο Κάμπος, προσφέρεται για κολύμπι και για ψάρεμα. Στο διπλανό ορμίσκο του Αγίου Μάμα, που είναι ονομαστός για το πανηγύρι της εκκλησίας του την 1η Σεπτεμβρίου, βρίσκουν καταφύγιο μικρά ψαράδικα. Είναι ιδανική για οικογένειες με μικρά παιδιά, ζευγάρια, φυσιολάτρες, καθώς και λάτρεις του ψαρέματος.

Αμπράμ

Ο όρμος Αμπράμ βρίσκεται στη βορειοδυτική πλευρά του νησιού μεταξύ της Χώρας και του Απόλλωνα. Πρόκειται για μία μικρή παραλία με βότσαλα. Ένα όμορφο, ειδυλλιακό τοπίο με δέντρα, θάμνους και τρεχούμενο νερό. Υπάρχουν διάσπαρτα σπίτια μέσα στη βλάστηση.

Άγιοι Θεόδωροι

Λίγα χιλιόμετρα πριν τον Πύργο της Αγίας θα συναντήσετε τον κόλπο των Αγίων Θεοδώρων με το ομώνυμο εκκλησάκι. Μεγάλη παραλία σε μήκος με αμμουδιά αλλιά και βότσαλα. Κρυστάλλινα νερά και διάφοροι σχηματισμοί από βράχια ολοκληρώνουν το ειδυλλιακό σκηνικό. Θέα προς την Πάρο και τη Μύκονο στο βάθος. Ένα μέρος κατάλληλο για αυτούς που αναζητούν την απομύκνωση και την χαλάρωση.

Από τον Βορρά προς τα Ανατολικά

Απόλλωνας

Ο Απόλλωνας είναι η όμορφη παραλία του ομώνυμου οικισμού που βρίσκεται στις βορειοανατολικές ακτές της Νάξου. Αμμουδερή με καταγάλανα νερά και καλή προστασία από τους νοτιόδες, προσφέρεται για κάθε γούστο. Στην παραλία λειτουργούν ταβέρνες και μερικά μικρομάγαζα, ενώ υπάρχει μικρή προβλήτα κυρίως για αθλητικά και μικρά σκάφη. Υπάρχει εύκολη πρόσβαση από ασφαλιστηστωμένο δρόμο.

Λιώνας (ή Λυώνας)

Ο Λιώνας είναι η όμορφη παραλία του ομώνυμου γραφικού όρμου στις βορειοανατολικές ακτές του νησιού. Με άγρια ομορφιά, λευκά βότσαλα και πεντακάθαρα νερά, είναι ιδανική για όσους προτιμούν ψυχία και χαλάρωση. Στην περιοχή υπάρχουν ενοικιαζόμενα δωμάτια και λειτουργούν καλές ψαροταβέρνες. Στην άκρη της παραλίας, βρίσκεται παλιός ταρασανάς, ο «Τρασανάς Εργατών Σμύριδας» όπως τον αποκαλούν οι ντόπιοι.

Από τα ανατολικά παράλια προς Νότο:

Αζαλάς

Η παραλία Αζαλά, βρίσκεται στην ανατολική πλευρά του νησιού, δίπλα στον κόλπο της Μουτσούνας, και απέχει περίπου 11 χλμ. από την Απείρανθο. Λίγο πριν τον οικισμό Μουτσούνα στην αριστερή πλευρά του δρόμου υπάρχει χωματόδρομος που οδηγεί στην παραλία. Χαρακτηριστικό της είναι τα κοκκινωπά βράχια στην άκρη. Στην παραλία υπάρχουν αρκετά αρμυρίκια για σκιά. Έχει ψιλό και χονδρό βότσαλο στην ακτή και μέσα άμμο. Τους καλοκαιρινούς μήνες υπάρχει καθημερινό δρομολόγιο της δημόσιας συγκοινωνίας προς τον οικισμό της Μουτσούνας, που κάνει στάση στη διασταύρωση απ' όπου μπορεί κανείς να πάει με τα πόδια στην παραλία.

Μουτσούνα

Ο όρμος της Μουτσούνας φιλοξενεί δύο όμορφες παραλίες με ψιλή άμμο και διάφανα ρηχά νερά, ιδανικές για οικογένειες με μικρά παιδιά. Η πρώτη, ο Αν Γιάννης, απλώνεται μπροστά από τις γραφικές ψαροταβέρνες της Μουτσούνας, ενώ η δεύτερη, το Τηγάρι, βρίσκεται λίγο νοτιότερα.

Κλειδός

Ο Κλειδός είναι ένα σύμπλεγμα παραλιών με άμμο και κρυστάλλινα νερά, δίπλα στον ομώνυμο οικισμό, στις νοτιοανατολικές ακτές του νησιού. Ήσυχες και απομονωμένες οι παραλίες του Κλειδού προσφέρονται για ηρεμία και χαλάρωση.

Πάνερμος ή Πάνορμος

Το λιμάνι του Πανέρμου, προφυλαγμένο σε κλειστό κόλπο στις νοτιοανατολικές ακτές του νησιού, είναι σχεδόν πάντα απάνεμο και διαθέτει μικρό μόλιο και όμορφη αμμουδιά με πεντακάθαρα νερά. Τους καλοκαιρινούς μήνες στο πλάι της παραλίας λειτουργεί και μια μικρή καντίνα, για σνακ και αναψυκτικά. Στο λόφο που βρίσκεται πάνω από την παραλία, υπάρχουν τα λείψανα της προϊστορικής ακρόπολης των Αμυγδαλιών, που θεωρείται η αρχαιότερη στην περιοχή της Απειράνθου. Υπάρχει μονοπάτι με σήμανση που ξεκινάει από την παραλία και φθάνει μέχρι εκεί, απ' όπου η θέα προς τα Κουφονήσια είναι εκπληκτική.

Λυγαρίδια

Τα Λυγαρίδια είναι μια μικρή βοτσαλιωτή παραλία με βαθιά νερά, δίπλα στον ομώνυμο οικισμό στις ανατολικές ακτές του νησιού. Είναι ιδανική για ελεύθερη κατάδυση και ψαροντούφεκο. Υπάρχει πρόσβαση οδικώς από τον παραλιακό δρόμο που ξεκινάει από τον οικισμό Μουτσούνα. Τα Λυγαρίδια είναι ο πρώτος οικισμός που συναντάμε μετά την Μουτσούνα.

Ψιλή Άμμος

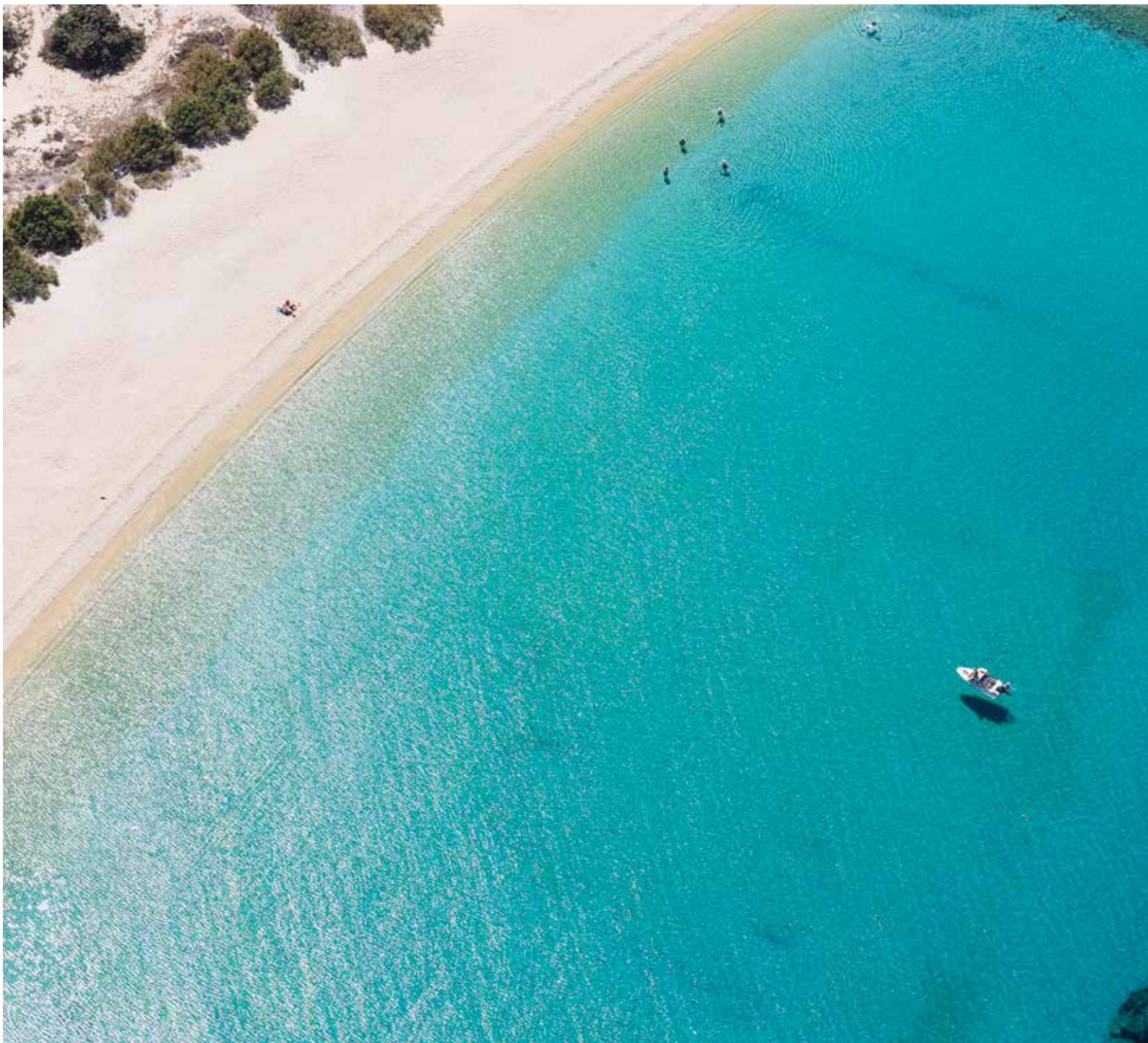
Η μαγευτική παραλία της Ψιλής Άμμου στις νοτιοανατολικές ακτές του νησιού, απλώνεται μπροστά από ένα κεδροδάσος και έχει θέα στα Κουφονήσια που βρίσκονται απέναντι. Με λεπτόκοκκη άμμο και διάφανα ρηχά νερά προσφέρεται για όλους όσους αναζητούν ηρεμία και χαλάρωση. Υπάρχει πρόσβαση οδικώς από τον παραλιακό δρόμο που ξεκινάει από τον οικισμό Μουτσούνα.

Καλαντός

Ο Καλαντός είναι μια πανέμορφη παραλία στο νοτιότερο άκρο της Νάξου. Προστατευμένη από τους ανέμους, στην άκρη του ομώνυμου όρμου, έχει υπέροχη αμμουδιά και διάφανα ρηχά νερά. Δίπλα στην αμμουδιά, όπου εκβάλλει ένα ποτάμι, έχει σχηματισθεί πλούσιος υδροβιότοπος που μεταξύ των άλλων φιλοξενεί και πλήθος πουλιών. Επίσης τα τελευταία χρόνια, στο μυχό του όρμου, δημιουργήθηκε αλιευτικό καταφύγιο-μαρίνα, που παρέχει προστασία από τα μετέτμια αλιθιά και από τους νότιους ανέμους.

Διαδρομές πολιτιστικού ενδιαφέροντος

Τα μονοπάτια της Νάξου, που από την αρχαιότητα μέχρι τα τέλη της δεκαετίας του '60 αποτελούσαν το βασικότερο σύστημα πρόσβασης των κατοίκων από τον ένα οικισμό στον άλλο και από τους οικισμούς στα χωράφια και τους χώρους της αγροτικής και κτηνοτροφικής τους δραστηριότητας, έχουν συνολικό μήκος εκατοντάδων χιλιομέτρων.

Από αυτά τα μονοπάτια και τους επαρχιακούς δρόμους, σας προτείνουμε επτά ξεχωριστές διαδρομές, οι οποίες έχουν απεικονιστεί και σε χάρτη. Οι περιπατητές έχουν την ευκαιρία, εξερευνώντας το δίκτυο των διαδρομών πολιτιστικού ενδιαφέροντος, που συνεχώς θα εμπλουτίζεται, να θαυμάσουν το ιδιαίτερης ομορφιάς φυσικό περιβάλλον, ενώ ταυτόχρονα να έρθουν σε επαφή με την ιστορία και τον πολιτισμό του νησιού, καθώς υπάρχει άμεση πρόσβαση σε αρχαία μνημεία, μεσαιωνικούς πύργους, παραδοσιακές αγροικίες, μοναστήρια, εκκλησίες και ξωκλήσια, αλλά και βρύσες, μύλους, ελαιτριβεία και άλλα σημαντικά στοιχεία της ζωής των κατοίκων.

Διαδρομή 1:

Απεράθου - Άγιος Ιωάννης Θεολόγος - Αγία Κυριακή - Σμυριδορυχεία

Σημεία ενδιαφέροντος:

- Βυζαντινός ναός Αγίου Ιωάννη Θεολόγου (13ου αι.)
- Γέφυρα του Καμηλάρη
- Βυζαντινός ναός Αγίας Κυριακής (9ου αιώνα)
- Εγκαταστάσεις σμυριδορυχείων Κακόρυκα

Βυζαντινός ναός Αγίας Κυριακής

Διαδρομή που ταυτίζεται με την παλαιά ημιονική οδό πρόσβασης των Απεραθιτών σμυριδεργατών στα ορυχεία αμύριδας. Λιθόστρωτη στο μεγαλύτερο μέρος της, διασκίζει πλούσιο σε βλάστηση και εναλλασσόμενα τοπία. Αφετηρία της διαδρομής είναι τ' Απεράθου, φημισμένο για την παραδοσιακή αρχιτεκτονική φυσιογνωμία και τον πλούσιο λαϊκό πολιτισμό του ορεινού χωριού του νησιού. Επικρατέστερα είδη κληρώιδας στο πρώτο κατάφυτο τμήμα της πορείας

είναι βελανιδιές, αμυγδαλιές, σκιές, αγριαχλαδιές, ημίνοι και ασφένταμοι. Η διαδρομή κινείται παράλληλα στη ρεματιά της Κορακόγυρνας, όπου επικρατούν μικροδάφνες, λυγαριές, βάτοι κλπ. Ο Άγιος Ιωάννης ο Θεολόγος, πρώτος σταθμός του περιηγητή μετά από μικρή παύση στην περιοχή Αφικλή, συνιστά σπάνιο δείγμα βυζαντινής βασιλικής μικρασιατικού τύπου του 13ου αιώνα και είναι αναδομημένος σε προγενέστερο ναό. Στο μέσο περίπου της πορείας, το τοπίο γίνεται τραχύ και το λιθόστρωτο αποκτά μνημειακό χαρακτήρα υπαίθριας λαϊκής αρχιτεκτονικής, όπου εντυπωσιάζει

η λιθόκτιστη γέφυρα του Καμηλήρη. Επίμονος σταθμός είναι η Αγία Κυριακή στην περιοχή Καλλωνής, ναός μεσοβυζαντινής περιόδου του 9ου αιώνα με ανεικονικό διάκοσμο, ο οποίος πιστοποιεί την καταγωγή του από την εποχή της Εικονομαχίας. Η διαδρομή στη συνέχεια κατηφορίζει ομαλά προς τα σμυριδορυσεία του Κακόρυσκα, όπου στο επίκεντρο του ενδιαφέροντος βρίσκονται οι εγκαταστάσεις του εναερίου σιδηροδρόμου μεταφοράς της σμύριδας και οι γαλιερές εξόρυξης. Το ίδιο μονοπάτι συνεχίζεται μέχρι τις ανατολικές ακτές, καταλήγοντας στην παραλία του Αζαλά.

Διαδρομή 2:

Φιλώτι - Αγία Μαρίνα - Λευγάσα - Κορυφή Ζά - Σπήλαιο Ζά - Βρύση Αριών - Φιλώτι (κυκλική)

Σημεία ενδιαφέροντος:

- Πύργος Μπαρότση (17ου αι., Φιλώτι)
- Αρχαία επιγραφή «όρος Διός Μηλωσίου»
- Κορυφή Ζά
- Σπήλαιο Ζά
- Πηγή - Κρήνη Αριών

Εκκινώντας στις αναλυτικές παρυφές του Φιλωτίου, κεντρικού και μεγαλύτερου οικισμού της Νάξου με αγροτοκτηνοτροφικό χαρακτήρα, η διαδρομή ανηφορίζει από το ναύσικο της Αγίας Ειρήνης σε βουνοπλαγιά με πλούσια δενδρώδη βλάστηση και αμπελοκαλλιέργειες. Φτάνοντας στο κομβικό σημείο της Αγίας Μαρίας, ο περιηγητής

βρίσκεται ήδη στις υπώρειες του Ζά, του υψηλότερου βουνού των Κυκλάδων. Η ανοδική πορεία διέρχεται από την πηγή της Λευγάσας και τη χαραγμένη σε βράχο αρχαία επιγραφή «Όρος Διός Μηλωσίου». Το βουνό παρουσιάζει μεγάλο ορνιθολογικό ενδιαφέρον και συγκεντρώνει σπάνια ενδημικά είδη χλωρίδας.

Πύργος Μπαρότση

Η ανάβαση στην κορυφή (1003 μέτρα) προσφέρει απεριόριστη θέα στο Αιγαίο και τα Κυκλαδονήσια. Από την κορυφή η διαδρομή συνεχίζεται με βόρεια και κατόπι δυτική κατεύθυνση με απότομη κάθοδο. Πλησιάζοντας στο σπήλαιο του Ζά, το μονοπάτι είναι δύσβατο και δυσδιάκριτο. Το Σπήλαιο, όπου σύμφωνα με αρχαία παράδοση μεγάλωσε και ανατράφηκε ο Δίας, είναι εξαιρετικής ιστορικής και σπηλαιολογικής σημασίας. Η αρχική κατοίκησή του, από τις αρχαιότερες στο Αιγαίο, ανάγεται στη νεολιθική περίοδο.

Η κάθοδος από το σπήλαιο συναντά σε κοντινή απόσταση την πηγή του Καταφυγίου. Συνεχίζεται σε ανασκευασμένο λιθόστρωτο μονοπάτι προς τη βρύση των Αριών, που βρίσκεται σε κατάλληλη διαμορφωμένη, ειδυλλιακή τοποθεσία, ιδανικό σημείο στάθμευσης και ανάπαυλας για τον πεζοπόρο. Το μονοπάτι προς το Φιλώτι συνεχίζει με κατεύθυνση νότια και καταλήγει στο ύψος του ημηρεπωμένου ανεμόμυλου. Από εκεί, το τελευταίο τμήμα της διαδρομής συμπίπτει με την αμαξωτή οδό Φιλωτίου - Καλιαντού.

Κορυφή Ζα

Πηγή - Κρήνη Αριών

Διαδρομή 3:

Δανακός - Μονή Φωτοδότη Χριστού - [Πέρα Χωριό - Απεράθου] - Άγιος Ιωάννης στα Φινέλια - Κεραμί - Μετόχι - Τραγαία

Σημεία ενδιαφέροντος:

- Πυργομονάστηρο Φωτοδότη Χριστού (αρχική κτίση: 6ος αι.)
- Παραδοσιακός ανεμόμυλος (θέση «Αγ. Ιωάννης στα Φινέλια»)
- Φράγματα χειμάρρου Περαχωρίτη
- Πηγή - Κρήνη Περαχωρίτη
- Παραδοσιακοί ήθνοι (υπαίθρια πατητήρια) και πηγές
- Βυζαντινός ναός Αγ. Ιωάννη Προδρόμου (11ου-13ου αι., Κεραμί)
- Πύργος Μαρκοπολίτη-Καθαβρού (18ου αι., Κεραμί)
- Βυζαντινός ναός Αγίων Αποστόλων (10ου-11ου αι., Μετόχι)
- Βυζαντινός ναός Παναγίας Πρωτόθρονος (6ου-7ου αι., Χαλκή)

Δανακός

Πυργομονάστηρο Φωτοδότη Χριστού

Η διαδρομή ξεκινά από το ορεινό μικρό χωριό Δανακός, χτισμένο σε πλαγαδιά δίπλα σε πλούσια σε νερό πηγή, στις υπώρειες του Ζά. Αρχικά το μονοπάτι είναι λιθόστρωτο, ανηφορικό. Κατόπιν διέρχεται από βελανιδιές και ασφεντάμους.

Σταθμός στο πυργομονάστηρο του Φωτοδότη Χριστού, που δεσπόζει σε θέση εποπτείας της ανατολικής Νάξου και των ακτών της. Στο καθολικό του πρότυπα ανακαινισμένου μνημείου, διακρίνονται τα κατάλοιπα της παλαιοχριστιανής βασιλικής, ανεικονικό διακόσμημα και τοιχογραφιών του ναού του 9ου αιώνα.

Η διαδρομή συνεχίζεται υπό σκιά σε καταπράσινο τοπίο. Στη θέση Καρκός, υπάρχει διακλάδωση: παρακαμπτήρια της πορείας οδηγεί στ' Απεράθου, αφού διασχίζει την περιοχή Πέρα Χωριό. Η κύρια πορεία συνεχιστά τη δροσερή ρεματιά του Περαχωρίτη, όπου αξιοπρόσεκτες είναι οι σύγχρονες λιθόκτιστες διαμορφώσεις φραγμάτων εμπλουτισμού του υδροφόρου ορίζοντα. Στη διασταύρωση του μονοπατιού με την επαρχιακή οδό, ο περιηγητής αντικρύζει ανακαινισμένο ανεμόμυλο και, ακριβώς απέναντι, τον ναό του Αγίου Ιωάννη, στη

χάρη του οποίου γίνεται το μεγάλο απεραθίτικο πανηγύρι. Διασχίζοντας την κατάφυτη περιοχή «τα Φινέλια», η διαδρομή καταφορτίζει με ελιγμούς προς το Πλεκανοπέδιο της Τραγαίας. Η πορεία αυτή ταυτίζεται με το παλιό μονοπάτι καθόδου των απεραθίων μαθητών στο Γυμνάσιο Τραγαίας.

Κατάλληλα σηματοδοτημένο, το μονοπάτι ταυτίζεται για λίγο με ρέμα και κατόπιν μετατρέπεται σε αγροτικό δρόμο. Πριν από το χωριό Κεραμί, η διαδρομή περνά μπροστά από τον Άγιο Ιωάννη τον Πρόδρομο, τετράγωνο ναό με τρούηλο και με άριστα διατηρημένες τοιχογραφίες. Στο Κεραμί υψώνεται επιβλητικός ο πύργος Καθαβρού-Μαρκοπολίτη.

Στην καρδιά πλέον του ελαιώνα της Τραγαίας, ο περιηγητής διασχίζει το Μετόχι, όπου συναντά τα κατάλοιπα του ομώνυμου πύργου και τον σταυροειδή με τρούηλο ναό των Αγίων Αποστόλων, σπάνιας αρχιτεκτονικής τεχνοτροπίας, με τοιχογραφίες του 12ου-13ου αιώνα. Καταληκτικό σημείο της διαδρομής στο Χαλκή, είναι η Παναγία η Πρωτόθρονος, μεγάλης διαχρονικής σημασίας ναός για τη Νάξο και τις Κυκλάδες, που επί 15 αιώνες δεσπόζει στο βυζαντινό πάρκο της Τραγαίας.

Διαδρομή 4:

Τραγαία (Χαλκή) - [Άγιος Γεώργιος Διασορίτης] - Μονοίτσι - Παναγία Ραχιδιώτισσα - Μονή - Καθόξυλος - Ακαδήμοι - Χαλκή (κυκλική)

Σημεία ενδιαφέροντος:

- Βυζαντινός ναός (11ου-13ου αι.) και πηγή Αγίας Μαρίας (Χαλκή)
- Βυζαντινός ναός Αγ. Γεωργίου Διασορίτη (10ου-11ου αι., Χαλκή)
- Βυζαντινός ναός Αγίου Αντωνίου (13ου αι., Μονοίτσια)
- Βυζαντινός ναός Αγίου Νικολάου - Αγίου Δημητρίου (13ου αι., Μονοίτσια)
- Βυζαντινός ναός Ταξιάρχη Ράχης (7ου-8ου αι., Ράχη, Μονοίτσια)
- Βυζαντινός ναός Παναγίας Ραχιδιώτισσας (12ου-14ου αι., Ράχη)
- Βυζαντινός ναός Αγίου Ισιδώρου (6ου-7ου αι., Ράχη, Μονοίτσια)
- Παραδοσιακός νερόμυλος (ευρύτερη περιοχή Μονής)
- Βυζαντινός ναός Παναγίας Δροσιανής (6ου αι., Μονή)
- Πηγή - Κρήνη Καλοξύλου
- Βυζαντινός ναός Αγίου Νικολάου (11ου αι., Ακαδήμιοι)
- Βυζαντινός ναός Παναγίας Ακαδημιώτισσας (11ου-13ου αι., Ακαδήμιοι)
- Πύργος Μαρκοπολίτη-Παπαδάκη (18ου αι., Ακαδήμιοι)
- Πύργος Μπαρότση-Γρατσία-Φραγκόπουλου (17ου αι., Χαλκή)

Βυζαντινός ναός Αγ. Γεωργίου Διασορίτη

Πύργος Μπαρότση-Γρατσία-Φραγκόπουλου

Η διαδρομή αυτή διασχίζει κυκλικά το μεγαλύτερο μέρος του ελαιώνα και του «βυζαντινού πάρκου» Τραγαίας, διερχόμενη από τους ιδιότυπους παραδοσιακούς οικισμούς της περιοχής Χαλκή - παλιό εμποροβιοτεχνικό και διοικητικό κέντρο της ναξιακής ενδοχώρας, Μονοίτσια, Μονή, Καλόξυλο και Ακαδήμους. Μπορεί να υποδιαιρεθεί σε δύο εναλλακτικές πορείες, με αφητηρία το Χαλκή και τερματισμό τη Μονή, ή αντίστροφα:

Η πρώτη, με κατεύθυνση βορειοδυτική, στην έξοδο της από το σπάνιο νεοκλασικό σύνολο του Χαλκείου, συναντά διαδοχικά τους ναούς Αγίας Μαρίας (μονόκλιτος σταυροειδής με

ενσωματωμένο αρχαίο υλικό), Αγίου Γεωργίου Διασορίτη (σε μικρή παράκαμψη της διαδρομής, με εντυπωσιακές πολυάριθμες τοιογραφίες), Αγίου Αντωνίου και Αγίου Νικολάου και Δημητρίου στα Μονοίτσια, τις πρωτοβυζαντινές τρίκλιτες βασιλικές του Ταξιάρχη και του Αγίου Ισιδώρου (οδηγούν σ' αυτές αντίστοιχα παρακαμπτήρια μονοπάτια) και της Παναγίας της Ραχιδιώτισσας (σταυροειδής με τρούλο). Στη συνέχεια η πορεία κινείται παράλληλα σε ρεματιά και αμέσως μετά ανηφορίζει σε δασωμένο με βελανιδιές τοπίο. Σε νέα συμβολή του μονοπατιού με τη ρεματιά, υψώνεται εντυπωσιακός νερόμυλος.

Η ανάβαση συνεχίζεται σε λιθόστρωτο που οδηγεί στην Παναγία Δροσιανή. Ο τρίκογχος ναός με τα τρία παρεκκλήσια του, διακοσμημένος με τοιογραφίες σε πολλά στρώματα από τον 7ο έως τον 14ο αιώνα, θεωρείται μαζί με την Πρωτόθρονο, ο σπουδαιότερος της Νάξου και των Κυκλάδων.

Το λιθόστρωτο καταλήγει στη Μονή, αγροτικό ελαιοπαραγωγικό χωριό με μεγάλη παράδοση - μεταξύ άλλων - στην υφαντουργική τέχνη.

Η δεύτερη πορεία, με κατεύθυνση ανατολική και κατόπιν βορειοανατολική, αφού περάσει μπροστά από τον ιστορικό πύργο του Μπαρότση-Γρατσία-Φραγκόπουλου στο Χαλκή, κινείται προς τους Ακαδήμους, όπου

συναντά διαδοχικά σημαίνοντα μνημεία: τον πύργο Μαρκοπολίτη-Παπαδάκη, τον σταυροειδή με τρούλο ναό της Παναγίας Ακαδημιώτισσας (σε μικρή παράκαμψη) και τον Άγιο Νικόλαο (με μαρμαρίνο τέμπλο). Συνεχίζει σε αμαξωτό δρόμο μέχρι τον Καλόξυλο. Στο τέλος του γραφικού οικισμού, νηγιμένους στις ελιές και στα περιβόλια με σπωροφόρα, υπάρχει λιθόκτιστο γεφυράκι και πηγή. Ανηφορίζοντας μέσα σε ειδυλλιακό, πλούσιο σε βλάστηση περιβάλλον από βελανιδιές, πρίνους και ασφεντάμους και αφού συναντήσει στο διάβα της εργαστήρι λαικής ξυλογλυπτικής και παραδοσιακή ταβέρνα, η διαδρομή καταλήγει την πηλαία της Μονής.

Πύργος Μαρκοπολίτη-Παπαδάκη

Διαδρομή 5:

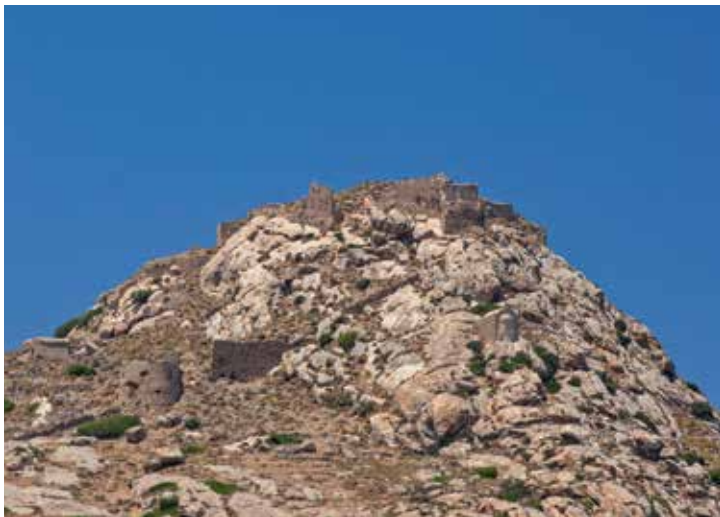
Τραγαία (Χαλκή) - Τσικαλαριό - Απάνω Κάστρο - Άγιος Ανδρέας - Άνω Ποταμιά

Σημεία ενδιαφέροντος:

- Βυζαντινός ναός Αγίου Στεφάνου (12ου-13ου αι., Τσικαληριό)
- Νεκρόπολη γεωμετρικών χρόνων
- Μεσαιωνική οχύρωση Απάνω Κάστρου
- Βυζαντινοί ναοί Απάνω Κάστρου
- Βυζαντινός ναός Αγίου Ανδρέα (13ου-14ου αι.)

Απάνω Κάστρο

Η πορεία ξεκινά από το Χαλκή και διασχίζει τον ελαιώνα της Τραγαίας με κατεύθυνση δυτική. Φτάνοντας στην είσοδο του Τσικαληριού, συναντά πηγή με πόσιμο νερό και τον σταυροειδή με τρούλο ναό του Αγίου Στεφάνου, με τοιχογραφίες του 13ου αιώνα.

Μετά το Τσικαληριό το τοπίο διαφοροποιείται ριζικά, καθώς κυριαρχείται από τεράστιους αποσθρωμένους λίθους μιγματίτη. Πρόκειται μια από τις αρχαιότερες γεωλογικές συγκροτήσεις του κυκλαδικού χώρου. Στην περιοχή αυτή, ειδική σήμανση οδηγεί στο νεκροταφείο γεωμετρικών χρόνων (9ος-8ος αιώνας π.χ.), όπου διακρίνονται τα κατάλοιπα κυκλικών τάφων αρχαίων επιφανών οικογενειών της ναξιακής ενδοχώρας.

Η κύρια διαδρομή συνεχίζεται προς το Απάνω Κάστρο, εντυπωσιακό βράχο που δεσπόζει στην περιοχή. Στο κάστρο, όπου έχει διαπιστωθεί κατοίκηση από τους πρώτους ιστορικούς χρόνους έως και την περίοδο της Λατινοκρατίας, οδηγεί δύσβατο

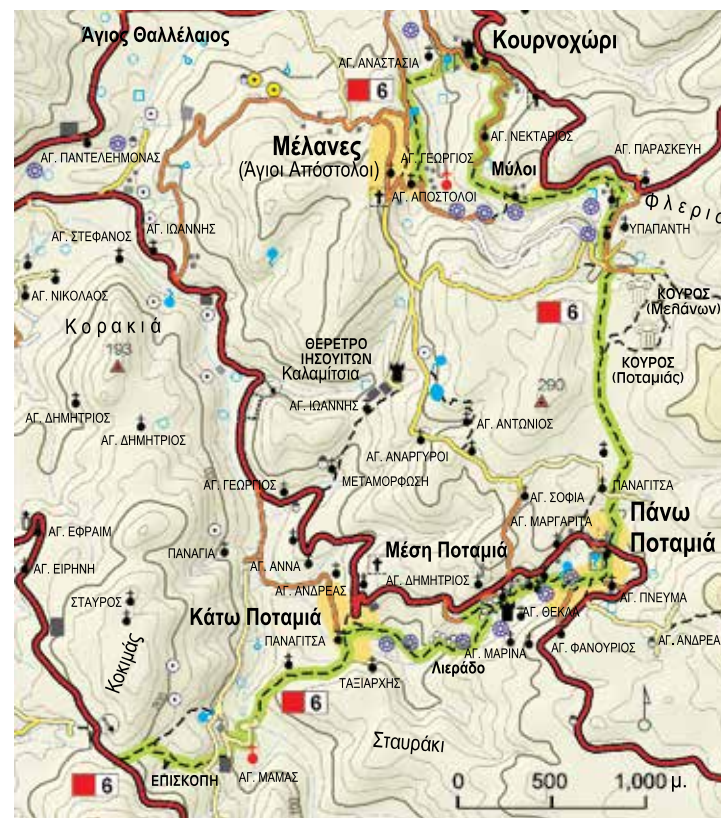
παρακαμπτήριο μονοπάτι. Ιδιαίτερο ενδιαφέρον για τον περιηγητή έχει η μεσαιωνική οχύρωση, οι ημιεπιπωμένοι βυζαντινοί και μεταβυζαντινοί ναοί διαφόρων τεκτονοτροπιών (ιδιαίτερα ο μεγάλος «ασκεπής» ναός της Παναγίας Καστριανής), καθώς και η υπέροχη θέα προς την κεντρική και νότια Νάξο.

Μετά την κάθοδο από το κάστρο, το μονοπάτι συνεχίζεται περιμετρικά του βράχου. Τελευταίος σταθμός του οδοιπόρου πριν από την Άνω Ποταμιά, είναι ο ναός του Αγίου Ανδρέα, όπου οι περισσότερες τοιχογραφίες του 14ου αιώνα διατηρούνται σε εξαιρετική κατάσταση.

Η πορεία προς την Άνω Ποταμιά κινείται σε φαρδύ λιθόστρωτο δρόμο. Ο δρόμος αυτός αποτελεί απομεινάρια της μεσαιωνικής οδού, που συνέδεε την κοιλάδα της Ποταμιάς με το Απάνω Κάστρο και το λεκανοπέδιο της Τραγαίας. Μόνο κατά το τελευταίο τμήμα της, η διαδρομή ταυτίζεται με το μειμεντόδρομο.

Διαδρομή 6:

Μέλανες (Άγιοι Απόστολοι) - [Κουρουνοχώρι] - Μύλοι - Φλεριό (ιερό των πηγών, αρχαία πλατομεία) - Άνω Ποταμιά - Μέση Ποταμιά - Κάτω Ποταμιά - Επισκοπή (Άγιος Μάμας) - Μητροπόλη

Σημεία ενδιαφέροντος:

- Βυζαντινός ναός Αγ. Γεωργίου (12ου-13ου αι., αρχική χρήση: 4ος-5ος αι., Κοιλάδα Μελάνων)
- Πύργος Σομαρίπα - Φραγκόπουλου (πιθ. 14ου αι., Κουρουνοχώρι)
- Συγκρότημα παραδοσιακών νερομύλων (Μύλοι)
- Σήραγγα αρχαίου υδραγωγείου
- Ιερό των πηγών
- Αρχαία πλατομεία - ημίεργα αρχαϊκών κούρων
- Αρχαία πηγή (Άνω Ποταμιά)
- Νερόμυλος Γρυλλθάκη (Άνω Ποταμιά)
- Πύργος Κόκκου (17ου αι.)
- Βυζαντινός ναός Αγίου Μάμα (10ου αι., Επισκοπή)

Μεγάλη διαδρομή με ιδιαίτερη ποικιλομορφία, που διασχίζει το πλούσιο σε υδάτινο δυναμικό κεντρικό τμήμα της Νάξου. Με αφετηρία το μεγαλύτερο χωριό των Μεθάνων, τους Αγίους Αποστόλους, ο περιηγητής μπορεί να ακολουθήσει εναλλακτικά δύο πορείες: Η πρώτη οδηγεί στο γραφικό Κουρουνοχώρι, στην απέναντι πλευρά, όπου δεσπόζει ο πύργος Σομαρίνα-Φραγκόπουλου, από τους παλαιότερους του νησιού. Η δεύτερη διασχίζει την κατάφυτη κοιλάδα των Μεθάνων και συναντά μεταξύ άλλων τον ναό του Αγίου Γεωργίου, αρχικά κτίσμα υστερορωμαϊκών χρόνων και από τα πρώτα δείγματα χριστιανικής λατρείας στο νησί, με τοιχογραφίες διαφόρων χρονικών φάσεων. Οι δύο αυτές πορείες συναντώνται στο στενό δρομάκι Κουρουνοχωρίου-Μύλων. Η ενιαία διαδρομή, αφού περάσει μπροστά από επιβλητικούς νερόμυλους, συνεχίζεται προς το χωριό Μύλοι, σε ειδική τοποθεσία. Το μονοπάτι διαγράφει ελλειπτική τροχιά περνώντας κάτω από τις επισκέψιμες εγκαταστάσεις του αρχαίου υδραγωγείου και καταλήγει στο Φλεριό. Εκεί, ο περιηγητής έχει τη δυνατότητα να επισκεφθεί το αρχαίο ιερό των πηγών, καθώς και τα ημίεργα των αρχαίων κούρων στο χώρο των λατομείων του βου π.Χ. αιώνα.

Από το Φλεριό, η διαδρομή κατευθύνεται με ανηφορική αρχικά κλίση, σε φαρδύ μονοπάτι προς την Ποταμιά. Κατά μήκος της πορείας, υπάρχουν αλώνια και ασβεστοκά-

Ποταμιά

μινα σε καλή κατάσταση. Μαρμαρόκτιστο λιθόστρωτο οδηγεί στην Άνω Ποταμιά, που υποδέχεται τον οδοιπόρο με την πλούσια σε νερό αρχαία πηγή της. Οι τρεις οικισμοί της Ποταμιάς, με εντυπωσιακά διατηρημένη την αρχιτεκτονική τους φυσιογνωμία, κοσμών την υδροφόρα κοιλάδα, πλαισιωμένοι από νερόμυλους, ιστορικούς ναΐσκους και πύργους, αλώνια και λιοτριβία. Το μονοπάτι μετά την Άνω Ποταμιά γίνεται παραποτάμιο. Στη συνέχεια η πορεία είτε ανηφορίζει ελαφρά προς τη Μέση Ποταμιά, διασχίζοντας τον οικισμό είτε εξακολουθεί να κινείται παραποτάμια, μέχρις ότου οι δύο πορείες ενωθούν σε μία στη σκιερή θέση Πλατανάκι, με παραδοσιακό λιθόκτιστο πλυσταριό. Στην τοποθεσία Λιεράδο, κατηφορικό παρακαμπτήριο μονοπάτι οδηγεί τον πύργο του Κόκκου, που υψώνεται πάνω από την κοίτη του ποταμού.

Φτάνοντας στην Κάτω Ποταμιά, ο οδοιπόρος κατευθύνεται ξανά προς τον ποταμό μέσα σε τοπίο πλούσιο σε οπωροφόρα. Σε μικρή απόσταση από το χωριό, στη θέση Επισκοπή, συναντά τον ιστορικό μεγάλο ναό του Αγίου Μάμα ή Θεοσκέπαστης, εγγεγραμμένο σταυροειδή με τρούηλο, με σημαντικές κατά τόπους τοιχογραφίες και επιγραφές.

Η κατάληξη της διαδρομής γίνεται στο ύψος της επαρχιακής οδού Χώρας-Σαγκρίου, στη θέση Μητροπόλη. Με αφετηρία το σημείο αυτό, η διαδρομή μπορεί να λειτουργήσει αντίστροφα, τερματίζοντας στις Μέλινες.

Διαδρομή 7:

Τσικαληριό - Χείμαρρος - Άγιος Σισώης - Άγιοι Ανάργυροι - [Πύργος Παλαιολόγου] - Σαγκρί - [Άγιος Νικόλαος] - Γύρουλας (ναός Δήμητρας)

Σημεία ενδιαφέροντος:

- Βυζαντινός ναός Ταξιάρχη (12ου-13ου αι., Χείμαρρος)
- Βυζαντινός ναός Αγ. Αρτεμίου (9ου αι., ευρύτερη περιοχή Σαγκρίου)
- Πύργος Παλαιολόγου-Μπαρότση (17ος αι., Κάτω Σαγκρί)
- Βυζαντινός ναός Παναγίας Ορφανής (11ου-13ου αι., Κάτω Σαγκρί)
- Συγκρότημα βυζαντινών ναών Αγίων Αναργύρων - Αγίας Μαρίας - Αγίου Ανδρέα (11ου αι., Κάτω Σαγκρί)
- Βυζαντινός ναός Αγίου Νικολάου (11ου-13ου αι., Σαγκρί)
- Αρχαίος ναός Δήμητρας (6ου π.Χ. αι., Γύρουλας-Σαγκρί)

Από το πλάτωμα της πηγής του Αγίου Στεφάνου στο Τσικαληριό ξεκινά η πορεία, που περνά έξω από το δημοτικό σχολείο

και μπαίνει από μικρό τσιμεντόδρομο στο διπλανό όμορφο χωριό Χείμαρρος. Από εκεί, η διαδρομή συνεχίζεται με νοτιοδυτι-

κή κατεύθυνση σε μονοπάτι που διαπερνά τον ποταμό και συναντά το ναύσκο του Ταξιάρχη, ανακαινισμένο πρόσφατα με δείγματα ανεικονικού διακόσμου. Το μονοπάτι μετατρέπεται σε αγροτικό δρόμο και φθάνει στο συμπληθητικό ξωκλήσι του Αγίου Σισών, δίπλα στον επαρχιακό δρόμο.

Η διαδρομή κινείται πλέον δυτικά-νοτιο-δυτικά για ορισμένο διάστημα σε αγροτικό δρόμο και στη συνέχεια σε παλαιό φαρδύ λιθόστρωτο.

Νότια, σε κοντινή απόσταση διακρίνεται ο ναός του Αγίου Αρτεμίου, ανακαινισμένος επίσης, με ανεικονικό διάκοσμο.

Το λιθόστρωτο καταλήγει στο συγκρότημα των Αγίων Αναργύρων, σε καταπράσινη τοποθεσία και με ωραίο περιβάλλον, όπου αξιοπρόσεκτο είναι το ιδιότυπο σύμπλεγμα των τριών βυζαντινών ναών, με κατά τόπους σωζόμενες τοιχογραφίες.

Η πορεία κινείται ξανά σε αγροτικό δρόμο, παράκαμψη του οποίου οδηγεί δεξιά στον Πύργο του Παλαιολόγου, τον μεγαλύτερο και από τους πλέον διατηρημένους πύργους της Νάξου. Σε γειτονική του πύργου θέση βρίσκεται η σταυροειδής με τρούλο

Παναγία η Ορφανή.

Επιστρέφοντας στην κύρια διαδρομή, ο περιηγητής από τον αγροτικό δρόμο συναντά το μονοπάτι που οδηγεί στην επαρχιακή οδό (στάση Λεωφορείου). Περνά απέναντι ακριβώς, βαδίζοντας για λίγα λεπτά στον παρακαμπτήριο προς το Σαγκρί ασφαλτόδρομο, στη συνέχεια κινείται στο λιθόστρωτο δρομάκι γύρω από το μικρό πευκοδάσος και μπαίνει στον οικισμό του Σαγκρίου, στο ύψος του δημοτικού σχολείου.

Ο οικισμός παρουσιάζει ξεχωριστό αρχιτεκτονικό και ιστορικό ενδιαφέρον. Είναι η αφητηρία για το τελευταίο τμήμα της διαδρομής προς το αρχαίο ιερό της Δήμητρας και της Κόρης. Μικρή παράκαμψη της πορείας οδηγεί στο ναό του Αγίου Νικολάου, με εξαιρετές τοιχογραφίες.

Η κατάληξη στο λοφίσκο του Γύρουλα εκπλήσσει τον επισκέπτη. Ο αναστηλωμένος κατά μεγάλο μέρος του αρχαϊκός ναός, δεσπόζει στην αγροτική περιοχή. Στην ίδια θέση βεβαιώνεται η ύπαρξη αρχικά αγροτικού ιερού του 8ου π.Χ. αιώνα, ενώ είναι εμφανή τα κατάλοιπα τρίκλιτης παλαιοχριστιανικής βασιλικής του 6ου π.Χ. αιώνα.

Αρχαίος ναός Δήμητρας

Ποδηλατικές διαδρομές της Νάξου

Η Νάξος, λόγω του μεγάλου μεγέθους της και της πλούσιας φύσης της, που παρέχει μεγάλες εναλλαγές τοπιών, από παραθαλάσσια μέχρι ορεινά, προσφέρεται τόσο για ορεινή ποδηλασία όσο και για ποδηλασία δρόμου. Για την ποδηλασία δρόμου υπάρχουν ιδανικές διαδρομές, ενώ το φυσικό ανάγλυφο του νησιού και το μοναδικό περιβάλλον προσφέρουν συναρπαστικές διαδρομές σε μονοπάτια, επαρχιακούς δρόμους, αλλά και σε ειδικά σχεδιασμένες ποδηλατικές διαδρομές, που βρίσκονται σε διάφορα σημεία του νησιού.

Στην ενότητα αυτή παραθέτουμε ορισμένες πολύ ενδιαφέρουσες διαδρομές που έχουν σχεδιαστεί ειδικά για ποδηλάτες. Ωστόσο, μπορείτε και εσείς να ανακαλύψετε δεκάδες άλλες διαδρομές στο νησί.

Διαδρομή 1

Χώρα - Εγγραές - Αμπράμ - Απόλλωνας - Μέση - Σκαδό - Κόρωνος - Απείρανθος - Φιλώτι - Χαλκή - Γαλανάδο - Χώρα

Κατάσταση οδοστρώματος: άσφαλτος

Μήκος: 83 χλμ

Ανήφορος: 2180 μέτρα

Βαθμός δυσκολίας: δύσκολος

Κατάλληλο για: αγωνιστικά ποδήλατα, ποδήλατα εκδρομικά και MTB

Η εντυπωσιακή αυτή διαδρομή περιλαμβάνει ένα κομμάτι κατά μήκος των ακατοίκτων σχεδόν ΒΔ παραλιών του νησιού που τελειώνει στο ψαροχώρι του Απόλλω-

να. Στην πορεία συναντάμε απόκρημνες ακτές με μικρούς κολπίσκους, αμπέλια και κοπάδια αιγοπροβάτων. Από τον Απόλλωνα, που φημίζεται για τις παραδοσιακές

ταβέρνες του για καλοφαγάδες, ξεκινά η μακριά αλλή όχι ιδιαίτερα απότομη ανηφόρα στα βουνά προς την Κόρωνο. Αξίζει μια σύντομη βόλτα στο παλιό χωριό των σμυριδορύχων.

Ακολουθεί μικρή ανηφόρα μετά την Κόρωνο προς τις ανεμογεννήτριες και παρουσιάζεται η καταπληκτική θέα στα ανατολικά παράλια και τις ορεινές κοιλάδες καθ' οδόν προς Απείρανθο. Η χρήση του μαρμάρου ως οικοδομικού υλικού είναι στοιχείο που χαρακτηρίζει το πανέμορφο ορεινό χωριό, ενώ αξίζει να σταματήσει κανείς τόσο στα 4 μικρά αλλή ενδιαφερο-

να μουσεία όσο και στα ωραία καφενεύα του χωριού. Συνεχίζοντας με κατεύθυνση νότια και μετά από μια σύντομη ανηφόρα ακολουθεί η μεγάλη κατηφόρα στην πλαγιά του βουνού Zas. Περνάμε από το Φιλώτι και στη συνέχεια, διασχίζοντας το μεγάλο ελαιώνα φτάνουμε στο Χαλκή, την παλιά πρωτεύουσα του νησιού. Συνεχίζουμε στον κεντρικό δρόμο προσπερνώντας αριστερά μας το χωριό Σαγκρί, και αφού διασχίσουμε το Γαλανάδο φτάνουμε στη Χώρα. Η θέα από το Γαλανάδο προς τις δυτικές παραλίες του νησιού αλλή και την Πάρο είναι μαγευτική.

Διαδρομή 2

Χώρα - Γλινάδο - Βίβλος - Σαγκρί - Δαμαριώνας - Φιλώτι - Χαλκή - Ποταμιά - Χώρα

Κατάσταση οδοστρώματος: άσφαλτος

Μήκος: 45 χλμ

Ανήφορος: 730 μέτρα

Βαθμός δυσκολίας: μέτριος

Κατάλληλο για: αγωνιστικά ποδήλατα, ποδήλατα εκδρομικά και MTB

Ωραία διαδρομή που προσφέρει μια πρώτη εντύπωση για την ποικιλία του τοπίου της Νάξου. Ξεκινώντας από τη Χώρα, ανεβαίνουμε μια ήπια ανηφόρα με κατεύθυνση ΝΑ και αφού διασχίσουμε το Γλινάδο φθάνουμε στη Βίβλο έχοντας καταπληκτική θέα προς τα δυτικά παράλια, την Πάρο

και την εύφορη πεδιάδα που εκτείνεται νότια της Χώρας. Στην άκρη του χωριού η πολύ σύντομη απότομη ανηφόρα αλλή και η ελαφριά κατηφόρα που ακολουθεί μας φέρνει σε δυο βενζινάδικα αριστερά και δεξιά του δρόμου. Στη διασταύρωση στρίβουμε αριστερά προς το Σαγκρί και

διασχίζοντας το Απάνω Σαγκρί φτάνουμε στον κεντρικό οδικό άξονα. Ακολουθώντας τις ταμπέλες για Χαλκή, δυο χιλιόμετρα πριν φτάσουμε στο χωριό στρίβουμε δεξιά με προορισμό το όμορφο χωριό του

Δαμαριώνα. Αριστερά παραμένοντας στην άσφαλτο φτάνουμε στο ορεινό Φιλιώτι, με την θαυμάσια θέα στην πεδιάδα της Τραγαίας και στον ορεινό όγκο του νησιού. Στον κεντρικό δρόμο του χωριού μας περι-

μένει πλήθος καφενείων και ταβέρνες για μια μικρή ανάπαυλα. Κατηφορίζουμε τον κεντρικό δρόμο με κατεύθυνση ΒΔ μέχρι το Χαλκή. Στην είσοδο του χωριού, στη μεγάλη διασταύρωση πηγαίνουμε αριστερά με κατεύθυνση προς τη Χώρα και συνεχίζουμε το δρόμο μέχρι το τέλος του χωριού. Στο σημείο αυτό, πριν από το μικρό γεφυράκι, στρίβουμε απότομα δεξιά και περνώντας μέσα από τα τελευταία σπίτια του χωριού ακολουθούμε τον επαρχιακό

δρόμο προς Τσικαθαριό και συνέχεια προς Ποταμιά. Κατ'αυτό τον τρόπο διασχίζουμε το άγονο βραχώδες, οριστοληθικό τοπίο με τα ερείπια του βυζαντινού Απάνω Κάστρου στην κορυφή του βουνού.

Η Άνω Ποταμιά, με τους δροσερούς κήπους και τα τρεχούμενα νερά, την ταβέρνα δίπλα στην πηγή, προσφέρεται για ξεκούραση. Συνεχίζοντας στην άσφαλτο περνάμε από την κοιλάδα του Παρατρέκου και φθάνουμε πίσω στη Χώρα.

Διαδρομή 3

Χώρα - Αγγίδια - Κάτω Ποταμιά - Μέση Ποταμιά - Άνω Ποταμιά - Καθαμίτσια - Μέλανες - Λόφος Αγγιδίων - Χώρα.

Κατάσταση οδοστρώματος: άσφαλτος και χωματόδρομος

Μήκος: 25 χλμ.

Ανήφορος: 350 μέτρα

Βαθμός δυσκολίας: μέτριος

Κατάλληλο για: MTB

Ξεκινώντας από την πόλη παίρνουμε τον δρόμο των Αγγιδίων, ανατολικά. Μετά από μικρή ανηφόρα μπαίνουμε στην κοιλάδα του Παρατρέχου και κατευθυνόμαστε προς Ποταμιά. Προσπερνάμε μια μονάδα παραγωγής μπετόν και στην δυσδιάκριτη διχάλη προς Άγιο Μάμα κατηφορίζουμε δεξιά στο ρέμα του Παρατρέχου. Μετά από τουλάχιστον 1 χιλιόμετρο φτάνουμε στην κοίτη του ποταμού. Στρίβουμε αριστερά στον τσιμεντένιο, ελαφρά ανηφορικό δρόμο και προχωρούμε κατά μήκος ενός παλιού πέτρινου τοίχου. Στην

επόμενη διασταύρωση στρίβουμε δεξιά για να φτάσουμε στην Κάτω Ποταμιά. Διασχίζουμε το χωριό προς τα ανατολικά και συνεχίζουμε στο παλαιό μονοπάτι, αρχικά ανηφορικό κατόπιν όμως κατηφορικό ως την όχθη του ρέματος κάτω από την Μέση Ποταμιά. Παραμένοντας στο ρέμα μέσα στην πυκνή βλάστηση -θα βρούμε και κάποια σκαλιά,- συναντάμε τον παλιό νερόμυλο της Άνω Ποταμιάς. Ανηφορίζουμε, διασχίζουμε το χωριό μέχρι την παλιά του μικρή κεντρική πλατεία και κατηφορίζουμε μέχρι την ταβέρνα. Ο μαγευτικός κήπος

της ταβέρνας με το εξαιρετικής ποιότητας νερό στην πηγή δίπλα, αποτελεί μια μοναδική αφορμή για ένα διάλειμμα. Συνεχίζουμε στην άσφαλτο από το χώρο στάθμευσης με κατεύθυνση ΒΔ μέχρι τη Μέση Ποταμιά, απ' όπου ξεκινάει μικρός τσιμεντοστρωμένος ανήφορος που οδηγεί στις Μέλανες. Η διαδρομή ποικίλλει, αήλτοτε ανηφορική, αήλτοτε κατηφορική. Αφού περάσουμε το υψηλότερο σημείο κατηφορίζουμε αριστερά, προς τη μονή Ιλαουσιτών στα Καλαμίτσια. Επιστρέφουμε από τον ίδιο χωματόδρομο προς Βορρά και μόλις περάσουμε το διάσελο ανοίγεται μπροστά μας η θέα στην κοιλάδα των Μετάνων. Ακολου-

θώντας βρεινή πορεία, διασχίζουμε τα στενά δρομάκια της πάνω γειτονιάς του χωριού, κατεβαίνουμε μέχρι τη διασταύρωση στο παλιό ελαιοτριβείο, και στρίβουμε αριστερά στον κεντρικό δρόμο με κατεύθυνση προς τον Άγιο Θαλέλαιο και τη Χώρα. Μετά από τουλάχιστον 1χλμ παίρνουμε δεξιά μας ένα τσιμεντένιο ανήφορο με ΒΔ κατεύθυνση και από ψηλά αντικρίζουμε κάτω την θέα προς την πεδιάδα των Εγγαρών και τα βόρεια παράλια. Συνεχίζουμε δυτικά την αρχικά ανηφορική και με πολλές στροφές διαδρομή προς τα Αγγίδια και από κει δεξιά, στον επαρχιακό δρόμο που οδηγεί στην πόλη.

Διαδρομή 4

Χώρα - Καντήλι - Μονή Υψηλοτέρας - Κόλπος Αμμίτη - Εγγαρές - Γύρω από το λόφο της Κορακιάς - Κουρουνοχώρι - Λόφος Αγγιδίων - Χώρα.

Κατάσταση οδοστρώματος: άσφαλτος - χωματόδρομος

Μήκος: 24 χλμ.

Ανήφορος: 572 μέτρα

Βαθμός δυσκολίας: μέτριος

Κατάλληλο για: MTB

Διαδρομή με πολλές εναλλαγές γύρω από τους λόφους της Χώρας. Ο κεντρικός δρόμος με κατεύθυνση τις Εγγαρές προς Βορρά, ανηφορίζει κατά μήκος των απόκρημνων οκτών και ακολουθεί το ανάγλυφο των μικρών λόφων. Στο ύψος του καινούριου νεκροταφείου, εγκαταλείπουμε

τον κεντρικό δρόμο και στρίβουμε αριστερά στον δευτερεύοντα δρόμο με κατεύθυνση ΒΔ προς τις ανεμογεννήτριες. Απολαμβάνουμε την ωραία θέα και κατήφορίζουμε προς την εύφορη πεδιάδα των Εγγαρών. Διασχίζοντας την πεδινή περιοχή με τα χωράφια, φθάνουμε στη βόρεια πλευρά της

πεδιάδας όπου συναντάμε και ακολουθούμε για λίγο την άσφαλτο αφού στρίψουμε δεξιά. Πριν από τη γέφυρα, σχεδόν σε ευθεία, παίρνουμε τον αμαξωτό τον οποίο και ακολουθούμε ανατολικά μέχρι το τέλος της μικρής κοιλάδας. Δίπλα μας ο αποξηραμένος το καλοκαίρι ποταμός και τα πλούσια φυλλώματα των δέντρων προσφέρουν ηρεμία και χαλάρωση. Σε 700 μέτρα περίπου περνάμε στην απέναντι όχθη από το χαμηλό τσιμεντένιο γεφυράκι και σπρώχνουμε το ποδήλατο στα πλατιά ανηφορικά σκαλιά για λίγο, μέχρι τον τσιμεντόδρομο. Αριστερά προς τη Μέσα Γειτονιά ανηφορίζουμε στην επικλινή κοιλάδα. Αμέσως μετά από το αντλιοστάσιο στρίβουμε απότομα δεξιά σε τραχύ χωματόδρομο που περνά

επάνω από τις Εγγαρές μέχρι να συναντήσουμε την άσφαλτο Εγγαρών - Μελάνων όπου στρίβουμε αριστερά με κατεύθυνση προς Μέλανες. Στη φάρμα με τα βοειδή στρίβουμε δεξιά και κατηφορίζουμε τον κεντρικό δρόμο με κατεύθυνση προς τη Χώρα. Περίπου 1χλμ μετά από τη διασταύρωση για Μέλανες αφήνουμε τον κεντρικό δρόμο και στρίβουμε δεξιά σε μικρό τσιμεντόδρομο που μας οδηγεί σε τμήμα του αρχαίου υδραγωγείου. Συνεχίζουμε τον ανήφορο μέχρι του σημείου που ανοίγεται μπροστά μας η πανοραμική θέα της πεδιάδας των Εγγαρών. Στρίβουμε αριστερά και κινούμαστε δυτικά. Αφήνουμε τις κεραίες αριστερά μας και κατηφορίζουμε δεξιά προς Αγγίδια κι από κει πίσω στην πόλη.

Διαδρομή 5

Χώρα - Ύρια - Βίβλος - Σαγκρί - Μονή Τιμίου Σταυρού - Αγιασσός - Πυργάκι - Αηλικό - Καστράκι - Μικρή Βίγλα - Ορκός - Βίβλος - Γλινάδο - Χώρα.

Κατάσταση οδοστρώματος: άσφαλτος και χωματόδρομος

Μήκος: 52 χλμ.

Ανήφορος: 370 μέτρα

Βαθμός δυσκολίας: μέτριος

Κατάλληλο για: εκδρομικό ποδήλατο, MTB

Αυτή η διαδρομή συνδυάζει χωριά με ελκυστικές παραλίες σε ένα κύκλο με πολλές εναλλαγές.

Από τη Χώρα, ανάμεσα στα χωράφια της πεδιάδας του Λιβαδιού, ακολουθούμε τον δρόμο με προορισμό τον αρχαιοθρησκευτικό χώρο των Γρίων (η είσοδος είναι δωρεάν). Συνεχίζουμε με κατεύθυνση νότια, περνάμε μπροστά από το τυροκομείο, αφήνουμε τον Αγ. Αρσένιο δεξιά μας και ανηφορίζουμε μέχρι τον κεντρικό αυτοκινητόδρομο. Διασχίζουμε τη Βίβλο με τους παλιούς ανεμόμυλους και συνεχίζουμε νότια μέχρι τη διασταύρωση προς Σαγκρί αριστερά. Μια ωραία κατηφόρα μας φέρνει στην κοιλάδα του Σαγκρίου με το παλιό μοναστήρι του Αγ. Ελευθερίου. Έξω από το χωριό, αγγίζουμε τον κεντρικό δρόμο και συνεχίζουμε δεξιά με κατεύθυνση τον κόλπο της Αγιασσού. Στην αρχή μιας κατηφόρας 8 χλμ. βρίσκεται η Μονή Τιμίου Σταυρού, την οποία μπορούμε να επισκεφτούμε αφού προσφέρει ωραία θέα και δροσιά. Στην Αγιασσό απολαμβάνουμε την παραλία, τη θέα προς τις Μικρές Κυκλάδες και συνε-

χίζουμε δυτικά κατά μήκος των ΝΔ ακτών προς το Πυργάκι. Ακολουθούμε τον χωματόδρομο για την παραλία του Αηλικού, ιδανική για κοιλύμπι όταν έχει βοριά. Πάμε αριστερά στην άσφαλτο και βρισκόμαστε στα απομεινάρια ενός τεράστιου ξενοδοχειακού συγκροτήματος στη μύτη του ακρωτηρίου Κούρουπα.

Επιστρέφουμε από την ίδια άσφαλτο που έχει ελάχιστη κίνηση, με κατεύθυνση προς βορρά. Συνιστάται μια παράκαμψη στην αλυκή της Γλυφάδας και την μεγάλη αμμουδιά. Μετά από δύο χιλιόμετρα στρίβουμε αριστερά στο δρόμο της Μικρής Βίγλας διασχίζουμε περιοχή με χωράφια και φθάνουμε πάλι στην παραλία. Συνεχίζουμε περνώντας μπροστά απ' το μαγευτικό κόλπο του Ορκού, παραμένοντας πάντα σε περιοχή με χωράφια. Στη διασταύρωση για την παραλία της Πλάκας παίρνουμε τον ανηφορικό δρόμο προς τη Βίβλο. Η καταπληκτική θέα των παραλιών αποζημιώνει για τη σύντομη αλλά δύσκολη ανάβαση. Από τη Βίβλο κατηφορίζουμε μέσα από το Γλινάδο για τη Χώρα.

Διαδρομή 6

Χώρα - Αγ. Γεώργιος - Λαγκούνα - Στελίδα - Αγ. Προκόπιος - Αγ. Άννα - Πλάκα - Ορκός - Μικρή Βίγλα - Καστράκι - Ακρωτήριο Κούρουπα - Αϊθικό - Πυργάκι - Ψιλή Άμμος - Γλυφάδα - Καστράκι - Μικρή Βίγλα - Ορκός - Αεροδρόμιο - Χώρα.

Κατάσταση οδοστρώματος: άσφαλτος και χωματόδρομος

Μήκος: 47 χλμ

Ανήφορος: 310 μέτρα

Βαθμός δυσκολίας: εύκολος

Κατάλληλο για: εκδρομικό ποδήλατο, MTB

Εάν σας αρέσουν οι αμμουδιές και τα κρυστάλλινα νερά, τότε αυτή η διαδρομή θα σας ενθουσιάσει. Ξεκινώντας από το λιμάνι ακολουθούμε την παραλιακή οδό νότια, μπροστά από το Δημαρχείο και πίσω από την παραλία του Αγ. Γεωργίου, τον απάνεμο κόλπο με τα γαλήνια νερά, μέχρι στο Φλοίσβο, σημείο συνάντησης των σέρφερ που φθάνουν εδώ από όλο τον κόσμο καθώς η Λαγκούνα της Νάξου αποτελεί

ιδανικό σημείο για ιστιοσανίδα. Συνεχίζουμε στην άσφαルト με κατεύθυνση τον Άγιο Προκόπιο και στρίβουμε δεξιά στη διασταύρωση του αεροδρομίου κατά μήκος του φράγματος που χωρίζει τη Λαγκούνα από την υφάλμυρη λιμνοθάλασσα. Στα δεξιά μας η θέα προς τη Χώρα είναι εξαιρετική. Στην επόμενη δικιάλα συνεχίζουμε ευθεία ανηφορίζοντας το λόφο της Στελίδας απ' όπου μας δίνεται μία δεύτερη ευκαιρία

να θαυμάσουμε τον κόλπο της Χώρας. Ακολουθούμε την άσφαルト με κατεύθυνση ΝΔ μέχρι την δυτική άκρη της ακτής και την εκκλησία του Αγίου Προκοπίου. Ο χωματόδρομος ανάμεσα στις αλκές και τις αμμοθίνες μας οδηγεί στον οικισμό του Αγ. Προκοπίου με τα ξενοδοχεία και τις ταβέρνες και συνεχίζουμε πλέον στην παραλιακή οδό για τον κόλπο της Αγίας Άννας με τον γραφικό λιμανάκι και τις ψαρόβαρκες. Συνεχίζουμε προς Νότο την ατελείωτη παραλία της Πλάκας με τους μοναδικούς αμμόλοφους σε όλο της το μήκος. Στο τέλος του χωματόδρομου απομακρυνόμαστε από τα παράλια και κινούμαστε προς την πεδινή ενδοχώρα, τους καλλιεργημένους αγρούς, κατευθυνόμενοι προς Ορκό και Μικρή Βίγλα. Το τοπίο συνθέτουν βράχια από γρανίτη και μικροί ρομαντικοί κόλποι. Η Μικρή Βίγλα είναι γνωστό σημείο συνάντησης για τους λάτρεις του kite surfing, τους οποίους μπορεί κανείς να απολαύσει να υπερηρδούν τα κύματα. Από τη Μικρή Βίγλα, άλλη μία απέραντη παραλία, με ταβέρνα πάνω στην άμμο, συνεχίζουμε ευθεία προς Καστράκι. Συνεχίζουμε στον ασφαλτόδρομο μικρής

κυκλοφορίας και μετά από το Καστράκι φθάνουμε στην Γλυφάδα. Ξεκουραζόμαστε στις ταβέρνες της περιοχής απ' όπου μπορούμε να επιχειρήσουμε πεζοί μία βόλτα μέσα στο καταπληκτικό, ήρεμο κεδροδάσος που αποτελεί προστατευόμενη περιοχή. Συνεχίζουμε στην άσφαルト προς το Νότο μέχρι να φτάσουμε στα ερείπια ενός τεράστιου εγκαταλελειμμένου ξενοδοχείου στο ακρωτήριο Κούρουπα. Μπροστά μας εκτείνεται ο κόλπος του Αϊθικού. Από δω πιά ξεκινά ο δρόμος της επιστροφής με κατεύθυνση προς βορρά μέχρι τη διασταύρωση για Καστράκι και Μικρή Βίγλα. Όπως ακριβώς ήρθαμε περνάμε από τον Ορκό και τα χωράφια μέχρι την διασταύρωση για Πλάκα. Στρίβουμε αριστερά και παίρνουμε τον καινούργιο ασφαλτόδρομο ανάμεσα σε γρανιτένιους όγκους και ανηφορίζουμε ελαφρά προς Βορρά. Σε σχετικά υπερυψωμένο σημείο συναντάμε το δρόμο της Αγ. Άννας - Αγ. Αρσενίου, συνεχίζουμε ευθεία και κατηφορίζουμε ελαφρά προς Βορρά. Τέλος, περνώντας μπροστά από το αεροδρόμιο φθάνουμε στη Χώρα.

Δραστηριότητες

Η Νάξος προσφέρει μια μοναδική ποικιλία από δραστηριότητες στη φύση, για όλες τις ηλικίες και τα γούστα. Στις οργανωμένες παραλίες της θα έχετε την ευκαιρία να εξασκηθείτε στο αγαπημένο σας θαλάσσιο σπορ ή και να μυηθείτε σε κάποιο από αυτά με την βοήθεια ενός ειδικού. Το windsurfing και το kitesurf θεωρούνται από τα δημοφιλέστερα θαλάσσια σπορ στη Νάξο. Οι παραλίες της είναι ιδανικές για όσους επιθυμούν να κατακτήσουν το Αιγαίο με την ιστιοσανίδα τους. Αν θέλετε να κάνετε μια βόλτα με ιστιοπλοϊκό το νησί προσφέρεται, καθώς διαθέτει τεράστια ακτογραμμή με όμορφους, απάνεμους όρμους, ενώ στο λιμάνι της Νάξου υπάρχουν όλες οι εξυπηρετήσεις για το σκάφος σας. Κι αν θέλετε να μυηθείτε στα μυστικά της κατάδυσης υπάρχουν σχολές, στις οποίες θα μάθετε ότι χρειάζεται και έπειτα συνοδευόμενοι από κάποιον έμπειρο δύτη θα γνωρίσετε τις ομορφιές του βυθού.

Η Νάξος όμως προσφέρει και πολλά χερσαία σπορ και δραστηριότητες. Γνωρίστε την μοναδική Ναξιώτικη ύπαιθρο μέσα από ανεπανάληπτες περιπατητικές ή ποδηλατικές διαδρομές. Θα έχετε την ευκαιρία να δείτε μοναδικές ομορφιές, καταπράσινα τοπία, εντυπωσιακά μνημεία, βυζαντινές εκκλησίες, πηγές και κρήνες. Επίσης, στη Νάξο μπορείτε να κάνετε μαθήματα ιππασίας και να ταξιδέψετε για λίγο στα χρόνια του ρομαντισμού, εξερευνώντας με άλλογο την όμορφη φύση της.

Θαλάσσια Σπορ

Η Νάξος και η τοπολογία της δημιουργούν ιδανικές συνθήκες για του λάτρεις των θαλάσσιων σπορ, ειδικά την καλοκαιρινή περίοδο που τα μελτέμια κάνουν αισθητή την παρουσία τους. Στη Νάξο το πιο διαδεδομένο θαλάσσιο σπορ είναι το windsurf που έχει σαν σύμμαχό του το μελτέμι, τον ευεργετικό άνεμο που πνέει το καλοκαίρι κατά τη διάρκεια της μέρας με μέση ένταση τα 5-7 beaufort. Στη Νάξο μπορεί κανείς να βρει παραλίες για κάθε επίπεδο (αρχάριοι, προχωρημένοι, δεξιότεχνες) καθώς και για κάθε κατηγορία (slalom/speed, wave, freestyle, free-ride). Οι παραλίες του Αμμίτη, Άη Γιώργη (για βόρειους ανέμους - μελτέμι) και της Αγιασσού (για νότιους ανέμους) προσφέρονται για wave. Στη λιμνοθάλασσα (lagoon) του Άη Γιώργη δημιουργούνται οι πλέον ιδανικές συνθήκες για speed/slalom καθώς και την όλο και πιο δημοφιλή κατηγορία του windsurf, το freestyle (με πολλούς αναβάτες από Ελλάδα και εξωτερικό να την επιλέγουν σαν μέρος για την προετοιμασία τους). Επίσης η λαγκούνα, με τα ήσυχα και ρηχά νερά της, είναι ένα από τα φιλικότερα μέρη στην Ελλάδα για να κάνει κάποιος τα πρώτα του βήματα στον κόσμο του windsurf. Στις παραλίες του Άη Γιώργη, της Πλάκας και της Μικρής Βίγλας λειτουργούν οργανωμένα αθλητικά κέντρα με σύγχρονο εξοπλισμό για εκείνους που θέλουν να μάθουν τα μυστικά του σπορ καθώς και να βρουν ότι χρειαστούν. Η Μικρή Βίγλα είναι διεθνής τόπος συνάντησης για τους λάτρεις του windsurf καθώς και του kitesurf - ενός

παρεμφερούς και όλο και πιο δημοφιλούς σπορ (λειτουργούν εκεί σχολές για την εκμάθησή του). Για εκείνους που αγαπούν το θαλάσσιο σκι, wakeboard και τα παιχνίδια με banana και tubes, οι οργανωμένες παραλίες του Άη Γιώργη και της Πλάκας διαθέτουν εξοπλισμό προς ενοίκιαση για να απολαύσετε την βόλτα σας.

Ιστιοπλοΐα

Η Νάξος με την απέραντη ακτογραμμή και τις μοναδικές παραλίες είναι ο παράδεισος των ιστιοπλόων.

Μπορείτε να κάνετε τον γύρο του νησιού και να αγκυροβολήσετε σε απάνεμους όρμους ή στις μαρίνες και τα αγκυροβόλια του νησιού.

Ο περίπλους της νότιας πλευράς του νησιού, μια διαδρομή σχεδόν 40 ναυτικών μιλίων με επιστροφή, είναι απολύτως προτεινόμενη για το καλοκαίρι, αφού δεν την επηρεάζουν τα μελτέμια.

Στο λιμάνι της Χώρας μπορείτε να αγκυροβολήσετε στο μυλό του προλιμένα με σχετική ασφάλεια και στην εξωτερική πλευρά του κύριου μόλου του λιμανιού.

Στο εσωτερικό του λιμανιού υπάρχουν λίγες θέσεις, γι' αυτό θα πρέπει να βρεθείτε στο λιμάνι νωρίς το πρωί. Στο λιμάνι θα έχετε επαρκέστατη υποστήριξη σε ό, τι χρειαστείτε (νερό, καύσιμα, μηχανολογική και ηλεκτρολογική υποστήριξη, τρόφιμα κ.ά.)

Μπορείτε να αγκυροβολήσετε στα εξής σημεία:

1. Στον όρμο Κούρουπα, έναν ανοιχτό κόλπο κάτω από το ομώνυμο ακρωτήρι. Στην ακτή θα διακρίνετε αρκετές ξενοδοχειακές μονάδες. Μπορείτε να αγκυροβολήσετε σε βάθος 4-6μ, όπου υπάρχει μια μικρή προβλήτα. Ο βυθός είναι αμμώδης και προσφέρει καλό κράτημα.
2. Στα ανατολικά του νησιού υπάρχει ο όρμος Πάνορμος.
3. Στα βορειοανατολικά υπάρχει ο Απόλλωνας, ένα ψαροχώρι με ένα μικρό λιμάνι, το οποίο παρέχει μέτρια προστασία από το μελτέμι, γιατί διαθέτει κυματοθραύστη.
4. Μπορείτε να αγκυροβολήσετε στον όρμο Αγίας Άννας, νότια του Αγίου Προκοπίου. Έχει μια όμορφη παραλία με άμμο και μία μικρή προβλήτα.
5. Στον όρμο Αγίου Προκοπίου, περίπου 3 μίλια νότια του λιμανιού, θα βρείτε μία όμορφη αμμώδη παραλία για να αγκυροβολήσετε αρόδο. Η προστασία από το μελτέμι είναι καλή, παρά τα δυνατά ρεύματα.
6. Τέλος μπορείτε να αγκυροβολήσετε στην παραλία της Μικρής Βίγλης στη νοτιοδυτική πλευρά του νησιού. Πρόκειται για μια αμμώδη παραλία με καταπράσινα νερά, όπου η θέα είναι εκπληκτική και το κολύμπι πραγματικά απόλαυση.

Κατάδυση

Η πλούσια ακτογραμμή του νησιού δεν μπορεί παρά να αποτελεί πόλο έλξης για αυτοδύτες. Για αυτούς που είναι σε προχωρημένο επίπεδο τους περιμένουν συναρπαστικές θαλάσσιες εξερευνήσεις σε ναυάγια, σπηλιές και βυθισμένα αεροπλάνα. Για τους αρχάριους οι σχολές κατάδυσης του νησιού είναι μιας πρώτης τάξεως ευκαιρία να ανακαλύψουν τη μαγεία της θάλασσας. Τις σχολές θα τις συναντήσετε στις οργανωμένες παραλίες που στελεχώνονται από σύγχρονα

μέσα και έμπειρο προσωπικό. Προτεινόμενες περιοχές για καταδύσεις είναι: Το Ναυάγιο «Μαριάννα», το Ναυάγιο «Baufighter», η Ξέρα «Φρουρός» και το Μεγάλο Γκιρονήσι. Ωστόσο, μπορείτε να επικοινωνήσετε με τις σχολές κατάδυσης, που γνωρίζουν καλύτερα από όλους τα καταδυτικά σημεία που είναι κατάλληλα για κάθε ενδιαφερόμενο και μπορούν να σας κατευθύνουν με ασφάλεια και άνεση στις υποθαλάσσιες εξερευνήσεις σας.

Ιππασία

Η βόλτα με το άλογο αποτελεί μια ξεχωριστή εμπειρία κατά τη διάρκεια των διακοπών σας. Θα μπορούσατε να ιππεύσετε κατά μήκος των παραλιών της Νάξου απολαμβάνοντας μοναδικές στιγμές αλήθαι και ανάμεσα σε μονοπάτια που θα σας φέρουν σε γνωριμία με την ομορφιά του νησιού. Οι σχολές προσφέρουν ιππασία στις παραλίες της Νάξου για τους αναβάτες όλων των επιπέδων, από αρχάριους έως έμπειρους.

Για τα μικρά παιδιά υπάρχουν και πόνι για να μπορέσουν και αυτά να ακολουθήσουν τους μεγαλύτερους σε αυτή τη μοναδική βόλτα.

Ζήστε μια μοναδική εμπειρία διασχίζοντας με άλογο (και οδηγό) τις αμμουδιές του νησιού, απολαμβάνοντας μια βόλτα κάτω από τη πανσέληνο, πειραματιστείτε ιππεύοντας δίπλα στη θάλασσα ή ανακαλύψτε την ανέγχιτη φύση της Νάξου.

Για Παιδιά

Η Νάξος προσφέρεται αναπόφευκτα για οικογενειακές διακοπές αφού δίνει την ευκαιρία στους γονείς μαζί με τα παιδιά τους να κάνουν πολλή και ενδιαφέροντα πράγματα. Σε όλα τα θαλάσσια σπορ που επιτρέπεται να πάρουν μέρος οι μικροί επισκέπτες έχουν την ευκαιρία να διασκεδάσουν. Ακόμα μπορούν να κάνουν ιππασία αλήθαι και να απολαύσουν τις νεροτσουλήθρες κοντά στον Άγιο Προκόπιο. Στη Χώρα υπάρχουν παιδότοποι, ενώ τα γήπεδα 5x5 αλήθαι και αυτά του μπάσκετ προσφέρονται για τη διασκέδαση των μικρών επισκεπτών.

Τα ναξιώτικα προϊόντα

Η Νάξος ήταν από την αρχαιότητα μέχρι σήμερα αυτόκλητος στα αγαθά της λόγω του μεγέθους της, της κεντρικής θέσης της στο Αιγαίο και του φυσικού πλούτου της. Γνωστά σε όλο το Αιγαίο ήταν τα φρούτα, το λάδι, ενώ το κρασί της το παρομοίαζαν με το νέκταρ που έπιναν οι θεοί. Η εύφορη γη του νησιού συνεχίζει να προμηθεύει με αγνά υλικά το ναξιώτικο τραπέζι, ενώ εκατοντάδες είναι οι παραδοσιακές συνταγές που έχουν περάσει από γενιά σε γενιά στα χέρια των νοικοκυρών και έχουν συντελέσει στη δημιουργία πλήθους γευστικών πιάτων.

Η Νάξος είναι διάσημη για τα μοναδικά τυριά της, όπως αρσενικό, γραβιέρα Νάξου, μυζήθρα, ξινομυζήθρα, τουλουμοτύρι, ανθότυρο, αφρομυζήθρα Νάξου, θηλυκοτύρι, κεφαλοτύρι, κοπανιστή, λαδοτύρι, μανούρι. Επίσης, η Νάξος παράγει εξαιρετικό θυμαρίσιο μέλι και καλό κρασί και η ελληνική μυθολογία θέλει το Διόνυσσο, το θεό του κρασιού και της διασκέδασης, να γεννιέται στη Νάξο και να φυτεύει το πρώτο κλίμα ως προστάτης της. Οι οινοποιήσιμες ποικιλίες που υπάρχουν στη Νάξο είναι κυρίως το Αθήρι, το Αηδάνι, το Ποταμήσι, το Φωκιανό, η Μαντηλαριά και τοπικές ποικιλίες. Οι επιτραπέζιες ποικιλίες που συναντιούνται κυρίως είναι το Ροζακί, η Σουλτανίνα και η Φράουλα. Ιδιαίτερα σημαντική είναι και η παραγωγή ελιάς και λαδιού στη Νάξο. Τέλος, σημαντική είναι και η κτηνοτροφική δραστηριότητα. Στην ορεινή περιοχή του νησιού κύρια κατεύθυνση είναι η αιγοπροβατοτροφία, ενώ στα πεδινά επικρατεί η βοοτροφία.

Τα τυριά της Νάξου

Στη Νάξο από τον 16ο αιώνα υπήρχαν γαλακτοφόρες αγελάδες, και ως εκ τούτου πέτυχε από πολύ παλιά την τυροκόμηση του αγελαδινού γάλακτος. Κάθε τυρί της Νάξου έχει τη δική του ιστορία. Για αρκετά τυριά υπάρχουν αναφορές από το 19ο αιώνα ή και από την αρχαιότητα, αλλήλ και για αρκετά υπάρχει μόνο η προφορική παράδοση. Σήμερα η ναξιώτικη τυροκομία έχει να επιδείξει μεγάλη ποικιλία και πολύ ενδιαφέρουσες γεύσεις. Το ενδιαφέρον είναι ότι πολλοί τοπικοί παραγωγοί επιμένουν στα προϊόντα τους, έχουν εκσυγχρονίσει τις μονάδες τους, δουλεύοντας όμως παράλληλα με τον παραδοσιακό τρόπο παραγωγής τυριών. Το αποτέλεσμα είναι μια μεγάλη γκάμα τυριών μοναδικής γεύσης και ποιότητας. Από τη μεγάλη ποικιλία

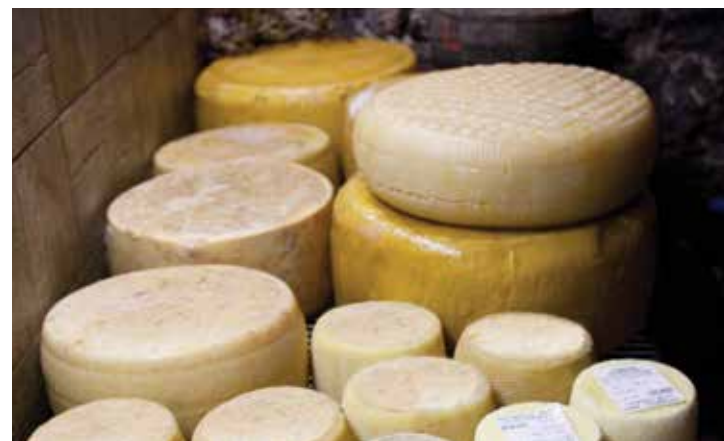
τυριών της ναξιώτικης τυροκομίας παρουσιάζουμε μερικά χαρακτηριστικά τυριά, όμως αξίζει να αναζητήσετε περισσότερα: Το πιο γνωστό τυρί είναι η διάσημη Γραβιέρα Νάξου. Είναι τυρί ΠΟΠ (Προστατευόμενης Ονομασίας Προέλευσης) από το 1996 και η παρασκευή του είναι κατοχυρωμένη από το 1988. Παρασκευάζεται από 80% αγελαδινό γάλα κατ' ελάχιστο, 20% αιγοπρόβειο γάλα και παραδοσιακή πυτιά. Είναι επιτραπέζιο σκληρό τυρί, με ευχάριστη γεύση και άρωμα. Τυρί ΠΟΠ είναι και η κοπανιστή Νάξου. Ανάλογα την εποχή παρασκευάζεται από παστεριωμένο αιγοπρόβειο ή αγελαδινό γάλα Νάξου. Είναι μαλακό τυρί ωρίμανσης με γεύση αρκετά δυνατή και αρκετά πικάντικη. Πολύ γνωστό παραδοσιακό τυρί της Νάξου είναι και η

Ξυνομυζήθρα, ένα φρέσκο τυρί με ελαφρά ξινή γεύση, που φτιάχνεται κυρίως από καταικίσιο γάλα. Το τυρί είναι έτοιμο σε 24 ώρες από τη στιγμή που αρμύεται το γάλα και πρέπει να καταναλώνεται μέσα σε λίγες μέρες, γιατί είναι φρέσκο και δεν περιέχει κανένα συντηρητικό. Το Ξυνοτύρι είναι ίδιο τυρί με την Ξυνομυζήθρα, όμως αφήνεται να ξεραθεί αρκετές εβδομάδες, μέχρι να σκληρύνει.

Ένα άλλο παραδοσιακό τυρί είναι το Κεφαλοτύρι Νάξου που λέγεται «Αρσενικό». Παρασκευάζεται από 100% πρόβειο γάλα. Είναι σκληρό τυρί, σε κυλινδρικό σχήμα με σκληρή και σχετικά λεπτή επιδερμίδα. Το χρώμα του είναι από υπόλευκο έως υποκίτρινο. Έχει ευχάριστη αλμυρή πικάντικη γεύση και πλούσιο άρωμα. Εκτός όμως από «αρσενικό», η Νάξος παράγει και «θηλυκό» τυρί, το «θηλυκοτύρι».

Το τυρί αυτό βγαίνει αμέσως μετά την τυροκόμηση του «Αρσενικού», είναι ρευστό, με βελούδινη υφή, ελαφριά βουτυράτη γεύση και ισορροπημένη αλμύρα. Παρ' όλα τα χαμηλά του λιπαρά (19-21%) έχει ευχάριστη νοστιμιά και τρώγεται σκέτο, συνοδεύοντας κρασί.

Ένα άλλο τυρί είναι ο Κομός, που παράγεται μετά την τυροκόμηση και του θηλυκού. Οι τυροκόμοι της Νάξου μάζευαν ότι απέμενε από την τυροκόμηση, το ζύμωνα με αρωματικά βότανα του βουνού, και έφτιαχναν τον γευστικό κομό, ένα τυρί με πολύ χαμηλά λιπαρά, που συνοδεύει κυρίως τσίπουρο και ούζο.

Κίτρο Νάξου

Το περίφημο κίτρο Νάξου είναι ένα από τα τρία ελληνικά ηδύποτα με ονομασία προέλευσης. Στη Νάξο συναντάμε κιτριές στον κάμπο των Εγγαρών και του Σαγκρίου, αλλά και στις κοιλάδες της ενδοχώρας όπου επικρατούν ήπιοι χειμώνες και δροσερά καλοκαίρια. Τα φύλλα της κιτριάς χρησιμοποιούνται για την παραγωγή του ποτού «κίτρο Νάξου», ενώ από τον καρπό της παράγονται διάφορα γλυκά κουταλιού. Η παραγωγή του ποτού ξεκίνησε πολύ παλιά ως κιτρόρακο, όμως γύρω

στο 1870 οι Ναξιώτες δημιούργησαν ένα καινούργιο απόσταγμα με οινόπνευμα και φύλλα κιτριάς, το γνωστό σε όλους σήμερα κίτρο Νάξου. Από τη Νάξο το κίτρο μέσω εξαγωγών πήγε σε όλα τα μέρη, όπου ανθούσε ο Ελληνισμός, (Ρωσία, Αμερική, Αίγυπτο, Μικρά Ασία κλπ), πήρε μέρος σε πλήθος διεθνών και ελληνικών εκθέσεων

(Μασσαλία, Μπορντώ κ.α.), και απέσπασε για το προϊόν του πλήθος διακρίσεων και επαίνων (χρυσά μετάλλια Μασσαλία 1904, Μπορντώ 1907, Αθήνα 1903 και 1914, Θεσσαλονίκη 1936 κ.ά.). Η διαδικασία παρασκευής του ποτού αρχίζει με τη συγκομιδή των φύλλων κίτρου, όταν αυτά έχουν το πλήρες άρωμα τους, δηλαδή από

το Σεπτέμβριο και μπορεί να διαρκέσει όλο το χειμώνα. Τα φύλλα απαλλοτριούνται από τα ξερά και προσβεβλημένα από ασθένειες μέρη, αποστάζονται σε παραδοσιακό λέβητα (άμβυκα) μέσα σε αλκοολούχο λουτρό.

Το αιθέριο έλαιο τους διαλύεται μέσα στο οινόπνευμα και το απόσταγμα δίνει τους τρεις βασικούς τύπους: το λευκό, στους 33 βαθμούς, το πράσινο στους 30 βαθμούς και το κίτρινο στους 36 βαθμούς.

Η νόστιμη πατάτα της

Ένα από τα πιο ποιοτικά και νόστιμα προϊόντα που καλλιεργούνται στη Νάξο είναι η πασίγνωστη ναξιώτικη πατάτα. Από τα μέσα του 19ου αιώνα η καλλιέργειά της στην πεδινή Νάξο σημείωσε αξιόλογη εξάπλωση και αποτέλεσε ένα από τα βασικότερα προϊόντα του νησιού. Χωριά όπως τα Λιβαδοχώρια παράγουν μεγάλες ποσότητες πατάτας,

ώστε μπορούν να εξάγουν και σε άλλες περιοχές της Ελλάδας. Η ναξιώτικη πατάτα φημίζεται για την ποιότητα και τη γεύση της. Δεν είναι τυχαίο ότι η Νάξος επιλέχθηκε στις αρχές της δεκαετίας του '50 ως σποροπαραγωγικό κέντρο καλλιέργειας και παραγωγής πατατοσπόρου, δραστηριότητα που συνεχίζεται μέχρι και σήμερα.

Το μέλι

Η Νάξος, λόγω της πλούσιας κληρονομιάς και της μεγάλης υψομετρικής διακύμανσης, είναι ιδανική για την παραγωγή μελιού. Τα κύρια μελισσοκομικά φυτά του νησιού, εκτός από το θυμάρι και το ρείκι, είναι το θρούμυι, το φασκόμηλο, η ρίγανη και διάφορα άλλα αρωματικά φυτά. Η κυριότερη ποικιλία είναι θυμαρίσιο μέλι, ενώ σε πολύ μικρότερες ποσότητες παράγεται μέλι ερείκης και ανοιξιάτικο ανθόμελο.

Ετησίως παράγονται 35 με 40 τόνοι μελιού.

Ελιές και λάδι

Οι ελιές και το λάδι είναι ένα από τα κύρια γεωργικά προϊόντα της Νάξου. Πάνω από 270.000 ελαιόδεντρα καλλιεργούνται στο νησί (σε περισσότερα από 30.000 στρέμματα), ενώ στο πεδίο της Τραγαίας υπάρχουν τα μισά περίπου ολόκληρου του νησιού. Η κύρια ποικιλία ελιάς είναι η θρούμυια αλλά στις μέρες μας συναντώνται και οι ποικιλίες μανάκι και κορωνιά. Σε διάφορα χωριά θα συναντήσετε νέα και παλιά αναπαλαιωμένα ελαιουργεία που δείχνουν πως το λάδι αποτελεί βασικό οικονομικό προϊόν.

Γλυκά της Νάξου

Εξαιρετική θέση στον γαστρονομικό παράδεισο της Νάξου κατέχουν τα γλυκά. Οι συνταγές τους περνούν από μπότες σε κόρη και φτιάχνονται με παραδοσιακό τρόπο και αγνά υλικά της ναξιώτικης φύσης. Σε όλα τα χωριά θα συναντήσετε μεγάλη ποικιλία από γλυκά τοπικής προέλευσης. Ένα από τα πιο γνωστά παραδοσιακά γλυκά της Νάξου είναι το μελαχρινό. Πρόκειται για μία νότια καρυδόπιτα, που περιέχει μικρή ποσότητα από το τοπικό ποτό κίτρο και η οποία σερβίρεται συνήθως με παγωτό καιμάκι (φτιαγμένο από πρόβειο γάλα). Επίσης παραδοσιακά οι Ναξιώτες φτιάχνουν ξεροτήγανα (δίητες) που προσφέρονται σε διάφορες γιορτές. Η Νάξος, με τα καρποφόρα δέντρα της, δεν θα μπορούσε να υστερεί σε γλυκά του κουταλιού και μαρμελάδες.

Πιο γνωστά και χαρακτηριστικά γλυκά του κουταλιού είναι το κερσάκι και το κίτρο, το κυδώνι, το βύσσινο, η παπιλώνα, τα οποία οι επισκέπτες μπορούν να βρουν και συσκευασμένα σε πολλά σημεία στο νησί.

Χειροποίητα παραδοσιακά υφα-

Η τέχνη της υφαντικής έχει σημαντική θέση στην παράδοση της Νάξου. Παλαιότερα σχεδόν σε όλα τα σπίτια του χωριού υπήρχαν αργαλεία, «κρεβαταριές» σύμφωνα με την τοπική διάλεκτο, όπου υφανόνταν όλα τα υφασμάτινα είδη του σπιτιού, όπως κουρτίνες, στρωσίδια για το κρεβάτι, τραπεζομάντιλα, μαξιλοροθίσκε κλπ. Στις μέρες μας, οι γυναίκες της Απειράνθου και της Μονής, σε πείσμα των καιρών που τείνει

να εξαφανίσει όλα τα επαγγέλματα που έχουν σχέση με την παράδοση και το χειροποίητο είδος, εξακολουθούν να παράγουν και να προβάλλουν την τέχνη της υφαντικής μέσω των γυναικείων συνεταιρισμών που λειτουργούν στα χωριά τους. Στο χώρο των συνεταιρισμών, εκτίθενται και πωλούνται εντυπωσιακές δημιουργίες χειροποίητων υφαντών, σε παραδοσιακά σχέδια και χρώματα.

Γαστρονομία

Η Ναξιώτικη κουζίνα ξεχωρίζει για την αυθεντικότητα και τη νοστιμιά της. Είναι μια κουζίνα που ευωδιάζει αρώματα της γης και της θάλασσας, που είναι γεμάτη προϊόντα με γεύση μοναδική, ιδανική βάση για φαγητά πρωτότυπα, γευστικά και υγιεινά.

Η Ναξιώτικη κουζίνα κουβαλάει το απόσταγμα πολλών διαφορετικών στοιχείων ενός πλούσιου και μακραίνου πολιτισμού. Στοιχείων λιτών και ανεπιτήδευτων, όπως είναι ακριβώς και η γη που τον δημιούργησε. Με γεύσεις, χρώματα και μυρωδιές, όπως της ελιάς, του σταφυλιού, του θυμαριού και του κίτρου. Η λιτότητα των μέσων των παισιότερων εποχών αποτυπώθηκε σε πολλά και ευφάνταστα πιάτα, κατασκευασμένα από ντόπια υλικά και αγνά προϊόντα που, σε πείσμα του χρόνου ενθουσιάζουν και τους πιο απαιτητικούς. Το κυριότερο, όμως, είναι ότι η ισορροπία των γεύσεων και η αγνότητα των συστατικών της ναξιώτικης διατροφής, την έχουν καταστήσει ιδανική για την υγεία και τη μακροζωία, όπως εξάλλου και την μεσογειακή διατροφή, μέρος της οποίας αποτελεί.

Κολοκυθοपाστίτσα

Υλικά:

- 1 βαθύ πιάτο γλυκοκολόκυθο κομμένο
- 1 βαθύ πιάτο κρεμμύδια ξερά
- 5-6 κουταλιές αλεύρι
- 2 πιπερίτσες καυτερές (τουρκάκια)
- Αλάτι
- Ελαιόλαδο για το τηγάνισμα

Παίρνουμε ένα κομμάτι γλυκοκολόκυθο, το καθαρίζουμε από τους σπόρους και εξωτερικά. Με ένα μαχαίρακι το κόβουμε φετάκια λίγο ψιλότερα από τις τηγανιτές πατάτες, δηλαδή όπως κόβουμε το κυδώνι γλυκό. Γεμίζουμε ένα βαθύ πιάτο. Το ίδιο κάνουμε και με τα κρεμμύδια. Τα βάζουμε σε ένα ήλεκάνκι, τα αλατίζουμε και τα ανακατεύουμε όλα μαζί. Αφήνουμε 10 λεπτά για να βγάλουν τα υγρά τους. Προσθέτουμε το αλεύρι, τα τουρκάκια ψιλοκομμένα και ανακατεύουμε.

Σε ένα τηγάνι βάζουμε μπόλικο λάδι να κάψει και ρίχνουμε μέσα το μίγμα μέχρι επάνω. Με μία κουτάλα τρυπητή το πιέζουμε ελαφρά να στρωθεί. Μόλις τηγανιστεί από τη μια μεριά γυρίζουμε με ένα καπάκι το πάνω - κάτω όπως την ομελέτα. Αν χρειαστεί το ξαναγυρίζουμε. Το βγάζουμε με το καπάκι και το σερβίρουμε σε μια στραγγιγλή πιατέλα.

Χοιρινό ρόστο της Αποκρίας

Υλικά:

- 1 μπούτι χοιρινό με πέτσα
- 1 κεφάλι σκόρδο (ολόκληρο)
- 2 κουταλάκια αλάτι
- 1 κουταλάκι πιπέρι
- 2 φλιτζάνια τσαγιού κόκκινο κρασί
- 4 νεμποταράκια λάδι (200 γραμ.)
- 3 κουταλιές πελιτέ ντομάτα δάφνη
- Ζάχαρη (προαιρετικά)
- μακαρόνια χοντρά Νο 3

Καθαρίζουμε το σκόρδο, ανακατεύουμε το αλάτι με το πιπέρι, τρυπάμε το κρέας με μαχαίρα και βάζουμε αλάτι και πιπέρι σε κάθε σχισμή και ένα δόντι σκόρδο. Αφού το γεμίσουμε, βάζουμε το λάδι στην κατασρόλη και το τσιγαρίζουμε από όλες τις πλευρές.

Το σβήνουμε με το κρασί, ρίχνουμε τα ντομάτα αραιωμένη σε 1 ποτήρι κρασί, βάζουμε μέσα και τη δάφνη και το αφήνουμε να βράσει μέχρι να ψηθεί, περίπου 3 ώρες, προσθέτοντας νερό που και που.

Σε μια άλλη κατασρόλη βάζουμε μπόλικο νερό με αλάτι και βράζουμε τα μακαρόνια για 8 λεπτά. Τα σουρώνουμε.

Βγάζουμε το κρέας από την σάλτσα, το αφήνουμε να κρυώσει λίγο και το κόβουμε φέτες. Ρίχνουμε τα μακαρόνια στη σάλτσα να πάρουν μια βράση και το σερβίρουμε βάζοντας στα μακαρόνια μπόλικο αρσενικό τυρί ή ξινότυρο.

Καλόγερος Νάξου

Υλικά:

- 4 μεγάλες μελιτζάνες
- 8 κομμάτια κοκκινιστό κρέας μοσχάρι (από κιλότο ή ποντίκι) μαγειρεμένο
- 2 μεγάλες ντομάτες (κομμένες ροδέλες)
- 8 φέτες ξινομυζήθρα
- 8 φέτες γραβιέρα Νάξου
- λίγη κανέλα

Κόβουμε τις μελιτζάνες στη μέση, αφαιρούμε ένα κομμάτι από το πίσω μέρος για να καθίσει καλά στο ταψί, τις χαράζουμε λίγο και τις τηγανίζουμε όπως για τα παπουτσάκια.

Αφού τις βγάλουμε και τις αφήσουμε να στραγγίσουν, τις βάζουμε σε ένα ταψί, βάζουμε πάνω στις μελιτζάνες το μοσχάρι, την ξινομυζήθρα πάνω από το μοσχάρι, μετά τη ντομάτα και πάνω - πάνω την γραβιέρα.

Ρίχνουμε στην κορυφή λίγη κανέλα και ψήνουμε 3 λεπτά στους 200 βαθμούς μέχρι να λιώσει η γραβιέρα. Σερβίρεται με πατάτες τηγανιτές.

Σεφουκλωτή (πίτα με χορταρι-

Υλικά:

Για τη γέμιση:

1 ½ κιλό σέφουκλα
4 κρεμμύδια ξερά
8 κρεμμύδια χλωρά
1 ματσάκι άνηθο
1 ματσάκι μάραθο
αλάτι, πιπέρι
1 φλιτζάνι ρύζι
200 γραμ. λάδι
1 ½ φλιτζάνι σταφίδες

Για τη ζύμη:

1 κιλό αλεύρι για όλες τις χρήσεις
½ φλιτζάνι ελαιόλαδο
2 κουταλιές ξίδι
2 κουταλάκια αλάτι
200γρ. γιαούρτι
1 φακελάκι μπέικιν πάουντερ (6γρ.)
2 ½ φλιτζάνια νερό περίπου

Κόβουμε τα σέφουκλα χοντρά, βάζουμε τα κρεμμύδια ξυσμένα ή χοντροκομμένα και τα χλωρά στο λάδι να τσιγαριστούν λίγο, ρίχνουμε τα σέφουκλα, τον άνηθο, τον μάραθο, αλάτι και πιπέρι και σοτάρουμε για 7-8 λεπτά. Προσθέτουμε το ρύζι και τις σταφίδες, τα ανακατεύουμε λίγο πάνω στη φωτιά και τα σβήνουμε.

Ανοίγουμε το φύλλο, το στρώνουμε σε λαδωμένο ταψί, ρίχνουμε το μίγμα, σκεπάζουμε από πάνω με φύλλο και ψήνουμε σε μέτριο φούρνο.

Μπορούμε αντί να ανοίξουμε φύλλο να βάλουμε φύλλο κρούστας.

Ζύμη:

Ανακατεύουμε το αλεύρι με το μπέικιν. Σε μια λεκάνη βάζουμε όλα τα υπόλοιπα υλικά μαζί, ρίχνουμε και το αλεύρι και ζυμώνουμε. Θέλουμε μια ζύμη μαλακή και εύπλαστη. Αν χρειάζεται προσθέτουμε λίγο νερό ακόμη. Αφήνουμε την ζύμη 10 λεπτά να ξεκουραστεί και ανοίγουμε φύλλο.

Σαλιγκάρια

Υλικά:

½ κιλό σαλιγκάρια με το κέλυφος ζεματισμένα,
1200 γρ κρεμμύδια
½ κιλό λάδι
1 πρέζα πιπέρι,
½ ματσάκι μαϊντανό,
3 ώριμες ντομάτες
½ κιλό γλυκοπατάτες
½ κουταλάκι του γλυκού ζάχαρη,
2 ποτήρια νερό

Σε καθαρό τηγάνι βάζουμε το λάδι με τα κρεμμύδια να μαραθούν, και στη συνέχεια ρίχνουμε τα σαλιγκάρια, τις πατάτες, το αλάτι, το πιπέρι και τον μαϊντανό.

Τα αφήνουμε να πάρουν μια βράση, προσθέτουμε τη ντομάτα με την ζάχαρη και περιμένουμε να δέσει η σάλτσα. Στη συνέχεια ρίχνουμε το νερό και τα αφήνουμε να βράσουν καλά για να δέσουν τα υλικά.

Το πιάτο σερβίρεται κατά προτίμηση ζεστό.

Προβάτσες με Χοιρινό

Υλικά για 4 μερίδες:

1 κιλό προβάτσες
4 μπριζόλες χοιρινές
2 πατάτες μεγάλες
½ ματσάκι μάρθο
2 ποτήρια κρασιού λιάδι
2 μεγάλα κρεμμύδια ξερά
Αλάτι, πιπέρι
2 αυγά
Χυμό από 2 λεμόνια

Οι προβάτσες είναι το χόρτο του φυτού που οι περισσότεροι γνωρίζουμε, τα αμάρντα. Οι κάτοικοι των Κυκλάδων τα μαγειρεύουν με χοιρινό, συνήθως, ή και με μπακαλιάρο (συνήθως παστό) κάνοντας και αυγολέμονο.

Τοποθετούμε σε μία κασαρόλα άφθονο νερό και το αφήνουμε να βράσει. Ρίχνουμε τις προβάτσες και τις αφήνουμε να βράσουν. Όταν βγάλουμε την κασαρόλα από τη φωτιά, οι προβάτσες πρέπει να "κρατάνε", δεν θέλουμε να έχουν βράσει πολύ. Τις βγάζουμε από το νερό και τις τοποθετούμε σε μία πιατέλα.

Βράζουμε το χοιρινό σε νερό. Από το ζωμό, κρατάμε 4 ποτήρια του νερού.

Σε μια κασαρόλα τοποθετούμε τις χοντροκομμένες πατάτες. Έπειτα προσθέτουμε το ψιλοκομμένο κρεμμύδι, το ψιλοκομμένο μάρθο, τις προβάτσες που έχουμε βράσει και το λιάδι. Τέλος, προσθέτουμε τα 4 ποτήρια από τον ζωμό του κρέατος, το βρασμένο χοιρινό, αλάτι και πιπέρι. Αν χρειαστεί προσθέτουμε ακόμη 1 ποτήρι νερό. Σκεπάζουμε την κασαρόλα και αφήνουμε το φαγητό να βράσει μέχρι να χυλώσει. Αν χρησιμοποιήσετε χύτρα ταχύτητας το βράσιμο δεν πρέπει να ξεπεράσει τα 15 λεπτά της ώρας.

Για το αυγολέμονο: Χτυπάμε 2 αυγά, με χυμό από 2 λεμόνια, ενώ προσθέτουμε σιγά-σιγά 2 κουταλιές ζωμού από το φαγητό μας, το οποίο πρέπει να είναι χλιαρό (όχι καυτό, διότι το αυγό θα κόψει). Όταν ακόμα το φαγητό είναι χλιαρό, το περιχύνουμε με το αυγολέμονο και οι προβάτσες με χοιρινό είναι έτοιμες για σερβίρισμα.

Η νυσίσιμη εκδοχή της συνταγής προκύπτει αν αντικαταστήσετε τις χοιρινές μπριζόλες με μπακαλιάρο και τα αυγά με κυλό από αλεύρι.

Κατσίκι γεμιστό με πάτουδα

Υλικά:

1 κατσίκι 10 κιλά
½ κιλό κουτσουνάδες (παπαρούνες)
½ κιλό σπανάκι
½ κιλό σέφουκλια (σέσκουλια)
2 φλιτζάνια μάρθο ψιλοκομμένο
2 φλιτζάνια άνηθο ψιλοκομμένο
1 φλιτζάνι μαιντανό ψιλοκομμένο
1 φλιτζάνι δυόσμο ψιλοκομμένο
1 κιλό ρύζι καρολίνα ή νυχάκι
1 ½ κιλό ξερά κρεμμύδια
10 φρέσκα κρεμμυδάκια
1 φλιτζάνι σταφίδες (προαιρετικά)
λάδι, νερό, αλάτι, πιπέρι

Πλένουμε τα χορταρικά, τα ψιλοκόβουμε και τα βράζουμε.

Ξύνουμε τα ξερά κρεμμύδια, ψιλοκόβουμε τα φρέσκα και τα σοτάρουμε με μπύλιχο λιάδι. Έπειτα σουρώνουμε τα χορταρικά και τα ρίχνουμε στην κασαρόλα με τα κρεμμύδια να σοταριστούν καλά.

Ψιλοκόβουμε όλα τα μυρωδικά, τα προσθέτουμε και βάζουμε αλάτι και πιπέρι. Ρίχνουμε το ρύζι και τα σοτάρουμε όλα μαζί.

Βάζουμε 3 ποτήρια νερό να πάρουν μια βράση και τραβάμε την κασαρόλα από τη φωτιά. Πλένουμε το κατσίκι και το αλατοπιπερώνουμε εσωτερικά, το γεμίζουμε, το ράβουμε και το βάζουμε σε ταψί.

Το αλείφουμε απ' έξω με λάδι, το αλατοπιπερώνουμε και το ψήνουμε στο φούρνο περίπου 3 ½ ώρες στους 200 βαθμούς.

Το σερβίρουμε ζεστό.

Αν θέλουμε στη γέμιση προσθέτουμε μαζί με τα μυρωδικά 1 φλιτζάνι σταφίδες.

Αμυγδαλωτά Νάξου

Υλικά:

500 γραμ. αμύγδαλα ασπρισμένα
600 γραμ. ζάχαρη
100 γραμ. μέλι θυμαρίσιο
ανθόνερο
ζάχαρη άχνη

Σε μια κασαρόλα βάζουμε τα αμύγδαλα, την ζάχαρη και ένα φλιτζάνι νερό να βράσουν 7 - 8 λεπτά. Σβήνουμε την κασαρόλα και αφήνουμε να κρυώσει το μίγμα.

Τα περνάμε από την μηχανή του κιμά και τα αλέθουμε 2 φορές.

Προσθέτουμε το μέλι και ζυμώνουμε.

Αν είναι σφιχτό προσθέτουμε λίγο νερό να γίνει μια ζύμη εύπλαστη, όχι πολύ μαλακιά. Τα πλάθουμε, τα αφήνουμε 1 μέρα, τα ραντίζουμε με ανθόνερο και τα περνάμε στη ζάχαρη άχνη.

Μελαχρινό (γλυκό)

Υλικά:

15 αυγά
15 κουταλιές ζάχαρη
15 κουταλιές φρυγανιά τριμμένη
2 ποτήρια καρύδι χοντροκομμένο
½ φλιτζανάκι κίτρο ποτό
½ κουταλάκι σόδα
ξύσμα λεμονιού
½ κουταλάκι κανέλα
½ κουταλάκι γαρύφαλλο
1 κουταλιά κακάο

Υλικά για το σιρόπι:

6 φλιτζάνια ζάχαρη
4 ½ φλιτζάνια νερό
3 κουταλιές της σούπας μέλι θυμαρίσιο

Χτυπάμε τους κρόκους με τη ζάχαρη μέχρι να ασπρίσουν.

Σε άλλο σκεύος χτυπάμε τα ασπράδια μαρέγκα. Αναμιγνύουμε όλα τα υπόλοιπα υλικά μαζί εκτός του κίτρο και τα προσθέτουμε στο μίγμα με τα κροκάδια, εναλλάξ με τη μαρέγκα λίγο - λίγο. Ρίχνουμε το γλυκό σε βουτυρωμένο ταψί.

Αφού ψηθεί, το αφήνουμε να κρυώσει και το κόβουμε.

Το καταβρέχουμε με το κίτρο.

Ετοιμάζουμε το σιρόπι βράζοντας για 5 λεπτά και σιροπιάζουμε κατευθείαν.

Ψήσιμο στους 180 βαθμούς για 40 λεπτά.

Δεν ανοίγουμε το φούρνο κατά τη διάρκεια του ψησίματος γιατί θα πέσει το γλυκό.

Γλυκό του κουταλιού κυδώνι

Υλικά:

1 κιλό κυδώνια καθαρισμένα
1 κιλό ζάχαρη
1 ποτήρι νερό
αρμπαρόριζα
χυμό ενός λεμονιού
200 γραμ. αμύγδαλα καθαρισμένα και ασπρισμένα (προαιρετικά)

Διαλέγουμε όχι πολύ γινωμένα κυδώνια, τα πλένουμε καλά και αφαιρούμε τη φλούδα τους (όχι πολύ βαθιά). Τα ανοίγουμε στα τέσσερα, τα καθαρίζουμε από τα κουκούτσια και κόβουμε μπαστούνακια. Σε όλη τη διάρκεια της προετοιμασίας έχουμε ένα δοχείο με νερό και λίγο χυμό λεμονιού και ρίχνουμε τα μπαστούνακια να μη μαυρίσουν.

Στραγγίζουμε το κυδώνι να φύγουν τα νερά και τοποθετούμε σε κασαρόλα. Καλύπτουμε με ζάχαρη και ρίχνουμε το νερό. Βράζουμε σε δυνατή φωτιά για να μην σκουρύνει το κυδώνι. Μόλις μαλακώσει, αφαιρούμε την κασαρόλα από τη φωτιά, τη σκεπάζουμε και αφήνουμε 24 ώρες.

Την επομένη βράζουμε μέχρι να δέσει το σιρόπι και προσθέτουμε το χυμό του λεμονιού και την αρμπαρόριζα. Τα κατεβάζουμε από τη φωτιά και ρίχνουμε τα αμύγδαλα αφού έχουμε αφαιρέσει την αρμπαρόριζα.

Γλυκό του κουταλιού βύσσινο και βυσσινάδα

Υλικά:

1 κιλό βύσσινο
1 κιλό ζάχαρη
½ ποτήρι νερό
χυμό μισού λεμονιού

Πλένουμε τα βύσσινα και βγάζουμε τα κουκούτσια με φουρκέτα μαλλιών ή με το ειδικό εργαλείο κρατώντας τα πάνω από ένα δοχείο για να συγκεντρώσουμε το χυμό που θα στάξει. Ξεπλένουμε τα κουκούτσια με το ½ ποτήρι νερό που θα χρησιμοποιήσουμε στη συνέχεια για το σιρόπι.

Τοποθετούμε τα βύσσινα σε διαδοχικές στρώσεις με ζάχαρη σε μία κασαρόλα με τελευταία στρώση ζάχαρη, και προσθέτουμε το χυμό που έχουμε συγκεντρώσει στο δοχείο και το νερό. Αφού αφήσουμε την κασαρόλα αρκετές ώρες σκεπασμένη, βράζουμε αφαιρώντας τον αφρό που σχηματίζεται στην επιφάνεια.

Όταν «δέσει» το γλυκό, βγάζουμε την κασαρόλα από τη φωτιά και το αφήνουμε για ένα βράδυ. Την επόμενη μέρα το ξαναβράζουμε προσθέτοντας και το χυμό του λεμονιού.

Για να φτιάξουμε βυσσινάδα προσθέτουμε ακόμα

½ κιλό ζάχαρη στη συνταγή, έτσι ώστε να έχουμε περισσότερο σιρόπι, το οποίο παίρνουμε από την κασαρόλα και το βάζουμε σε γυάλινα δοχεία.

Λαϊκά έθιμα και εκδηλώσεις της Νάξου

Δεκάδες είναι τα λαϊκά έθιμα στη Νάξο, τα οποία εκφράζονται με ποικίλες εκδηλώσεις και συμβολισμούς στον κύκλο του χρόνου. Μέσα από τις λαϊκές τελετουργίες επιβίωσαν πανάρχαιες αντιλήψεις, πανάρχαιες εθιμικές πρακτικές, αυτούσιες ή προσαρμοσμένες στις θρησκευτικές, κοινωνικές και οικονομικές συνθήκες της κάθε εποχής. Σε αυτόν τον πλούτο εθίμων και γιορτών έρχονται να προστεθούν δεκάδες αξιόλογες πολιτιστικές εκδηλώσεις που διοργανώνει κάθε χρόνο ο Δήμος Νάξου και Μικρών Κυκλάδων ή χωριά του νησιού. Όλες αυτές οι εκδηλώσεις δημιουργούν ένα πολύ ενδιαφέρον πολιτιστικό μωσαϊκό, που εντυπωσιάζει Έλληνες και ξένους επισκέπτες.

Απόκριες

Οι Απόκριες γιορτάζονται με μοναδικό τρόπο στο νησί της Νάξου. Τα έθιμα της Αποκριάς αποτελούν συνέχεια των αρχαίων Διονυσιακών εορτών, ενώ και χρονικά συμπίπτουν με τα αρχαία Ανθεστήρια. Την Κυριακή της τελευταίας Αποκριάς στις πλατείες και στα προαύλια των εκκλησιών

πολλών χωριών της Νάξου στήνεται αποκριάτικο γλέντι με βιολιά, τσαμπούνες και ντουμπάκια (τύμπανα). Το γλέντι συνεχίζεται και την καθαρή Δευτέρα.

Σε άλλα χωριά, όπως Δανακός, Απείρανθος, Κόρωνος κ.ά. οι νέοι του χωριού φορούν κουκούλες και κουδούνια (κου-

δουνάτοι) και κρατώντας τη «σόμπα» (διονυσιακός φαλλός), προκαλούν εκκωφαντικό θόρυβο στα σοκάκια του χωριού για να υποδεχτούν την εαρινή περίοδο και να εξορκίσουν τα κακά πνεύματα. Η πομπή καταλήγει στην κεντρική πλατεία του χωριού, όπου οι κουδουνάτοι ενσωματώνονται με τους υπόλοιπους μασκαράδες και με τη συνοδεία της τσαμπούνας και του τουμπακιού, ξεκινούν γλέντι με τραγούδια και χορούς που διαρκούν έως αργά το βράδυ.

Παρόληηθο είναι το έθιμο με τους «κορδελάτους» και τους «φουστανελάτους» που μπορείτε να δείτε την καθαρά Δευτέρα στη Γαλήνη, Εγγαρές, Μέλανες και Κυνίδαρο. Το έθιμο θέλει τους νέους του χωριού, φορώντας χρωματιστές κορδέλες ή φουστα-

νέλες αντίστοιχα, να σχηματίζουν ομάδες, τα μπαϊράκια, με αρχηγό τον μπαϊραχτάρη, αυτόν δηλαδή που κρατάει το μπαϊράκι της ομάδας, που είναι ένα χοντρό καλάνι με χρωματιστό μαντήλι στην άκρη, και να τιμούν με την επίσκεψη τους τις γυναίκες των διπλανών χωριών, χορεύοντας μαζί τους στην κεντρική πλατεία με τη συνοδεία βιολιών και λαούτων. Με τη σειρά τους οι γυναίκες του κάθε χωριού περιποιούνται με φαγητά γλυκά και κρασί τους άντρες για να τους ευχαριστήσουν. Παλαιότερα, το συγκεκριμένο έθιμο ήταν κι ένας τρόπος να γνωριστούν μεταξύ τους οι νέοι από διαφορετικά χωριά και έτσι προέκυπταν και πολλοί γάμοι. Σήμερα οι κάτοικοι του νησιού διατηρούν με ζήλο το έθιμο και το μεταφέρουν από γενιά σε γενιά.

Λαμπαδηφορία

Όταν η Μέθη και η Έκσταση συναντούν το Φως, Διόνυσος και Απόλλωνας συνεργάζονται σε έναν συνδυασμό λευκού και μαύρου με τις δάδες να δείχνουν το δρόμο προς την εξιλέωση. Άναρθρες κραυγές, ήχοι τυμπάνων, Σάββατο βράδυ, τελευταίο των Αποκριών και η Χώρα της Νάξου δονείται. Ζει μία μοναδική αλλόκοτη εμπειρία. Μια λιασθήλασσα από ανθρώπους κάθε ηλικίας, εθνικότητας και φύλου συντάσσεται στο ρεύμα που ξεκινάει από

το Κάστρο και μέσα από τα στενά μετατρέπεται από μικρό χείμαρρο σε έναν ορμητικό ποταμό που παρασύρει τα πάντα στο πέρασμά του. Βράδυ Σαββάτου και η Λαμπαδηφορία, ένα έθιμο που ξεκίνησε από ένα απλό «τι κάνουμε απόψε;» έφτασε για χρόνια να αποτελεί το σημείο αναφοράς του τριημέρου στο νησί. Το ρακόμειλο στο τέλος της διαδρομής των λαμπαδηφόρων, αποτελεί το ιδανικό φινάλε μίας αξέχαστης εμπειρίας.

Χοιροσφάγια

Πρόκειται για ένα παραδοσιακό αποκριάτικο έθιμο της Νάξου. Έχει τις ρίζες του στην αρχαιότητα, όταν το κρέας ήταν λιγιστό και η διαδικασία της σφαγής των ζώων ήταν ομαδική δουλειά. Τα χοιροσφάγια έχουν θυσιαστικό χαρακτήρα και απηχούν αρχαίες εξιλαστήριες και καθαρτήριες θυσίες που συνοδεύονται από προσπάθεια πρόβληψης του μέλλοντος (μάντεμα).

Στη Νάξο οι εκδηλώσεις της λαϊκής λατρείας ενσωματώθηκαν στην αγροτική οικονομία. Η εκτροφή του χοίρου εξασφάλιζε στην οικογένεια κρέας και λίπος για ολόκληρη τη χρονιά.

Για τη σφαγή του οι άνδρες κάθε χωριού ακολουθούσαν ιδιαίτερη εθιμοτυπία. Τοποθετούσαν μεγάλα κομμάτια χοιρινού

στα καζάνια που έβραζαν στο λίπος τους και αποθηκεύονταν στη συνέχεια σε δοχεία μέσα σε αυτό (γλήνα).

Από τη διαδικασία αυτή παράγονταν συχνά λουκάνικα και ζαμπόν επίσης. Με τον τρόπο αυτό το κρέας αποθηκευόταν για πολύ καιρό.

Σε παλαιότερες εποχές στη διαδικασία συμμετείχε όλο το χωριό και η συνοδεία των μουσικών ήταν απαραίτητη.

Σχηματίζονταν παρέες στα σπίτια και δοκίμαζαν τους χοιρινούς μεζέδες και παρασκεύαζαν τα λουκάνικα. Τα οικογενειακά γλήντια κρατούσαν πολλή μέρες.

Αν βρεθείτε την αποκριά στο Φιλώτι και την Απείρανθο θα γευτείτε τους εκλεκτούς μεζέδες και το γλήντι που στίνεται.

Ρακιτζό

Έθιμο παραδοσιακό, που συνδέεται με τη διαδικασία απόσταξης της ρακής. Γίνεται στο τέλος του Οκτώβρη ή στις αρχές του Νοέμβρη σε πολλή χωριά της Νάξου. Οι στροφιλιές, που είναι τα απομεινάρια του τρύγου (τσαμπιά, φλιούδες από τις ράγες και κουκούτσια), τοποθετούνται σε καζάνια μαζί με λίγο μούστο ή νερό και με μάρθα ή κίτρο που προσδίδουν άρωμα στο τελικό απόσταγμα. Το καζάνι κηλίνει, η φωτιά ανάβει και η ρακή αρχίζει να χύνεται στο ειδικό δοχείο. Κάθε καζανιά παράγει από 12-17 λίτρα ρακής. Σημαντικό στοιχείο για την ποιότητα της ρακής (βαθμός αλκοόλης) αποτελεί η στιγμή που θα βγει από το καζάνι. Η πρώτη ρακή που παράγεται ονομάζεται πρωτοράκι και είναι τόσο δυνατό που χρησιμοποιείται για φαρμακευτικούς λόγους (εντριβή, κομπρέσες). Το ρακιντζό είναι αφορμή για παραδοσιακά γλήντια, με μουσική και μεζέδες που ψήνονται δίπλα στα καζάνια. Στον κόσμο και τους επισκέπτες προσφέρεται άφθονη ρακή και παραδοσιακά εδέσματα.

Πρωτομαγιά

Η Πρωτομαγιά στη Νάξο έχει ιδιαίτερο ενδιαφέρον, καθώς συνδυάζει αρχέγονα ιατρειτικά στοιχεία που σχετίζονται με την αναγέννηση της φύσης. Από την αρχαιότητα παραμένει ως έθιμο το μαγιάτικο στεφάνι, ο γνωστός «Μάνης», που πλέκεται με φύλλα, στάχια και λουλουδία. Την Πρωτομαγιά οι Ναξιώτες την περνούν παραδοσιακά στην ύπαιθρο, μαζεύουν λουλουδία για να φτιάξουν τα στεφάνια, τα οποία θα κρεμαστούν στην πόρτα των σπιτιών μέχρι τον Ιούνιο που θα καούν στο έθιμο του Κλήιδωνα. Κάθε χρόνο την πρώτη του Μάη, ημέρα των λουλουδιών, ο πολιτιστικός σύλλογος Μελάνων, διοργανώνει εκδήλωση

με παραδοσιακά όργανα, ντόπιους μεζέδες και κρασί για να βραβεύσει τον «ωραιότερο Μάνη», δηλαδή το πιο όμορφο στεφάνι από αγριολούλουδα που θα πάρει μέρος στο διαγωνισμό. Η εκδήλωση γίνεται στο Φλιεριό, κάτω από καταπράσινα πλατάνια και τρεχούμενα νερά, σε απόσταση ανανοής από τον κούρο των Μελάνων και το ιερό των πηγών. Το κρασί ρέει άφθονο και το γλέντι με χορούς κι τραγούδια κρατάει μέχρι αργά το βράδυ. Επίσης στο χωριό Κυνιδάρος συναντάται ένα ασυνήθιστο έθιμο, πρόκειται για το ανέβασμα των γαϊδουριών (γαδάρων για τους ντόπιους) στις ταράτσες.

Του Αϊ Γιάννη του Κλήιδωνα

Η 24η Ιουνίου είναι από τις μεγαλύτερες καλοκαιρινές γιορτές της Νάξου. Το προσωνύμιο «Κλήιδωνας» προέρχεται από την αρχαία ελληνική λέξη «κλήιδων» που σημαίνει προγνωστικός ήχος και χρησιμοποιούνταν για να περιγράψει τον συνδυασμό των τυχαίων και ασυνάρτητων λέξεων κατά τη διάρκεια μαντικής τελετής. Ουσιαστικά ο «Κλήιδωνας» σχετίζεται με μια λαϊκή μαντική διαδικασία, η οποία λέγεται ότι αποκαλύπτει στις άγαμες κοπέλες την ταυτότητα του μελλοντικού τους συζύγου. Το βράδυ της 23ης Ιουνίου, την παραμονή του εορτασμού του Αγίου Ιωάννου στα χωριά της Νάξου οι κάτοικοι συγκεντρώνονται στις πλατείες, ανά-

βουν φωτιές και καίνε τα μαγιάτικα στεφάνια πηδώντας ο καθένας τρεις φορές πάνω από τη φωτιά. Ο ρόλος της φωτιάς λειτουργεί καθαριστικά και ξορκίζει κάθε κακό διώχνοντάς το μακριά. Η γιορτή του Κλήιδωνα συνοδεύεται σε μερικά χωριά και από γυναικείες παραδόσεις (αμίλητο νερό, αημυροπιτάκια, φύλλα σικιάς με αλάτι) που έχουν σα στόχο να ονειρευτούν τα ελεύθερα κορίτσια τον άντρα που θα παντρευτούν. Σε κάποια ορεινά χωριά οι κάτοικοι φτιάχνουν ένα ομοίωμα ανθρώπου από άχυρα, τον «αχυράνθρωπο», που καταλήγει και αυτός με τη σειρά του στη φωτιά. Στο τέλος ακολουθεί γλέντι με μουσική και χορό.

Άλλες εκδηλώσεις

Εκδηλώσεις Δήμου Νάξου και Μικρών Κυκλάδων

Κάθε χρόνο το Νομικό Πρόσωπο του Δήμου (Ν.Ο.Π.Α.Π.Π.Α.) οργανώνει κατά τη διάρκεια του καλοκαιριού μια σειρά εκδηλώσεων που δίνουν την ευκαιρία στον επισκέπτη να γνωρίσει διάφορες πλευρές της ζωής του νησιού.

Οι εκδηλώσεις περιλαμβάνουν συναυλίες, εκθέσεις ζωγραφικής, φωτογραφίας και γλυπτικής, θεατρικές παραστάσεις και εργαστήρια.

Φεστιβάλ Νάξου

Από το 2001, κάθε καλοκαίρι από Ιούλιο έως Σεπτέμβριο, το Φεστιβάλ Νάξου αποτελεί θεσμό διαπολιτισμικής συνάντησης και πρωτότυπων παραγωγών Ελληνικών και Ξένων. Περιλαμβάνει εικαστικές εκθέσεις, συναυλίες, θεατρικές παραστάσεις, χορό και άλλα δρώμενα, που πραγματοποιούνται κυρίως στην μονή Τιμίου Σταυρού ιδιοκτησίας της οικογένειας Μπαζαίου, στο ναό του Διονύσου, στα Ύγρια και σε διάφορους χώρους του νησιού.

Domus Festival στο ενετικό μουσείο

Ένα από τα γοητευτικότερα αρχοντικά του κάστρου, στη ΒΔ πλευρά του οικισμού είναι το Ενετικό Μουσείο στο οποίο λαμβάνουν μέρος ποικίλες μουσικές εκδηλώσεις (τζαζ, κλασικής κιθάρας, πιάνου, κ.ά.), που πραγματοποιούνται στους χώρους του αρχοντικού από τον Απρίλιο έως και τον Οκτώβριο, στις οποίες μεταξύ των άλλων συμμετέχουν και ντόπιοι καλλιτέχνες.

Γιορτή κρασιού

Η γιορτή του Κρασιού είναι μια θαυμάσια ευκαιρία να πιείτε ντόπιο κρασί, να γευτείτε νοστιμιές και μεζέδες, να γλεντήσετε και να χορέψετε σ' ένα παραδοσιακό γλήντι με μουσικές και καλλιτέχνες της Νάξου. Η γιορτή περιλαμβάνει και πάτημα σαφυλιών σε πα-

ραδοσιακό πατητήρι, καθώς και ομιλία για το αμπέλι και το κρασί ώστε οι επισκέπτες πέρα από την οινογευσία να πάρουν και μια γεύση για τις ιδιαιτερότητες αλλιλά και τον τρόπο που παράγεται το νέκταρ των θεών στα γύρω χωριά αλλιλά και από την υπόλοιπη Νάξο.

Γιορτή Πατάτας

Με μεγάλη επιτυχία πραγματοποιείται κάθε Αύγουστο η ονομαστή πλέον «Γιορτή της πατάτας» στην Αγία Άννα στη θέση Κάπαρες της Νάξου. Κάθε χρόνο χιλιάδες κόσμου κάθε ηλικίας, ντόπιοι και επισκέπτες γεύονται την νόστιμη Ναξιώτικη πατάτα μαγειρεμένη με μεράκι και φαντασία, πίνουν ντόπιο κρασί, γλεντούν και χορεύουν στους ήχους της παραδοσιακής μουσικής σε μια γιορτή αφιερωμένη σ' αυτό το τοπικό προϊόν που είναι συνδεδεμένο όσο κανένα με τις πιο γευστικές στιγμές της ζωής μας.

Elaiia Festival

Το φεστιβάλ Τεχνών Ελίας φιλοξενείται στον Καλόξυλο της Νάξου.

Στο γραφικό αυτό χωριό της Νάξου τις πρώτες μέρες του Αυγούστου οι επισκέπτες έχουν τη ευκαιρία να γνωρίσουν ζωγράφους και γλυπτές μέσα από τα έργα τους, να ταξιδέψουν μέσα από φωτογραφικές εικόνες, ν' απολαύσουν μουσικές βραδιές, θεατρικές παραστάσεις και μουσικοχορευτικά δρώμενα. Το Elaiia Festival το οποίο φιλοδοξεί να γίνει θεαμός, προσφέρει στον επισκέπτη ημέρες αφιερωμένες στη τέχνη, ημέρες γεμάτες από εικόνες, ήχους, χρώματα και μουσικές.

Γιορτή του Ψαρά

Κάθε χρόνο στις 28 Ιουνίου στον Απόλλωνα διοργανώνεται η Γιορτή του Ψαρά, όπου εκτός από τους κατοίκους του χωριού συμμετέχουν επισκέπτες από την Κωμιακή, τα γύρω χωριά αλλιλά και από την υπόλοιπη Νάξο. Η γιορτή ξεκινάει με εσπερίνο στην εκκλησία του Αγίου Ιωάννη, ακολουθεί ευλογία των υδάτων και των καϊκιών, και στη συνέχεια γίνεται πανηγύρι με ζωντανή παραδοσιακή μουσική όπου συμμετέχουν μερικοί από τους καλύτερους μουσικούς της Νάξου. Το τραπέζι έχει κυρίως ψάρια και θαλασσινά, το κρασί ρέει άφθονο και το γλήντι κρατάει συνήθως μέχρι το πρωί.

Γιορτή παραδοσιακής εξαγωγής λαδιού

Σε ολόκληρο το νησί της Νάξου υπάρχουν ελαιόδεντρα και η σημασία που δίνουν οι κάτοικοι στην καλλιέργειά της ελιάς είναι μεγάλη. Η Νάξος διαθέτει πάνω από 270 χιλιάδες ελαιόδεντρα. Τα περισσότερα από αυτά βρίσκονται στην κοιλάδα της Τραγαίας. Σε διάφορα χωριά υπάρχουν νέα και παλιά αναπαλαιωμένα ελαιοτριβεία, στα οποία ο επισκέπτης μπορεί να δει από κοντά τη διαδικασία εξαγωγής λαδιού. Ωστόσο, εάν κάποιος ενδιαφέρεται να βρεθεί κοντά

στην παραδοσιακή διαδικασία με την οποία εξάγεται από τις ελιές το λάδι, δεν έχει παρά να βρεθεί στον όμορφο χώρο του ανακαινισμένου ελαιοτριβείου στο χωριό Δαμαλάς. Εκεί στο τέλος Ιανουαρίου προς αρχές Φεβρουαρίου κάθε χρόνο η διαδικασία εξαγωγής λαδιού παίρνει τη μορφή γιορτής, όπου συμμετέχουν όλοι όσοι ενδιαφέρονται. Στη συνέχεια προσφέρονται τοπικές νοστιμιές και κρασί με τη συνοδεία παραδοσιακής μουσικής.

Naxathlon

Το Ετήσιο Νάξαθλον, διοργανώνεται στη Νάξο κάθε Αύγουστο με τη συμμετοχή πολλών Ελλήνων και ξένων αθλητών τριάθλου, οι οποίοι καλούνται ν' αγωνιστούν στην κολύμβηση σε ανοικτή θάλασσα, στην ποδηλασία και στο τρέξιμο.

Στη διοργάνωση λαμβάνουν μέρος εξαιρετικοί αθλητές με διακρίσεις εντός και εκτός Ελλάδας προσφέροντας συγκίνηση και δυνατές στιγμές τόσο στους συναθλητές τους όσο και στους θεατές και τους επισκέπτες του Νησιού κατά την περίοδο του καλοκαιριού.

Δημήτρια

Τα «ΔΗΜΗΤΡΙΑ», ο πολιτιστικός θεσμός της Νάξου, γίνονται κάθε χρόνο την πρώτη εβδομάδα του Αυγούστου, στην πανέμορφη ενδοχώρα του νησιού, σε ένα παραδοσιακό χωριό το επονομαζόμενο και «μυστρά των Κυκλάδων», στο Σαγκρί. Τα «ΔΗΜΗΤΡΙΑ» περιλαμβάνουν κατά κύριο λόγο αγροτουριστικά περιήπτερα όπου ο επισκέπτης μπορεί να δοκιμάσει από κοντά τα προϊόντα που παράγει η Νάξια γη. Δρώμενα όπως συναυλίες και θεατρικές παραστάσεις λαμβάνουν χώρα στον προαύσιο χώρο ενός μοναστηριού που είναι χτισμένο τον 17ο αιώνα, τον Άγιο Ελευθέριο. Εντός του μοναστηριού γίνεται έκθεση ζωγραφικής από καταξιωμέ-

νους καλλιτέχνες. Ο επισκέπτης μπορεί να δει από κοντά την αρχιτεκτονική του χωριού και τις πολύ καλά συντηρημένες σιδερένιες εξώπορτες του κάθε σπιτιού σε συνδυασμό με την έκθεση φωτογραφίας που γίνεται στα σοκάκια του. Τέλος τα δρώμενα περιλαμβάνουν έκθεση παιχιδιών αντικειμένων, τυροκόμηση, κέντημα με βελονάκι, γλέντι με παραδοσιακά όργανα (τασμπούνα και τουμπάκι), παιχιά παιχνίδια και τέλος εξόρμηση από το μονοπάτι και ξενάγηση στον ναό της Δήμητρας (Γύρουλης). Κάθε χρόνο τα «ΔΗΜΗΤΡΙΑ» εμπλουτίζονται με νέα δρώμενα έτσι ώστε να κρατούν αμείωτο το ενδιαφέρον του επισκέπτη.

Μηλώσια

Τα Μηλώσια είναι αθλητικές εκδηλώσεις για μεγάλους και παιδιά που γίνονται κάθε χρόνο τον Αύγουστο στο Φιλίωτι. Στις εκδηλώσεις μπορούν να συμμετέχουν όχι μόνο οι ντόπιοι, αλλά και οι επισκέπτες του χωριού και περιλαμβάνουν τουρνουά basket, volley, beach volley, ποδοσφαίρου, αγώνες δρόμου αντοχής σε δημόσιο δρόμο, ποδηλατοδρομίες, αγώνες στίβου, οδοιπορικά στο όρος Ζας κ.ά.

Γιορτές - Πανηγύρια

Τα πανηγύρια στη Νάξο έχουν ζωή αιώνων, και πολλά συνδέονται κατά κύριο λόγο με τον εορτασμό αγίων. Σε αρκετά χωριά λοιπόν θα συναντήσετε κυρίως τους καλοκαιρινούς μήνες τις εκδηλώσεις αυτές που συνδυάζουν τη θρησκευτικότητα με την μουσικοχορευτική παράδοση.

Στα πανηγύρια της Νάξου ο χορός, το τραγούδι και το φαγητό ενώνονται ώστε να συνθέσουν ένα πλούσιο όπου οι ντόπιοι αλλά και οι φιλοξενούμενοι έχουν τη δυνατότητα να ξεφαντώσουν μέχρι το πρωί. Τα τελευταία χρόνια, πολλά πανηγύρια παλαιότερων εποχών αναβίωσαν και διοργανώνονται από τους κατοίκους.

Εορτασμός του Αγίου Νικόδημου

Στις 14 Ιουλίου, στη Χώρα της Νάξου εορτάζεται ο πολιούχος του νησιού Άγιος Νικόδημος Αγιορείτης. Οι λατρευτικές εκδηλώσεις οι οποίες κορυφώνονται με τη λιτανείωση της ιερής εικόνας συγκεντρώνουν εκτός από τους κατοίκους της Νάξου πολλούς επισκέπτες από τα γειτονικά νησιά αλλά και όλα τα μέρη της Ελλάδας. Παράλληλα στον εορτασμό συμμετέχουν Μητροπολίτες και ιερός κλήρος από τις Μητροπόλεις της χώρας. Στις 14 Ιουλίου ο Άγιος Νικόδημος γιορτάζεται με παραδοσιακό πανηγύρι και στο χωριό Γληνάδο.

Παναξιακό προσκύνημα Παναγίας Αργοκοιλιώτισσας

Κάθε χρόνο τη «Νια Παρασκευή», δηλαδή την πρώτη Παρασκευή μετά το Πάσχα, της Ζωοδόχου Πηγής, γίνεται το μεγαλύτερο προσκύνημα της Νάξου, αυτό της Παναγίας Αργοκοιλιώτισσας. Από την παραμονή της γιορτής μέχρι και την επομένη της μεγάλης ημέρας που είναι αφιερωμένη στην Παναγία την Αργοκοιλιώτισσα, εκατοντάδες πιστοί από όλα τα μέρη της Νάξου φθάνουν στο ομώνυμο Μοναστήρι για να προσκυνήσουν την πάνσεπτη εικόνα της Παναγίας και να ανάψουν ένα κερί στη χάρη Της. Πολλοί μάλιστα, για το τάμα τους «στην Αργοκοιλιώτισσα», φθάνουν έως εδώ με τα πόδια, ταξιδεύοντας πολλές ώρες μέσα από μονοπάτια. Οι θρησκευτικές εκδηλώσεις γίνονται σε κλίμα βαθιάς κατάνυξης, χοροστατεί ο εκάστοτε Μητροπολίτης Παροναξίας, ενώ παρευρίσκονται και εκπρόσωποι της Πολιτείας.

Εορτασμός της Παναγίας Μυρτιδιώτισσας

Ναυτικοί (ή επιβάτες για άλλους) από το Τσιρίγο και τα Κύθηρα, σώθηκαν από τη λύσσα της θάλασσας έξω από τη Νάξο και ως ελάχιστο φόρο τιμής έχτισαν το εκκλησάκι στη βραχονησίδα, στο κέντρο του λιμανιού, αφιερωμένο στη Παναγία τη Μυρτιδιώτισσα. Καθώς είναι η απανταχού προστάτιδα των Κυθρηίων. Και στη Νάξο στις 24 Σεπτεμβρίου στήνεται ένα πανέμορφο γλέντι με δεδομένο ότι γιορτάζουν και οι ναυτικοί του νησιού. Από τη μία οι ψαλμωδίες των ιερών κι από την άλλη το πανηγύρι με τα νησιώτικα ακούσματα συνθέτουν ένα μοναδικό καμβί που αξίζει οι επισκέπτες να το απολαύσουν. Επίσης εκείνη την ημέρα δεν πρέπει να χάσει κανείς την εμπειρία της μεταφοράς στο εκκλησάκι με τη βάρκα του «Κάραμαλή» που ολοκληρώνει το σκηνικό, το οποίο σίγουρα όλοι θα κρατήσουν στη καρδιά τους με ευλάβεια και χαρά.

Η εορτή της Χρυσοπολίτισσας στη Χώρα της Νάξου

Με λαμπρότητα και με μεγάλη προσέλευση γίνεται στη Χώρα της Νάξου στις 21 Νοεμβρίου η μεγάλη θεομητορική εορτή των Εισοδίων της Θεοτόκου με επίκεντρο του εορτασμού τον Ι. Ναό της Παναγίας της Χρυσοπολίτισσας (η οποία είναι και η πολιούχος της Χώρας της Νάξου) και εν συνεχεία τον Ι. Μητροπολιτικό Ναό της Ζωοδόχου Πηγής. Ο εορτασμός αρχίζει την παραμονή 20 Νοεμβρίου με τη λιτανευτική μεταφορά της εικόνας της Παναγίας της Χρυσοπολίτισσας από τον Μητροπολιτικό Ναό (όπου εκεί φυλάσσεται) στον εορτάζοντα Ναό, όπου τελείται μια σειρά ιερών ακολουθιών μέχρι τις πρώ-

τες πρωινές ώρες με αρχή τον πανηγυρικό Αρχιερατικό Εσπερινό κατά τον οποίο χοροστατεί ο Μητροπολίτης Παροναξίας. Μετά τον Εσπερινό οι κάτοικοι των γειτονικών σπιτιών, τηρώντας ένα πολύ παλιό έθιμο, προσφέρουν στους προσκυνητές λουκούμια και ρακή. Νωρίς το πρωί της 21ης Νοεμβρίου η εικόνα της Παναγίας της Χρυσοπολίτισσας μεταφέρεται με πομπή στον Μητροπολιτικό Ναό, όπου τελείται ο Όρθρος και ακολουθεί η θεία λειτουργία. Μετά τη λειτουργία ακολουθεί λιτανείωση της εικόνας της Παναγίας σε κεντρικούς και συνοικιακούς δρόμους της πόλης.

Περιφάνες

Κάθε χρόνο τη Μεγάλη Παρασκευή, οι νέοι σε διάφορα χωριά της Νάξου κρατώντας αναμμένες τις «περιφάνες» (δεμάτια από ξερά καλάμια που τους βάζουν φωτιά στην άκρη), στήνονται στα σκοτεινά σοκάκια του χωριού και περιμένουν την περιφορά του επιταφίου, δημιουργώντας κατασκευτική ατμόσφαιρα.

Τα πανηγύρια της Νάξου

- Θεοσκέπαστς στην Κωμιακή και στην Ποταμιά 8 Σεπτεμβρίου
- Παναγίας Δροσιανής στη Μονή 8 Σεπτεμβρίου
- Τιμίου Σταυρού στους Τρίποδες και στη Μονή 14 Σεπτεμβρίου
- Αγίου Αρτεμίου στον Κυνίδαρο 20 Οκτωβρίου
- Αγίου Νικολάου στον Κυνίδαρο 6 Δεκεμβρίου
- Αγίας Ειρήνης στον Κυνίδαρο 5 Μαΐου
- Αγίου Θαλαλαίου στον Άγιο Θαλάλαιο 20 Μαΐου
- Παναγίας Αργοκοιλιώτισσας στην Κόρωνο Παρασκευή του Πάσχα
- Αγίων Αποστόλων στις Μέλλανες 30 Ιουνίου
- Αγίας Κυριακής στην Ποταμιά 7 Ιουλίου
- Αγίου Προκοπίου στον Άγιο Προκόπη 8 Ιουλίου
- Αγίου Νικόδημου στη Χώρα και στο Γθινάδο 14 Ιουλίου
- Αγίας Μαρίας στα Αγγίδια και στην Κόρωνο 17 Ιουλίου
- Αγίας Άννας στην Άγια Άννα 25 Ιουλίου
- Αγίας Παρασκευής στον Κυνίδαρο 26 Ιουλίου
- Αγίου Παντελεήμονα στο Αγερασί 27 Ιουλίου
- Σωτήρος στο Γθινάδο, στον Δαμαριώνα και στο Κουρουνοχώρι 6 Αυγούστου
- Παναγίας σε όλο το νησί και ιδιαίτερα στο Φιλώτι 15 Αυγούστου
- Εννιάμερα της Παναγίας στους Τρίποδες 23 Αυγούστου
- Αγίου Ιωάννη στην Απέρανθο, στον Απόλλωνα και στο Αγερασί 29 Αυγούστου

Νυχτερινή ζωή

*Χορέψτε
σε ελληνικούς
και ξένους ρυθμούς,
πιείτε ναξιώτικο κρασί
και ρακόμελο,
δοκιμάστε
εξωτικά κοκτέιλ.
Χαθείτε
 στους πολυσύχναστους
δρόμους
της παλιάς πόλης
και δείτε
το φεγγάρι
σε μπαράκια
δίπλα στο κύμα.*

Μόλις πέφτει η νύχτα, η Χώρα μεταμορφώνεται σε ένα τόπο διασκέδασης που μπορεί να ικανοποιήσει όλα τα γούστα: clubs και μπαράκια με ελληνική και ξένη μουσική, wine bars με ευρεία ποικιλία από κρασιά και ποτά, εστιατόρια με ζωντανή μουσική, υπάρχουν όλα για εσάς.

Στη Χώρα αηλά και κατά μήκος των πιο γνωστών παραλιών του νησιού θα βρείτε ατμοσφαιρικά μπαράκια όπου μπορείτε να απολαύσετε το ποτό σας με τη συνοδεία χαλαρής μουσικής και την πανέμορφη θέα στο Αιγαίο.

Όσο απομακρύνεστε από τα πιο τουριστικά μέρη, έχετε φυσικά λιγότερες επιλογές για νυχτερινή διασκέδαση, όμως δεν χάνετε σε ποιότητα και παράλληλα κερδίζετε τη γαλήνια ατμόσφαιρα που συνήθως αποζητούν οι οικογένειες.

Επαγγελματικές συναντήσεις

Η Νάξος από την αρχαιότητα είχε παράδοση στην παραγωγή και στο εμπόριο και για το λόγο αυτό κατάφερε να είναι αυτάρκης, κάτι που ελάχιστα νησιά στην περιοχή του Αιγαίου έχουν διαχρονικά επιτύχει. Παράλληλα με την πρωτογενή παραγωγή και το εμπόριο, η Νάξος αναπτύχθηκε και σε εξελλισσόμμενο τουριστικό προορισμό. Σήμερα η Νάξος δίνει τη δυνατότητα για επιτυχημένες επιχειρηματικές συναντήσεις, συνέδρια, incentives κ.ά., παρέχοντας στους διοργανωτές και στους συμμετέχοντες ένα υψηλό επίπεδο παρεχομένων υπηρεσιών, καθώς και υπηρεσιών φιλοξενίας.

Στη Νάξο υπάρχουν ιδιαίτερα ατμοσφαιρικά σημεία για τις επαγγελματικές σας συναντήσεις, όπως για παράδειγμα τα μεσαιωνικά κτίρια του Κάστρου, αλλά και ξενοδοχεία με υψηλό επίπεδο υπηρεσιών

και ανέσεις. Μεγάλη είναι η επιλογή καταλυμάτων για τη διαμονή των επισκεπτών, από γοτεντικά μικρά οικογενειακά ξενοδοχεία μέχρι πολυτελή ξενοδοχεία, βίλλες και ξενοδοχεία boutique.

Κάθε επιλογή προσφέρει διαφορετικά πλεονεκτήματα για τον διοργανωτή και τους συμμετέχοντες, όμως σε κάθε περίπτωση, η Νάξος και οι άνθρωποί της αποτελούν εγγύηση για το υψηλό επίπεδο, τον επαγγελματισμό και τη ζεστή φιλοξενία τους.

Φυσικά όλες οι επαγγελματικές σας συναντήσεις μπορούν να συνδυαστούν υπέροχα με άλλες επιλογές, όπως παράλληλες εκδηλώσεις, δραστηριότητες ψυχαγωγίας, εκδρομές σε αρχαιολογικούς χώρους, γαστρονομικά περιηγήσεις, πεζοπορία, ποδηλασία και άλλες δραστηριότητες.

Γάμοι και Ταξίδια του Μέλιτος

Η Νάξος με τους μυθικούς της έρωτες και τις διαχρονικές της ιστορίες αγάπης είναι ο ιδανικός τόπος για να διοργανώσετε τον γάμο σας, αλλά και το μήνα του μέλιτος. Ζήστε στην ατμόσφαιρα του έρωτα της Αριάδνης με τον θεό Διόνυσο, δείτε τον μεσαιωνικό ρομαντισμό του νησιού, αλλά και την χαλαρωτική και ερωτική του ατμόσφαιρα. Είτε επιθυμείτε θρησκευτικό είτε πολιτικό γάμο, η Νάξος είναι ιδανική για

σας. Ενώστε τις ζωές σας στα Παλάτια, στην φημισμένη Πορτάρα, με την μαγική αύρα της αρχαιότητας, είτε σε κάποιο γραφικό ξωκλήσι από τα δεκάδες που έχει το νησί. Και μετά το γάμο σας, πετάξτε τα νυφικά γοβάκια και περπατήστε ξυπόλητοι στην άμμο, αφεθείτε στους ρυθμούς ενός υπέροχου beach party, που θα το θυμάστε για πολλά χρόνια μετά. Εάν είστε ερωτευμένοι, η Νάξος είναι το νησί σας!

Πώς να φτάσετε στη Νάξο

Η Νάξος βρίσκεται στο κέντρο των Κυκλάδων και έχει τακτική συγκοινωνία, ακτοπλοϊκή και αεροπορική, όλο τον χρόνο.

Παρακάτω, σας παραθέτουμε έναν σύντομο οδηγό για το πώς θα φθάσετε στο νησί.

** Σημείωση - Οι παρακάτω πληροφορίες μπορεί να αλλοθούν. Παρακαλούμε να επικοινωνήσετε με τον ταξιδιωτικό σας πράκτορα ή με τις εταιρείες αεροπορικών ή ακτοπλοϊκών γραμμών για συγκεκριμένες πληροφορίες και δρομολόγια.*

Με αεροπλάνο:

Από το **αεροδρόμιο της Αθήνας Ελευθέριος Βενιζέλος** υπάρχει μια πτήση απευθείας την ημέρα. Κατά τις περιόδους αυξημένης κίνησης, προστίθεται και μια ακόμα πτήση. Ωστόσο, καλό είναι να κλείσετε εγκαίρως το εισιτήριό σας, καθώς οι θέσεις είναι λίγες και γεμίζουν εύκολα.

Με πλοίο:

Η πιο συνηθισμένη επιλογή είναι το ακτοπλοϊκό ταξίδι, καθώς τα δρομολόγια

είναι συχνά και υπάρχουν περισσότερες θέσεις συγκριτικά με τα αεροπλάνο. Στη Νάξο θα πάτε με κανονικό πλοίο ή ταχύπλοο.

Μπορείτε να κλείσετε το ταξίδι σας on line ή μέσω του ταξιδιωτικού σας πράκτορα. Λεωφορεία προς το λιμάνι του **Πειραιά** υπάρχουν και από το αεροδρόμιο της Αθήνας.

Η διαδρομή διαρκεί περίπου 1 ώρα και 45 λεπτά. Επιπλέον, μπορείτε να πάτε από το αεροδρόμιο στον Πειραιά χρησιμοποιώντας το Αττικό Μετρό και αποβιβάζεστε στη στάση Μοναστηράκι. Από εκεί παίρνετε τη γραμμή του ΗΣΑΠ για Πειραιά.

Εναλλακτικά, την καλοκαιρινή περίοδο, μπορείτε να ξεκινήσετε το ταξίδι σας από το λιμάνι της **Ραφήνας**, το οποίο απέχει 30-45 λεπτά με το αυτοκίνητο από το αεροδρόμιο. Από τη Ραφήνα αναχωρούν πλοία για τη Νάξο και τις Μικρές Κυκλάδες.

Καλό ταξίδι!

*Πληροφορίες, που ενημερώνονται συνεχώς, για τη διαμονή στη Νάξο, τις υπηρεσίες, τις δραστηριότητες, τις πολιτιστικές εκδηλώσεις κ.α. παρέχονται στο ιστότοπο **www.naxos.gr** καθώς επίσης και στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης. Facebook: **naxosislandgreece**, twitter: **@NaxosIslands**, Google+: **Naxos Island and Small Cyclades**, flickR: **Naxos Island and Small Cyclades**, YouTube: **Naxos Island and Small Cyclades***

Χρήσιμα τηλέφωνα

ΥΠΗΡΕΣΙΑ	ΤΗΛΕΦΩΝΟ	FAX	E-MAIL	WEBSITE
----------	----------	-----	--------	---------

ΥΓΕΙΑ				
-------	--	--	--	--

Κέντρο Υγείας	22853 60500	22850 23867	info@naxoshospital.gr	
ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΑ ΙΑΤΡΕΙΑ:				
Απειράνθου	22850 61206			
Βίβλου	22850 41221			
Κορωνίδας	22850 52213			
Κορώνου	22850 51280			
Μελάνων	22850 62372			
Φιλωτίου	22850 31404			
Χαλκείου	22850 31206			

ΤΟΠΙΚΗ ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΗ				
---------------------	--	--	--	--

Δήμος Νάξου και Μικρών Κυκλάδων	22853 60100	2285023570	naxos@naxos.gov.gr	www.naxos.gr
--	-------------	------------	--------------------	--------------

ΥΠΗΡΕΣΙΑ	ΤΗΛΕΦΩΝΟ	FAX	E-MAIL	WEBSITE
----------	----------	-----	--------	---------

ΑΣΦΑΛΕΙΑ				
----------	--	--	--	--

Αστυνομικό Τμήμα Χώρας	22850 22100 22850 23280 22850 23801	22850 22100		
Αστυνομικό Τμήμα Φιλοτίου	22850 31224	22850 32222		
Λιμεναρχείο	22850 22300	22850 24549		
Πυροσβεστική	22850 32199	22850 32899		

ΧΡΗΣΙΜΑ				
---------	--	--	--	--

ΕΛΤΑ	22850 61206	22850 23299		
ΑΕΡΟΔΡΟΜΙΟ ΝΑΞΟΥ	22850 23292	22850 24816	kanxtl@otenet.gr	
ΤΑΞΙ	22850 22444	22850 24076		
ΚΤΕΛ	22850 22291	22850 22999	info@destinations.gr	naxosdestinations.com

ΕΚΔΟΣΗ: ΔΗΜΟΣ ΝΑΞΟΥ ΚΑΙ ΜΙΚΡΩΝ ΚΥΚΛΑΔΩΝ
Ιούνιος 2013

Ελληνικά Κείμενα: Ελένη Καμή

Μεταφράσεις: Ζαχαρίας Αργυρόπουλος

Σχεδιασμός και σελιδοποίηση: Ευαγγελία Ρεφενέ

Φωτογράφιση: Χρήστος Δράζος

Credits:

• **Γεωμορφολογία:** Γιάννης Μπαρδάνης

• **Χλωρίδα - Πανίδα:** Ιωάννης Φουφόπουλος, Ph.D. Associate Professor School of Natural Resources & Environment

Φωτογραφίες: Ιωάννης Φουφόπουλος, Ph.D. Associate Professor School of Natural Resources & Environment,

Γιάννης Γαβαλάς (καθηγητής), Αναστάσιος Καπίρης

Ελένη Γρατσιά - Σαίτερη, Συγγραφέας

• **Μια θέση στην ιστορία:** Ιστορικός όμιλος Άρσος

• **Προϊστορική ακρόπολη Πάνερμου:** Αναστασία Αγγελιοπούλου, Αρχαιολόγος

• **Οι κούροι στα αρχαία λατομεία μαρμάρου (περιοχές Φαράγγι και Φληριό), Το αρχαίο ιερό στις πηγές του Φληριού, Η σήραγγα αρχαίου υδραγωγείου Νάξου στις περιοχές Μπαρού και Καμίνια, Μουσειακή συλλογή Μελώνων, Το αρχαίο υδραγωγείο Νάξου, Το αρχαίο ιερό του Απόλλωνα και της Δήμητρας στο Γύρουλα**

Σαγκρίου, Ύρια: Βασίλης Κ. Λαμπρινουδάκης,

Ομότ. Καθηγητής Αρχαιολογίας Πανεπιστημίου Αθηνών

• **Μουσική και χορός:** Κων/νος Γ. Κήλουβάτος (δάσκαλος)

• **Χώρα Νάξου:** Ιστορικός όμιλος Νάξου Άρσος

• **Διαδρομές πολιτιστικού ενδιαφέροντος:** Τάσος Αναστασίου, Περιφέρεια Νοτίου Αιγαίου, Τμήμα Κοινωνικής Αλληλεγγύης Κυκλάδων - Δράσεις Πολιτισμού

Γιάννης Ναυπηλιώτης, Μιχάλης Ρούσσος, Dieter Depnering

• **Ποδηλατικές διαδρομές Νάξου:**

• **Γαστρονομία:**

Χοιρινό ρόστο της αποκριάς, Καλόγερος Νάξου, Σεφουκλωτή, Κατσίκι γεμιστό με πάτουδα, Αμυγδαλωτά Νάξου, Φωτογραφία για τη συνταγή προβάτσες με χοιρινό:

«Ξερολιθιές της γεύσης» Δημήτρη Παπαδόπουλου - σερφ

Καλοκουθοπατίτσα, Γλυκό του κουταλιού βύσσινο και βυσσινάδα, Γλυκό του κουταλιού

κυδώνι: «Στο μαρεϊό της Νάξου» Κατερίνας Σιδερή

Θερμά ευχαριστήρια στους: • κ. Κώστα Καταουρό για τη συνδρομή του στην επιμέλεια των κειμένων

• κα Μαρία Τσακωνιάτη και κ. Φρατζέσκο Κότσο για τις φωτογραφίες που προσέφεραν

• Εκπαιδευτικούς όλων των κοινοτήτων του Δήμου

• Ένωση Ξενοδόχων Νάξου

• Σύλλογο ενοικιαζομένων διαμερισμάτων

• Σύλλογο μαζική εστίασης

• Σωματείο Επαγγελματιών Τουρισμού Μικρής Βίγλης

Καθώς και στους πολιτιστικούς συλλόγους: • Αγίου Αρσενίου, Βίβλου, Κορώνου, , Τραγαίας, Γαλήνης «Παναγία η Ατταλιώτισσα», Απειράνθου «Τα Φανάρια», Δανακού «Π.Ε.Δ.Α.Ν.», Σαγκρίου «Π.Ν.Ο.Ε.Σ.», Γληνίδου «Ο Άγιος Νικόδημος», Μελώνων «Κούρος ο Έλληνας».

Χάρτες: Εκδόσεις Ανάβαση

Εκτύπωση: Βιβλιοσυνεργατική Α.Ε.

Copyright: Δήμος Νάξου και Μικρών Κυκλάδων

Δήμος Νάξου
και Μικρών Κυκλάδων

Νάξος 84300, Κυκλάδες, Ελλάδα

• τ +30 22853 60100 • f +30 22850 23570

• e mail: naxos@naxos.gov.gr

• www.naxos.gr

• www.facebook.com/naxosislandgreece

GREECE